

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

TERSANE

JUAN CARLOS ONETTI

•• Roman

Suna Kılıç'ın Türkçesiyle

Juan Carlos Onetti

1909'da Montevideo'da (Uruguay) dünyaya geldi. Montevideo'da çıkan *Marcha* dergisinde gazetecilik hayatına başladı. 1974'te Madrid'e sürgüne gidene kadar Montevideo ile Buenos Aires arasında gidip gelerek, gazetecilik, senaryo yazarlığı, kütüphanecilik gibi işler yaparak yaşadı. İlk romanı *El Pozo* (Kuyu) 1939'da 500 adet basıldığında pek az kimsenin dikkatini çekmişti. 1980 Cervantes Ödülü sahibi yazar, bugün bütün İspanyolca edebiyatların çınarlarından biri kabul ediliyor. Santa María romanları diye anılan *La vida breve* (Basit bir Hayat), *El astillero* (Tersane) ve *Juntacadáveres* (Ceset Toplayıcı) adlı kitaplarında kurduğu mitik şehir ve bazı sakinleri daha sonra yazacağı bütün eserlerde, bazen bir ima, bazen bütün bir sahne, bazen bir yan karakter, bazen başkahraman olarak tekrar tekrar ortaya çıkacak, büyük bir destana dönüşecektir.

Daha geniş bir tanıtım için sayfa 213'teki "Onetti Üzerine" başlıklı yazıya bakınız.

Suna Kılıç

Polatlı'da doğdu. Ankara Üniversitesi DTCF İtalyan Dili ve Edebiyatından mezun olduktan sonra uzun bir süre ticari çevirmenlik yaptı. İtalyancadan *Lautrec'in Son Pembesi*'ni (A. Barbero), İspanyolcadan *Karanlıkların Efendisi* (E. Sabato), *Sefarad* (A. Muñoz Molina) ve *Konuşmalar*'ı (F.G. Lorca), Katalancadan *Maviliğin Sonunda'yı* (Carme Riera) ve *İtiraf Ediyorum'u* (Jaume Cabré) çevirdi.

KURGU KİTAPLIĞI DİZİSİ 37

Tersane

Juan Carlos Onetti

Orijinal adı: El Astillero

Ocak 2016

ISBN 978-9944-494-63-2

© Juan Carlos Onetti'nin vârisleri, 1961

© Alef Yayınevi, İstanbul, 2011, ayıncılık sertifika no: 24965

Telif hakları Carmen Balcells aracılığıyla alınmıştır. İzinsiz çoğaltılamaz

Yayına hazırlayan: Elçin Gen

Redaksiyon: Çiçek Öztekin

Kapak tasarımı: Sinan Kılıç

Bu kitap İspanya Eğitim Kültür ve Spor Bakanlığının desteğiyle yayımlanmıştır.

This work has been published with a subsidy from the Ministry of Education,
Culture and Sport of Spain.

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN, CULTURA
Y DEPORTE

Baskı: Mutlu Basım Yayın (sertifika no: 18569)

Güven Sanayi Sitesi C Blok No: 256 Topkapı/İstanbul tlf. (212) 577 72 08

Alef Yayınevi

Cemal Nadir Sokak Büyük Milas Han No:24/17 Cağaloğlu/ İSTANBUL

tlf. (212) 255 56 27 Ainfo@alefyayinevi.com

Juan Carlos Onetti

Tersane

•• Roman

İSPANYOLCADAN ÇEVİREN:

Suna Kılıç

Luis Batlle Berres'e

Haziran 1960

Beş yıl önce vali, Larsen'i, namı diğer ceset toplayıcıyı vilayetten sürmeye karar verdiğinde, biri çıkıp pat diye şaka yollu, onun geri döneceği, şehir tarihimizin çok tartışılmış ve—artık neredeyse unutulmuş—etkileyici bir sayfası olan yüz günlük sultasını yeniden kuracağı kehanetinde bulundu. Bunu pek duyan olmadı, hatta o sıra yaşadığı bozgun yüzünden hasta düşmüş, polis gözetimindeki Larsen'in kendisinin de, cümleyi ânında unuttuğu, bir gün dönüp yine aramıza katılma umudundan tümüyle vazgeçtiği kesin.

İşte bu faslın kapanışından beş yıl sonra Larsen, bir sabah Colón'dan gelen “omnibüsler”in durağında indi, valizini bir anlığına yere koyup gömleğinin ipek kol ağızlarını parmaklarıyla çekiştirdi, sonra da ağır ağır, sallana sallana, belki biraz daha şişman, biraz daha kısa, görünüşte uysallaşmış, sıradan biri gibi, Santa María'nın içlerine doğru yola koyuldu, yağmur yeni dinmişti.

Berna'nın tezgâhında, patronun gözlerine sakın sakın bakarak aperatifini içti, sessizce birilerinin onu tanımasını bekleyerek. Öğle yemeğini orada yedi, tek başına, ekose gömlekli kamyon şoförleriyle çevrili vaziyette. (Şimdilerde Rosario'ya ve kuzeyin sahil köylerine mal taşıyan yük trenleriyle yarışmakla meşguller; sanki birkaç ay önce açılan makadam yolun yanında aynen böyle iriyarı, yirmilerinde, yaygaracı ve geçmişsiz halleriyle yeni doğmuşlar.) Sonra Larsen,

konyaklı kahve içmek için kapıya ve pencereye yakın bir masaya geçti.

Onu güz sonlarının o öğle vaktinde gördüğünden emin olduğunu söyleyen pek çok kişi var. Bazıları, onun o gün yeniden dirilmiş gibi tavırlar takındığında, beş yıl önceki uyuşukluğu, alaycılığı, duruş ve ifadesindeki hafif küçümseyişi, abartıyla, neredeyse karikatürsü hareketlerle yeniden yaratmaya çalıştığında ısrar ediyor; fark edilme, tanınma gayretini, herhangi bir selam belirtisi, yeniden karşılaşmanın şaşkınlığını ima edecek herhangi bir bakış karşısında şapkasının kenarına doğru kalkmaya hazır, o gergin bir çift parmağı hatırlıyorlar. Bazılarıysa aksine onu yine umursamaz ve küstah, masaya dayanmış, ağzında sigara, fonda Artigas Caddesinin rutubeti, içeri girenlerin yüzlerine, kafasında acaba bana sadıklar mı değiller mi hesabından başka bir şey olmaksızın bakarken; iki izlenimi de aynı rahat, kısa gülümsemeyle, ağzının istemsiz seyirmeleriyle zihnine kaydederken görmüş.

Öğle yemeğini ödedi, her zamanki abartılı bahşişlerinden verdi, Berna'nın üst katındaki pansiyondaki eski odasını yeniden fethetti ve siestadan sonra kendine gelmiş, valizinden kurtulup hafiflediği için daha az dikkat çekerek Santa María'yı arşınlamaya koyuldu. Uyuşuk uyuşuk, sesinin farkında bile olmadan, topuklarını vura vura insanların, kapıların, vitrinlerin önünden kaygısız yabancı havasında yürüyordu. Meydanın dört kenarı ve iki köşegeni boyunca yürüdü yürüdü, sanki A'dan B'ye, aynı yerden iki defa geçmeden, olası tüm rotalardan nasıl gidileceği problemini çözmek ister gibi bir hali vardı; kilisenin yeni boyanmış siyah parmaklığının karşısına gidip geri döndü; sonra her zamanki tavırlarını daha fazla yansıtan ağır adımlarla ve etrafını kollayan bakış-

larla, hâlâ Barthé'ye ait olan eczaneye girdi, tartılmak, sabun ve diş macunu almak, bir arkadaşın hiç beklenmedik fotoğrafına bakar gibi "Eczacı 17:00'ye kadar dışarıda" tabelasına bakmak için.

Sonra civardaki bir keşfe çıkmış havalarında, sonunda şimdilerde dışçı Morentz'in kiraladığı mavi balkonlu küçük evin olduğu bakımsız sokak boyunca yokuş aşağı, sahil yoluyla Colonia'ya çıkan yolun kesiştiği yere doğru üç dört bloğu, daha da bir sallana sallana yürüdü. Onu çok sonra Redondo değirmeninin yakınlarında, ıslak otlara gömülmüş ayakkabılarıyla, sırtını bir ağaca vermiş sigara içerken gördüler; Mantero mandırasında ellerini çırpı, bir bardak süt ve ekmek satın aldı, kim olduğunu çıkarmaya çalışanların sorularını doğrudan cevaplamadı ("üzgündü, yaşlanmıştı, kavga arar gibi bir hali vardı; parayı gösteriyordu, sanki ödemedi kaçmasından korkuyormuşuz gibi.") Colonia'da muhtemelen birkaç saatliğine gözlerden ırak dolaştı, sonra akşam yedi buçukta, Santa María'da yaşarken adımını atmadığı Meydan'ın barında yeniden ortaya çıktı. Öğleyin Berna'da dikkat çeken saldırı ve merak farsını orada da tekrarladı, gecenin geç saatlerine kadar.

Barmenle kokteyl tarifleri, buz parçalarının boyutları, karıştırma çubuklarının boyları konusunda dostane bir muhabbete daldı—beş yıldır üzeri örtülmüş meseleye durmadan dolaylı imalarda bulunarak. Belki de Marcos ve arkadaşlarını bekliyordu; Doktor Díaz Grey'e baktı, selamlamak içinden gelmedi. Bu hesabı da ödedi, bahşişi tezgâhın üzerine itti, tabureden güvenle, hantal hareketlerle indi; muşamba yolluk boyunca, gerçeğin, etkisini kaybetmiş olsa da, topuklarının vuruşundan çıkıp dosdoğru, dimdik ortama, etraftakilere ya-

yıldığından eminmişçesine, hesaplı, kısa ve yavan hareketlerle sallanarak yürüdü.

Otelden çıktı, Berna'daki odasında uyumak için meydanı geçtiği de kesin. Fakat şehrin sakinlerinden hiç kimse dönüşünün üzerinden beş gün geçmeden önce onu gördüğünü hatırlamıyor. Sonra, bir pazar günü, hepimiz onu kilisenin patikasında gördük, on bir ayını sona eriyordu; yaşlı, yüzü tıraşlı, pudralı, kafasında kırk tilki, göğsünde küçücük bir menekşe buketi. Jeremías Petrus'un tek çocuğu olan geri zekâlı, evlenmemiş kızının, burnundan soluyan kambur babasını peři sıra sürükleyerek Larsen'in önünden geçtiğini gördük, menekşelere bakıp gülümseyecek gibi olmuştu ki, birden dehşete kapılıp gözlerini kapadı ve büzülmüş dudaklarıyla şaşı gibi görünen huzursuz bakışlarını yere eğerek yürüdü.

Rastlantıydı elbette, çünkü Larsen bilemezdi. Santa María'nın sakinleri arasında, beş yıllık sürgün hayatı boyunca Larsen'le temas kurma ihtimali olan tek kişi gazete dağıtıcısı Froilán Vázquez'di; bu arada adamın yazmayı bilip bilmediği bile belli değildi, hem bilse de, Vázquez'in tutup harap tersaneden, Jeremías Petrus'un yükseliş ve düşüşünden, mermer heykelli villasından ya da geri zekâlı kızından bahsetmesi hiç de akla yakın değildi. Ya da rastlantı değildi de, kaderdi diyelim. Larsen'in kaderinin hizmetindeki koku alma kabiliyeti ve sezgisi, bunca nefret ettiği şehrin sokaklarında ve barlarında yeniden hüküm sürmek gibi çocukça bir intikam amacıyla onu yeniden Santa María'ya getirmişti. Sonra bu kabiliyeti ona, oluklarından sular akan, her yerini ot bürümüş mermerli eve, salkım saçak elektrik kablolarıyla tersaneye kadar rehberlik etti.

Anlatılanlara bakılırsa, dönüşünden iki gün sonra Larsen, erkenden pansiyondan çıktı, ıssız bulvar boyunca—o sallana sallana, topuklarını yere vura vura yürüyüşü, şişmanlığı, o lütufkâr, o “ben iyilik ederim, teşekkür de gerekmez” ifadesi, onu tanıyanların gözünde bile abartılı tavırlarıyla—balıkçı iskelesine kadar ağır ağır yürüdü. Üstüne oturmak için gazeteyi yaydı, karşı kıyının belli belirsiz profilini, Enduro konserve fabrikasının meydanına gidip gelen kamyonları, nakliye kayıklarını ve Kürek Kulübünden ayrılan, uzun, hafif ve

anlaşılmaz biçimde aceleci sandalları seyretti. Öğleyin hâlâ iskelenin nemli taşında oturuyor, yazlık partallarının içindeki yalın ayaklı ısrarcı oğlanların sattığı kızarmış balık ekmeği yiyip şarap içiyordu. Teknenin gelişini ve yükünü boşaltışını izledi, yolcu grubunun yüzlerini kayıtsızca inceledi; esnedi, dişlerini temizlemek için siyah kravatından incili iğnesini çıkarttı. Bazı ölümleri düşündü; anılar, küçümseyici gülümsemeler, vecizeler üşüştü zihnine, çoktan sonuna varmış, başkalarına ait hayatları değiştirme yönündeki başarısız girişimleri hatırladı, nihayet öğleden sonra iki civarında ayağa kalktı, tükürüklenmiş iki parmağını pantolonunun çizgilerinden geçirdi, önceki gece Buenos Aires'te çıkmış olan gazeteyi aldı ve nehrin yukarısına doğru yola çıkacak olan üstü tenteli beyaz tekneyi doldurmak için merdivenden inen insanların arasına karışıp gitti.

Yolda, bacak bacak üstüne atmış, sallantıyı umursamadan, sabah pansiyon yatağında okuduğu şeyi yine okudu gazetede; şapkası bir kaşına doğru eğik, çehresi küstah, kaygısız, kibirli, gözlerinin okumaya gösterdiği gayreti gizleyerek, gözlenme ve tanınma ihtimallerinden sakınarak. Sanki öylesine, herhangi bir yerde iniyormuş gibi Tersane Limanı dedikleri iskelede, bir sepet içinde uyuyan bir çocuk taşıyan yaşlı, şişman bir kadının ardından indi.

Her yerini ot sarmış, gri geniş kalaslara paralel uzanan nemli toprağı kaygısızca tırmandı; paslanmış vinç takımına, dümdüz, engebesiz manzarayı kaplayan gri, kübik tersane binasına, kocaman, delik deşik, sesi kısılmış bir dev gibi, Jeremías Petrus & Cía ibaresini zar zor fısıldayan harflere baktı. Saate rağmen iki pencere aydınlıktı. Yoksul evlerin, sarmaşık dallarının dolandığı tel çitlerin, havlayan köpeklerin, ona

gizlice bakmak ve beklemek için elindeki çapayı bırakan ya da leğende yıkadıkları çamaşıra ara veren kadınların arasından yürüyüp gitti.

Araba izleri olmayan, lambaların pırıl pırıl sütunlarının ışık vaatleriyle parça parça bölünmüş toprak ya da çamurdan sokaklar; ve arkasında anlaşılmaz beton bina, teknelerden, işçilerden yoksun rampa, biri çalıştıracak olsa mutlaka gıcırdayıp yıkılacak eski demir vinçler. Gökyüzü bulutlanmaya kesmiş, hava sakın, bir şeylere gebe.

“Gerçekten de sefil bir yer,” diye düşünüp tükürdü Larsen; sonra, bir köşe başı oluşturan dört toprak parçasının ortasında tek başına dikilerek kahkaha attı: şişman, küçük ve gösterişsiz, Santa María’da yaşamış olduğu yılların, geri dönüşünün, kesif ve alçak bulutların, kötü talihin karşısında beli bükülmüş bir adam.

Sola döndü, iki blok yürüyüp Belgrano’ya girdi: bar, restoran, otel, genel ihtiyaç ürünlerinin satıldığı dükkân işlevi gören bir yer. Vitrininde espadriller, şişeler ve saban bıçakları bulunan, kapısının üzerinde ışıklı bir tabela asılı, yerleri yarı toprak yarı renkli karo döşeli bir dükkân; çok yakında “Belgrano’nun yeri” demeyi öğreneceği dükkân. Bir şeyler istemek için masaya oturdu; oda, sigara—ki yoktu—sodali ana-son likörü olabilirdi; geriye sadece yağmurun dinmesini beklemek, sonra da birazdan doyuracağı çamuru düşünüp çinko damın üzerine—sinek kovucu tozla yazılmış, bir uyuz ilacını öven çember içindeki sözlerin bulunduğu camın ardından—yağışını dinleyip izlemeye katlanmak kalıyordu. Ve sonra her şeyin sonu gelecekti; o an geldiğinde artık önsezilerine olan inancından vazgeçebilir, inanç denen şeyi olduğu gibi terk edebilir, kendini tamamen yaşlılığa bırakabilirdi.

Kapı açılıp kadın neredeyse koşarak tezgâha doğru yaklaşıırken Larsen bir sodalı anason likörü daha istedi, kayıp yılları ve içkilerin hası *pernod*'yu düşünerek önündeki içeceği karıştırdı; daha önce duyduğu at seslerini, patronun karşısında hararetli hararetli konuşan uzun boylu, çizmeli kadınla ve artan rüzgâra karşı usulca kapatıp sabırlı, hizmetkârane, ama mütehakkim bir tavırla çizmeli kadının arkasına geçen, yuvarlak, çekik gözlü, uysal kadınla ilişkilendirdi.

Larsen o an, öngörülmeyen bir şeyin olabileceğini anladı; onun için önemli olan sadece çizmeli kadındı ve her şey, işbirliğine müsait, içten içe kin bileyen uysallığıyla ikinci kadın vasıtasıyla kotarılmak zorundaydı. Başı kara bir eşarpla sarılı, nedensiz buz gibi bir gülümseme dışında ifadesiz, elleri karnının üzerinde birleşmiş, kısa kalın bacakları iki yana ayırık, bir adım geride bekleyen bu hizmetçi kadın, Larsen'in can sıkıntısı sorununu gidereceğe benzemiyordu: Ezbere bilinen, kolayca sınıflandırılabilir, renkten yoksun, fabrikadan çıkmış gibi, bir sürü benzeri olan bir tipti, bir hayvan gibi, basit ya da karmaşık, köpek ya da kedi... kendini hemen ele veren bir tip. Gülmeye devam eden ve tezgâhın kalaylı tablasının kenarını kırbaçla döven ötekini inceledi: Uzundu, sarışındı, bazı anlar otuzlarında, bazen kırklarında gösteriyordu.

Çocukluğundan izler vardı görmek için kıstığı açık renk gözlerinde: kızgın, meydan okuyan, birden geri çekilen bir ışık; biraz da düz göğsünde, erkek gömleğinde ve boynundaki küçük kadife fiyonkta; binici pantolonu içinde rahat, ölümlü erkek çocuğu kıcıyla, uzun bacaklarıyla inandırıcı izler. Büyük ve çıkık üst dişleri vardı, sarsılarak gülüyordu, şaşkın ve dikkatli çehresiyle; olağandışı, parlak ve beyaz gülüşünün sanki kendisinden ayrıldığını, uzaklaştığını ve bir anda yok

olduğunu, ne bir iz ne bir yankı, tezgâhın üzerinde, patronun omuzları üzerinde, raftaki şişeleri birleştiren örümcek ağlarının arasında eriyip gittiğini görüyordu sanki. Geriye doğru taranmış, ensesinde siyah kadife bağla tutturulmuş altın ışıltılı uzun saçları vardı.

“Maksat vakit öldürmek,” diye yorum yaptı Larsen, düşünceli, heyecanlı; bir anason likörü daha istemek için garsona eliyle işaret etti, o an çatıya ve sokağa düşen tatlı yağmurun, sırrına ortak olan bir dost gibi kendisine yarenlik ettiğini fark ederek gülümsedi.

Çünkü uçları gittikçe koyulaşan, uzun, donuk saçlar kadının gömleğinin üzerinde yaşsız, çağısız uzanıyordu; ve o zambak, anahtar deliği şekli oluşturan metalik saçlarının arasından solgun yüzü görünüyordu, yeni oluşmuş kırışıklarını, hayatın izlerini ve makyajını belli eden yüzü; bir de o nedensiz gülüşü, öksürük, hıçkırık, aksırık gibi istemsiz.

Masalarda başka oturan yoktu; kadınların çıkarken yanından geçeceklerinden ve kendisine bakacaklarından emindi. Fakat o an başka bir şey olmalıydı, başka türlü bir bakış gerekliydi. Larsen kravatını düzeltti, ipek mendilini hafifçe dışarı çıkararak ceket cebinden görünmesini sağladı ve tezgâha kadar ağır ağır ilerledi. Kadının yanına geçip sol omzuyla hafifçe dokunarak omzunu örttü ve patrona kibarca gülümsedi.

“Likörden şikâyet etmek için gelmedim,” dedi alçak, çınlayan bir sesle. “Biliyorum, şu sıralar... Ama daha iyi bir marka yok mu acaba?” Patron “yok” dedi, sonra da göze alıp başka bir marka önerdi. Larsen hafif bir düş kırıklığıyla başını salladı; yanındaki kadının sessizliğini ve ikinci planda hizmetçinin, uzak bir şimdiye ait derinliklerden, “hadi artık gidelim, geç oldu yağmur yağıyor”unu dinlerken. Larsen birkaç yabancı

marka adı sıraladı, hiçbiri yoktu; ifadesiz sesinden, alacağı cevabı baştan bildiği, laf olsun diye konuştuğu anlaşılıyordu.

“Pekâlâ señor, önemli değil. Müsadenizle etiketlere bakayım.”

Tezgâha dayanıp, gülümseyen bağışlayıcı bir ifadeyle raflardaki şişelerin üzerindeki yazıları okudu ağır ağır. Kadın yine güldü, o ise kadına bakmak istemedi; içinden bir ses “işte bu” diyordu ona, yağmurun pıtırıtısı, rövanşlardan, nihayet kadrinin bilinmesinden söz ediyor, nihai bir olay tüm o kayıp yıllara anlam vermek zorunda diyordu.

“Ama eminim señora, her şey mutlaka yoluna girecek. Biraz vakit alacak sadece,” dedi patron.

Kadın tekrar eğilip güldü, kahkahası dininceye, uyuşuk, ağır, ısrarcı yağmur onu emip değiştirininceye kadar eğilmiş halde kaldı.

“Dur. Islanmaktan korkarsın sen,” dedi kadın, hizmetçiye, ona dönmeden. Kime baktığı belli değildi; gözleri bir o yana bir bu yana dönüyordu, sonra bakışları patronun başının iki santim üstüne dikildi. “Her şey yoluna girecek diyor. Fikir onundu, planı yaptı, para koydu. Bir hükümet gelir bir hükümet gider, hepsi de ona evet sen haklısın der, ama hiçbiri bir şey yapmaz.” Yeniden güldü. Gülüşün iri, fırlak dişlerden çıkmasını bekledi, gözlerini özür ve yalvarış dolu bakışlarla devirdi. “Küçüklüğümden beri hep aynı hikâye. Ama artık nihayetine eriyor galiba, birkaç haftalık bir mesele. Kendim için bir şey istemiyorum, ama her sabah bununla birlikte kiliseye gidiyorum, işlerin yoluna girmesini dilemek için, bir düzelse, iyice ihtiyarlamadan önce. Çok üzülür yoksa.”

“Yo, yo,” dedi patron. “Düzelmeli, hem de derhal.” Larsen, tezgâha yaslanmış, dostane bir şaşkınlıkla hizmetçinin yü-

züne bakıyordu; hafifçe gülümsedi, ta ki kadın, sallanarak, gözünü kırpmadan bakmaya başlayıp dudaklarını aralayana kadar. Bakışlarını Larsen'den çekmeden bir adım atıp öbür kadının gömleğine dokundu.

“Yağmur yağıyor, gece olacak, hadi gidelim,” dedi.

O zaman Larsen, kibar bir jestle hızla kırbacı tezgâhtan aldı, uzun saçlı, kahkahalı, çizmeli kadına, tek söz etmeden, bakmadan uzattı. Kadınların çekip gitmelerini bekledi, pencerenin çerçevelediği kederli sarımtırak manzarada, atlarına bindiklerini gördü, patronla anason likörleri hakkındaki kısırsöhbetine döndü yeniden, ona bir içki ısmarladı, soru sormadı, kendisine sorulanları cevaplarken de yalan söyledi.

Santa María'ya giden son tekneye binmek üzere harekete geçtiğinde hava kararmaktaydı, yağmur yeni yeni hafifleyip çiselemeye dönmüştü; ağaçlardan düşen damlaların kendisini ıslatmasını umursamadan, iskelenin alacakaranlığına, ıssızlığına doğru ağır ağır yürüdü. Ne ileriye düşünmek ne de herhangi bir şeyi kabul etmek istiyordu. Binici kıyafetli kadını düşündü dalgın dalgın; coşkusunu, tasalı halini hayal etti.

Anlatılanlara bakılırsa Larsen, iki hafta sonra, ayinin sonunda, göğsünün üstünde tuttuğu mevsimin ilk menekşelerinden bir buketi çekingen bir hamleyle sunduğu kilise avlusundaydı; bir pazar günü öğle vakti, kendisini hedef alan gülüşmelere karşı kendini savunmaksızın, katı, sakin, orada öylece duruyordu; vücuduna sımsıkı oturup fazla kilolarını ortaya çıkaran siyah pardösüsünün içinde telaşsız, kaygısız, tek başına, kendini bir heykel gibi bakışlara, kötü hava-ya, kuşlara, asla yüzüne karşı söylemeyecekleri küçümseyici sözlerle bırakarak. Hazirandı, San Juan zamanı. Petrus'un kızı Angélica Inés, birkaç gündür Santa María'dan bir akrabalarının Colonia yakınlarındaki evinde kalıyordu.

Daha sonra—Larsen artık Tersane Limanı'na dönüp Belgrano'nun orada sefil bir odaya yerleşmişti—bir *J* ve bir *P* harfinin özenle yan yana konduğu büyük demir kapının önünde görülmeye başladı. Petrus'un nehrin kıyısında, tersane yakınlarında, on dört beton direğin üzerine inşa ettirdiği evin yabani otlara bürünmüş bahçesinde yürüyordu boylu boyunca. Hizmetçiyle uzun geceler boyu karışık, nostaljik sohbetler ediyordu fısıltıyla. İşten güçten konuşuyorlardı. Kadın otuz yaşındaydı, Petrus'un rahmetli eşi tarafından büyütülmüştü; hayatını “kız”ın ve aptallığının hem nesne hem saik hem muarız olduğu bir tapınma, kardeşlik, hükmetme, intikam oyununda harcamıştı. Larsen sonunda, neredeyse bir-

birinin eşi bir dizi buluşma elde etmişti, hepsi de birbirine o kadar benziyordu ki aynı başarısız sahnenin usanç verici tekrarları olarak hatırlanabilirlerdi; hoşluklarını aynı zamanda uzaklıktan, ayaza çekmiş kişin parlaklığından, Angélica Inés Petrus'un uzun beyaz elbiselerinin tatlı münasebetsizliğinden, Larsen'in başını siyah şapkasından kurtarışının ve onu büyülenmiş, masum, yapmacık gülümseyişinin üzerinde birkaç santimetre, birkaç saniye tutuşunun dramatik yavaşlığından devşiren buluşmalar.

Sonra ilk gerçek buluşma yaşandı: Larsen'in farkında olmadan ve gereksiz yere aşağılandığı, gelecek aşağılanmaların ve nihai başarısızlığın bir işaretinin, bir tehlike ışığının, yorumlamaktan âciz olduğu bir feragat davetinin belirlediği, bahçedeki konuşma. Kadının, kendisine ait olmayan bakışlarında, tırnaklarını yerken gizlemeye çalıştığı gülümsemesinde, yepyeni bir sınavla karşı karşıya olduğunu anlayamamıştı; yaşlılık ya da aşırı güven onu, zengin ve engin tecrübenin kişiyi yenilmez kıldığına inandırmıştı.

İhtiyar Petrus Buenos Aires'te, avukatıyla hakkını talep ettiği dilekçeler yazmakta ya da çığır açacak fikirlerinin, ülkenin büyüklüğüne olan inancının kanıtlarını arayıp bulmakta, beli bükük, acınacak halde, bakanlık çalışanları veya banka yöneticileri tarafından çileden çıkarılmış vaziyette taban tepmekteydi. Bu arada hizmetçi Josefina, iki gecelik ablukanın ardından, omuzlarına attığı süpriz hediye ipek şalın da katkısıyla, onca yalvar yakar, onca ilanı aşktan sonra evet demişti; sadece Angélica Inés Petrus'un değil, genel anlamda şu yeryüzünde nefes alıp vermiş tüm kadınların (tabii aralarında hizmetçi Josefina da vardı) esinlediği aşk acılarıyla edilen bir ilanı aşk idi bu.

Bunun üzerine Larsen bir akşamüstü beşte, tertemiz ütülü siyah takım elbise içinde, bir parmağına asılı tatlı paketiyle, pırıl pırıl ayakkabılarını son yağmurdan kalan su birikintilerinden sakınarak, yaptığı numaralar ve özgüvenin verdiği ağırlıkla, vakur, hırslı ve ölçülü, okaliptüsler arasından sokağı ağır ağır geçti.

“Çok dakiksiniz,” dedi Josefina giriş kapısında, biraz şakacı biraz sitemkâr; adamakıllı kolalanmış yeni bir çiçekli önlük takıyordu.

Larsen şapkasının kanadına dokundu, tatlı paketini uzattı.

“Bunu getirdim,” dedi özür diler gibi, alçakgönüllülükle.

Kadın, ceset toplayıcının beklediği gibi, paketi mavi bağının düğümünden tutmak üzere bir parmağını uzatmak yerine eliyle, bir kitap gibi, yuvarlak hatlı kalçasına yasladı ve adamı, dokunaklı gülümsemesinden pürüzsüz ruganlarının ucuna kadar baştan aşağı süzdü.

“Keşke hiç kabul etmeseydim,” dedi. “Neyse, şimdi sizi bekliyor. Söylediklerimi unutmayın. Çayınızı için ve gidin, ona saygı gösterin.”

“Elbette, tatlım,” diye onayladı Larsen. Kadının gözlerini aradı, yüzü karardı. “Siz nasıl isterseniz. İsterseniz kapıdan da gidebilirim. Siz emredin yeter hayatım.”

Kadın tekrar baktı ona, bu sefer adamın sadece saygı ve itaatle bakan küçük, sakın gözlerine. Omuz silkti ve bahçe boyunca yürümeye koyuldu. Larsen elinde şapkası, onun kalçalarına, adımlarının kesinliğine bakarak güvensizce ardından gitti, kendisini davet edip etmediğinden emin bile değildi.

Çimenler en az bir yıldır kendi hallerine bırakılmıştı, ağaçların kabuklarında beyaz, yeşil, parıltısız nem lekeleri vardı. Bahçenin ortasında—artık Larsen’e kadının peş peşe adım-

ların, bacaklarının yabani otları bıçak gibi kesişinin sesini takip etmek yetiyordu—yosunlarla kuru filizlerin işgal ettiği çatlaklarla kaplı bir metrelik bir duvarla desteklenen, yuvarlak bir gölet vardı. Hemen ilerisinde de, yine daire şeklinde, yukarıda birleştikleri yerde baklava şekilleri oluşturan, bir zamanlar laciverde boyanmış ve rengi solmuş çıtalardan bir çardak. Çardağın ötesinde, nehrin muhtemel kabarma seviyesinden uzun direklerle, sevimsiz bir şekilde aşırı yükseltilmiş, beton- dan, beyaz gri, kirli, kübik, sayısız pencereli ev. Sağda solda, dallarla lekelenmiş, yarı örtülmüş, mermerden çıplak kadın heykelleri beyaz beyaz parlıyordu. “Burayı kendi haline terk etmişler,” diye düşündü Larsen hoşnutsuzlukla, “iki yüz bin pezo eder burası en az, kim bilir evin arkasında nehre uzanan ne kadar toprak var.” Josefina göleti dolandı; Larsen, göz ucuyla, uysalca kirli suya, yüzeyindeki bitkilerin karmaşasına, ortasında eğilmiş duran minik meleğe baktı.

Kadın çardağın kapısında durdu, kolunu öylesine kaldırarak adamı buyur etti. Düş kırıklığına uğrayan Larsen gü-lümsedi, başını eğip şapkasını çıkardı ve çardağın demirden iskemlelerle çevrili, dantel örtülü, üzerinde fincanlar, leylak dolu bir vazo, tatlı ve pasta tabakları bulunan beton masasına doğru ilerledi.

“Buyurun, keyfinize bakın. Şimdi gelir. Akşam soğuk değil,” dedi Josefina ona bakmadan, paketli elini sallayarak.

“Teşekkürler, her şey mükemmel,” dedi, başını yine kadına, çardağın tahtalarına sürtünerek uzaklaşan kısa ve çevik figüre doğru eğerek.

Larsen, şapkasını bir çiviye astı, demirden iskemleyi eliyle yokladı ve oturmadan önce üzerine bir mendil yaydı, bir yandan da neden kandırılmış gibi hissettiğini anlamaya çalışıyordu.

Güneşli bir kış gününün sonuydu, saat akşamın beşi. Üstünkörü laciverde boyalı, cilası dökülmüş çıtaların arasından Larsen günün ve manzaranın sönüşünün baklava biçimli parçalarını seyretti, kaçıyormuşçasına uzayan gölgele-re, rüzgâr olmadığı halde eğilen otlara baktı. Nemli, soğuk ve derin bir koku geliyordu göletten, gece kokusu ya da kapalı gözlerin alabileceği bir koku. Öte yanda ev, betondan ince uzun prizmalar üzerinde, eflatun karanlığın yüksek boşluğunun üzerinde, bir hortum, bisiklet, yazlık sandalye ve şilte yığınının üzerinde yükseliyordu. Larsen daha iyi görebilmek için tek gözünü kıstı; şimdi evi, arzulanmış, vaat edilmiş bir göğün boş şekli gibi görüyordu; hayatının kalanını acı çekmeden alacağı intikamlarla, çaba sarf etmeden yaşanacak cinselliklerle, rahat narsist bir güçle geçireceği, girip içinde sonsuza kadar kalmayı arzuladığı bir şehrin kapıları gibi.

Bir küfür mırıldandı ve iki kadını karşılamak üzere ayağa kalkarken gülümsedi. Hafif bir şaşkınlık ifadesinin uygun düşeceğinden emindi, sonradan, sohbetin başında bundan yararlanmayı bildi: “Sizi bekliyor, bir yandan da sizi düşünüyordum, nerede olduğumu ve sizin geleceğinizi unutmuşum neredeyse; öyle ki görüldüğünüzde sanki hayalim gerçek oldu.” Sonra çay koymak için hamle etmeye yeltendi; fakat tam iskemleden hafifçe kalkmışken, çardağın karmaşık dünyasında parmağını oynatmadan da nezaket gösterilebileceğini anladı. Kadın—köşeye sıkışmış, her türlü düşmanlığa, tehlikeye uzun zamandır alışık, tetikte fakat korkusuz bir hayvan gibi gözlerini devirip—bir cümleye başlıyor, ardından iki kahkahayla anlaşılır ve unutulmaz kılarak bitirdiğini sanıyordu. O zaman bir an, sanki dinlemek için kullanacakmış gibi gözleri ve ağzı öylece, manasızca açık kalıyordu, ta ki kahkahanın

iki notası kesin olarak havada dağılıncaya kadar. Ciddileşiyor, Larsen'in yüzünde gülüşünün yarattığı izleri arıyor, sonra bakışlarını çeviriyordu.

Çardağın baklava dilimlerinin ötesinde, uzakta olsa da varlığını hissettiren, yabancı otların ikiye böldüğü bedeniyle Josefina bir köpeği azarlıyor, güllerin sırikklarını düzeltiyordu. Çardakta henüz dile getirilmemiş de olsa sorun vardı; kabarık saç tuvaletinin içine gömülmüş beyaz itaatkâr bir yüz, itiraf-lar bitmeden birdenbire durup iki yana düşmek için oynayıp duran beyaz kalın kollar vardı. Belin altında iyice kabarıkla-şan, kopçalı ayakkabılara kadar uzanan, göğsü ve omuzları süslerle dolu eflatun renkli elbise vardı. Dışarıda ve içeride, hepsinin üzerinde, Larsen'in dimdik şişman bedenine doku-nan kış akşamı, gergin ve hükümsüz hava vardı.

“Eski evi sel bastığında geceydi,” dedi kadın, “annem ara-mızda değildi; eşyaları üst kata, yatak odalarına çıkarmaya başladık, herkes en sevdiği şeyi sürüklüyordu, bir macera gi-biydi. Bizden daha çok korkan at, boğulmuş tavuklar, tekne-de yaşamaya başlayan oğlanlar. Babacığım çok kızmıştı, fakat hiç korkmadı. Oğlanlar teknelerle ağaçların arasında dolaşı-yor, bize yemek getirmek istiyor, bizi gezmeye davet ediyorlar-dı. Yiyeceğimiz vardı. Şimdi artık yeni evde, su istediği kadar yükselsin. Oğlanlar kürek çekerek geçiyor, hiç umursamıyor-lardı, her yerden teknelerle geliyor, ellerindeki gömlekleri sal-layıp selam ediyorlardı.”

“Bilin bakalım ne zamandı,” dedi Larsen çardakta. “Bin yıl geçse bilemezsiniz, çünkü sizin umurunuzda değildi. Ben Belgrano'daydım, tesadüfen gelmiştim; şu tersanenin bir blok ötesindeki otele. Hayatım hakkında ne yapacağımı bilmiyor-dum, inanın bana; bir tekneye bindim, canımın istediği yerde

indim. Yağmur başladı ve o bara girdim. Siz içeri girdiğinizde durum buydu işte. O andan itibaren sizi görmek, sizinle konuşmak ihtiyacı duydum. Öylesine. Üstelik buralı bile değilim. Ama sizi görmeden, konuşmadan gitmek istemedim. Şimdi artık nefes alabiliyorum: Size bakmak, size bir şeyler söylemek yetiyor. Hayatın bana ne gibi sürprizler hazırladığını bilmiyorum; ama bu buluşma bile benim için bir lütuf. Sizi görüyor, size bakıyorum ya...”

Josefina köpeğe vurdu, havlattı; birlikte çardağa girdiler ve kadın gülümseyerek, soluk soluğa, Angelica Inés’in yüzüne, Larsen’in acılı profiline, beton masada unutulmuş tabaklara baktı.

“Hiçbir şey istemiyorum,” dedi Larsen yüksek sesle. “Fakat sizi tekrar görmek hoşuma gider. Ve teşekkür ederim, çok teşekkürler, her şey için.”

Topuklarını vurdu ve eğildi; Petrus’un kızı kalkıp gülerken Larsen şapkasını asılı olduğu yerden aldı. Bir kez daha eğilerek iskemledeki mendili topladı.

“Artık gece oldu,” diye fısıldadı Josefina. Kalçasını girişin pervazına dayamış, köpeğin sıçraması için kaldırdığı eline bakıyordu. “Sizi geçireyim.”

Hizmetçinin bedeninin rehberliğinde Larsen, sağır ve kör, soğukun, yabani otların keskin sürtünmelerinin, kederli ışığın, uzaklardaki havlamaların yinelenen kehanetlerine karıştı.

Kaygısız, gençleşmiş, giriş kapısındaki J ve P’nin altında Josefina’nın çenesini tuttu, öpmek için eğildi.

“Teşekkürler şekerim,” dedi. “Teşekkür etmeyi bilirim.” Fakat kadın ağzını bir eliyle durdurdu.

“Şşşşt,” dedi, kayıtsızca, uysal bir atla konuşur gibi.

Jeremías Petrus ile Larsen'in nasıl olup da tekrar buluştukları bilinmiyor.

Kuşkusuz görüşmeyi Larsen ayarladı, belki de Belgrano'nun sahibi Poetters'in yardımıyla; Larsen'in böyle bir iyiliği Santa María'dan herhangi birinden istemiş olması mümkün değil. Üstelik tersanenin başında altı aydır bir genel müdür olmadığını da unutmamak lazım.

Öyle ya da böyle, toplantı tersanede, gün ortasında oldu; o sıralarda Larsen direkler üzerine yükseltilmiş eve giremiyordu.

“Gálvez ve Kunz,” dedi Petrus, işaret ederek. “Şirketin yönetim ve teknik kısmı. İyi iş arkadaşlarıdır.”

Dazlak genç ile siyah saçlı yaşlı adam, alaycı, hasmane, rahatsız edici bir tavırla, ilgisizce ellerini uzattılar, hemen Petrus'a döndüler ve onunla konuştular.

“Yarın envanter işini bitiriyoruz, Señor Petrus,” dedi Kunz. Yaşlı olan.

“Kontrolünü,” diye düzeltti Gálvez, abartılmış tatlılıktaki bir gülümsemeyle, parmak uçlarını birbirine sürterek. “Bir vida bile eksik olmayacak.”

“Tek bir tel parçası bile,” diye onayladı Kunz.

Petrus, yazı masasına dayanmış, siyah şapka hep başında, işitmek için eliyle bir kulağını tutmuş, gözlerini camsız pencereye, akşamın ışığına ve soğuğuna doğru çevirdi; dudakla-

rını sıkmış, başını, aklına gelen her fikirle sinirle, sıkıntıyla sallıyordu.

Larsen, tetikte bekleyen iki adamın kıpırtısız çehrelerindeki düşmanlık ve alaya tekrar baktı. Nefrete meydan okumak ve nefretle karşılık vermek, hayatına bir anlam, bir tarz, bir nebze zevk katabilirdi; delik deşik olmuş madeni çatıdan, tozlu kırık dökük yazı masalarından, duvara dayalı dosya ve klasör dağlarından, harap olmuş büyük pencerelerin demirlerine dolanarak tırmanan dikenli yabani sarmaşıklardan; işin, şirketin, —kullanıla kullanıla ve kurt yenikleriyle iyice bozulup ahşap özelliğini tüketmekte acele eden—mobilyaların, yağmurdan, güneş ve tekmelerden kirlenmiş, beton zeminde birbirine karışmış belgelerin, piramit şeklinde bir araya getirilmiş ya da açılıp duvarlara parça parça asılmış taslak plan rulolarının vaat ettiği zenginliğin çileden çıkarıcı, isterik far-sındansa her şey tercih edilebilirdi.

“Çok doğru,” dedi nihayet Petrus, astımlı sesiyle. “Alacaklılar Komitesi’ne, daha onlar talep etmeden, çıkarlarının sadakatle korunduğu güvencesini düzenli aralıklarla verilebiliyor olmamız gerek. Adalet yerini bulana kadar direnmeliyiz. Çalışmak. Ben hep bunu yaptım, sanki hiçbir şey olmamış gibi çalışmak. Kaptan gemisiyle birlikte batar; fakat biz, beyler, batmayacağız. Yan yattık, akıntıya kapıldık ama henüz gemimiz batmadı.” Son cümle sırasında göğsünden ıslık gibi bir ses çıktı, kaşları havaya kalktı, beklentili ve gururlu; sarımtırak dişlerini gösterdi, şapkasının kenarını kaşdı.

“Envanterin kontrolünü yarın sabah eksiksiz bitirelim, beyler, lütfen. Señor Larsen...”

Larsen, birbirinin aynı iki gülümsemeyle kendisine veda eden iki yüze yavaşça kışkırtıcı bir bakış attı; bu gülümseyiş

sadece adamların karanlık alaycılığını vurgulamakla kalmıyor, ister istemez aralarındaki kaçınılmaz suç ortaklığını gösteriyordu. Sonra, Petrus'un odada şişine şişine volta atan gövdesini izlerken, rutubet, kâğıt, kış, hela, uzaklık, harabe ve hile kokan havayı, hissederek, kin gütmekten, hatta neredeyse hüznün bile duymadan içine çekti. Başını çevirmeden, Gálvez ya da Kunz'un yüksek sesle, "Tersanenin koca ihtiyarı. Kendini yoktan var eden adam," dediğini duydu.

Ve Kunz ya da Gálvez'in, Jeremías Petrus'un heybetli sesini taklit ederek, "Siz hissedarların bildiği gibi ben bir öncüyüm," dediğini de duydu.

Kapısız iki yazıhaneyi geçtiler—toz, düzensizlik, elle tutulur yalnızlık, bir telefon santralinin düğüm düğüm kabloları, planların ısrarcı, inanılmaz mavis, bacakları kırık birbirinin eşi mobilyalar; sonra Petrus, üzerinde toz topraktan, iki telefondan, el değmemiş lime lime yeşil kurutma kâğıtlarından başka bir şey olmayan kocaman oval masayı dolandı.

Petrus, şapkasını asıp Larsen'i buyur etti. Kalın kaşları birbirine girmiş, elleri masanın üzerinde açılmış, bir an düşüncelere daldı; sonra birden Larsen'in gözlerine delici bakışlarla bakarak uzun yassı favorilerinin arasından gülümsedi, en ufak bir neşe kırıntısı yoktu; uzun sarı dişlerinden ve belki biraz bu dişlere sahip olmanın gururundan başka bir şey vaat etmeyen bir gülüşle. Soğuktan donan, bir öfke ya da şaşkınlık belirtisi gösterecek halde bile olmayan Larsen, kendini Petrus'un bitmek bilmeyen nutkunun duraklama anlarında onu başıyla onaylarken buldu; buna benzer nutukları Gálvez, Kunz ve onlarca başka sefil adam ümit, şükranla dinlemişti—şimdi hepsi başka yerde veya kaybolup gitmiş, kimisi ölü, hepsi hayalet—o ağır ağır, dikkatle dile dökülmüş cümleler-

de, o değişken, heyecan verici teklifte Tanrı'nın, açık bahtlarının, geç olsa da muhakkak tecelli edecek adaletin emaresini görmüşlerdi.

“Otuz milyondan fazla, Señor Larsen. Ve bu rakama son yıllarda malların bir kısmının büyük değeri artışı dahil değil, üstelik satılabilir arsaya dönüştürülebilecek kilometrelerce yol ve demiryolunun ilk bölümü gibi hâlâ kurtarılabilecek olanlar da dahil değil. Verdiğim rakam sadece elden hemen çıkarılıp nakde dönüştürülebilecek malları içeriyor. Bina, gemilerdeki hurda demir, makinalar ve yedek parçalar, ne zaman isterseniz gidip bakabilirsiniz. Señor Kunz ilgili talimatları alacak. Her şey çok yakında yargıcın iflas kararını kaldıracağına işaret ediyor, sonra, Alacaklılar Komitesi'nin boğucu, bürokratik denetimlerinden kurtulup işletmeyi taze kanla yeniden harekete geçirebiliriz. Gerekli sermayeyi istediğim yerden bulurum, tek yapmam gereken seçenekler arasından seçim yapmak. İşte sizin hizmetiniz bu aşamada benim için önemli olacak seğor. Ben insan sarrafıyım, yüzümü kara çıkarmayacağınızdan eminim. Fakat vakit kaybetmeden şirketle teması geçmeniz gerek. Size önerdiğim pozisyon Jeremías Petrus Anonim şirketi'nin Genel Müdürlüğü. Sorumluluğunuz çok büyük, sizi bekleyen görev ağır olacak. Alacağınız ücrete gelince, şirkete sadakat, zekâ ve dürüstlük çerçevesinde şirketin sizden beklentilerini değerlendirip bize bir teklifte bulunmanızı bekliyorum.”

Petrus tüm bu söylev sırasında parmak uçları birleşmiş ellerini yüzünün önünde tutarak konuşmuştu; ellerini tekrar masanın üzerine koydu, tekrar dişlerini gösterdi.

“Dediğiniz gibi, seğor, durumu enine boyuna değerlendirip size teklifimi sunacağım,” diye karşılık verdi Larsen sakince,

“aceleye gelecek işler değil bunlar.” Angélica Inés’in yalnızca aşk değil saygıyla da karışık suratını buruşturup kuşkuyla baktığı o günden beri kafasında evirip çevirdiği bir rakam vardı zaten; babası yaşlı Petrus’un ona tersanede bir yer, cazip ve kalıcı bir pozisyon teklif etmeyi düşündüğünü söylemişti kadın, Larsen’e Buenos Aires’ten gelen, halen değerlendirmekte olduğu diğer tekliflerin önüne geçecek bir iş, bir istikbal.

Jeremías Petrus ayağa kalkıp şapkasını aldı. Larsen düşünceliydi, bu güven tazelemeyi hoşnutsuzlukla kabul ederek, ihtiyarın kamburlaşmış omuzlarından gelen sığınma hissine isteksizce karşı koyarak, iki boş odadan geçip aydınlık, buz gibi ana salona doğru ona eşlik etti.

“Çocuklar yemeğe gitmiş,” dedi Petrus, yüzünde belli belirsiz bir gülümsemeyle, hoşgörülle. “Fakat fazla da vakit kaybetmememiz lazım. Öğleden sonra gelin, kendinizi takdim edin. Siz artık buranın genel müdürüsünüz. Benim öğleyin Buenos Aires’e gitmem gerekiyor. Ayrıntıları daha sonra hallederiz.”

Larsen yalnız kaldı. Elleri arkasında, planlar, belgeler, toz yığınları arasından, gıcırdayan tahtalarda dikkatle adım atarak, kocaman boş yazıhaneyi dolaşmaya başladı. Bir zamanlar pencerelerde cam vardı, şu an kopuk olan her bir kablo çifti bir telefona bağlıydı, yirmi otuz adam masalarında başları önlerinde oturuyordu, bir kız santralin fişlerini şaşmaz bir şekilde takıp çıkarıyor (“Petrus, Anonim Şirket, iyi günler”), öbür kızlar metal dosya dolapları arasında koşuşturuyorlardı. Ayrıca ihtiyar, kadınlara gri önlük giyme zorunluluğu getirmişti, belki de kadınlar kız kurusu olarak kalmalarından ihtiyarı sorumlu tutuyor, dedikodu çıkmasın diye onları buna mecbur ettiğine inanıyorlardı. Sevkıyat Bölümü’ndeki

çocuklar, günde en az üç yüz mektup gönderiyordu. Fonda ise ihtiyar Petrus: görünmez, görünmese de orada olduğuna inanılan, bugünkü kadar yaşlı, kendinden emin, ufacık. Otuz milyon.

Kunz ve Gálvez, Belgrano'nun yerinde yemekteydiler. Larsen o öğlen açlığına kulak vermiş olsaydı, bilmeden yücelttiği ve sevdiği—kişi ancak anayurdunun havasını kokladığında böyle bir sevginin, kendini yeniden keşif duygusunun ve zihinsel huzurun yoğunluğunu hisseder—bir son söz havasında, semboller arasında oruç tutmayı yeğlemeseydi, belki de kendini oradan kurtarmayı başarırdı ya da en azından, farkında olmak zorunda kalmadan, başarısızlığı öyle bariz, öyle herkesin gözü önünde, öyle gösterişli olmadan kendini mahvetmeye devam edebilirdi.

Tersane Limanı'nda, bir sepetin içinde uyuyan çocuğuyla şişman bir kadının arkasından öylesine tekneden indiği o öğle sonrasının ardından defalarca, tanımlanamaz bir tuzağın açgözlü çukuruna dair kötü bir hisse kapılmıştı. Şimdi tuzağın içindeydi ve onu adlandırmaktan âcizdi, sırf o tuzağa düşmek için, sırf o umutsuz, saçma, nihai sığınakta sakinleşip yatışmak için tüm o yolları katettiğini, onca plan yaptığını, gülücükler dağıttığını, kurnaz, sabırlı bir insan numarası yaptığını kabul etmekten âcizdi.

Boş binayı geçip çıkış merdivenini bulmuş olsaydı ve elbisesi ve saçları bir meltemle vücudunun etrafında sabitlenmiş, elinde bükümlü cam alevleriyle kocaman bir meşaleyi zahmetsizce tutarak uçan, gülümseyen madeni peri heykelinin mucize eseri dibinde kaldığı o merdiveni geçip gitseydi, kesinlikle yemek yemeye Belgrano'nun yerine girerdi. Böylece, yirmi dört saat sonra öğlen vakti olacak olan şey şimdi, henüz

yolunu kaybettiğini kabul etmeden önce gerçekleştirdi; ama o an geldiğinde artık geri dönülemez olduğunu anladığı o seçimi çoktan yapmış olduğu bilgisine sahip olacaktı.

Çünkü Larsen ertesi gün öğle vakti Belgrano'ya girdi ve Gálvez ve Kunz'un yemek yedikleri masadan kendisine baktıklarını gördü; onu masalarına davet etmediler, yanlarına çağırmadılar. Fakat yüzlerinde, pusuda bekleyen ve her şeye vâkıf olduklarını belli eden bir ifadeyle, ondan hiçbir şey beklemeden, istemeden, sanki bulutlu bir göğü seyreder ve ilgisizce yağmurun inişini bekler gibi gözlerini ona dikip bakmaya devam ettiler. Larsen pardösüsünü çıkartarak masaya yaklaştı ve hırladı:

“Oturmamda sakınca yoktur herhalde.”

Onlara yetişmek için soğuk et tabağını atladı; hararetle, samimiysizce, taraf tutmadan havadan sudan, hasattan, politikadan, eyaletin büyük şehirlerindeki gece hayatından söz ederken çorba içip ızgara et ve krem karamel yediler. Birer fincan kahvenin üstüne sigara içerken, daha yaşlı olan, saçlarını ve kaşlarını boyuyor gibi görünen Kunz, Gálvez'e baktı ve parmağıyla Larsen'i işaret etti.

“Demek siz yeni genel müdürsünüz? Ne kadar? Üç bin mi? Kusura bakmayın, ama Gálvez yönetici olduğundan çok yakında öğreneceğiz nasıl olsa. Defterlerde göstermesi gerekiyor. ‘Señor Larsen hesabına’ diyecek. Larsen'di değil mi? ‘Haziran ayı maaşı olarak iki ya da üç yahut beş bin pezo alacaklıdır’ diye yazacak.”

Larsen onlara baktı, önce birine, bir an, sonra ötekine, vakit kazanarak; alçak sesle ağır ağır heceleyerek söyleyebileceği bir hakaret hazırdı kafasında. Fakat dalga mı geçiyorlar tam anlayamamıştı; daha yaşlı olanı, gür saçlı, yuvarlak yüzlü, yü-

zünün cildi az sayıda derin kırışıkla kaplı, irikiyım, örümcek gibi tıknaz Kunz, kapkara gözlerinde çocukça bir umut pırıltısı ve meraktan başka bir şey olmadan bakıyordu ona; öbürü, Gálvez, ergenlik dişlerini samimiyetle gösterip sırtarak kel kafasını sakın sakın sıvazladı.

“Sadece eğleniyorlar, olmayan sevgililerine bu gece anlatacakları bir dedikodu arıyorlar herhalde. Belki de vardır sevgilileri, vay haline zavallıların. Kavgaya etmek için neden yok,” diye düşündü Larsen.

“Öyle, dediğiniz gibi,” dedi Larsen. “Ben müdürüm ya da olacağım, Señor Petrus şartlarımı kabul ederse. Tabii söylemeye gerek yok, şirketin gerçek durumunu incelemem de lazım.”

“Gerçek durumu mu?” diye sordu Gálvez. “Elbette.”

“Beyefendiyi daha yeni tanıdık,” dedi Kunz, saygılı bir gülümseme parıltısıyla. “Fakat doğrusu size gerçeği anlatmak.”

“Bir dakika,” diye sözünü kesti Gálvez. “Yüksek teknoloji de uzman olan sizsiniz. Eşyalar nehrin rutubetinden mi yoksa oksijenden mi çürüyor söyleyebilirsiniz. Sonuçta her şey çürüyor, her şey paslanıyor, her şeyi atmak veya satıp savmak gerekiyor. Teknik müdür, iki bin pezo maaş. İş, çürüyen şeyleri elden çıkarmak, bir de yeni iş peşinde koşmak. Her ay, Jeremías Petrus Anonim Şirketi’nin borç hanesine bu parayı kaydetmeyi kesinlikle unutmuyorum. Tabii benim maaş olunca unutmam. Señor Larsen, diyelim ki genel müdürlük görevini kabul ettiniz, sorabilir miyim, ne kadar maaş istemeyi düşünüyorsunuz? Sadece meraktan soruyorum. Siz ne söylerseniz ben onu yazarım deftere, ister yüz ister iki milyon pezo olsun, fark etmez, size saygım sonsuz.”

“Muhasebeden ben de biraz anlarım,” diye gülümsedi Larsen.

“Arkadaşa biraz durumları anlat istersen,” dedi Kunz sırtarak. Kendine şarap koydu. “Sırları ifşa edebilirsin, öncekiler ne alıyorlardı söyle ona.”

“Tabii, ben de öyle yapacağım zaten,” dedi Gálvez, kel kafasını sallayarak. “Sadece Señor Larsen’in kafasındaki tersane genel müdürü maaşı ne, onu merak ediyorum.”

“Öncekilerin ne aldığını söyle ona.”

“Beni ilgilendirmiyor, teşekkürler,” dedi Larsen. “Düşünüyordum. Beş binden azı bana uymaz. Her ay beş bin ve ileride elde edilecek kârdan komisyon.” Şekeri emmek için ufacık fincanı kaldırırken kendini şaşkın ve gülünç hissetti; fakat kendini tutamadı, tuzaktan çıkmak için bir tek geri adım bile atamadı. “Bir şey karşılığında çalışmak için yaşlıyım. Bu para bana yeter, başka yerde çalışsam alacağım rakam bu. Benim derdim şirketin işler hale gelmesi. Milyonlarca başka şirket olduğunu biliyorum.”

“Ne diyorsun?” diye sordu Kunz Gálvez’e, yüzünü masa örtüsünün üzerine eğerek.

“Tamam o zaman,” dedi Gálvez. “Bir dakika.” Kafasını sıvazladı ve gülümseyerek Larsen’e yaklaştı. “Beş bin. Tebrikler, en yükseği. İkilik, üçlük, dörtlük ve beşlik genel müdürlerim oldu. Beş bin tam bu pozisyona uygun bir maaş. Ama şunu da söyleyeyim: Beş bin alanların sonuncusu, Schwartz adında başka bir Almandı, beni veya önderimiz Señor Petrus’u öldürmek için bir yerlerden bir çifte bulmuştu, hangimizi vurmak istediğini asla öğrenemedik, bir hafta boyunca evimle bina arasında, arka kapıda bekçilik etti, sonunda da ateş etti, neyse sonunda çekti Chaco’ya gitti de kurtulduk. İşte bu adam geçen yıl beş bine çalıştı burada. Sırf size fikir verebilmek için anlatıyorum bunları. O za-

mandan bu yana paramız değer kaybetti. Bence siz altı bin isteyebilirsiniz, değil mi Kunz?”

“Bence uygundur,” dedi Kunz, iki elini gür saçlarından geçirerek. Hem ciddi hem hüzünlü bir ifade vardı yüzünde. “Altı bin pezo. Ne fazla ne az. Pozisyona uygun bir meblağ.”

Bunun üzerine Larsen bir sigara yakıp gülümseyerek arkasına yaslandı, kendini şaşkın ve gülünç hissetmesine rağmen, bilmediği bir şeyi savunmaya mahkûmdu.

“Tekrar teşekkürler,” dedi. “Beş bin iyi. Yarın başlıyoruz. Sizi uyarıyorum, ben sıkı çalışılsın isterim.”

İki adam başlarıyla onayladılar, birer kahve daha istedikler, epey ağırdan alarak, hiç konuşmadan birbirlerine sigara ve kibrit uzattılar. Pencereden çamurlu gri sokağa baktılar: Gálvez bir süre gelmeyen bir aksırık beklentisiyle dazlak başını geriye attı, sonra hesabı isteyip imzaladı. Issız sokağın sonundaki su birikintisinden gökyüzü yansıyor, kahverengi ve pis. Larsen Angélica Inés'i ve Josefina'yı düşündü, geçmişteki kendisini avutmaya muktedir olan şeyleri.

“Peki öyleyse, madem tercihiniz beş bin,” dedi Gálvez, Kunz'a baktıktan sonra, “benim için fark etmez, iş aynı. Ama buralarda haberler hızlı yayılır, duyduğuma göre damat olmak üzereymişsiniz. Doğruysa, tebrik ederim. Çok iyi bir kız, yanında da otuz milyon. Nakit değil, elbette, ayrıca hepsi sizin olmayacak; fakat hiç kimse şirket sermayesinin bu kadar olmadığını söyleyemez.”

Yolunu kaybettiğini ve bunun farkına varmakta olduğunu gören Larsen, kışkırtıcı ama bezgin bir hareketle, ağzındaki sigaranın yerini değiştirmek için dudaklarını ve dilini kıpırdattı.

“Bu konuda hiçbir şey kesin değil, üstelik kişisel bir mesele bu,” dedi ağır ağır. “Gücenmeyin ama sizi sadece benim genel

müdür olduğum ve yarın sabah cidden çalışmaya başlayacağımız ilgilendirir. Bu öğleden sonra birkaç telgraf göndermem, Buenos Aires'ten birkaç kişiyle telefon görüşmesi yapmam lazımdır. Bugün istediğinizi yapın. Yarın sekizde ben yazıhanede olacağım ve işleri birlikte yeniden düzenleyeceğiz.”

Ayağa kalktı, üzerine iyice oturan pardösüyü isteksizce giydi. Üzgündü, kararsızdı, o an elini güçlendirecek bir veda sözü aradı ama boşuna, çünkü nefretten, sarhoş numarası yapmaktan ve artık inanmadığı dürtülere başvurmaktan başka yol bilmezdi.

“Dokuzda,” dedi Gálvez, başını kaldırıp ona doğru gülümseyerek. “Hiçbir zaman daha önce gelmeyiz. Ama bana ihtiyacınız olursa sundurmanın, hangarın yanındaki evciğe kadar bir koşu gelip çağırırsınız. Ne zaman isterseniz, hiç çekinmeyin.”

“Señor Larsen,” dedi Kunz, kırıksıklıkların yara izleri gibi görüldüğü masum bir ifadeyle ayağa kalkarken. “Sizinle yemek yemek büyük zevkti. Beş bin olacak, istediğiniz gibi. Ama az istediğinizi söylememe izin verin; bedava neredeyse.”

“Hoşçakalın,” dedi Larsen.

Fakat aslında bunlar çok geç oldu, yirmi dört saat sonra. O Petrus'la görüştüğü ve henüz bir maaş belirlememiş olsa da genel müdürlük işini kabul ettiği gün Larsen, öğle yemeğini unuttu ve bir zamanlar o yazıhanelerin bölmelere ayırdığı koskoca salonda bulunmuş, sonra ortadan kaybolan insanları, kaygılarını, yapıp ettiklerini gözünde canlandırdı; sonra sundurmalara ve iskeleden artakalanlara giden demir merdiveni, ağır ağır gürültüyle inmeye başladı.

Tuhaf bir his içinde, kendini gerçekdışı ve tehlikeye açık hissederek indi merdivenleri, ikinci katta duvarlar yok olup gı-

cırtılı demir basamaklar boşluğun belirsizliğinde dönüp kaybolduğunda ürperdi. Sonra kumlu ve nemli toprakta, ayak-kabıllarını ve pantolonunun paçalarını yabani otların dallarından sakınarak yürüdü. Tekerlekleri gömülmüş bir kamyonun yanından geçti; kapaksız motorda çürümüş birkaç parça kalmıştı. Araca doğru, arkasına rüzgârı alıp tükürdü. “Şaka gibi. İhtiyar da bunu görmüyor. Bakmış olsalardı elli binden fazla ederdi burası, bir dam yapsalar yeterdi.” Yeni bir enerjiyle, gururlu bir dik yürüyüşle, üç basamaklı girişi olan ufak ahşap bir kulübenin önünden geçti ve sundurma ya da hangar demeye alışıcağız kapısız, devasa bir depoya girdi.

Solgun ışığa, soğuğa, çatı levhalarının deliklerinde inleyen rüzgâra, aç vücudunun güçsüzlüğüne rağmen, koca koca raf-lardaki dörtgen bölmelere dizili vidalarla, cıvatarlarla, somun-larla, matkap uçlarıyla dolu dar geçit boyunca, ne idüğü belirsiz paslı makinelerin arasından, yalnızlıktan, amaçsızca bölmele-re ayrılmış mekândan, ısırganların ısıran dallarının delip gir-diği aletlerin deliklerinden yılgınlığa düşmemek için kararlı, dikkatli yürüdü, kendini küçülmüş hissediyordu. Deponun sonunda, bir dizi filikanın yanında durdu—“her biri sekiz ki-şilik yelken bezleri, eleğe dönmüş, suya dayanıklı ahşap, kau-çuk bantlar, bin pezo desem az,” diye düşündü— çamura bu-lanıp kaskatı olmuş, her tarafına uzun otlar yapışmış bir ma-kine planını aldı eline, üzerinde beyaz harflerle yazılar vardı.

“Terk edilmiş çiçekler,” dedi yüksek sesle, buruk, küçüm-seyici bir edayla. “İşe yaramazsa arşive konur. Deponun bir köşesine atılmaz. Bunun değişmesi lazım. İhtiyar bunu hoş gördüğüne göre delirmiş olmalı.”

Kendi sesinin yankısını duymamak için konuşuyordu san-ki. Rüzgâr yumuşak helezonlarla inliyor, sundurmanın bir

yerlerinden telaşsız, geniş kavislerle giriyordu. Bütün sözler, müstehcen, tehditkâr kibirli olanlar da dahil, o söyler söylemez tükenip unutuluyordu. Ezelden ebediyete, üzerinde duran o eğimli çatıdan, demir pasından, tonlarca hurdadan, büyü-yüp körlemesine birbirine dolanan yabancı otlardan başka bir şey yoktu, olmayacaktı. O da, tahammül edilen, gelip geçici, yabancı bir adamdı. Sundurmanın ortasında âciz ve saçma bir şekilde öylesine duruyordu; efsanenin, denizci maceralarının, geçip gitmiş işlerin ve kışın kokusunu yayan bir havada bacaklarıyla antenlerini kıpır kıpır oynatan bir kara sinek gibi.

Üstünü kirletmemeye çalışarak planı pardösüsünün cebine koydu. Ağzının bir yanı müsamahakâr, erkekçe bir gülümsemeyle kıvrıldı—defalarca yenik düşülünce aradaki uyuşmazlığın artık bir alışkanlık gibi yumuşak ve sevimli hale geldiği eski rakiplere gülümser gibi—yalnızlığa, boşluğa, harabeye doğru. Ellerini arkasında birleştirdi, tekrar tükürdü, somut bir şeye değil, her şeye: görünen ve görünmeyen her şeye, sözlerin ve imgelerin yardımı olmadan hatırlayabildiği her şeye, korkuya, her türden cehalete, sefalet, yıkıma, ölüme. Başını oynatmadan tükürdü, dudaklarının ve dilinin mükemmel uyumuyla; yukarıya, tam önüne doğru, ustaca ve kesin sonuç veren bir hareketle, mermi eğrisini izleyerek, kişisel olmayan bir memnuniyetle. Aklından ne “yazıhane” ne “çalışma masası” sözcükleri geçiyordu: “Odamı telefon santralinin bulunduğu kısımda kuracağım, ihtiyar en büyüğünü, hâlâ camı olanı kendine ayırdığına göre...” diye düşündü.

Saat öğleden sonra iki olmalıydı; Gálvez ve Kunz envanteri tamamlamak için dönmüş olmalıydılar; Belgrano’da öğle yemeği bulmak da imkânsızdı. Çatıdaki bir yarığın altında çürümekte olan filika yığınının uzaklaştı; elleri pardösü-

sünün ceplerine gömülü, boyunun ve omuz genişliğinin her santimetresinden emin, topuklarının her daim nemli toprakta, inatçı otların üzerinde yarattığı ağırlığın farkında, sundurmanın girişine doğru yürüdü. Başına özensizce yerleştirilmiş şapkasıyla, görev gereği güvensiz, ölçülü bir şekilde kıpır kıpır gözleriyle, belki de ebediyen felç olmuş kızılımsı makine dizisini, binanın çatısına kadar yükseltilmiş, görüşün ötesinde, tahmin edilebilir tüm basamakların ötesinde, lakayt ve pis, devam edip giden, alet edevat cesetleriyle tıka basa dolu rafların tekdüze geometrisini yeniden gözden geçirmek üzere yürüyordu.

Adım adım, törensel olduğunu sezdiği bir hızla, mezarlarındaki metal parçalarını, anıt mezarlarındaki koca koca makineleri, yabancı ot, balçık ve karanlığın boş mezarlarını, beş on yıl önce bir işçinin kibirli aptal arzusunu, bir ustabaşının bayağılığını barındırmış, şimdi bakımsız köşe bucağı çekip çıkarmak için mağlubiyetin şüpheciliğini ve burukluğunu bile isteye yüklenerek, yürüyüp gitti. Dikkatli, huzursuz, tedirgin, babayani, içten içe azametli, bol kepçeden terfi ve kovma dağıtmaya kararlı, oradaki her şeyin kendisinin olduğuna inanma ihtiyacında, her şeye bir anlam verme, bu anlamı ömrünün kalan yıllarına ve sonuçta hayatının tümüne atfetme niyetiyle, gizlisi saklısı olmadan teslim olma ihtiyacıyla gidiyordu. Adım adım, zeminin yumuşaklığına sessizce yüklenerek, gözleri etrafa, bozuk makinelere, örümcek ağlarıyla kaplı raflara kaymadan. Adım adım, soğuk, güçsüz rüzgâra, koyulaşarak sise dönen nemli havaya çıkana kadar yürüdü, çoktan kaybetmiş, tuzağa düşmüştü.

Yani Larsen ertesi gün öğleyin Belgrano'nun yerine girip Gálvez ve Kunz'la yemek yerken çoktan büyülenmişti, bileti çoktan kesilmişti. Aylık maaş listesinin en tepesine kaç bin pezoyla—beş bin mi altı bin mi—yerleşmeyi seçtiği ise hiçbir zaman tam olarak öğrenilemedi. Aslında hangi tutarı yeğlediğinin sadece Gálvez açısından önemi vardı; sonuçta listeyi, her ayın yirmi beşinde, öfke nöbetleriyle kelinesi ov-mak için ara vererek, daktiloda, çok kopyalı olarak yazan oy-du. Larsen, her ayın yirmi beşinde, içine gömülmekte olduğu düzenli, kalıcı saçmalığı tekrar tekrar anlıyor, keşfediyordu. Bu periyodik keşif yüzünden, ara sıra işinin başından kalkıp elleri arkasında, boynunda kahverengi atkısı, kocaman boş yazıhanede volta atıyor, yapay, sessiz, bezgin gülüşüyle çizim masasının başında her daim hazır ve nazır bulunan Kunz'un yanına gidiyordu.

Yani, muhasebe kayıtlarına aksatmadan girilen rakam ya beş ya altı bindi; rakam, batıl inançlarının Larsen'i çift ya da tek sayılara yönlendirmesine göre beş veya altı bin oluyordu. Rakamı ve onunla birlikte gelen her şeyi o seçmişti, böylece her sabah herkesten önce tersaneye gidiyor, daha doğrusu, soğuktan dona dona otururken böyle düşünmek hoşuna gidi-yordu, zira bu "herkes" in Gálvez ile Kunz'dan ibaret olduğunu kabullenemiyor, şimdi eskisi kadar tozlu ve pis olmasa da aynı ölçüde sağır ve dilsiz olmaya devam eden telefon santraliyle

ve düğüm düğüm olmuş siyah kablolarıyla kaplı olan, artık Genel Müdür odası denen odada oturuyordu.

İki ay önce, ileride sabahın sekizinde Genel Müdür odasına giren kendisini, şapkasını, pardösüsünü ve eldivenlerini çıkarır, gövdesini deri döşemesi delik deşik sandalyeye yerleştirir, önceki akşam seçip masasının üzerine koyduğu dosya yığını gözden geçirirken görebilmiş olsaydı, “şu zavallı şişko, şu me-zarsız ölü, şu minicik çalışkan karınca,” derdi kendine Larsen.

Bir gününü kabloları tamire ayırdığından beri ziller yine çalışmaya başlamıştı. Hatta yazıhanesini ayıran bölmenin buzlu camının üzerine siyah boyayla “Genel Müdür” bile yazmıştı. Sabah ile öğle arası, üzerlerinde beş on yıl öncesinin tarihleri olan mavi kâğıtlara yazılı can sıkıcı “Sayın İlgili”leri okumayı; önünde akıp giden fiyat, tonaj, bilirkişi raporu, teklif, karşı teklif geçidini yarıda kesip masanın üzerindeki iki zilden, Gálvez ya da Kunz’unkinden birine basıyor, kravatını düzelterip yalnızlığında bir bakış, bir gülümseme provası yapıyordu. Onlar da, artık hangisi çağırılmışsa, zili duyar duymaz dalga geçmeye başlıyorlardı; kapıyı tıklatarak izin istiyorlar, ona efendim diyorlardı.

Ay sonunda beş veya altı bin pezo filan kazanacağı yoktu elbette. Fakat hiç kimse ondan, Genel Müdür yazıhanesinin ahşap ve camdan kapısını iten adama—ister Gálvez olsun ister Kunz—bir gülümsemeyle, sevecen bir el hareketiyle yer gösterme tatminini esirgeyecek değildi; ödemeler dengesindeki dalgalanmalar, gemi kazanlarının günlük basınç limitleri gibi önemli görünen ama büyük ihtimalle hiçbir anlamı olmayan konular hakkında sorular sorup cevaplar almak gibi çılgın bir zevkten de.

Bacaklarını üst üste atıyor, yuvarlak yüzü dikkatli ve şüpheli, ağzının önünde parmak uçlarını birleştiriyordu, kimi

kez de ihtiyar Petrus olduğunu, onun tecrübelerine, çıkarlarına sahip olduğunu hayal ediyordu.

Çalışma masasının karşı tarafında duranın—artık iki adamdan hangisiyse—bir gülümsemeler, baş sallamalar, yersiz “sayın genel müdürüm”ler aşırılığı içinde uydurduğu bütün yalanlar, zırvalıklar, kışkırtıcı alaylar Larsen’in yüreğini ısıtıyordu.

“Anlıyorum, elbette, eminim, tabii, benim düşündüğüm de bu,” diyordu karşısındakinin duraksadığı anlarda, bir arkadaşına borç veriyormiş gibi neşeli, ihtiyatlı.

Öğleye doğru esnemeler iyice bastırdığında hep, yıllar öncesine ait masa takviminden bir sayfa koparıyor, yeni işittiği en tuhaf sözcükleri not ediyordu. Ayağa kalkıp Gálvez ya da Kunz’u kucaklamak, edepsiz bir cümle söylemek, sırtına vurmak istiyordu. Fakat iradesine hâkim olup, hüznüyle teşekkür edip adamı elinin küçük bir hareketiyle, bir dostluk ve onay gülümsemesiyle savmaktan öteye geçmiyordu.

Çıktıklarını duyana kadar bekliyordu; kuşkulu, tuhaf sözcüklerle doldurulmuş kâğıtları sabırla yırtıyor, pardösüsünü, şapkasını, eldivenlerini giyiyor, camsız bir pencereden hangarın ve etrafındaki, suyla, yabani ot yeşilliğiyle örtülü toprağın ıssızlığına bakıyor, topuklarıyla büyük boş salonun tozlu döşemesini çınlatıyordu. Belgrano’nun yerine girerken, helaya ve kümese giden telli arka kapıyı kullanıyordu: Odasına çıkıyor, yıpranmış kreton kumaş kaplı sepet örgü koltukta titreyerek oturup *El Liberal* okuyor, otelin çatısında tıpırdayan kış emarelerine nah çekip öğle yemeğini bekliyordu. Ve akşamüzerleri, hayal gücünün tüm o azmine rağmen kendisine hiçbir şey ifade etmeyen, aslında artık kimse için hiçbir anlamı olmayan alım satım ve iş dosyalarını oradan oraya taşımaya, silkelemeye, sayfalarını karıştırmaya ayrılmış bir günün sonunda Larsen, mutlaka ya-

zihaneyi terk eden son kişi oluyor, bozuk kilitlerde anahtarlarını çeviriyor, tıraş olmak ve kol ağızları hafifçe yıpranmış olsa da hep tertemiz, pırıl pırıl olan ipek gömleğini giymek üzere çekip Belgrano'nun oraya gidiyordu. Çıkışta patrona rastlarsa gideceğı yer konusunda inandırıcı yalanlar söylüyor, sonra toprak sokaklarda, kaldırımlarda dönüp dolaşıyor, yürüyor yürüyordu, her zaman farklı bir güzergâh tutturuyor, bilinmeyene, yeniliklere, tuzaklara, çatallara gebe patikalardan gidiyordu.

Er geç, o ağır anı alıyor, büyük demir kapıyı geçiyor, artık alaycı ve suratsız olan hizmetçiye, besbelli üzerindeki basıklardan dolayı üzgün bir gülümseme, dudak kenarında küçük bir kıvrım, kadını empatiye davet eden teslimiyet dolu bir bakış gönderiyordu. Kadının ardından artık rehberliğe ihtiyaç duymadan, başı açık, uzun bitkilerin ve kokuların içinden, heykellerin beyaz hareketsizliğiyle delik deşik aceleci gecenin iki duvarı arasında ilerliyordu.

Giriş kapısından elli metre sonra ardağı varıyordu, teslimiyetin gölgesinden eser kalmamış gülümsemesiyle: O, gençlikti, gençliğe inantı, çalışan, bir gelecek yaratandı, daha mutlu bir yarın inşa edendi, düşleyen, geekleştirendi, ölümsüz olandı. Belki demir iskemleye yaydığı mendilinin üzerine oturmadan, büyüleyici, hayranlık dolu gülümseyişini sunmadan önce kadını öperdi: Bütün gün bu ânı bekledim, geek mi acaba.

Ya da belki ancak hizmetçinin ve havlayan köpeklerin sesinin, beton direkler üzerinde yükselen eve doğru çekildiğini işittikten sonra öpüşürlerdi. Ona, Larsen'e kapalı olan o ev. ("Sadece yaşadığın yerleri, salonunu, merdivenini, dikiş odanı görmek istediğim için," diye yalvarıp yakarırdı. Kadın kızar, sertçe bacak bacak üzerine atardı: Bakışlarını yere çevirip güler, sonra hayır derdi, asla, Petrus davet etmeden olmaz.)

Ya da belki, henüz öpüşmezlerdi. Larsen'in tedbiri elden bırakmadan, Petrus'un kızının içinde ne tür bir kadın barındırdığını, geçmişte kalan hangi María'ya hangi Gladys'e benzediğini keşfedeceği, kadının korkup histeriye kapılıp, vaktinden önce bir sona neden olmadan üzerinde hangi baştan çıkarma tekniğini kullanabileceğini bulacağı kaçınılmaz ânı beklemesi de mümkündü. "Hatırlayabildiğim herhangi bir kadından daha deli," diye düşünürdü Larsen, Belgrano'nun oradaki yatağında, yarı kızgınlık yarı hayranlıkla, "ailesinden belli, tuhaf bir insan, eline erkek eli değmemiş."

İşler böyle gitmişse, başarısızlık korkusu veya Larsen'in açıklayamadığı başka bir şey, görev duygusuna veya onu kadına alelacele sahip olmaya, kadınlarla ilişkilerini anlamlandırabildiği yegâne zemini vakit kaybetmeden hemen kurmaya sevk eden gurura baskın çıkmışsa, o zaman, çardaktaki akşamüzeri sohbetlerinin en önemli, en verimli çeşitlemelerinden birinin şöyle olabileceğini kabul etmek lazım—tabii Angélica Inés Petrus heyecandan tam bir cümle kurmayı başarabilseydi:

"Gelişinden iki saat, bir saat önce terlemeye, dolanıp durmaya başlıyorum. Çünkü korkuyorum, aynı zamanda gelmeyeceğinden de korkuyorum. Kremler, parfümler sürünüyorum. Oturmak için pantolonunun paçalarını çektiğinde ağzına bakıyorum, güldüğümde elimle gözlerimi kapatıyorum, ki ona istediğim kadar, utanmadan bakabileyim gizli gizli. Çardakta elimi tutuyor; defne kolonyası kokusu geliyor, babamın banyoda sigara içtiği zamanki kokusu, kuru sabun köpüğü kokusu. Belki midem bulanıyor ama tiksiniyorum. Josefina, *Negra*, gülüyor; o her şeyi bilir ama bana söylemez; ama benim bildiğim o şeyi bilmiyor. Bana sorsun diye gönlünü okşayıp hediyeler alıyorum. Fakat hiç sormadı, çünkü

bilmiyor, tahmin bile edemez. Kızdığında gülüyor, bilmek istemediğim şeyler soruyor bana. Kremler, parfümler sürünüyorum; pencereden bakıyorum ya da Dick'i öpüyorum. Dick havlıyor, aşağı inmek istiyor, benim de yanında gitmemi. Doğruları ve yalanları düşünüyorum, bazen kafam karışıyor, saati geldiğinde hep biliyorum geleceğini, hemen hemen hiç yanılmıyorum, ben 'şimdi köşe başından giriş kapısına doğru yürüyor' dediğim anda gelmekten başka çaresi yok."

"Başta keşke babacığımın kardeşi olsaydı dedim, ağzı, elleri, sesi günün saatlerine göre değişseydi. Sadece böyle şeyler istedim. Geliyor, demek beni seviyor; gelmesi gerek, çünkü ben ona gitmiyorum. Şimdi onlar arkadaşı, her Allah'ın günü yazıhanede birlikteler, ben onları görmesem de. Babam göğe dikeyiyor gözlerini, yüzü ışıltısız, zayıf. O öyle değil. İnip onu bekliyorum, Dick'e gülmeye başlıyorum ve karşıma çıkan her şeye, çabuk çabuk, o geldiğinde ve elimi tuttuğunda, bana bakmaya başladığında kahkahasız kalmak için, ya da sadece olmasını istediğim kahkaha kalsın diye. Böylece oturuşunu izlerken azıcık gülüyorum: Pantolon paçalarını parmaklarıyla çekiyor, küçük bir hareketle, ayırık bacaklarıyla sakın sakın oturuyor. Gece o yokken, azizler ve ölümler için mum yaktığımızda doğruları düşünüyorum. Fakat çardakta hep yalanları düşünüyorum; benimle konuşuyor, ağzına bakıyorum, bir elimi veriyorum, o sabırla benim kim olduğumu ve nasıl olduğumu anlatıyor. Ama ağlıyorum da. Yatakta yalanı hatırladığımdaysa kendimi çardakta çimenleri ayakkabılarımla okşarken görüyorum; onu hiç incitmiyorum, tanımaya çalışıyorum. Annemi düşünüyorum, hep kış gecelerini, sırtımdan yağmur suları akarken ayakta uyuyan Lord'u düşünüyorum, Larsen'i uzaklarda ölmüş düşünüyorum, düşünüp düşünüp ağlıyorum."

Skandal daha sonra kopmuş olmalı. Fakat belki de unutmamak için ertelemeden değinmek lazım. Her ne olduy-
sa, sefaletin gelip Larsen'in yüzüne yerleşmesinden önce, Belgrano'nun sahibi Poetters'in gülümsemelerini ve neredeyse selamını kesmesinden önce, yemek ve çamaşır için kredisinin tükenmesinden önce olmuş olmalı. Larsen'in kendisine ceset toplayıcı denmesini umursamadığı zamanlardaki gibi şişko, öfkeli, yeteneksiz, yirmi otuz yıl önceki sahneleri—tütün ve mate perhizlerini, tekrarlanan ve hiç yerine getirilmeyen vaatleri, sabah banyosu için sıcak su, bir tekne bileti, bir sigara koparmak amacıyla uşağa verilen küçük düşürücü rüşvetleri—dirilip tekrar etmesinden önce.

Skandala değinmeyi sonsuza kadar ertelemek elbette mümkün, hatta hiç değinilmeyebilir de. Veya Angélica Inés Petrus'un Larsen'in yazıhanesine girdiği o akşamüstünden önceki herhangi bir an yeğlenebilir belki bu iş için; kadın içeri girdikten sonra dışarı çıkmış, Genel Müdür yazıhanesiyle merdivenlerin arasındaki eşikte durmuştu, rüzgâr tembel tembel dolaşıyordu etrafında, sonra hiçbir sahte gurur ya da tevazu emaresi göstermeden yavaşça geri dönmüştü, pardösüsünün düğmeleri açık, elbisesi göğüs hizasından yırtıktı, kendi elleriyle omuzdan bele kadar kendisi yırtmıştı aslında, sonra üzerinde siyah boyayla Genel Müdür yazılı olan kirli cam kapıya yürümüşü tekrar.

Larsen'in açlıktan, talihsizlikten ezilmiş, hayattan kopmuş, kendisine heyecanlar yaratacak gücü bulamadığı ânı da yeğleyebiliriz. Bir cumartesi öğle sonrası odasında, yedi yıl önce 23 Şubat günü, o sıralar El Rosario'da bulunan hasarlı Tiba gemisinin armatörleri Kaye & Son Şirketi yetkililerine gönderilmiş onarım bütçesini okuyordu. Kabaran, kararan nehrin kendini dayatan varlığıyla, rüzgârla, yağmurla kırk sekiz saat geçmişti, unutulur gibi değildi; Larsen, dört beş gündür sadece çardakta çayın yanında ikram edilen pasta ve peltelerle karnını doyuruyordu.

Dosyayı bırakıp başını kaldırdı; rüzgârı, Gálvez ve Kunz'un yokluğunu dinledi, artık midesinden başına ve kemiklerine geçmiş olan açlığını da dinleyebileceğini hissediyordu. Tiba belki yedi yıl önce martta, buğday yüküyle El Rosario'dan ayrıldıktan sonra batmıştı. Belki de kaptanı J. Chadwick hasarı kayıtlara geçirmeden gemiyi Londra'ya kadar yüzdürebilmiş, Kaye & Son da (Houston Line) onu Thames'te onartmıştı. Belki Kaye & Son, ya da şirkete vekaleten Bay Chadwick, bütçeyi kabul etmişti ya da pazarlıktan sonra nihai fiyatı kabul etmişti ve bir kadın adı taşıyan, yükünü boşaltmış, donuk gri renkli gemi nehri geçip tersanenin önünde demir atmıştı. Fakat, sadece bir gazete kupürünü, El Rosario'dan gönderilmiş bir mektubu, Jeremías Petrus'un imzaladığı bir diğer mektubu ve ayrıntılı bütçeyi içeren o ince dosyadan gerçeği bulup çıkarmak mümkün değildi. Tiba'nın hikâyesinin gerisi, mutlu ya da üzücü sonu, genel müdürlüğün duvarlarının yarım metresini kaplayan arşivde ve binanın geri kalanına dağılan kütüphaneye raflarında, dosya yığınları arasında kaybolmuş olmalıydı. Belki pazartesi günü keşfedecekti gerçeği, belki asla. Ne olursa olsun, elinde sonu olan olmayan, benzer hikâyelerin anlatıl-

dığı yüzlerce dosya vardı; hiçbir anlamı olmayan okumalara hasredilecek aylar, hatta yıllar uzanıyordu önünde.

Dosyayı kapattı, okumuş olduğunu belirtmek için kapağına parafını attı. Pardösüsünü giyip şapkasını aldı, yönetim katının bozuk olmayan, anahtarları ve sürgüleri olan bütün kapı, dolap ve çekmecelerini kilitleyip çıktı.

Bir zamanlar Yönetim, Yazışma, Teknik ve İhracat birimlerinin bulunduğu salonun ortasında, Gálvez'in masasının önünde, kapaklarında Petrus'un adı olan, fihristli, bez ciltli kocaman muhasebe defterlerine bakarak durdu.

Açlık, yemek yeme ihtiyacından ziyade, aç ve yalnız kalma hüznüydü, temiz, beyaz, ütülü, minik yamalı, daha yeni lekelenmiş bir masa örtüsüne duyulan nostaljiydi; ekmeğin çıtırtısı, buhar tüten tabaklar, arkadaşların şen şakrak, kaba saba konuşmaları.

Gálvez'in belki karısıyla, çocuklarıyla yaşadığı, sazlıkla ve sundurmayla çevrili küçük ahşap ev geldi aklına. Saat neredeyse öğlen birdi. "Şu Tiba meselesi, Chadwick & Son gringosuna var ya. Böyle durumlar olduğunda, bilgileri bize ulaştığında... şirket bir mektup göndermekle mi yetinir, yoksa meseleyi El Rosario'daki bir acenteye mi havale ederiz? El Rosario diyorum da, bölgemizdeki herhangi bir limanı kastediyorum. İş saatleri dışında rahatsız ettiğim için kusura bakma," diye sormayı düşündü.

Fakat bunların hiçbirini söylemesine izin vermediler; eve varıp yere çökmüş grubun yanında, mangal dumanının pardösüsüne sinmemesi için biraz eğilip şapkasını çıkarıp gülümseyerek durduğu anda soru sorma ve yalan söyleme ihtiyacını elinden aldılar. Aralarında konuşmadan, hatta birbirlerine bakmadan, daha rüzgârda, evin önündeki boş arsaya ayak bastığını görmeden bile önce, konuşmasına izin vermemeye karar

vermişlerdi sanki; kısa, kara, beceriksiz adam, elinde silah gibi tuttuğu şapkasıyla—asalet sembolü, kıymetli bir hediye sanki—eve inen demir basamaklara cilalı ayakkabılarıyla dikkatli dikkatli basarken vermişlerdi bu kararı çoktan.

“Mate ister misiniz?” diye sordu Gálvez. “Bu karım. Kusura bakmayın, ateş sönmek üzere de ona bakıyorum.” Dalga dalga yükselen dumanın, yağ cızırtısının arasından gülümsüyordu.

Alman, ayağa kalkıp başıyla selamladı, sonra kolunu uzatıp mate sundu.

“Teşekkürler, sadece uğradım,” dedi Larsen.

Şapkasını çıkarıp elini, saç başı dağınık, güzel, gebe kadına doğru uzattı; kadın merdivenlerden, küçük evi çevreleyen, yaz geceleri ferah nehir havası almak için, belki mutlu belki minnettar, oturdukları, herhalde sundurma dedikleri tahta kalaslardan yürüyüp kendisine doğru yaklaşıyordu. Üzerinde palto vardı, ayağında erkek ayakkabıları; eli saçında, kocaman beyaz bedeniyle salına salına geliyordu; saçını düzeltmek gibi bir niyeti yoktu veya dağınık olduğu için mahcup da görünmüyordu, sadece rüzgâr gözlerinin üzerine düşürmesin diye eliyle arkaya atmıştı.

“Şeref duydum hanımefendi,” dedi Larsen, çabucak, net bir tonda. Geçmiş hayatında, bir kadınla ilk tanıştığındaki gülümsemesinin nasıl da rahatça geldiğini hatırladı, sanki zaman ve koşullar bu gülümsemeyi hiç değiştirmemişti. Bir şekilde hem hesapçı hem göz kamaştıran, korumacı ve kurnaz olabilen bir gülüş.

Mateyi kamıştan emmeye koyuldu ve çevresine bakındı: Büyük boyutta bir köpek kulübesine benzeyen, eşiğe çıkan üç kırık basamağıyla, bir zamanlar boyalı olduğu mavi izleriyle, herhangi bir Tiba'nın cesedinden sökülmüş, iğreti tutturulmuş nehir teknesi dümeniyle ahşap eve.

Kadının eteğinden ayrılmayan iki küçük köpeğin güven-sizliğine, gri yönetim binasına, tuğla sundurmaya, madeni lev-halara, pasa, çürümeye, nehrin rüzgârın altındaki kıpırtısız yüzeyine baktı.

“Burası hiç fena yer değil,” dedi yine yüzüne yayılan, gıp-tayla dolu kibar bir gülümsemeyle.

Bacaklarının arasına sığınmış köpeklerle, hiçbir duygu emaresi göstermeyen uzun boylu kadın, paltosunun altından omuzlarını silkti, çocuksu, lekeli dişlerini gösterdi.

“Yoksullar nasıl yaşıyormuş bakmaya gelmiş,” diye açık-ladı Gálvez, ağzında kurnaz gülümsemesine saplanmış mate çubuğuyla, ayakta.

“Arkadaşları görmeye geldim,” dedi Larsen kibarca, gali-ba bir anda öbürünün kastettiği şeyi anlamıştı. Yakıcı, buruk mate boğazından aşağıya hızla ilerliyordu. Kavgı çıkarmanın, mangala bir tekme atıp kadına gözlerini dikerek edepsizce sözler söylemenin çok kolay olacağını hissetti.

“Yazıhanemden çıkmak üzereydim ki,” dedi tırnaklarını inceleyerek, “bu hafta sonu bir rapor hazırlayayım dedim. Sabahı arşivi gözden geçirmeye ayırdım. Birkaç yıl önce, El Rosario limanında tamir bekleyen bir teknenin kaptanına gönderilmiş bir bütçeyi inceledim.”

Sırf kötülükten konuşmasına izin verdiklerini fark etti, say-gıyla dinlermiş gibi numara yaparken içten içe onunla alay ediyorlardı sanki, sırf Larsen’i oynamakta olduğu ümitsiz farsı itirafa zorlamak için. Ellerini cebine sakladı, başını eğerek ku-rumuş otların, çamura bulanmış kâğıtların, pis su birikintile-rinin arasında kaldırıp indirdiği ayakkabılarının burunlarına baktı. Sundurmaya—sonradan, evin önünde dışarı taşan tahta kalaslara koridor dediklerini öğrenecekti—konmuş radyoda

tango çalmaya başladı ya da belki zaten çalıyordu da o şimdi duymaya başlamıştı.

“Bir gemi hadisesi, adı Tiba; El Rosario limanından buğday yüklenmiş, demir almak için onarılması gerekiyormuş. Sonra ne olduğu belli değil; arşiv dosyalarının karışıklığı yüzünden gerisini bulmak zor olacak.” Aslında oradan gitmenin bir yolunu arıyordu. “Bence ilk yapmamız gereken, arşivin ve ticari kayıtların sil baştan düzenlenmesi.” İşte şimdi çıldırmakta veya ölmekte olduğunu kabul etmişti, yağmurla kararmış toprağın üzerindeki ayakkabılarının hareketine dalgın dalgın bakıyordu, nedense kocaman, hareketsiz kadına hitaben konuşuyordu. İçinde bulunduğu duruma daha fazla tahammül edemeyecek hale geldiğinde başını kaldırıp herkese baktı, teker teker, adamlara, kadına, köpeklere, elleri ceplerinde, zar zor çıkan nefesiyle, tek kulağına dokunan şapkasıyla, dinçleşmiş, araştırmacı gözlerle.

“Hangi yıl olduğuna bağlı,” dedi Kunz dalgın dalgın. “O bütçeyle ilgili bir şey yaptığımı hatırlamıyorum.”

Gálvez çömelmiş, ateşe bakmayı sürdürüyordu.

“Ne zaman hazır olacak?” diye sordu kadın.

O zaman Gálvez elinde bıçakla doğruldu; şaşkınlıkla bakıyordu kadına, ne dediğini anlamamış gibi, kadının yüzü ya da sorusu daha önce fark etmediği için utanç duyduğu bir şeyi ifşa etmiş gibi. Kadına gülümsedi, alnından öptü.

“Su soğuk,” dedi Kunz. “Pazartesi dosyayı gösterin bir bakayım, belki hatırlarım.”

Gálvez Larsen’e yaklaştı, gülmesini tutmaya çalışarak.

“Neden pardösünüzü içeri bırakmıyorsunuz?” dedi buyurgan ve tatlı bir sesle. “Geçerken tabak, çatal, bıçak da getirin, yerlerini hemen bulursunuz. Yemek yiyelim.”

Larsen ona bakmadan üç basamağı çıktı, pardösüyü bir yatağın üzerine bıraktı, şapkasını fırlattı, teneke tabak ile metal çatalı aldı, grubun yeni sessizliğine sanki yemeği kendisi sunuyormuş gibi cömertçe gülümsedi, radyodaki tangonun genizden gelen pişmanlık ve ödeşme sözlerini mırıldanırken cıtırtılar gelen ızgaranın karşısına rahatça kuruldu.

Böylece Larsen, Petrus Anonim Şirketinin hayali yönetimiyle diğer yanılısamaları, bir daha asla arkasına saklanmaya yemin ettiği tüm o yalanları birleştirmenin mümkün olduğunu yavaş yavaş, ihtiyatla kabul etmeye başlamış oldu.

Ne o ayın ne de ömrünün kalan aylarının hiçbirinin sonunda beş ya da altı bin pezo kazanmayacağını yüreğinin derinliklerinde anladığında; birkaç defa geveze içkici gülümsemesiyle tezgâha yaklaştığında Belgrano'nun sahibi gazetesini okumayı ya da sinek kovalamayı sürdürdüğünde; çardağa açılan, donmuş mermerlerin arasında uzanan o bildik labirenti geçmeden önce gömleğinin kol ağızlarını saklamak zorunda kaldığında, bütün bunları kabullenmesi kaçınılmaz olmuştu belki. Belki sadece adam sen de deyip kendini bırakmıştı, kriz anlarında bir iptilanın, kötü bir alışkanlığın ya da bir kadının güvenli sığınağına geri döner gibi.

Fakat bu yemek, kendini kandırmaya devam edebilmesi için son şansıydı. Öyle ki, çabasını gizleyerek ama çaresizce bir kararlılıkla, Genel Müdür yazıhanesi, çardağın giderek artan soğuğu ve Gálvez'in erkek kıyafetli karısı ve pis köpekleriyle yaşadığı küçük evde veya önünde yenen yemekler arasına aşılmaz bir sınır koydu.

Ara ara hissettiği merhamet dışında, ne kadının bitmeyen neşesinin ardındaki sırrı ("kaderine razı oluşundan değil, o evde o herifle uyuma ayrıcalığından değil, geri zekâlılıktan da

değil”) asla öğrenemeyeceğini anlaması dışında, pek bir şeye katlanması gerekmedi. Aslında onlarla değildi, suretlerle birlikteydi, tuzak ve umutsuzluk hissini normalmiş gibi, sonsuz derecede tahammül edilebilirmiş gibi yaşamasına—farkında olmadan, onu gerçekten dikkate almadan, insanın kendi için bir şeyler yapma yönündeki doğal güdüsünden ileri gitmeksin—yardım etmiş, yitik adları ve çehreleriyle arkadaşlarına, başka Gálvez'lere, Kunz'lara, mutlu ve sefil başka kadınlara iyi kötü benzeyen suretlerle. Onlar da ilk günden itibaren, küçümsemeden, alay etmeden katlandılar Larsen'in ikili oyununa: 8'den 12'ye, 3'ten 6'ya Genel Müdür yazıhanesinde mesai, akşam yemeğine kadar ortadan kayboluş, ihtiyar Petrus'tan söz edildiğinde ya da kızının varlığı ima edildiğinde suskunlukları, hepsini kabul etmişlerdi.

Akşam yemekleri (şimdi neredeyse hep tencere yemeği yiyorlardı, çünkü soğuk hava yüzünden yemeği kulübede yapmak zorundalardı, evin içinde de dumana yer yoktu) şişe şişe şarapla, radyodaki kısık sesli tangolarla (köpekler uyur, kadın yukarı kaldırdığı yakasının sıcaklığında detone sesiyle usulca şarkı söyler, ağzından çıkan her kelime mutluluğunun, el değmemiş masumiyetinin gizemini yenilercesine gülümserdi), gevşek bir ruh haliyle anlatılan hikâyelerle, alenileşsin diye anlatılan renkli hatıralarla geç vakte kadar sürüyordu.

Ondan nefret etmeyi bırakmışlardı, ona katlandıkları kesin gibiydi, çünkü deli olduğu kanısındaydılar, çünkü Larsen, onlarda da bulunan yoğun delilik hamuruna temas ediyordu; çünkü onun 47'de bir gemi boyama işinde metre fiyatından söz ederkenki ya da asla nehirde yüzemeyecek olan hayalet gemileri kalafatlatalım, para kazanalım gibi çocukça planları telkin ederkenki ağır ve sürükleyici sesini dinlemenin

tarif edilmez bir ayrıcalık olduğunu düşünüyorlardı; çünkü Larsen'in sefillikle mücadelesindeki inişli çıkışlı ruh halleri onları eğlendiriyordu; kolalı temiz yakalar, parlamayan pantolonlar, ütülü beyaz mendiller, sadece zenginliğin yaratabileceği güveni, iç huzurunu, şu bayağı hatırşinaslığı sergileyen yüz ifadeleri, gülümsemeler, mimikler için sürdürdüğü sonsuz, kararsız mücadelesindeki zaferler ve yenilgilerle eğleniyorlardı.

O günlerde Larsen, elinde kalan son şeyi, izini bir türlü bulamadığı bir kadından hatıra kalan, fiyatının yıllar boyunca yükselişini memnuniyetle izlediği elmas ve yakutlu bir broşu satmak üzere, güneye doğru iki liman ötedeki Mercedes'e gitti.

Dükkânın tezgâhına hafifçe dayanıp ayaküstü soyulmaya göz yumdu. Sonra, batıl inançtan, bildiği küçük bir mücevherci vardı, orayı aradı, arzusunu ve hafızasını okşayacak bir mücevherci: Pazara yakındı, boş arsaların karşısında, ipek-liler, çoraplar, dergiler, kadın ayakkabıları da satılırdı orada. Koca bıyıklı, ruhsuz bir *Turco** ile aralarında duran dar cam tezgâhın gerisinde Larsen kendini eski zevkine kaptırdı: Kadın hediyelerini, hiçbir işlevi olmayan—veya varsa da kolay kolay anlaşılamayan—üzerlerine değen elle ya da gözle hemen arkadaş olan, yıllar geçtikçe yavaş yavaş eskiyip anlamlarını değiştiren nesneleri elleyip yoklama zevkine.

“Hepsi çok pahalı, işe yarar bir şey de yok,” dedi memnuniyetsizce. Kelimeleri *Turco*'nun hüznü ve inatçı sessizliğinde sönüp gitti.

Sonunda, kapağında arması ve burnunun ve dudaklarının üzerinden arzuyla geçirdiği bir kuğusu olan yaldızlı, aynalı bir pudriyer seçti. Aynısından iki tane aldı.

* Güney Amerika'da tüm Ortadoğu kökenlilere verilen ad—çn.

“Çizilmeyecek şekilde sarın,” dedi.

Öğle yemeğini bilmediği bir restoranda tek başına yedi, ceplerini çikolatalarla doldurdu ve ilk tekneyle döndü.

O gece Gálvez'in kulübesinde, nerede bu adam diye dalga geçtiler. Larsen ise borcunu ve iki aylık peşin oda kirasını ödedikten sonra yemeğini Belgrano'nun patronuyla birlikte yedi. Patronun karşısında, sabahın erken saatlerine kadar, saat imalatından, hayatın iniş çıkışlarından, genç bir ülkenin sınırsız imkânlarından söz edip gizli gizli sarhoş oldu; uzun gecenin sonuna doğru, son bir konyak için tezgâha geri döndüğünde, Petrus'un otuz milyonun Alacaklılar Komitesi tarafından çok yakında serbest bırakılacağını ve Angélica Inés'le nişanını ilan etmek için bir tek bunu beklediğini ima eden laflar etti.

Uyumaya çıkarken, Gálvez'in oradaki yemeklere katkıda bulunmayı sürdürmesi için geriye ancak iki yüz küsür pezo kaldığını hatırladı; artık sonunun geldiğini, iki ay sonra ne yatacak yerinin ne de yiyeceğinin olacağını; ileri yaşının örtbas edilemeyeceğini ve artık umurunda da olmadığını; broşu satmasının şanssızlık getireceğini düşünerek uyudu.

Karışık sabah uykusunun ardından, ki tam anlamıyla uykudan uyanıklığa geçtiği de söylenemezdi, yazıhanesinde dakikası dakikasına sekiz ya da dokuzda, önceki gün ayırmış olduğu ölü olayların dosya yığını önünde başını tevekkülle sallayarak işgününe başladı. Ana salona geçip Gálvez ve Kunz'un on bir kahvesini yaptıkları terk edilmiş masaya yaklaşma isteği zihnini çelinceye kadar okudu. Bir süredir hareketlerini, konuşmalarını duyuyordu. Gálvez koca koca muhasebe defterlerinin üzerine eğilmişti, Alman da planların soluk mavi-leri, hesap kâğıtlarının ayrı ayrı, gizemli, anlaşılmaz işaretlerinin üzerine.

Bir asfalt makinesi ve mekanik devinimli vagonet tekli-fi sayesinde onları biraz da olsa zihninden uzaklaştırabilirdi; ancak yavaş yavaş gelip düşüncelerine sızdılar, o zaman okumakta olduğu dosyayı yavaşça itti. Bir sigara yaktı, olabildiğince minimal hareketlerle. Yükselip alçalan coşkusuz seslerini, karşılıksız gülüşlerini dinledi; rüzgârı, tahtanın gıcırtilarını, bir köpeğin havlamasını—uzaklıkları ve sessizliği ölçmesine yarayan küçük ses noktaları.

“Onlar da benim kadar deli,” diye düşündü. Başını geriye atmış, soğuk havada kıpırtısız tutuyordu, gözleri pörtlemiş, ağzında küçümseyici bir ifade, sigarayı tutmak için büzülmüş. Kendini dışarıdan gözetliyor gibiydi; uzaktan, yıllar öncesinden, o şişman, takıntılı adamı, sabah saatlerinde, harabeye dönüşmüş ve gerçek olamayacak bir yazıhanede oturmuş, atlatılmış deniz kazalarına, kazanılacak milyonlara dair hayati raporları okuyarak oyalanırken görüyor gibiydi. Sanki otuz yıl önceki şakacı ve yüksek sesli hali, kadınların ve arkadaşların karşısında bugünkü halini hayal ediyordu; vaatlerin, zenginliğin, kusursuzlukların doruğunda ebediyen sabit kalmış, (onun ve yüzü pudralı delikanlıların, onun ve davetkâr gülüşleriyle kadınların) değişmeyeceğini bildikleri bir dünyadan görüyordu kendini; sanki hatalarını yüzüne vurup suçlayabileceği imkânsız bir Larsen icat ediyordu.

Kendini bir anlığına, zamanın eşsiz bir ânında görebildi; belli bir yaşta, bir yerde, bir geçmişle. Sanki yeni ölmüştü de gerisi artık anıdan, tecrübeden, hesap kitaptan, başıboş meraktan ibaret olacaktı.

“Onlar da benim kadar gülünç. İhtiyarla, benimle, otuz milyonla dalga geçiyorlar; buranın bir tersane olduğuna ya da bir zamanlar öyle olduğuna bile inanmıyorlar; ihtiyarın, be-

nim, dosyaların, binanın ve nehrin, gelen gemilere, çalışan iki yüz işçiye, hissedarlar komitesine, Borsa'nın tahtalarında bir inip bir çıkan tahvil ve hisse senetlerine dair hikâyeler anlatmamıza terbiye gereği katlanıyorlar. İnanmıyorlar, farkındayım, dokundukları ve yaptıkları şeye bile inanmıyorlar: kendi yazdıkları, paradan, ağırlıktan ve boyuttan bahseden rakamlara bile. Fakat her gün demir merdivenlerden çıkıyor, yedi saatlik mesai oyununu oynamaya geliyor ve oyunun, örümceklerden, akan damdan, farelerden, çürüyüp süngere dönmüş tahtadan daha gerçek olduğunu hissediyorlar. Ve onlar deliyse eğer, mecburen ben de deliyim. Çünkü tek başıma olduğumda oyunumu oynarım; ama onlar, ötekiler, bana eşlik edince oyun ciddiye biner, gerçek olur. Bunu salt bir oyun olarak oynayan ben, bu haliyle kabul edersem deliliği de kabul etmiş olurum.”

Uyanıktı, yorgundu, güçsüzdü; sigarasını ağzından fırlatıp ayağa kalktı, Genel Müdür yazılı kapıyı itmeye gitti. Gülümseyerek, ellerini ovuşturarak Gálvez ve Kunz'un bacaklarını sallaya sallaya oturup kahve içtikleri masaya yaklaştı.

“Bana da bir fincancık yok mu?” diye sordu Larsen, kendisine almadan önce. “Yemek üstüne bir kahve, açlığı bastıran bir kahve. Bizim eski dost aperatiften daha iyi. Hiç kullanılmayan şu kilometrelerce demiryoluna acıyorum. Paralel karayolu fikri çok iyi; ama elbette, izinlerinin filan alınması lazım.”

“En azından traversleri işe yarıyor,” dedi Gálvez, “yakıp ısınıyoruz, yemek pişiriyoruz.”

“Yararlı bir şey,” dedi Alman avutmak ister gibi.

“Yine de çok yazık,” dedi Larsen. Fincanı masaya koydu, ötekilerin yüzlerine baktı ve mendiliyle dudaklarını sildi. “Bugün öğleden sonra işe gelmeyeceğim. Akşam için elli pezo bırakıyorum size, bir şeyler alabilirsiniz diye, biraz eğleniriz.”

“Hatırlatayım, bugün cumartesi değil,” dedi Kunz.

“Olsun,” dedi Gálvez, “eğlenelim biraz. Kaygılanacak bir şey yok; defterlere göre binlerce pezo alacaklısınız.”

Öğle yemeğinden sonra yatağına çekildi ve soru işaretleriyle dolu onaylamaz iffetli ifadeler taşıyan, bir zamanlar hesaplaştığı yüzlerin olduğu çukur duvarlar gördü rüyasında; uyanınca ikindi vaktinin gittiğini ilan eden uzaklardaki hayvan bağırtilarını, pencerenin önündeki dükkân sahibinin sesini dinleyerek sırtüstü uzanmaya devam etti—üzerinde yeleği, üşüyordu, midesindekiler aynen duruyordu. Bir sigara alıp ayaklarına bir battaniye örttü, günün tavanda oynayan son ışığına baktı, bir köy çocukluğu hayali kurdu: bütün insanlarda ortak, anneyi hatırlatan, sakın bir kış cenneti. Dumanın altında, bir amonyak izinin ve unutulmuş bir balıkçı sahili-nin kokusunu aldı. Haftada bir mutlaka ya bir boru kırılıyor ya bir hela taşıyordu. Patron, ayaklarında lastik çizmeler, hizmetçilere ve oğlana emirler veriyordu.

Güneşin saat altıda akşam ışıklarıyla tavanı aydınlatmasını bekledi. Aynanın karşısında çenesinin kıllı derisini okşadı, saçlarını ıslattı, üç parmağına pudra döktü, yanaklarını, alnını, burnunu ovdu. Kravatını bağlarken, ceketini giyerken, iki pudriyerden birini seçerken düşünmek istemedi. “Aynadan bana bakan bu beyefendi.” Soğuşun sükûnetine daldı, topuklarını boş boş yere vurarak, nemli toprağın üzerinde yokuş aşağı, upuzun ağaçların arasında küçülen kara bedeniyle gergin yürüdü.

Büyük giriş kapısı kapalıydı; pencerelerin henüz solgun olan ışıklarına baktı, tam ortasında bir köpeğin olduğu sessizliği dinledi, çanın kordonunu üç kez çekti. “Kendimi vura-bilirim,” diye düşündü, heyecansız, kendine acıyarak. Köpek

duyulmuyordu artık; birisi gecenin ilk lacivert gölgesinden ayrıldı, çardağı dolanıp taş döşeli patikadan geldi. Köpek hızlı hızlı geliyordu, soluyarak, kapıya ve heykellere doğru, sağa sola havlayarak. Ağaçların tepelerinde aydınlık yok oluyordu. “Yapabileceğim bir şey daha var...” diye düşündü Larsen, sonra cebindeki pudriyeri sıkarak omuz silkti.

Ona doğru gelen Josefina değil, Angélica Inés’ti, belinde kemeriyle uzun beyaz bir elbise giymişti, köpek etrafında hoplayıp zıplıyordu.

“Sizden ümidi kesmiştim,” dedi. “Babacığım gelmek üzere ve açık durmasını istemediği için kapıyı kilitliyoruz. Josefina mutfakta.”

“Çok işim vardı,” diye açıkladı Larsen. “Çok iş, hem bir şey almak için Santa María’ya gitmem gerekti. Bilin bakalım ne?”

Kadın sonunda kapının kanadını zar zor açtı ve köpeği kovaladı; hayvanı korkutmak için bir taş arıyormuş gibi yaparken iki büklüm gülüyordu, sonra kolunu Larsen’e uzatarak yüzünü yukarı çevirip güldü. Yaz çiçeği kokusu sarmıştı bedenini. Yaklaşırken çardakta sarımtırak bir ışık gördüler, geceyle ve her adımda büyüyen hareketsiz bir parlaklık.

Mumların fark edilmeyecek kadar huzursuz parıltısına girdiler. Larsen taş masanın ortasında duran ağır, masif şamdanı—üzerinde hayvan ve çiçek desenleri olan, pas tutmuş antika bir şey—kuşkuyla inceledi. “Yahudi işine benziyor, som gümüşten gibi,” diye düşündü.

Kadın masanın üzerine eğilmiş vaziyette tekrar güldü, alevler titreşti; beyaz elbisesi parlak kurdelalı ayakkabılarına kadar iniyor, gerdanını ve göğsünü süsleyen sahte inciler mum ışığını yansıtıyordu. Larsen, şapkası sararmış, saygılı, rutubeti ve soğuğu kokladı, elbisenin beyazlığıyla karşılaştırarak.

“Size bir hatıra getirdim, umarım haddimi aşmamışımdır,” dedi, kısa bir adım atıp pudriyeri gösterirken. “Önemsiz bir şey; ama belki sizin için önemli olan niyettir.”

Dört köşe, pırıl pırıl, mütecaviz pudriyer, mumların ışığında sarı sarı parladı. Kadın kuş cıvıldaması gibi bir kahkaha daha attı, itiraz edecek gibi oldu ama, bir türlü inanamamış olarak, heyecanla kollarını uzatıp metal kutucuğu kapıverdi. Köpek uzakta havlayarak koşturuyordu; gökyüzü birden karrardı, mumlar daha uzun ve daha yoğun alevlerle, intikam dolu bir sevinçle yanıyordu artık.

“Benden size bir hatıra,” dedi Larsen, yaklaşmadan. “Açıp aynada bu gözlere, bu ağza bakmanız için. Kendinize bakarken belki anlarsınız, sizensiz yaşayamayacağımı.”

Sesi kırık ve ikna edici, uzak çıkmıştı ve muhtemelen kadın—pudriyerin aynasında aralanmış ağzına, sıkı dişlerine bakarken—Larsen’siz bir geceyi, Larsen’in ebediyen kaybolmuş olduğu bir geceyi hayal ediyordu. Adamsa, bu yaptığından, aralarındaki mesafeden, dizini kırmış duruşundan, karnına dayadığı şapkasından utanıyordu; hantallığının bilincinde, beceriksiz jestlerini düzeltmekten âciz, yine de az önceki sözleriyle taşı gedğine koymuş olmaktan memnundu.

“Güzel, çok güzel,” dedi kadın, soğuktan korumak ister gibi pudriyeri iki eliyle göğsüne yaslariken. Meydan okuyarak baktı Larsen’e. “Şimdi artık benim.”

“Sizin,” dedi Larsen, “beni hatırlamanız için.” Güzel, işe yarar cümleler gelmedi aklına, hikâyenin bu şekilde, bir kış gecesi başlangıcında soğukta yanan yedi mumun ışığında yaldızlı kutuyla kadının buluşmasıyla bitmesi gerektiğini kabul etti. Şapkasını masanın üzerine bıraktı, saygılı ve hüznünlü bir gülümsemeyle yaklaştı.

“Bir bilseydiniz...” diye başladı tekrar söze, plansız. Kadın bacaklarını kıpırdatmadan gövdesini geriye eğdi, omuzları pudriyeri korumak için büzülmüştü.

“Hayır,” diye bağırdı; şarkı söyler gibi büyülenmiş mırıldanmaya başladı, “Hayır, hayır, hayır.” Fakat Larsen omuzlarına dokunur dokunmaz hediye elinden düşürdü ve ağzını uzattı. Baş şamdanın ayağıyla aynı hizada, gülüyordu kadın, hıçkırıksız ağlıyordu. Onlar doğrulurken, Josefina’nın adımları, sesi, köpeğin koşuşu, solumaları tehditkârca sardı etraflarını.

Kadın gözlerini devirdi ve biraz daha ağlamaya çalıştı; kol ağzı aleve değdi, Larsen elini araya koydu. Pudriyeri aramak için yeri yoklarken yanık tüy kokusu alıyordu.

Josefina karanlıkta, köpeğe bir şeyler vaat ederek yaklaşıyordu. Larsen şapkasını aldı ve kadını alnından öptü.

“En çılgın rüyalarımda bile asla,” diye yalan söyledi ateşle.

O gece, kafası paltosunun, atkısının sıcaklığına gömülü halde küçük eve yaklaşırken zaferiyle neşelenmesinin imkânsız olduğunu anladı, zafer olduğundan bile emin değildi artık. Kendini zavallılaştırmış, övünmekten âciz, kuşkulu hissetti, mumların yanıp sönen altın baklavaları arasında Angélica Inés’i gerçekten öpmemişti sanki; belki o bir kadın değildi; ya da bunu yapan kendisi değildi.

Yıllar yılı, bir kadını elde etmek kaçınılmaz bir ayinden, zevke rağmen ya da zevkin dışında, doğru ve etkili bir şekilde, yerine getirilmesi gereken bir ödevden ibaret olmuştu onun gözünde. Yapmıştı o işi, tekrar tekrar, kaygısız ve sorunsuz, maaş ödeyen bir patron gibi; vazifesini yerine getirmişti, baş-

kasının teslimiyetini onaylayarak. Fakat her zaman, en hüznü, en zorlama durumlarda bile, aşktan bir tatmin ve yersiz bir gurur çıkarmayı bilmişti. Sabahın kör karanlığındaki buluşmalarda, Larsen'in kadını geldiğinde uykusuzluktan esneyen, yalancıkdan ilgisiz, suskun arkadaşların karşısında alaycılığını ve gülümsemesinin burukluğunu abartması gerektiğinde bile. Arkadaşları sessizliği bozmak için çabalar, uydurabildikleri ya da akıllarına gelen ilk anlamlı, cesur cümleye atılırlardı: "Labruna da mı katılacak, istemiyoruz onu."

Artık yoktu; artık gurura ya da utanca yer yoktu, içi bomboştu, hafızasından kurtulmuştu. Tersanenin bitimindeki tuğla duvar solunda bittiğinde gürültüyle tükürdü; çalı ateşinin sıcak ışığını, sundurmanın madeni levhalarındaki yansımasını gördü. O yana dönerken, yüzünü ayarlarken, buz gibi, sakın bir rüzgâr, bir müzik mırıltısıyla ızgaranın ve yanan dalların kokusunu ona taşıırken tekrar tükürdü.

"Kadınların hepsi deli," diye düşünüp kendini rahatlattı.

Gözleri kamaşmış, çamurdaki eğri büğrü tuğlaları yoklayarak, başı dik, karanlıktan ateşe doğru gittikçe büyüyen bir neşe ve iyimserlikle ilerledi. Eğlenceye doğru. Üstelik parasını kendi ödemişti.

"İyi geceler," diye bağırdı kendisini fark ettiklerinde. Selamların arasından geçti, köpeklerin burunlarını okşadı.

Yemekten sonra küçük evde kadınla bir an yalnız kaldı; köpekleri okşarken takındığı aynı nostalji ve pişmanlık havasıyla pudriyeri uzattı ona. Sadece:

"Beni hatırlamanız, açıp aynada kendinize bakmanız için," dedi.

Saçı başı dağınık, suratsız, kafası karışmış, koca bir çengelli iğneyle çenesine kadar kapattığı eski erkek paltosunun

içinde, kocaman karnıyla biçimsizleşmiş, yüzünün yağlı parıltısıyla iletilmesi yararsız veya imkânsız bir bilgiyi çerçeveleyen kadın gevşekçe itiraz etti, müstehzi bir şekilde gülümsedi, Larsen'e sabır ve şefkatle baktı, sanki babası veya ağabeyiymiş, bütün tuhaflığına rağmen temiz kalpli olduğu için hoşgörülen biriymiş gibi.

"Teşekkürler, güzelmış," dedi; açtı ve aynada beliren ufak burnunu inceledi. "Ne işime yarayacaksa... Bana bunu hediye etmiş olmanız komik. Ama iyi yaptınız, önemli değil. Bana sorsaydınız hiçbir şey istemediğimi söyledim, fakat sanırım sonra da bunun gibi bir pudriyer isterdim." Kulağının hizasında kapınınca çıkardığı tık sesini duyma zevkiyle pudriyeri kapattı, evirip çevirerek kapaktaki altın yaldızın ve kalp şeklindeki arma-
nın ışıldamasına baktı, sonra da cebine koydu. "Kahve suyu olmuştur artık. Ne istersiniz? Size bir öpücük vereyim mi mesela?"

Gizemsiz, hınçsız verdi öpücüğü. Larsen bir sigara yaktı, esrik, ufacık bir tebessümle karşılık verdi. Bir an, çaresiz, belli belirsiz bir umudu evirip çevirdi kafasında: "İşte bu gerçek bir kadın. Yıkanmış, giyinip kuşanmış, boyanmış olsaydı. Yıllar önce karşılaşmış olsaydım." Esrimesi belirginleşti, melankolik bir hal verdi ona.

"Hayır, teşekkür ederim hanımefendi, hiçbir şey istemiyorum."

"Öyleyse gidip dışarıda sohbet edin, ben de size kahve getireyim."

Omuz silkti ve kararlı bir edayla çıktı küçük evden, soğukta, o gece ikinci defa, karmaşık, işe yaramaz bir zafer hissiyle. Ateşin yanında kahve içtiler, sonra damacanadan şarap doldurup, politikadan, futboldan, başkalarının iş başarılarından söz ederek devam ettiler geceye. Gálvez gerinip sırtıma-

ya başladıında kadın çoktan köpeklerle birlikte küçük evde uykuya dalmıştı.

“Belki inanmazsınız,” dedi, Kunz’a hızla bir bakış atarak. “İstediğim an ihtiyar Petrus’u hapse gönderebilirim.”

Bir dalın ucundaki korda sigarasını yakmak için eğilirken ilgisizce sordu Larsen:

“Neden hapse göndereceksiniz ki? Yapabilseniz de ne gelecek elinize?

“Bazı şeyler var,” dedi Alman tatlılıkla. “Anlatması uzun sürer.”

Larsen, oturduğu sandığın üzerinde hareketsiz, sigara ağzından gevşekçe sarkar vaziyette bekledi. Kunz öksürdü, köpeklerden biri koşup yanlarına geldi, ızgaranın üzerindeki yağ yaladı, ihtiyatla bir kemiği çıkırdattı. Uzakta bir horoz ötüyordu, Gálvez’in kocaman beyaz gülümsemesinin kıvrımının göğe uzanışını göz ucuyla gördüğünde Larsen gerçek geceyi hissetti, yanı başında.

“İnanmıyorsunuz,” dedi Gálvez hüznle. “Bir gülümseme değil şu suratındaki, ne mutlu ne de dalga geçiyor, böyle doğmuş, şu aralık dudaklarla, şu sıkılı dişlerle,” diye düşündü Larsen. “Fakat yapabilirim,” diye ekledi Gálvez.

Larsen, bu dinginlik, bu kibir, bu saf olmayan nefret tınısını daha önce nerede, kimden, ne zaman duymuş olduğunu hatırlamaya çalıştı ama nafiye. Bir kadının sesinde duymuş olmalıydı, kendisini ya da bir arkadaşını, uzak bir gelecekte zincirinden boşanacak intikamlarla tehdit ederken.

Gálvez ise başını yukarı kaldırmış gülümsemeyi sürdürüyordu. Larsen sigarayı tükürdü, üç adam, kış gecesinin simsiyah göğüne, gümüş gibi parlayan talaşlı yola, her biri bir ad verilmeyi bekleyen inatçı yıldızlara bakarak öylece durdular.

Ertesi gün, sabahın onunda, Kunz genel müdürün kapısını vurup samimi bir gülümsemeyle içeri girdi, altın dişi ışıktaki parlıyordu. (Gri ve ölgün bir ışıktı, devasa su bulutları ve soğukla mücadelesinden sonra yenilmiş gelen bir ışık; hava bozmuştu, fütursuz bir rüzgâr binanın tüm deliklerinden ısıklık çalarak giriyordu.)

Larsen dosya yığınlarının arasından başını kaldırdı, alayı, oyunu, örtülü umutsuzluğu sevgisizce kokladı.

“İzninizle,” dedi Kunz eğilerek, aşınmış bir topuğunu öbürüne vurdu.

“İdari müdür genel müdürden bir görüşme rica ediyor. Bir görüşme zevkinin bahşedilmesini. Sayın idari müdür kendini, bazı sözlü iddiaların teyidini belgeleyebilecek—evet doğru kelime bu—durumda görüyor.”

Larsen ona bakarken ağzını ve omuzlarını büzdü. Bir sessizlik, bir hınç, bir yürek yarası belirdi. Adamın, rengi atmış kırmızımsı atkısının iki sargısından çıkan, gür saçlı başı ne sarhoş ne de saldırgan görünüyordu. Daha çok böyle karmaşık bir şeyi nasıl anlatacağının derdindeydi; hiçbir şey gözlerinin kıpırtısız karalığından daha hüznü olamazdı.

“Gelsin,” dedi Larsen, gevşek gevşek dişlerini göstererek. “Kapım her zaman açık.”

Alman sessizce onayladı, yarım dönüş yaptı ve çıktı. Larsen,

oyunu sürdürerek, umutla, enerjiyle, hınçla ürpermiş, neredeyse gençleşmiş, kolunun altından revolveri çıkardı ve karnına dayanan yarı açık çekmeceye koydu. Rüzgâr yere düşmüş kâğıtlarda fısıldıyor, yüksek tavanlara doğru kısa burgularla dönüyordu. Gálvez kapıya vurdu ve yüzüne önceden yerleşmiş, hiçbir meydan okuma izi taşımayan gülümsemesini masaya kadar getirdi. Elmacık kemikleri şimdi daha çıkık, daha yaşlı, daha sarımtıraktı.

“Sayın teknik müdür bana haber verdi...” diye başladı söze Larsen tane tane; fakat öbürü elini kaldırdı, gülümsemesini yaydı ve masanın üzerine tatlılıkla, sahip olmaktan acı duyduğu bir kozmuş gibi, yeşil baskılı, soluk bir kart koydu.

Larsen kafası karışmış, kenarlardaki çemberler dizisini inceledi ve okudu: Jeremías Petrus, AŞ, yetki belgesi, on bin pezo, başkan, sekreter, hamiline ciro edilmiş hisse senetleri.

“Demek on bin pezoluk bir hisseniz var.”

“Garip değil mi? On bin pezo. Dün gece size onu hapse gönderebileceğimi söyledim, hatırlarsınız.”

Sonunda gülüşüne bir ses eklendi, minik bir patlama, hamamböceğinin ezilme sesi gibi bir ses.

“Evet,” dedi Larsen.

“Anlıyor musunuz?”

“Ne olmuş?”

“Sahte. Sahte senet çıkardı, bunu ve daha ne kadar bilmem. En azından, bu sahte ve imza ona ait. Okuyun. J. Petrus. İki kez senet çıkarttı, ilk senetler ve sermaye artırımı senetleri. Bu hisse ikisine de ait değil. Ve bu onun imzası, bunun gibi pek çok hisse sattı.”

İmzanın üzerinde gezen parmak epeyce bayat bir peynir rengindeydi. El, kartı masanın üzerinden aldı.

“Peki,” dedi Larsen memnuniyetle, rahatlamış. “Herhalde eminsinizdir, üstelik bu işleri biliyorsunuz. Demek sahte hisse senedi bastı. İhtiyar Petrus. Onu hapse tıktırabilirsiniz, üstelik gördüğüm kadarıyla, yıllarca orada kalacağı da kesin.”

“Bunun için mi?” Gálvez tekrar güldü, hisseyi sakladığı cebine vurarak. “Bir daha dışarı çıkamaz. Cezasını çekecek kadar yaşayamaz.”

“Ne utanç verici,” dedi Larsen, bir pencereye bakarak. “Cam alıp şu delikleri kapamak için satacak bir şeyler bulmak lazım.”

“Evet, kışın hoş a gidecek bir tarafı yok,” dedi Gálvez, ender, en zayıf gülümsemesiyle. Dışarıdaki yağmurlu sabaha baktı. “Her ay hangarlardaki mallardan iki bin pezoluk mal satıyoruz. Kunz ve ben, yarı yarıya. Alman sizi davet etmeye cesaret edemiyordu; parayı kendimize saklamak için size söylemediğimizi düşünmenizi istemem.”

“Ne yapabilirdik ki?” diye devam etti pencere camının üçgen deliğine bakarak, kederli, yaşlanmış, gülümsemesinin uçlarında nemli bir titremeyle. “Üç bin olsa da fark etmez. Bir iki yıl idare eder ancak.”

Larsen, bu hayat nasıl geçer diye düşündü.

“Teşekkür ederim,” dedi Larsen. “Peki tamam, onu hapse gönderebilirsiniz. Ama elimize ne geçer?”

“Düşünmeye gerek yok,” dedi Gálvez. “Hapse girerse her şeyi kaybederiz, bizi ertesi güne kalmadan atarlar buradan. Mesele bu değil. Mesele o ihtiyarın bunu hak etmesi. Siz bilmiyorsunuz.”

“Doğru,” diye onayladı Larsen, düşünceli, “bilmiyorum. Belki iyi olur belki olmaz. Ne isterseniz yapın.”

“Teşekkürler,” dedi Gálvez, gülümsemesi yine gepgergin yayılmıştı ağızına. “İzin verdiğiniz için teşekkür ederim.”

Larsen titiz bir dikkatle, tiksintiyle, hüznüyle, sanki tehlikenin önünü kesecekmiş gibi revolveri göğsündeki yerine taktı ve kendini sandalyeye bıraktı. Pencerenin kırık camından rüzgârın üfürdüğü sulu kar damlaları giriyor, metalizasyon hakkındaki bir raporun masaya yayılmış incecik sayfalarına düşüyordu neşeyle. Larsen, kuşkuyla dudaklarını büzüp telgraf vınlamasına benzer bir ses çıkararak, ne kadar uzaktan okuyabileceğini ölçmek için gözlerini kıstı. “Tersane ve gemi onarım atölyelerinde metalizasyon kullanımı işlerin büyük oranda hafiflemesini ve pek çok sorunun çözülmesini sağladı. Eldeki en iyi antioksidan boyalar, çeliği ve demiri, havayla temasla oluşan elektrokimyasal etkiye karşı korumuyor, demir ve çelik üzerinde işe yarayan yegâne antiasit çinkodur, çünkü elektrokimyasal faaliyeti ortadan kaldırarak elektrogalvanik devreyi kapatır.”

Hayatın, önemseydiği şeyleri beraberinde sürükleyerek ve kendisinden uzaklaştırarak geçip gitmesi onu kaygılandırmıyordu; ağzı bir karış açık, dudaklarında soğuk bir tükürük kabarcığı, çenesinin gömüldüğü yağ katmanının farkında, katlanıyordu bunlara, çünkü artık bu tür şeyler onu gerçekten ilgilendirmiyordu, çünkü bunlara içgüdüsel bir arzu duymuyordu, bunları sürdürmeye ya da dolap çevirmeye yetecek kadar arzu yoktu içinde. “Aylık bin pezo cepte, ben işin içine girip bu çocuklara felakete meydan vermeden, sermayeyi tüketmeden daha fazlasını elde etmenin nasıl mümkün olacağını öğretmesem bile bu kadar kazanırlar. Sorun yok. Ama yine de bana o sahte hisse hikâyesini anlatıyor, bense kim bilir ne zamandan beri teniyle fanilasını arasına sakladığı yasal kanıtlarla uyuyan o, eline dolu tabanca verilmiş çocuğa benzeyen herife bakıyorum ve donup kalıyorum, dolanıp duruyorum,

aklıma tek fikir gelmiyor, açıkçası ayakta kalmak için hangi tarafı seçeceğimi bilmiyorum,” diye düşündü.

Başını yavaşça ileriye uzattı, telaşsız, neredeyse masum, kimsesiz suçluluğundan zevk alarak, bile bile Larsen olmaya devam etme oyununun şimdi oynadığından katbekat daha çocukça olduğundan kuşku duyarak. Karnı masaya yapışmış, gözleri neredeyse kapalı, daha uzağı okuyabildi: “Envai çeşit malzeme çıkarabiliriz buradan, neye ihtiyaç olursa; yüksek karbonlu çelik, paslanmaz çelik, pirinç, fosfor, sürtünmesiz Babbitt metali.”

Birkaç yağmur damlası yanağına vurdu. Ayağa kalktı, rüzgârı örten sessizliği dinliyordu; bir tangonun, soğukkanlı, neşeli bir öfkeyle tekrarladığı üç dizesini mırıldandığı işitilirken raporun kâğıtlarını topladı. Kapıya varınca, şapkasını bir yana eğerken bir şeyi unuttuğunu düşündü; gülme isteği, gerçek bir arkadaşın yakınlığından emin olma, hiç kimsenin bir neden bulamayacağı bir zalimlik yapma isteği duydu.

Öğleyin kocaman, bomboş yazıhanede, bacakları ayırık, pardösüsünün önü açık, kasıla kasıla yürüdü; Gálvez ve Kunz’un masalarına baktı: henüz yakacak oduna dönüştürülmemiş çalışma masalarına, yamru yumru dosya dolaplarına, yararsız, anlaşılmaz, bir kenara atılmış makinelere. Rüzgâr, çatıdan damlayan yağmur damlalarından korumak için zemine döşenmiş sararmış gazete kâğıtlarını savuruyordu; dışarıda, kırık bir oluktan akan su tenekelere doluyordu. Larsen neredeyse neşeli, içi kıpır kıpır, düğmelerini ilikleyerek, yüzünde gizlemediği bir intikam ifadesiyle, yazıhanenin beş on yıl önceki harıl harıl iş gürültüsünü hayal etti.

Demir merdivenlerden yağmura çıktı ve küçük evin sakinlerinden hiçbiri onu görmeden çamuru aşabildi. Koşuyordu, Gálvez’in küçük evi, yana yatmış dümen, yabani otlar ve su

birikintileri, kamyonun pas tutmuş iskeleti, döküntünün, zincirlerin, çapaların, gemi direklerinin alçak duvarı, sanki hep-sini ilk kez görüyormuş gibiydi, sanki her şey içine doğmuştu da şimdi ilk görüşte aşkın sarhoşluğunda gerçeğe dönüyordu. Yağmurlu bir gökyüzünde yalnızca sefillerin fark edeceği o gri tonu seçti; bulutları ayıran incecik irinli çizgiyi, çok uzak-lardaki, tamahkârlıkla süzölmüş alaycı ışığı. Şimdi yağmur şapkasının üzerinde birikiyordu; yürüyüşünü değiştirmeden, rüzgârın nehirdeki, ağaçlardaki en uzak sesini işitmeye çalışa-rak hoşgörüle gülümsedi. Dimdik, abartıyla salınarak, bir di-kenli tel sarmalının içinde hapsedilmiş, biçimlerini ve isimleri-ni yitirmiş demirleri savuşturdu ve sundurmanın karanlığına, uzak soğuşuna, ketumluğuna daldı. Evrak dolaplarını, yağmur çisentisini, toz ve örümcek yuvalarını, itibarlarına gölge düş-memiş gibi çalımla durmaya devam eden kızıl kara makine-leri gözden geçirdi. Hangarın dibine kadar gürültüsüz yürüdü ve kıcıyla yokladığı bir cankurtaran salının kenarına oturdu. Damın köşesine—ve neşeyle süzölen rüzgârın yollarına baka-rak, gülünç bir ısrarla çınlamaya başlayan yağmurun arkaik tonunu dinleyerek—dalgın dalgın eliyle sigara pakedini aradı, bir tane yaktı. Umursamadığı şeyleri sayabilirdi: sigara içmek, yemek yemek, soğuktan korunmak, başkasına saygı, gelecek. O öğlen genel müdürlükte, Gálvez’le görüşmesinin ardından bir şey bulmuştu ya da bir şeyi unutup bırakmıştı. Fark etmezdi.

Gülümseyerek dolaplardaki vidaları, somunları ve anahtar-ları kemiren farelerin sesini hayal etti; gülümseyerek, Petrus’un evinde sıcak bir öğlen hayal etti: sofrada hizmet eden şişman ve işbirlikçi Josefina; şöminedeki ateşin yüksekliğini gözleyen, boy boy çocuklarını şımartan, sevecen bakışını ve hüznü mırıl-tısını kâh mesut bahtiyar Larsen’in pırıltılı yüzüne, kâh ölmüş

babanın, Larsen'in kayınpederinin büyük oval portresine kaydıran—iki metre boyunda, örnek insan, her şeye hâkim, boyun eğilmiş, ciddi, iki yanda favorileriyle esrarengiz, haşin başıyla kayınpederi—uzak, kaskatı gülümsemesiyle Angélica Inés.

Sundurmanın arka kapısına yaklaştı, yağmurun bir anda ürkekçe dinişini izledi, yaklaşan sis perdesinin nehirde gemi seyrini nasıl etkileyeceğini hesaplıyordu. Çamuru sağa sola sıçratarak, çıkardığı seslerden hoşnut, korkuyu, kuşkuyu, cehaleti, yoksulluğu, düşüşü ve ölümü bir bir hesaba katarak volta attı. Bir sigara daha yaktı, o sırada kapısız, levha duvarlarıyla, terk edilmiş bir yazıhane buldu; portatif bir yatak vardı, bir kitapla bir sandık, kırık dökük çinko bir leğen; Kunz'un eviydi bu.

“Bir şey daha: Alman'ın nerede yaşadığını kendime sormak da hiç aklıma gelmedi,” diye düşündü. İçeri girip yatağa oturdu, büzülmüş, başı yukarıda, kapıya dönük, sigara neredeyse göbeğine degecek; öyle alçakgönüllü ve arkadaşça bir tavırdaki Kunz birden içeri girse kızamazdı. “Talihsizlik bu,” diye düşündü, “kötü şans değil, gelip inatla kalan, sonra vefasızca çekip giden kötü şans değil, talihsizlik, yaşlı, soğuk, yeşilimsi. Gelip kalan bir şey değil, farklı bir şey, kendini göstermek için olayları kullansa da olaylarla hiç ilgisi yok; talihsizlik olur, zaman zaman. Ve bu kez oldu, ne zamandır bilmiyorum; haberdar olmamak için dönüp dolaştım, genel müdürlük, otuz milyon, çardakta sessizce gülen ağzın hülyasıyla semirmesine yardım ettim. Şimdi de ne yapsam bana daha büyük bir güçle tutunmasına yarayacak. Geriye yapacak tek şey kalıyor, o da besbelli şu: Herhangi bir şey yapmak, birbiri ardına bir şey yapmak, ilgisiz, anlamsız, sanki birisi (daha doğrusu birileri, her eylem için bir patron) başka birine onları yapması için ücret ödüyormuş gibi ve bu biri de yaptığının nihai so-

nucuna ilgisiz, sadece eylemleri mümkün olan en iyi şekilde yerine getirmekle kendini sınırlıyormuş gibi. Bir şey ve başka bir şey ve başka bir şey, birbirine uzak, sonucun iyi ya da kötü çıkmasını önemsemeden, anlamlarının ne olduğunu umursamadan. Daima böyle oldu; tahtaya vurmaktan ya da kut-sanmaktan iyidir; talihsizlik, oyunun bittiğini anladığında kurumaya başlar, büzüşür ve nihayet düşer.”

Dışarıya, kararmış çınarlardan düşen son yağmur damlalarının altına çıktı. Gálvez’in minik evinin kapısını çalmaya gitti ve kadın ardında ani sessizlikle birlikte—sadece, uzak-tan gelen manasız köpek inlemeleri, radyodaki *fox*—kapıyı açmaya geldiğinde mağrur bir edayla “izninizle” deyip önünden geçerek içerinin sıcağına, erkeklerin selamına doğru gitti, bir tabure çekti ve şapkasını kuru toprak zemine koyarak, Gálvez’in ölçüsüz gülümsemesine kısa, rahat, ikna edici bir gülümsemeyle karşılık verip oturdu.

“Yemek yediniz mi?” diye sordu kadın. “Yemiş olamazsınız. Yemek ister misiniz? Bizde de kalmadı ama bir şeyler yapabilirim.”

“Teşekkürler. Siz yemişsiniz galiba,” dedi Larsen tabaklara bakarak, “bana bir tas et suyu ya da çorba verebilirsiniz.”

“Biftek pişirebilirim,” dedi kadın.

“Kurutulmuş et var,” dedi Kunz.

“Hayır, teşekkür ederim,” diye direndi Larsen. “Teşekkürler hanımefendi. Bir tas sıcak et suyuna müteşekkir kalırım, gerçekten. Büyük bir iyilik etmiş olursunuz.”

Alçakgönüllülüğü abarttığını düşündü. Kadın masadan bir şey aldı, şapkayı yerden kaldırdı; Larsen, onu omuzlarının

• Foxtrot: Bir dans ve bu dansın müziği—çn.

yakınında, arkasında hissediyordu, çıtırdayan ateşin üzerine dalgın dalgın eğilmiş, konuşmamaya kararlı bir halde.

“Akşama kadar şarabımız yok,” dedi Kunz. “Bira ister misiniz? Birkaç şişe var; öyle berbat ki bitiremiyoruz.”

“Çorbadan sonra. Ya da et suyundan,” diye cevap verdi Larsen.

Kadın bir şey demedi.

Ani bir rüzgâr ısrarla küçük evin etrafını iki kez dolandı; ocaktaki alevin oynaşması durdu. Kunz kollarını göğsünde kavuşturdu.

“Nereye gidiyordunuz?” diye sordu Kunz. “Biz Petrus’u ziyarete gittiğinizi düşündük.”

“Señor Petrus’u, Don Jeremías’ı,” dedi Gálvez.

Larsen başını kaldırıp güldü, Gálvez ise sigarasını bir tabakta söndürüyordu. Şimdi rüzgâr evin tepesindeydi, burgu burgu ve öfkeli; uzaklık, ağırlık, bulutların toplandığı hissiyle bunalmış, sustular. Kadın masaya bir tabak çorba koydu, Larsen’in bacaklarına yapışan köpekleri itti.

“İzninizle,” dedi Larsen ve çorbasını kaşıklamaya başladı; karşısında, kendisini süzen iki erkek; arkasında, köpeklerin iniltileri ve kadının düşmanlığı. Birden durup tahta plakalardan köşeye, bir saate, iki uzun yeşil kulpu olan bir vazoya baktı. “Çok teşekkürler. Gerçi aç değildim, sıcak bir şeyin iyi geleceğini düşündüm. Onun için kapınızı çalayım dedim.”

“Biz de sizin için Petrus’un kır evine gitmiştik diyorduk,” dedi çabucak Kunz, “ama ihtiyarı bulamamışsınızdır diye düşündük. Galiba öbür haftaya kadar yok.”

“Neyse, bizi ilgilendirmez,” diye güldü Gálvez. “Yalan söyleyemem. Ben kır evinde kimi ziyaret ettiğiniz bizi ilgilendirmez dedim.”

“Gálvez,” diye uyardı kadın, Larsen’in arkasında.

“Kusura bakmayın ama elbette,” dedi Kunz, “bu öğlen uyar-
mak için ihtiyarı görmeye gitmiş olabilirsiniz diye düşündük.”

“Bu yağmurda,” diye ekledi Gálvez, “ihtiyara bende sahte
hisselerden birinin olduğunu söylemek için ta kır evine gitti-
ğinizi ve yağmura yakalandığınızı düşündük.”

“Gálvez,” diye tekrarladı kadın, “kes artık.” Larsen’in
omuzlarının ardından.

“İşte böyle,” dedi Gálvez, “kır evine ihtiyar Petrus’u ya da
kızını uyarmak için gittiğinizi düşündük. Ben olabilir dedim,
hepimiz dedik.” Bacaklarının arasından koca karınlı bir bira
şişesi aldı, üç bardak doldurdu, şişeyi bardaklara değdirmeden
koyduğu için şırıl şırıl ses çıkıyordu; dişleri meydanda değildi
ama nedense yüzünde ağız namına bulunan kırmızımsı küt-
lede sürekli eğlendiğine işaret eden bir ifade vardı, gülümse-
meden eser olmayan sımsıkı kapalı dudakları çıplaktı sanki,
yeni tıraş edilmiş gibi.

“Yağmurun altında yürüyüp uyarmaya gittiğinizi, üstelik
uyarmanızın da hiçbir işe yaramayacağını düşündük. Çünkü
ihtiyar Petrus bunu bizden daha iyi biliyor, bizden çok önce
biliyordu. Hepimiz söyledik bunu, önce birimiz, sonra öteki-
miz, tekrar tekrar. Ve ben bu olursa dedim, görevinizi yerine
getirmek—ne de olsa her ayın 25’inde alacak hanenize altı bin
pezo yazılıyor—ve tehlike işareti vermek için sırsıklam olup
kır evine kadar giderseniz, belki de bana iyilik etmiş olursu-
nuz, diye ekledim; ve belki de uzun zamandır birinin bana
böyle bir iyilik etmesini istiyordum.”

Larsen boş çorba kâsesini yavaşça itti, bir sigara yaktı,
Gálvez’in doldurduğu bardaktan içmek için öne eğildi.

“Başka bir şey ister misiniz?” diye sordu kadın.

“Teşekkürler, dediğim gibi, hanımefendi. Sıcak bir şeyler istemeye geldim, bir sadaka.”

“Tersanenin kazancını artırmak için başka bir yenilik düşünmüş olabileceğiniz aklıma geldi,” dedi Kunz, Gálvez’in yumuşak gülüşünü neredeyse örterek. “Tekneleri donatmak ya da onarmak dışında bir şey.”

“Korsanlık ya da köle ticareti, mesela,” diye önerdi Gálvez. Kunz kadehini kaldırdı, gözlerini devirip başını arkaya attı.

Kadının kirli ve bereli elleri Larsen’in tabağını aldı. Köpekler sessizdi, belki de şu kocaman yatakta uyumuşlardı. Rüzgâr uzaklarda, tekleye tekleye ısıklık çaldı; hepsi onun, karar vermeye zorlanarak bir gelip bir gittiğini duyabiliyordu.

“Mesele, El Rosario’daki bir acentaya güvenip güvenemeyeceğimizi bilmekte,” dedi Gálvez. “Faaliyetimizi iki katına çıkarabilirdik, tekneleri Tersane Limanı’na kadar getirecek kılavuz ekibimiz olabilirdi. Kendimize güneşlikli şapkalar alabilir, cıvadrallar, pruva, trinketa, randa yelkeni ve mesana hakkında ciddi ciddi tartışabilirdik. Yönetim salonundaki sedir ağacından masanın üzerinde deniz savaşları oynayabilirdik.”

Orası burası dağılmış hasır koltuğa yayılmış, çatıdaki isli tahtalara koca dişlerini göstere göstere birasını içiyordu.

“Bu öğleden sonra yağmur başlayınca canımız işe gitmek istemedi,” dedi Kunz. “Aslında acil bir şey de yok. Arkadaş defterleri günü gününe tutuyor, benim hesaplamam gereken bütçeler de bekleyebilir. Hoş göreceğinizi tahmin ediyorum. Burada oturup içelim, yağmuru dinleyip Morgan ve Drake üzerine sohbet edelim.”

“Ne dersiniz?” diye sordu Gálvez.

Larsen birasını bitirdi ve bir bardak daha koymak için elini uzattı; yüzünde salakça bir gülümseme belirlemekte olduğunu,

konuşmaya kalksa sesinin titreyeceğini hissediyordu. Kadın onun, masanın ve Gálvez'in yanından geçti, yüzünü pencerenin ıslak camına dayadı; geniş, istekli bedeni, dinen yağmurun son kalıntılarına doğru eğildi tatlılıkla.

"Şimdi daha iyiyim," dedi Larsen; kadının ensesine arzusuzca bakıyordu; uzamış, özensizce bırakılmış kıvrıkcık saçlara.

"Şu anda. Çorba sayesinde değil, teşekkür ederim, bira sayesinde de değil. Belki biraz, içeri girmeme izin verdiğiniz için. Daha iyiyim, çünkü kısa bir süre önce talihsizliği hissetmiştim, üstelik sadece bana aitti, kendini bir tek bana göstermişti sanki ve onu içimde ve kim bilir ne zamana kadar taşıyacakmış gibiydim. Şimdi onu dışımda, başkalarıyla ilgilenirken görüyorum; böylece her şey daha kolay oluyor. Hastalık ayrı, salgın apayrı." Biranın yarısını kafasına dikti ve Gálvez'in kendisine doğru eğilmiş, hınçlı, beklentili gülümsemesine karşılık verdi. Kadın arkası dönük durmayı sürdürüyordu, başı eğik, belli belirsiz bir düşmanlıkla.

"Bira içiyorum," dedi Kunz. "Yağmuru dinliyorum, biraz sonra kendimi siestaya bırakacağım. Daha ne olsun?"

"Evet," dedi Larsen, "en güzeli. Fakat insan neden yaptığını bilmesede de yaptığı bir şeyler hep vardır. Elbette bu öğleden sonra kır evine kadar gidip ihtiyara sahte hissedenden söz etmem mümkün. Olabilir."

"Dediğim gibi, umurumda değil," diye gevşedi Gálvez. Kadın yağ lekeli camdaki yağmurlu soğuk havadan uzaklaştı; bir kolunu darmadağın olmuş koltukta oturan Gálvez'e doladı ve beyaz, neredeyse güleç yüzünü masaya doğru eğdi.

"İhtiyara ya da kızına," diye mırıldandı.

"İhtiyara ya da kızına," dedi Larsen.

Bugün hiç kimse hikâyenin hangi ânı olduğunu kesin olarak bilemese de, Gálvez'in tersaneye gitmeyi reddettiği hafta, kuşkusuz, gelip çattı.

Larsen için Gálvez'in işe gelmediği ilk sabah o kışın ilk gerçek sınavı olmuştu; sonraki sıkıntılara ve kuşkulara katlanması çok daha kolay olacaktı.

O sabah Larsen on sularında tersaneye geldi, çizim masasının üzerine yanlamasına eğilmiş halde pul albümünü inceleyen Kunz'u selamladı ve daha o an huzursuz hissederek, yazıhanesine girdi. Bir dosya yığınının başka bir yığınla değiştirdi ve bastırırken incecik bir yağmur pencerenin kırık camlar dizisine çarpıp sıçrarken on bire kadar okumaya çalıştı. "Sadece kendimi düşünmem lazım, ötesini boş ver; şu yazı masasında bedbaht ve buz kesmiş bir halde, etrafımı saran kötü hava, kötü şans ve pislikle büzüşerek oturan benim. Ama yine de, yağmurun başkalarının üzerine yağmasını, onların damlarını kayıtsızca dövmesini umursuyorum."

Sessizce kalktı, büyük salonu gözetlemek için kapıya kadar gitti. Gálvez gelmemişti; Kunz büyük bir pencereden bakarken mate içiyordu. Larsen, Gálvez'in yokluğunun kalıcı olma ihtimalini düşündü: Tanımadığı önceki genel müdürlerden bir meşale gibi devraldığı ve öngörülmez sonucun kendini göstereceği ana kadar taşımaya ant içtiği deliliğin sonunu ge-

tirecek ilk hamle... Eğer Gálvez oyunu sürdürmemeye karar verdiyse, bunun Kunz'a bulaşması da mümkündü. O ikisi, bir de kocaman karnı ve köpekleriyle kadın, kendi dünyalarının ötesini, başkalarının dünyasını görmüyor olabilirlerdi. Ama o görüyordu.

Öğle vaktine kadar bekledi, fakat Kunz genel müdürün kapısına yaklaşmadı. Yağmur çiselemeyi kesmiş, pis bir sis pencereye yaslanmıştı, ağır, içeri ha girdi ha girecek, ama girmeye tenezzül etmeyerek. Larsen dosyayı itti, pencereye gidip önce bir elini sonra ötekini sise uzattı. "Olamaz," diyordu tekrar tekrar. Olmak üzere olan şeyin daha önce olmasını yeğlerdi, bu kadar ileri gidilmeden; bu zorluğu atlatmasını sağlayacak başka bir karar almış olmayı yeğlerdi. "Fakat seçim şansı tanımıyorlar hiç, insan her şey olup bittikten sonra anlıyor başta seçim yapabileceğini." Sessizliğin sertliğini dinlerken koltuğunun altındaki revolverin horozunu okşadı; Kunz bir sandalyeyi itti ve esnedi.

Masasına dönüp revolveri aralık bir çekmeceye saklar-ken ağzının ve yanağının devamlı kasıldığını hissediyordu. "Alay ederse ona hakaret ederim; üstüme atılırsa öldürürüm." Teknik müdürü çağırmak için zile bastı.

"Evet," diye bağırdı Kunz ve ceketinin düğmelerini ilik-leyerek girdi.

"Gidiyor muydunuz? Bu dosyaları incelerken dalmışım. Saatin farkında bile değilim. *Tampico* olayı hakkında bir şey biliyor musunuz?"

"*Tampico* mu? Hiç bilgim yok, eski bir hikâye olmalı," diye karşılık verdi Kunz ve tekrar esnedi.

"*Tampico*," diye ısrar etti Larsen. Ancak o zaman Kunz'a bakmak için gözlerini yukarı çevirdi. Sakalı uzamış yuvarlak

yüzünü, aşırı gür ve siyah, kaskatı saçlarını, kravatının kara fiyonguna doğru düğmelerden tırmanan tüylü elini gördü. “Elbette, sizin döneminizden önce olmalı; fakat önceki bir vaka olarak da ilginç. Yükünü boşaltmadan, direğindeki hafif bir hasar nedeniyle alelacele girmiş tersaneye. Anlaşılan yanıcı bir şey taşıyormuş ve tersanede yanmış, burada, biraz daha kuzeyde. Dosyaya göre sigortası yokmuş ya da malın tamamını kapsamıyormuş.” Gelişigüzel bir dosya açmış, okur gibi yapıyordu; çatının üzerinde bir inilti yağmurun daha yağacağını duyurdu. “Bu durumda ödemeyi kim yapacak? Sorumlu kim?”

Başını yukarıya çevirdi yine tatlı ve şen bir gülümsemeyle, bir çocuğa bakar gibi.

“Bu konuda hiçbir şey duymadım,” diye karşılık verdi Kunz. “Hem anlamıyorum da. Kim bilir ne zaman oldu bu. Nehirde yanışı tam seyirlik olmuştur herhalde. Bilmiyorum. Fakat tersane sorumlu tutulamaz.”

“Emin misiniz?”

“Bence su götürmez.”

“Emin olmakta her zaman fayda vardır.” Larsen arkasına yaslandı ve tırnakları cilalı parmaklarını çekmecenin kenarına sürttü; Kunz’un küçük, kara gözlerini arıyordu. “Gálvez bu sabah gelmedi mi?”

“Hayır, görmedim onu. Gece Chamamé’deydik. Ama ben bıraktığımda iyiydi.”

“Hastalık mazereti bildirdi mi?”

“Haber gönderdi diye mi soruyorsunuz? Yağmur yağıyor. Şimdi ben gider evine bir bakarım,” dedi Kunz. Birdenbire Larsen’e ilgiyle bakmaya başlamıştı. “Gelmediğine göre hasta olmalı. İşin kötüsü bu öğleden sonra kamyonla Rusları bekli-

yoruz. Pazarlıkta bana yardım edeceğine söz vermişti.” Elini hoşçakal der gibi kaldırdı ve kapıya varınca, Larsen’in yüzünü sinsice, uzun uzun incelemek üzere döndü.

“Bir şey mi oldu?” diye fısıldadı Kunz.

“Yok bir şey,” dedi Larsen. Öbürü çekip gittiğinde içini çekti.

Öğle yemeğini küçük evde yemedi; Belgrano’da sessizce bir parça et yedi, tezgâhta duran patronun sohbet açma girişimlerinin hiçbirine karşılık vermedi. Öğleden sonra beşte, su birikintilerinden sakınarak yürüyüp Gálvez’i ziyarete gitti; şimdi hoşgörülle, yüce gönüllülükle, babacan duygularla doluydu.

Kadın girişin basamaklarında oturuyordu, paltosuna sarınmış, köpeklerden biri dizinde, öbürü yerde, burnuyla ayak kabısının tekine dokunuyordu. Yağmurdan ıslanmış yüzü sissin loşluğunda sakın sakın parlıyordu. Larsen geldiğine pişman oldu, kendini içi kararmış ve hantal, mütecaviz hissediyordu. Şapkasına dokunarak selam verdi ve kadının yaş hakkındaki bütün hesaplarını gözden geçirdi. Bir bulutun ortasındaaydılar, sona ulaşmış ve inançsız, üstelik yardımlarına koşan tek bir ses yoktu.

“Kızım olacak yaştasınız,” dedi Larsen teslim olarak, şapkasını çıkardı.

O zaman sessizlik, kenarlarını kemiren mırıltılardan kurtulmuş gibi, biraz daha ağırlaştı. Yerdeki köpek titreyerek gerindi ve kuyruğunu salladı. Kadın bacaklarının üzerindeki köpeğin göğsünü parmaklarıyla tarıyordu. Boynundaki kırmızı eşarbin kalın çizgisinin altında kocaman bir çengelli iğne paltonun yakasını kapatıyordu. Yüzünün tatlılığı hiçbir şeye yönelik değildi; soluk, dolgun ağzının kenarı öylesine kalkmıştı yukarı; kısık gözleri bir şey görüyormuş gibi değildi.

Larsen, kadının elektrik kablosuyla bağlanmış, çamur ve yapraklarla kaplı kocaman erkek ayakkabılarını inceledi.

“Hanımefendi,” dediğinde kadının kadının gülümsemesi belirginleşti; fakat gözleri hâlâ kördü, şimdi sis üzerlerinde damlalar halinde yoğunlaşıyordu. “Hanımefendi, her şey çok yakında yoluna girecek.”

“Hadi canım,” diye cevap verdi kadın, sonra ağzını kocaman açıp kahkaha attı. “İçeri girin, ister nutuk çekin, ister güzel bir hikâye anlatın ona. Kendini koyverdi, hep yatakta, gözünü duvara dikmiş yatıyor. Uyku bile uyumuyor. Hasta da değil. Felaket olur, diyorum ona, şirketin doktorunu gönderir de hasta olmadığını anlarsanız. Atmaya karar verirler, dedim, bizim de gidip ahşap bir kulübede, bir teknenin dümen yerinde, bir köpek kulübesinde yaşamaktan başka çaremiz kalmaz. Girin, şansınızı deneyin; belki ölmüştür, belki lütfedip sizinle konuşur. Bir şişe içkim de var.”

Larsen soğuktan, nemden rahatsız, kadına onu ne kadar çok sevdiğini, birbirlerinden bihaber geçen yıllar boyunca aslında nasıl tuhaf ve rahatsız edici bir şekilde kardeş olduklarını açıklayacak bir cümle bulmayı beceremedi. Şapkasını taktı ve bir emre itaat eder gibi kadına doğru yürüdü, af dilercesine hafifçe eğildi.

Kadın kenara çekildi, Larsen, ne hikmetse demir bir zincirle küçük evin yan tarafına tutturulmuş yük arabasından bozma merdivenin üç basamağını dikkatle çıktı. Gri loşluğa girdi ve zorlanmadan yatağın durduğu köşeyi buldu.

Adam yüzünü ahşap kalaslardan duvara dönmüştü; nefes alıp veriş i iştiriliyordu, gözlerinin açık olduğu kesindi.

“Nasıl gidiyor?” dedi Larsen sonunda, yapmacık bir sesle.

“Neden cehennemin dibine gitmiyorsunuz?” dedi Gálvez tatlılıkla.

Larsen, hissetmekte gayet haklı olduğunu düşündüğü öfkesinin şiddetlenmesine izin vermedi. Ayağıyla bir tabure çekti, oturmak üzere eğiliyordu ki masanın üzerindeki şişeyi fark etti. Dolu sayılırdı, üzerinde üzüm, başak ve tüy resmi olan bir etiketi vardı. Teneke bir kupaya biraz koydu ve yamalı, temiz çarşafın örttüğü dar sırtta bakarak oturdu.

“Beni istediğiniz kadar kovabilirsiniz. Gitmeyeceğim çünkü sizinle konuşmam lazım. Bu konyak berbat, ister misiniz bir parça?”

Bir yudum daha yuvarladı ve etrafa baktı; küçük evin oyunun bir parçasını oluşturduğunu düşündü, onu sırf, tersanede sergilenemeyecek sahneler için inşa etmiş, içine yerleşmişti.

“Neredeyse sonuna vardık; size bunu bildirme yetkisi verildi bana. Birkaç gün daha, sonra yeniden çalışmaya başlayabileceğiz. Sadece yasal izni değil gerekli parayı da alacağız. Milyonlarca pezo. Belki şirketin adını değiştirmek gerekir, Petrus’un kine bir isim eklemek ya da soyadı olmayan herhangi bir adla değiştirmek gerekebilir. Birikmiş ücretlerden söz etmiyorum bile; yeni yönetim bunları kabul ediyor, gereğini yapacak. Ne Petrus ne ben başka bir çözümü kabul etmezdik. Yani siz hesapları çıkarmaya devam edebilirsiniz. İşleri yoluna koyacak ve layık olduğunuz şekilde saygın bir hayat sürmenizi sağlayacak hesabı. Fakat gerçekten önemli olan gelecekteki ücretler. Bir şey daha var: şirketin personel için inşa edeceği konut blokları. Elbette oralarda yaşamak mecburi olmayacak, fakat kuşkusuz çok elverişli olur. Çok yakında size planları göstereceğim. Bütün bunlar konusunda Petrus’un bana sözü var.”

Söz filan yoktu elbette; o bunaltıcı saplantıdan, maruz kaldığı ve sürdürdüğü büyüden ve her şeyi devam ettirme ihtiyacından başka bir şeyi yoktu. Larsen, pis, soğuk evde, idari mü-

dürün ilgisizliğinin karşısında sarhoş olmadan içerken zihin açıklığının dehşetini hissetti. Bir iş olarak harfi harfine kabul ettiği maskaralık dışında kıştan, yaşlılıktan, gidecek yeri olmamaktan, bizzat ölüm ihtimalinden başka bir şeyi yoktu. Gálvez'in yatakta doğrulması, dişlerini göstererek sırtması ve şişeden içmeye koyulması için neler vermezdi ki.

Yenilgiyi kabul etmiyordu, kendinden söz etti, Petrus'un kır evinin çardağında sahnelenen monologları tekrar ediyordu. Kafasından bir şeyler uyduruyordu: Komiser Vales'le karşılaşmış, masanın üzerinde revolver varmış, adam iğrenç bir tükürük savurmuş falan; derken Gálvez bacaklarını gerip yüzünü ona doğru çevirerek esnedi:

"Neden cehennemin dibine gitmiyorsunuz?" diye önerdi yeniden. "Yarın sabah işe gelirim."

İkisi de güldü, ama kahkahalarında neşeden eser yoktu; ciddi sesleri yeğlediler. Sonra uzun süre sessiz kaldılar, kırıltısız, gerçeği düşünerek. Köpekler kudurmuş gibi havlıyordu, fakat artık onları duyan yoktu. Larsen öğleden sonrasını boşa geçirmemişti; ziyaretini nezaket ve hoşgörü gereği uzatıyordu. Şişeyi aldı, gidip masanın üzerine bıraktı; veda etmedi çünkü kelimelere güvenmiyordu.

Şaşırtıcı karanlıkta üç basamağı ayağıyla yoklaya yoklaya indi ve boş arsanın etrafını dolanarak geçti. Ne kadın ne de köpekler vardı. Gamsız bir rüzgâr gökyüzünü temizliyordu, geceleyin yıldızların görüneceği kesindi.

Güney yönüne giden son tekne Tersane Limanı'na dördü yirmi gece uğrar, Santa María'ya beş civarında varırdı.

Sabahın ilk teknesi gibi yavaştı; yağmurun altında üstü tenteyle örtülü, yumurtaları, damacanaları, mektup ve selamları, kıyıya yanaşırken dalgalanan suyun üzerinde yalpalayacak anlaşılmaz bir mesajı bırakmak için her iskeleye yanaşırdı. Fakat beşte, hava nasıl olursa olsun, Santa María hâlâ biraz aydınlık olur, rıhtımda meraklılar dururdu. Larsen ise şaşkın, alaycı ya da sadece tanıdık bakışları arayan gözleriyle, önceden hazırlanmış hakaretlerle dolu sımsıkı ağzıyla, yakasına gizlenmiş elinin, horozu sıvazlayan ve her şeye hazır sahte bir öfkeyle sıvazlamayı sürdürecektir parmağının riyakârlığıyla, rıhtımın kaldırımlarında, dar sokakların dik yokuşlarında yürümek zorunda kalmak istemiyordu—özellikle gitmesi için hiçbir nedenin olmadığını, yolculuğun anlamsız bir ara, boş bir eylem olduğunu bildiği için.

“Hem, belki de Díaz Grey'i göremem bile; belki geberip gitmiştir, belki de Colonia'da, elinde bir fenerle, bir ineğin ya da çirkin bir *gringanın** sonunda plasentayı salmasına yardım ediyordur. Gerzeğin dik âlâsı. Gel gör ki, günler torbaya girmiş gibi bu pis havada onu aramaya gidiyorsam, gözü kör ve kesintisiz hareketin talihsizliği yeneceğine dair batıl inancım

* İsp. Uruguay'da İngiliz ya da Rus kökenlilere verilen ad—çn.

dışında beni bu karardan caydıracak hiçbir sebep yokken gi-
diyorsam, gerzeklik deyip geçtiğim o özellikten fazlasıyla na-
siplenmiş olduğu içindir.”

Böylece çamurlu yolda, rüzgâra karşı dimdik, iki parma-
ğıyla şapkasına asılarak, Tersane Limanı'ndan Belgrano'nun
yerine yürüdü. Odasına çıktı, aynada kendini inceledi, tıraş
olmaya ve kravatını değiştirmeye karar verdi. “O ufacık sakın
suratından sürekli yayılan şey... nasıl tarif edeceğini bilemi-
yor insan. Acıyorsun adama, sırtını sıvazlayıp kardeşim Díaz
Grey diyesin geliyor.”

Aşağıya, patronla birlikte vermut içmeye indi, tezgâhtan,
duman, nem ve pis hava dolu salondaki gruplara bakıyordu.
Yaşlı bir adam ve deri ceketli, muşamba yağmurluklu iki genç
gördü; bir pencerenin yanındaydılar, beyaz şarap içiyorlardı;
delikanlılardan biri durmadan ağzını aralayıp dişlerini gös-
teriyordu; dirseğiyle camı siliyor, bir yandan da arkadaşlarına
ve dışarıdaki gri, çalkantılı akşama gülümsüyordu.

“Bu kötü havada ne balığı tutacaklarmış ki?” dedi Larsen,
acıyarak.

“Bakmayın havaya,” dedi patron. “Akıntılara bağlı. Bazen,
su bulandığında, balık dolu ağları yerinden kaldıramıyorlar.”

Kadranına çiziktirilmiş aperatif reklamıyla, yukarıya asılı
saat dört buçuğu gösterdiğinde Larsen alnına vurdu ve par-
maklarını tezgâhın üzerine koydu.

“Gott,” dedi patron. Elinde bir bezle doğruldu. “Ne unut-
tunuz?”

Larsen bir süre başını salladı, sonra meydan okur bir ifa-
deyle gülümsedi.

• Alm. Aman tanrım!—çn.

“Aman boşverin. Bu gece Santa María’da çok önemli bir randevum vardı. Son tekne de bir süre önce kalktı. Gerçekten de, epey önemli bir şeydi.”

“Hımm!” dedi patron, “anlıyorum. Öğleyin Josefina geldi ve bana, ama aramızda kalsın, Don Jeremías’ın bu gece Santa María’ya varacağını söyledi. Gece yarısı.”

“Doğrudur,” diye onayladı Larsen. “Ama artık yapacak bir şey yok. Bir kadeh daha içelim mi?”

“Son tekne dördü yirmi gece. Şimdi ne kadar az diye şikâyet ediyoruz ama önceleri haftada birdi, sonra iki oldu. İki olduğunda burada kutlama yapmıştık.” Kadehleri itinayla doldurdu, duygularına hâkimdi. “Neyse... Müsaadenizle.” Kadehini kaldırdı, bir yudum aldı ve balıkçılarla oturmaya gitti.

Larsen tek başına tezgâhta, başını fırtınaya ve nehre doğru, nereden geldiği belli olmayan çürüme kokusuna, kazılmış derinliklere, Belgrano’nun salonuna sızmış ölü hatıralara doğru çevirip hayatı, kadınları, çınarların soyulmuş dalları arasında tersanenin arkasındaki dev köpek kulübesinde boğulan rüzgârın sesini düşündü. “Şimdi mesela, her şey sona ermeye yaklaşmışken: Çardaktaki o durmadan kahkaha atan deli kadın ve çengelli iğneyle tutturulmuş erkek paltolu şu mahluk. Tek bir kadın onlar, ikisi aynı. Benim hayatımda hiç farklı kadınlar olmadı, hep aynı şekilde tekrarlanan tek bir kadın oldu. Zaten değişik bir şeylerin olması da pek mümkün değildi, beni hazırlıksız yakalayan bir durum olmadı hiç. Bu yüzden her şey, bir mahalle lokalindeki ilk danstan sonuna kadar, benim için her şey kolay oldu, yokuş aşağı, üstelik zamandan ve sâbırdan başka bir şey harcamam da gerekmedi.”

Patron boş kadehi başparmağında asılı, suratında bir gülümseme, tezgâha döndü.

“Bir tane daha vereyim mi?”

“Hayır, teşekkürler,” dedi Larsen. “Bu kadar bana yeter.”

“Nasıl isterseniz.” Kirli bezi tahta tezgâhın üzerinde boş

boş gezdirdi. “Bir yolu var. Madem bu gece Petrus’u görmeniz o kadar önemli... Pek rahat olmaz, ama başka bir yolu yok. Şuradaki arkadaşlar Míguez’den geliyor, Enduro’nun aşağısından, kıyının içeri girdiği yerde.”

“Orayı bilirim,” dedi Larsen, gevşekçe. Ağzının kenarından sarkan sigarasıyla yan dönmüştü.

“İsterseniz... Onlara söylerim, sizi de yanlarında Santa María’ya seve seve götürürler. Dans etmeye gidecekler, aracın üstünde branda da yok. Size uyarısa. Para da istemezler.”

Larsen dönmeden, üç adamın bakışlarını ve mahcup mahcup başlarını eğdiklerini görmeden gülümsedi.

“Yelkenli mi?”

“Motorları da var,” dedi patron. “Laura. Görmüşsünüzdür. Fakat gerekmedikçe yakıt harcamazlar.”

“Teşekkürler,” diye mırıldandı Larsen. “Kaçta çıkıyorlar?”

“Hemen, çıkmak üzereydiler.”

“Harika. Mümkünse bana bir ellilik borç verir misiniz, pazartesiye kadar. Pazartesi hallederiz.”

Patron kasayı açtı ve yeşil banknotu tezgâha hafifçe vurdu. Larsen başını sallayıp parayı iki parmağının arasına sıkıştırdı. Acele etmeden, hantal görünmemek için ağır ağır yürüyerek, elleri pardösüsünün ceplerinde ve neredeyse küle dönmüş sigarası şefkatli ve babacan ağzından sarkarken, baş sallayarak ayağa kalkan güleç balıkçılara yaklaştı. Larsen’in Santa María yolculuğu böyle başladı.

Meydanın köşesindeki benzincide çalışan Hagen, onu bir yerlerden tanıyor gibiydi; aynı gece olmalıydı, hava yağmurluydu ve kimse Larsen'in Tersane Limanı'na yerleştikten sonra Santa María'ya bunun dışında bir ziyarette bulunduğuna şahit olmamıştı; bu ziyaret de epey kafa karıştırıcı, yoruma açıktı.

"Yürüyüşünden bana Larsen gibi geldi. Neredeyse hiç ışık yoktu ve yağmur görüşü zorluyordu. Hem görmemiş de olabilirim ya da gördüğümü sandım, gel gör ki işin içinde şu Al-pargatas kamyonu var, akşamüzeri geçmiş olması gerekirken tutup gecenin onuna doğru geldi. Korna çalmaya başladı ve beni Nueva Italia'dan çıkartıncaya kadar da çaldı, tam şoförle birbirimize girecektik ki 'Bir dakika' dedim, onun geldiğini görür gibi olduğum köşe başına doğru bakarak pompa havada kalakaldım. Dediğim gibi yağmur artık bardaktan boşanırcasına yağıyordu, köşedeki sokak lambasının ışığına ışık denemezdi. Sırılsıklamdı, eğer o idiyse daha yaşlı görünüyordu, yürürken kollarını her zamankinden çok sallıyordu, başı öne eğik, siyah fötrünü yağmurdan korunmak için yüzüne iyice indirmişti, o nedenle tam seçemedim. Oydu diye düşünüyorum. Başkentte olduğu söyleniyordu, hem kesinlikle öğle ya da akşam teknesiyle gelmemişti, buna adım gibi eminim; beşi yedi geçe treniyle gelseydi bilirdim. Bu şekilde yarım blok kadar yürüdü, hani şu yıkılan bina var ya, lastikçi mi ne yapacaklarmış çok şartmış gibi, o köşeye kadar yürüdü, ters ışık ve yağmurdan dolayı pek göremedim, sonra doktorun otomobilinin arkasında kayboldu, oradaki bir kapıdan girmiş olmalı. Karıştırmış olamam çünkü otomobilin farları pirinç jantlarında parlıyordu (gerçi adam doktor olalıberi hiç silmemiştir o cantları). Larsen o köşeden döndüğüne göre ne rıhtımdan ne de istasyondan geliyordu. Sadece yarım blok

yürüdüğünü gördüm, belki daha da az; söylediğim aksilikleri de hesaba katmak lazım. Yemin edemem ama bana o gibi geldi, özellikle de onun o yaylana yaylana yürüyüşünü tanıdım, tabii bugünlerde yaylanması biraz azalmış, bir de kollarını sallayışı da dikkatimi çekti, nasıl anlatsam bilmem; gömleğinin kolları paltosundan dışarı sarkmıştı. Sonra düşününce, tahminim doğru gibi geliyor şimdi bana: Öyle yağmurda, soğukta herkes elleri ceplerinde yürür, ama o, öyle yürümez; şayet o idiyse.”

Hagen'in, Larsen olduğu şaibeli karaltıyı saat, normalde Doktor Díaz Grey'in akşam yemeğinde ve sonrasında, hizmetçi tabakları toplarken, masa örtüsünü düzeltip iskambil destesini yanına koyarken tek kişilik sofraya muhabbetinin bir parçası olan amaçsız okumasından sonra “bu gece uyumak için ne denesem” dediği âna denk düşüyordu: ilaçlara mı başvursa, düzenli nefes yöntemini mi denese, hayal kurmaya mı çalışsa, yoksa bunların bir kombinasyonunu mu denese. Belki düşünen kendisi değildi de, içinde, uzun yıllardır ondan bağımsız işleyen dakik bir hafızaydı. Her seferinde, kedisini yine genç hissettiren beyhude bir meydan okuma hamlesiyle hiçbir şey yapmamaya, öylece şafağı, sabahı, sonra yine gelecek olan geceyi beklemeye karar verirdi, olabildiğince kıpırtısız durarak.

Kendisini çağıran bir hasta yoksa nihayet almaya karar verdiği ikinci ya da üçüncü el otomobilde gülünç bir hızla sarsıla sarsıla oraya gitmek zorunda bırakılmadıysa, o saat, kutsal plakları fonografa koyduğu ve plak sırasını bile değiştirmeden, hafızasının bildiği müziğe kulağının ancak dörtte birini vererek soliter oynadığı, bir yandan hafif bir heyecanla

papazlarla aslar arasında, Seconal ile Bromür arasında kararsız kalıp tercih yapmaya çalıştığı saatti.

Değişmeyen gece programının her bir plağının, her bir tutkulu kreşendosunun, final düşüşlerinin sözle ya da düşünceyle bir araya getirilebilecek her şeyden daha büyük bir kesinlikle sergilenmiş, açık bir anlamı vardı. Fakat o, Díaz Grey, Santa María'nın şu bekâr, ellisine varmış, neredeyse dazlak, yoksul, mutlu olmanın can sıkıntısına ve utancına artık alışmış doktoru, müziğe—tam da o müziğe, her gece, fakat korunmuş olarak, gerçeğin ve kaçınılmaz bir yok oluşun sınırında olduğunu bilmenin biraz da cesareti ve sapkın arzusuyla seçilmiş o müziğe—işitme duyusunun dörtte birinden fazlasını veremezdi. Kimi kez, iskambil sütununda bir yediyi ya da bir voleyi gurur ve kararlılıkla değiştirirken, kasti bir haylazlıkla dişlerinin arasından ıslıkla dinlemekte olduğu müziği çalardı.

Hagen'in sözünü ettiği o gece ya da başka bir gece, saat onda, Díaz Grey kapı zilinin çalındığını duydu. Masa örtüsünün üzerindeki kartları, sanki ayak izlerini silmek ister gibi karıştırdı ve çalmakta olan plağı durdurdu. "Bu saatte telefon kullanmıyorlarsa durum ciddi demektir, çaresizlik, doktoru yakalama ihtiyacı, onu görmenin ve onunla derhal konuşmanın hissettirdiği batıl rahatlama. Belki Freitas'tır, son haftasına geldi; eğer öyleyse, yüksükotu yazmak ve oğullarıyla hayvanlardan ve pamuktan, en küçükleriyle safkan yarış atından söz etmek dışında yapacak bir şey yok. Sabahın köründe ölürse, gün doğuncaya kadar yanlarında kalır, onlara yorgunluğumu, uykusuzluğumu ve sabrımı veririm." Yemek odasından muayenehaneye geçti ve antredekken, çatı merdivenlerinden takır tukur inmeye başlayan kadına bağırdı:

"Bırak, ben bakıyorum."

İki metre aşağıda, hiçbir zaman kilitlenmeyen giriş kapısında Larsen, yağmuru silkelemek için şapkasını çıkardı, gülümseyerek ve özür dileyerek selam verdi.

“Yukarı gelin,” dedi Díaz Grey. Muayenehaneye girdi, arkasından kapıyı açık bıraktı; yazı masasına dayanmış, çıkmakta olan adamın ayakkabılarındaki suyun çıkardığı sesleri dinleyerek, o kısık sesi, o çarpık gülümseyişi çevreleyen anıları canlandırmaya çalışarak bekledi.

“Merhaba,” dedi Larsen, tekrar giymiş olduğu şapkayı çıkartarak. “Yerleri kirlettim.” Birkaç adım attı ve tekrar gülümsemi, şimdi farklı bir tarzda, artık ne alçakgönüllülükle ne nezaketle, başı bir omzuna doğru eğik, gözleri derin, seyrek kırışıklıkların arasına gömülü, yuvarlak ve hesapçı. “Hatırladınız mı beni?”

Díaz Grey her şeyi hatırladı; yazı masasına dayanmış, hareketsiz, hafifçe dudaklarını ısırarak, hatırladıklarının heyecanı, muşambanın üzerine sessizce yağmuru boşaltan adama duyduğu saçma acıma duygusuyla dolduğunu hissetti. Bir eliyle adaminkini sıktı, öbürünü sıırıslamak ve soğuk omzunun üzerine koydu.

“Pardösünüzü çıkarıp oturmaz mısınız? Elektrik sobam var. Getireyim mi?” Kendini koruyucu gibi hissediyordu, Larsen’den daha güçlü, kendinden emin. Üstelik bunu göstermek gibi bir derdi de yoktu.

Larsen “Gerek yok,” dedi. Islak eliyle pardösüsünü çıkarıp şapkasıyla birlikte sedirin üzerine bıraktı.

“Ama buraya hiç gelmemişti, muayene edeyim diye kadınlarından birini filan getirmedi. Belki de birkaç defa gelmiştir, antibiyotik öncesi bir çağda, yapmacık bir gururla, arkadaşlık hatırına yarasını temizlemem için. Ama yine de, sanki mua-

yenehaneyi biliyormuş gibi davranıyor, sanki bu ziyaret önceki pek çok gecenin tekrarıymış gibi,” diye düşündü doktor.

“Doktor,” diye homurdandı Larsen, sahte bir resmiyetle, doğrudan gözlerine bakarak.

Díaz Grey ona krom kaplı bir sandalye gösterdi, kendisi de masanın arkasına geçip oturdu. “Sol omzunun biraz ötesindeki paravanla ayrılmış köşe, pardösüsünü ceset gibi üzerine bıraktığı sedir, görünmeyen, pürüzsüz yüzünü örten şapka, kitaplık rafları, yağmurun tekrar dövmeye başladığı pence-re...” diye içinden geçirdi.

“Görüşmeyeli epey oldu,” dedi.

“Yıllar geçti,” diye onayladı Larsen. “Sigara? Tabii ya, siz neredeyse hiç içmezsiniz.” Kendi sigarasını yaktı, içinden bir öfke yükseliyordu, çünkü gözünden kaçan bir şey vardı, çünkü kendini tecrit edilmiş ve muayenehanenin ortasındaki bu metal ve deri sandalyede dımdızlak kalmış gibi hissediyordu. “Öncelikle, anlayışınıza sığınarak, o zamanlar verilmiş tüm rahatsızlıklar için sizden özür dilemek istiyorum. Çok iyi davrandınız, mecbur da değildiniz, üstelik konuyla hiçbir ilginiz de yoktu. Tekrar teşekkür ederim,” dedi.

“Önemli değil,” dedi Díaz Grey, ağır ağır, geceden ve görüşmeden mümkün olduğunca yararlanmaya kararlı. “O zamanlar bana iyi görünen ve yapmak istediğim şeyi yaptım. Peder Bergner’in öldüğünü biliyor musunuz?”

“Gazetede okuyalı çok oldu. Terfi ettirmişlerdi değil mi? Sanırım eyalet başkentinde bir yer vermişlerdir.”

“Hayır, buradan hiç ayrılmadı. Gitmek istemedi. Hastalığında ben baktım ona.”

“İnanmayacaksınız ama her şey olup bittikten sonra rahibin büyük adam olduğunu düşünüyorum şimdi. O kendi bil-

diğini yapıyordu, ben kendi bildiğimi.”

“Bir dakika,” dedi doktor kalkarken. “İslandıktan sonra iyi gelecek bir şey var bende.”

Yemek odasına kadar gitti ve bir şişe *caña* ve kadehlerle döndü. İçki koyarken yağmurun penceredeki incecik örtüsünü, arkadaki kırların sessizliğini dinliyordu; sanki çocukluğunda bir masal anlatılıyormuş gibi bir ürperti hissetti ve gülümsemek istedi.

“Kaçaktır bu,” dedi Larsen, şişeyi kaldırarak.

“Evet, öyle olmalı, teknelerle getiriyorlar,” dedi doktor. Oturmak için yine masanın arkasına geçti, yine kendinden emin ve kendini ilgisizlikle korumaya muktedir, sanki Larsen hastalarından biriymiş gibi. “Bir dakika,” dedi, Larsen tam bardağı ağzına götürürken. Alet vitrininin bulunduğu köşeye gitti, telefonu prizden çekti ve masadaki sandalyeye geri döndü.

“Çok iyi. Sert,” dedi Larsen.

“Buyurun istediğiniz kadar alın. Demek peder hakkında böyle düşündünüz. Ben ikinizin birbirinize çok benzediğinizi düşünürdüm, hâlâ da buna inanıyorum. Tabii açıklanması uzun sürecektir bir benzerlik. Hem bütün bunlar eski hikâye. Beni görmeye geldiğinize göre, sağlığınızla ilgili bir neden olmalı. Santa María’da olduğunuzu bilmiyordum.”

“Hayır doktor,” dedi Larsen, bardakları doldurken, “şans bu ya sağlığım yerinde. Santa María’da değildim. Ve inan bana sizi görmeyi istemeseydim buraya adımımı atmazdım. Müsaadenizle anlatayım.” Gözlerini kaldırdı ve bir kez daha ağzına o gülümseyişi kondurdu. “Tersane Limanı’ndayım, Petrus’un orada. Bana müdürlük işi verdi, kabul ettim.”

“Anladım,” dedi Díaz Grey ihtiyatla, ötekinin konuşmayı kesmesinden korkarak, gecenin getirdiklerine inanmıyor,

ama şükran duyuyordu. Bir yudum içti ve her şeyi anlayacak ve onaylayacakmış gibi gülümsedi.

“Evet, ihtiyar Petrus’u ve kızını tanırım. Tersane Limanı’nda müşterilerim ve arkadaşlarım var.”

Neşesini gizlemek için tekrar içti, hatta masasının üzerinde dolu bir paket olduğu halde Larsen’den bir sigara istedi. Fakat kimseyle dalga geçmek istemiyordu, hiç kimse özel olarak dalga geçilesi gelmiyordu ona. O an, alışık olmadığı, yalın bir minnet duygusu kapladı içini: İnsan hayatı her zamanki gibi saçmaydı, anlamsızdı ve bu anlamsızlığını doğrulamak istercesine ona durduk yere elçiler göndermeye öyle ya da böyle devam ediyordu.

“Büyük sorumluluğu olan bir mevki,” dedi tarafsızca. “Özellikle de şirketin bu zor günlerinde. Peki Petrus sizi uzun süredir mi tanıyordu?”

“Hayır, geçmişim hakkında hiçbir şey bilmiyor. Tersane Limanı’nda kimse bilmiyor. Daha doğrusu beklenmedik bir karşılaşmaydı bizimkisi, doktor. Size sormadan adınızı referans vermeye cüret ettim.”

“Beni aramadılar.” İçkisinden bir yudum daha aldı ve yağmurunu dinledi; kendini kaygısız bir merakla dolu, rahat hissetti. Larsen’e bakmayı bıraktı, konuşmayı bıraktı ve raflardaki kitapların sırtlarını seyretti. Sessizliğin ortasında, Larsen öksürerek boğazını temizledi.

“Bu arada... iki şey var. Size bir iki şey sormak istiyorum, doktor. Sizinle konuşulabileceğini biliyorum.”

“İşte karşımda ceset toplayıcı: Vaktinden önce yaşlanmış, yüksek tansiyonlu, kelleşen kafasında hafif bir ısıltıyla, bacaklarını açmış, kucağına yayılan koca göbeğiyle oturuyor,” diye geçirdi aklından doktor.

“Petrus’u soruyorsan,” dedi Díaz Grey, “köşe başında, Plaza Oteli’nde kalıyor. Daha yeni konuştum onunla, bu öğleden sonra.”

“Biliyorum doktor,” diye gülümsedi Larsen, “ister inanın ister inanmayın burada olmamın nedeni bu değil.”

“Son otuz yılını pis kadınların seve seve verdikleri pis parayla geçiren, yerine sert ve cesur, kökensiz bir ihaneti koyarak hayattan sakınmayı hedeflemiş olan bu adam; ölmek için değil, kazanmak ve kabul ettirmek için doğmuş, vaktiyle bir inanca sarılmışken şimdi bir başkasına tutunmuş, tam şu anda hayatı, üzerinde ilerleyip fethetmesi gereken bitimsiz ve zamansız bir toprak gibi tasavvur etmekte olan bu adam,” diye düşündü.

“İstediğinizi sorun. Ama önce bir dakika bekleyin,” dedi doktor. Yemek odasına kadar gidip pikabı yeniden açtı, kapıyı yarı kapalı bıraktı, müziğin sesi yağmurunkini bastırmamasın diye.

“Önce şirketi sormak istiyordum doktor. Ne düşünüyorsunuz? Biliyorsunuzdur. Merak ettiğim, Petrus’un düze çıkma ihtimali var mı acaba?”

“Bu Santa María’dakilerin otelde ve kulüpte iki tek atarken beş yıldır konuştukları bir mevzu. Bildiğim bir şeyler var elbet, ama siz oradasınız, müdürsünüz.”

Larsen tekrar dudaklarını büzüp tırnaklarına baktı. Gözleri buluştu; yağmur dinmişti, muayenehaneyi koro müziği dolduruyordu. Nehirde bir sis düdüğü, kısa ve tembel, öttü.

“Kilisedeki gibi,” dedi Larsen nazikçe, saygıyla, başını sallayarak. “Açık konuşacağım. İdari kısımla ilgilenmiyorum ben. Şimdilik genel bir çalışma yapıyorum, konuyu iyice anlamak için, masrafları da inceliyorum.” Özür diler gibi omuzlarını kaldırdı. “Fakat orası tam bir enkaz.”

“Bu adam ki ölene kadar buranın yüz kilometre bile yakınına gelmemesi gerekirken tutup geri dönsün ve Petrus’un örümcek ağının kalıntılarına o kaskatı bacaklarını kaptırsın, olacak iş mi” diye geçirdi aklından.

“Benim bildiğim,” dedi Díaz Grey, “en ufak bir ümit yok. Şirketi tamamen tasfiye etmediler çünkü tasfiyenin kimseye yararı olmazdı. Büyük hissedarlar paralarının battığını çoktan kabullendiler, bu konuyu düşünmüyorlar artık.”

“Emin misiniz? Petrus otuz milyondan söz ediyor.”

“Evet, biliyorum, bu öğleden sonra bunu ben de duydum. Petrus deli, ya da delirmemek için inancını sürdürmeye çalışıyor. Tasfiye etseler yüz bin pezo alacak ve ben onun bir milyondan fazla borcu olduğunu bizzat biliyorum. Fakat bu durumda, dilekçeler vermeye, bakanlıkları ziyaret etmeye devam edebiliyor. Üstelik çok yaşlı. Maaş alıyor musunuz?”

“Şu âna kadar aldığım bir şey yok.”

“Tahmin edebiliyorum,” dedi Díaz Grey nazikçe. “Petrus’un öbür müdürlerini de tanıdım; çoğu daha Santa María’da tekneyi beklerken veda etti. Uzun bir liste. Beş ben-zemez bir arada. Sanki ihtiyar Petrus hep birbirinden farklı olanları seçmiş ya da görevlendirmişti, günün birinde hepsinden farklı birini, hayal kırıklığı ve açlıkla terbiye olacak, asla çekip gitmeyecek kadar farklı birini bulma umuduyla.”

“Belki de haklısınız, doktor.”

“Onları gördüm.”

(Jeremías Petrus AŞ’nin üç yılda, ailelerinin bulunduğu yerlerden ya da en azından yerleşmiş ve anlaşılmış olduklarını kabul ettikleri yerlerden tam bir uzaklaşma olarak hissedemedikleri sürgün dönüşünde Santa María’dan geçen beş altı genel, idari veya teknik müdürü olmuştur herhalde. Nihayetinde

birbirlerinden o kadar da farklı değillerdi; acayip, uyumsuz kılıklarının yoksulluğu ya da saldırgan sefilliğiyle birbirlerine benziyordu bu insanlar. Hepsinde bir çöküşü yakından izlemenin getirdiği bir şey, ihtiyar Petrus'un bulaşıcı deliliğiyle oluşturulmuş küçük ordunun adeta üniforması olan ortak bir hava vardı. Bu insanların belki iki katı kadarı da orada çalışıp Santa María'ya hiç ayak basmamıştı; onlara karşı acımasız, düşman olan, fakat varlığına inanabilecekleri, meydan okuyabilecekleri o dünyayla yeni bir temas kurmamışlardı hiç. Bazıları Tersane Limanı'ndan bir tekneye binip bir yönde kaybolup gitti; bazıları da, üzerlerine hâlâ, gururla karıştırılabilecek, onları bilinmez, görünmez kılan bir korku sinmiş halde, şehirden geçip gittiler. O kadar da farklı değillerdi: Üstelik boş olmayan bakışlarıyla aralarında bir kardeşlik kurulmuştu; evet o bakışlar boş değildi, geçmişte sahip oldukları ve bildikleri şeylerden; kaçarken mola verdikleri o toprak parçasındaki insanların gözlerinde olan şeylerden arınmışlardı, o kadar.

Onlarla konuşan herkesin bildiği ve kendilerinin de kabul ettiği gibi aslında nehrin kıyısındaki yerlerden herhangi biri olan Tersane Limanı'ndan dönüyorlardı—Alman göçmenlerin ve *mestizoların** çiftlikleriyle çevrili, paslanmış demirden şekillerin işgal ettiği terk edilmişliğiyle Petrus A.Ş. binasından, o sıvası dökülmüş gri beton küpten. Santa María'dan tekneye olsa olsa birkaç dakikalık, kır evlerinin dikenli telleri ile söğüt tepeleri arasındaki yolu yürüme zahmetine katlanacak kararlı ya da çaresiz bir adamın yürüyüşüyle iki saatlik mesafede bir yerden dönüyorlardı. Heyecanla anlattıkları anlaşılmaz, kopuk hikâyeleri kibarca dinleyen insanlardan

* Anne ya da babası Amerikan yerlisi diğeri beyaz olan, melez—çn.

uzaklaştırdıkları gözleri aynıydı; gözleri onları, şehre doğru çekilmiş ve gelecekte çekilecek olan bütün diğer müdürlere bağlıyordu. Şaşırtıcı şekilde sert fakat neşeli bir parıltının olduğu gözler, bakışlardı bunlar. Dönüş yolundaydı müdürler; dokundukları tahtalara, ellere, camlara, kendilerine sorular soran ağızlara, gülümsemelere, acımalara ve hayretlere minnet duyuyorlardı.

Fakat gözlerindeki bu sevinç sürgünden geri dönüşün sevinci değildi veya sadece o değildi. Daha yeni geride bırakılmış ölümün anısının—anlatılamaz, sözlere de sessizliğe de düşman bir anının—ebediyen ruhlarının bir parçası olacağından emin, hayata dönmüş gibi bakıyorlardı. Gözlerine bakılırsa, belli bir yerden dönmüyorlardı; hiçbir yerde bulunmamaktan, yanıltıcı şekilde sembollerle—hırs, güvenlik, zaman, güç—kalabalıklaşmış mutlak bir yalnızlıkta bulunmaktan dönüyorlardı. İhtiyar Petrus'un bilmeden yarattığı özel bir cehennemden dönüyorlardı, ne zihinleri tam olarak açtı, ne de tam anlamıyla özgürdüler.)

Müzik kardeşlikten ve teselliden dem vuruyordu. Larsen, başı bir yana eğik, kadehi dizlerinin arasında sarkan elleriyle tutmuş, hoşgörülü, bu görüşmeden herhangi bir anlam ya da tahmin edilebilir sonuç çıkacağına inanmayarak, galip gelmek için dayanabilmenin yeterli olduğundan emin, dinliyordu.

“Fakat öyle düşünmeyin doktor. Açlıktan ölmeyeceğiz. İnsanları toparladım, kalan üst düzey personeli, şikâyet etmek için neden yok. Hem gitmeyi düşünmüyorum.”

“Peki, Petrus'un ihtiyacı olan adam belki de sizsiniz, doğru adamı buldu belki. Hiç de komik, inanılmaz değil, gerçi başka biri gelip bana bunu söyleseydi kesinlikle gülerdim. Tuhaf olan burada kimsenin bir şeyden haberdar olmaması.”

“Tersane Limanı ölü, doktor. Tekneler yanaşsa bile inen binen olmuyor. Bugün buraya gelmek için bir balıkçı teknesi kiralamam gerekti mesela.” Küçümseme ve özür ifadesiyle gülümsedi; bir sonraki plaktan, anlamsız umut için haykıran inandırıcı bir zafer şarkısı yükseliyordu.

“Yani oradasınız,” dedi Díaz Grey, ani bir neşeyle. “Her şey iyi, her şey yolunda. Öyleyse bırakın anlatayım; ben pek içmem, otelin barında akşamları yedide içtiğim aperatifi saymazsak. Ve orada hep, neredeyse hep aynı insanlar, aynı meseleler. Siz ve Petrus. Tahmin etmem gerekirdi; bunu şimdi anlıyorum ve mahcubum. Hayatta sürprizler yoktur, bilirsiniz. Bizi şaşırtan şeyler, tam da hayatın anlamını doğrulayan şeylerdir. Ama hazırlıksız yakalandık, hazırlıksız yakalanmayı istedik adeta. Belki siz değil, Petrus da değil.” Sevecenlikle gülümsedi ve Larsen’in masanın üzerine bıraktığı kadehi doldurdu; sonra kendisinininkini, ağır ağır, gülümsemesini gizli bir merhametle destekleyerek. Sessizlikte pikabın çıtırtısını duydu: Geriye sadece bir plak yüzü kalmıştı, ne yağmur ne rüzgâr vardı.

“Son kadeh olsun doktor,” diye Larsen rica etti. “Bu gece yapmam gereken çok önemli birkaç şey daha var. Sizi görmenin ve sizinle böyle oturmanın zevkini tahmin edemezsiniz. Her zaman Doktor Díaz Grey kasabanın en iyisi diye düşündüm, hep de bunu dedim. Şerefe. Hayatta sürprizler yoktur, haklısınız; en azından gerçek insanlar için. Biz hayatın içini dışını biliriz, çok affedersiniz kadınları bildiğimiz gibi. Ve hayatın anlamına gelince, boş konuştuğumu düşünmeyin. benim de bildiğim birkaç şey var. İnsan bir şeyler yapıyor fakat yaptığından fazlasını yapamıyor. Ya da, farklı bir şey yapamıyor diyelim. Her zaman bizim seçimlerimiz olmuyor. Fakat başkaları...”

“Başkaları da öyle, inanın bana,” dedi doktor sabırla, fakülte de yoksul hastalarla konuşurken tutturmalarını öğrettikleri açık ve anlaşılır üslupla konuşuyordu. “Siz, onlar. Hepimiz hayatımızın farstan ibaret olduğunun pekâlâ farkındayızdır, bunu kabul etmeye de muktedirizdir ama yanaşmayız, çünkü kendi farsımıza ihtiyaç duyar, onu korumak isteriz. Ben de istisna değilim. Petrus size genel müdürlük teklif ederken bir farsı oynuyordu, siz de kabul ederken... Bir oyun bu ve her biriniz ötekinin oynamakta olduğunu biliyorsunuz. Fakat susup –mış gibi yapıyorsunuz. Petrus, tersanenin işlemeye devam ettiğini kanıtlamak için aldatabileceği bir müdüre ihtiyaç duyuyor. Siz de, günün birinde mucize gerçekleşir ve mesele hallolur da maaşınızı istersiniz diye paraların birikip durmasını istiyorsunuz. Benim fikrim bu.”

Plaktaki son parçaya gelmişti sıra, insanın içinde asla kendiliğinden büyümeyecek, soğuk bir kabule inanmayı telkin ediyordu. “Anlasın diye çabalamam gerekmez. Onu bir daha göreceğimi sanmam. Konuşabilirim, ama ona karşı değil, bildiklerine karşı değil, bir zamanlar bana ifade ettiği şeye karşı.”

“Siz kazandınız doktor. Bu konuda. Fakat dahası var,” diye gülümsedi Larsen, sanki doktoru topluluk karşısında tebrik etmiş gibi bir edayla, sanki şu “dahası”nın en değerli kısmını gizlemek ister gibi. Kendi deliliğini, metalizasyon üzerine yaptığı hesapları, belki şu anda denizin dibinde yatmakta olan gemi gövdelerinin onarım bütçelerini, harabe halindeki sundurmada tek başına yaşadığı hezeyanları; tersanedeki bütün nesnelere, yaşanmamış anılara, acı içindeki ruhlara bağlılığını ve ateşli aşkını.

“Elbette vardır, olmasa çoktan otelde Petrus’la birlikte olurdunuz. Larsen, siz diyorsunuz ki, insan her zaman yaptığı şey değildir. Olabilir. Daha önce hayatın anlamı hakkında ko-

nuştuklarımızı düşünüyorum. Hatamız, hayat hakkında da aynısını düşünmemizde; hayatın da yaptıklarımızdan ibaret olmadığını düşünüyoruz. Fakat bu bir yalan; hayat tam da bu: hepimizin bildiği ve gördüğü.” Devamını söylemeye cesaret edemedi, sadece düşündü: “Aslında anlamı gayet açık, hayatın asla saklamaya çalışmadığı ve insanların baştan beri uğruna sözlerle, bin bir kaygıyla aptalca savaştığı anlamı. Ve insanların hayatın anlamını kabul etmekteki aczinin kanıtı, bütün ihtimallerin en inanılmaz olanında, kendi ölümümüz ihtimalinde yatıyor—hayat için öylesine rutin olan, her ânında olup bitmiş olduğu bilgisini barındıran ölüm.”

Pikabın iğnesi sessizlikte cızırdadı, plak bitmişti, bir çıtırtı daha, ardından sükûnetin ilanı. Díaz Grey kendini boş ve sıkkın hissetti, içindeki belli belirsiz pişmanlık hissinin sebebini anlamaya çalıştı.

“Hakkınız var doktor. Fakat ben, kendi adıma, hiçbir zaman sorun çıksın istemedim. Başka bir şey var, gayet güzel dediğiniz gibi,” dedi Larsen. Nemden matlaşmış ayakkabılarına baktı ve çoraplarını çekti.

“Petrus’un kızını tanır mısınız? Angélica Inés’i. Nişanlıyız.”

Díaz Grey gülemeyecek halde, bu görüşmenin bir rüya olduğu ya da hiç olmazsa, kendisini gece birkaç saat boyunca mutlu etmek için kimliği meçhul birinin düzenlediği bir komedi olduğu fikriyle eğlenerek masanın üzerindeki paketten bir sigara çekip sandalyesine gömüldü.

“Angélica Inés Petrus,” diye mırıldandı. “Oysa ben, biraz önce, tereddütle, pek inanmayarak siz ve Petrus, dedim. Bence mükemmel, şimdi düşünüyorum da, her şey mükemmel.”

“Teşekkürler, doktor. Bir mesele var. Anlamışsınızdır,” dedi Larsen. İnanılır olmayı ummadan ve amaçlamadan, sadece dos-

tane bir hürmet ifadesiyle ayaklarına bakmayı bıraktı ve bakışını yukarıya, doktora doğru çevirdi, elli yaşında takınabileceği en inandırıcı masumiyet, içtenlik ve samimiyet iddiasıyla. Díaz Grey, Larsen'in yüzünün yansıttığı, karşısındakinden anlayış bekleyen tiksindirici ve lakayt ifadeyi yüksek sesle telaffuz edilmiş bir cümleymiş gibi, başını sallayarak onayladı. Ürpererek bekledi. "Birbirimizi seviyoruz, elbette. Her şey neredeyse ortada hiçbir şey yokken başladı, hep öyle olur ya bu işler. Fakat ciddi bir adım. Bu yağmurda, o balıkçı teknesine binip size gelmemin en önemli nedeni bu meseleyi sizinle konuşmak istememedi. Çocuk sahibi olabilir, evlilik sağlığını tehlikeye sokabilir."

"Ne zaman evleniyorsunuz?" diye sordu Díaz Grey büyük bir heyecanla.

"İşte mesele bu. Takdir edersiniz ki onu daha fazla bekletmem. Mesleğimiz gereği uyduğumuz gizlilik ilkesini çiğnemeden sizden öğrenmek istediğim bir şey vardı..."

"Peki," dedi Díaz Grey, gövdesini masaya yaklaştırarak. Sonra esneyip tatlı tatlı gülümsedi, gözleri yaş doldu. "Tuhaf bir kadın. Anormal. Deli, fakat büyük ihtimalle asla bugünkünden daha deli olmayacaktır. Çocuk dersiniz, mümkün değil. Annesi delirerek öldü, gerçi görünürdeki neden inmeydi. İhtiyar Petrus, daha önce de dediğim gibi, hepten delirmemek için deliliğini gizliyor. Kusura bakmayın ama çocuk sahibi olmasanız daha iyi. Onunla yaşamaya gelince, onu tanıyor-sunuz, sanırım; ona katlanıp katlanamayacağınızı bilirsiniz."

Kalktı ve tekrar esnedi. Larsen hızla endişeli masumiyet çehresini sildi ve dizleri katırdayarak kalkıp sedirden pardösüsüyle şapkasını almaya gitti.

Şimdi, o geceyi yeniden—eksik bir şekilde—kurarken, geceye tarihi bir önem ya da anlam atfetme hevesiyle, bir kış gecesini hiç kimsenin ilgilenmeyeceği ve kesinlikle vazgeçilmez olmayan bütün o detaylarla sarıp sarmalayarak özetlediğimiz bu zararsız faaliyette, sıra Plaza Otelı barmeninin anlattıklarına geldi.

Barmen, o yağmurlu kış gecesinde Larsen'in eşkâline—oldukça ayrıntılı bir eşkâl, ama bir o kadar da çelişkilerle dolu, her anlatan farklı şeyleri vurgulamış—uyan bir adamın bara gelip Señor Jeremías Petrus otelde “konaklıyor mu” diye sorduğunu kabul ediyor.

“Konaklamak gibi eski moda bir sözcük kullanmıştı. Bu yüzden Simmons Fizz'ini düşünmeyi bıraktım ve ona bir daha baktım. Artık hemen herkes otelde ‘kalmak’ ya da ‘gecelemek’ diyor; gerçi Colonia'dan bazıları, yaşını başını almış adamlar, belki de burada doğmamışlardır, ‘yatıya kalmak’ diyor. Bu, ‘konaklamak’ demişti, ellerini pardösüsünün cebinden çıkarmadan, şapkasını da; iyi geceler filan dememişti ya da ben duymadım. Bu eski sözcük, belki sesinin de etkisiyle, bana mahallenin köşe başı café'lerindeki gençlik zamanlarımı hatırlattı. Neler, neler. Adam konuştuğunda, yapacak hiçbir şeyim olmadığından—salon neredeyse boştu ve tezgâhta kimse yoktu—işim olmadığı halde elimde bez, birkaç kadehi temizliyordum, üstelik kadehler her zaman temizdir. Zenci barmen Charlie Simmons'u ve icat ettiği *fizz*'i düşünüyordum, bana verdiği tarif besbelli yanılttı; çünkü ben ister istemez vermişti, çünkü ortaya çıkan o çok güzel renkli içkinin tadı cidden berbat, aslında ben onu içkiyi hazırlarken hiç görmedim. O sıralar, sonradan Noneim diye adlandırılan Ricky'deydi, kısa sürdü o dönem, sonrasını bilmiyorum. İşte dalıp gitmiş, bunu

ve daha önceki bir şeyi düşünüyordum. Adam o sıra çıkageldi, belki de sizin söylediğiniz adamdır, gerçi daha önce, Santa María'da yaşadığı sıralarda hiç görmedim. Boyu uzun değildi ama kendinden emin bir hali vardı, şişmanlamış, yaşlanmış olsa da geçip giden günlere meydan okur gibiydi. Kayıtları tutan ve anahtarlarla ilgilenen konsierj Tobías'a sormasını söylemeliydim. Ama şu cümle, 'Petrus otelde konaklıyor mu' sorusu, yani o 'konaklama' lafı beni avladı ve karşılık verdim. Evet, dedim ona ve hangi odada kaldığını söyledim. Konuyu hepimiz biliyor ve konuşuyorduk: İhtiyar Petrus hastalanmıştı ya da hasta numarası yapıyordu ve sabahtan beri, yeni evlilere ayrılan, oturma odası da olan 25 numaraya kapanmış, bütün gün bir şişe sodadan başka bir şey istememişti, üstelik kim ne derse desin bizim Fransız patronun tuttuğu o günkü ve önceki hesaplar binlerce pezoya ulaşmıştı; Petrus'a faturayı vermeye cesaret edip edemeyeceği de bilinmiyordu. Üstelik faturayı kendinin imzalaması da yetmezdi, adı herhalde Petrus ve Ortakları ya da Petrus ve Petrus gibi bir şey olan bir bankanın çekini—zannetmem ama neden olmasın—imzalatması gerekiyordu. Neyse adam sadece teşekkür eder gibi başını salladı ve asansöre doğru yürüdü. Uzaklaşırken dahili telefondan aramasını söylemeyi düşündüm, ama oluruna bırakıp sadece seyrettim. Tam tarif ettiğiniz gibiydi: İriyarıydı, ama sanki cüssesini daha da abartmaya çalışıyordu, üzerinde siyah bir takım vardı, bomboş barın sessizliğinde topuklarını olabildiğince vurarak, sonra koridorun halısında gürültüsüz, göğsünde bir şey taşıyormuş gibi sırtı geriye kaykılmış yürüdü gitti. Zavallı. Şu düşündüğüm öteki şey var ya, aslında bu herkesin aklına gelebilecek bir şeydi. Zenci Charlie Simmons'u diyorum, gördüğüm en iyi giyimli adamı; bir gün uzun bir

kaşıkla dalgın dalgın *gin fizz* karıştırırken, o an yaptığı şeyi daha iyi yapabileceği ya da yeni veya daha iyi bir şey katmadan, sırf ölçülerde birkaç değişiklik yaparak ünlü olabileceği gelmişti aklına. Nasıl yaptı bilmiyorum, hâlâ merak ederim.”

Kapı kilitli değildi; böylece Larsen holün loşluğunda attığı birkaç sessiz adımdan sonra usulca yatak odasının aydınlığına girdi ve ihtiyar Petrus’u gördü: çift kişilik bir yatağın dörtte birine sırtüstü büzülmüş, elinde bir kurşunkalem, dizlerine dayadığı krom telli siyah bir defter. Ufacık yüzü Larsen’e çevrilmiş, ne hayret ne korku var, sadece hafif bir mesleki merak.

“İyi geceler ve özür dilerim,” dedi Larsen. Ellerini ceplerinden çıkarıp şapkasını yalancı şöminenin rafına dikkatle koydu.

“Siz miydiniz seňor,” dedi ihtiyar. Yüzünü çevirmeden, kalemi ve defteri yastığın altına koydu.

“İşte buradayız, seňor, her şeye rağmen. Ve korkarım...” Hızla ilerledi ve elini uzatıp Petrus ufacık kuru elini uzatınca kadar öylece tuttu.

“Evet,” dedi Petrus. “Oturun seňor. Bir sandalye alın.” Ölçüp biçerek bakıyordu ona, onaylar gibi başını sallayarak.

“Umarım tersanede her şey yolunda gidiyordur. Bir zaferin eşiğindeyiz, an meselesi. Öyle bir zamandayız ki artık adaletin yerini bulmasına zafer diyoruz, çok üzücü. Bir bakandan söz aldım. Personel size günlük mü çıkarıyor?”

Larsen yatağa oturdu, meleklerle yaranmak için gülümsedi, personel denen hayaletler ordusunu düşündü, arkalarında bırakmış olabilecekleri, ama ne olursa olsun kanıt oluşturmayan izleri; Gálvez ve Kunz’u düşündü, erkek paltosu giymiş kadının karnına doğru sıçrayan iki köpeği. Ayrıca su birikintilerini, pencere şeklindeki deliği, gevşemiş ve sallanan birkaç menteşeyi de.

“Hiçbir güçlük yok, seňor. Başlarda aptallık edip ayak sürüdüler, ama şimdi, sizi temin ederim, her şey makine gibi işliyor.”

Petrus gülümsedi ve tam da bunu beklediğini söyledi, adam seçerken ve onlara görev verirken yanılmadığından emindi. “Ben bir liderim, bir liderin ilk erdemi budur.” Dışarıda suskun geceden başka bir şey yoktu. İnsan dünyanın uçsuz bucaksızlığından şüphe edebilirdi.

İçeride ise battaniyelerin altındaki sıska gövdeden, dikey şişkin yastıkların üzerindeki sarımtırak, gülümseyen ceset başından, ihtiyar ile oyunundan başka bir şey yoktu.

“Sevindim,” dedi Larsen, saf saf, gösterişsiz. “Tersanenin sorunlarıyla uğraşıp personelin verimliliğini izlerken kendimi hep artçı birlik konumunda hissettim, siz bu sırada...” İç çekti, neredeyse tatmin olmuşçasına. Islak pardösünün içinde bir ürperti duydu.

“Siz ateş hattındasınız seňor, tam anlamıyla,” dedi ihtiyar, yüzünde Larsen’i kutlayan bir gülümsemeyle. “Daha tehlikeli, daha şanlı. Fakat eğer artçı dayanamazsa...”

“Bana güç veren işte bu,” dedi Larsen.

“Bütün bunlar benim eserim,” dedi Petrus yastığının altındaki deftere bir an dokunmak için elini kaydırarak. “Her şeyin tekrar yoluna girdiğini görmeden ölmeye niyetim yok. İmkânsız. Fakat sizin göreviniz, seňor, benimki kadar önemli. Tersane sadece bir saat bile dursa, o bakanlık sekreterlerinin, o sonradan görmelerin bekleme salonlarında savunacak neyim kalır? Size minnettarım.”

Larsen çekingen, müteşekkîr bir minnet ifadesiyle gülümsedi. İhtiyar Petrus bu gülümsemeyi derhal sindirdi ve sıska yüzünde, favorilerinin arasında, nazik fakat sert, beklentili bir ifade belirdi.

Kapının önünden bir kadınla bir erkek geçti yüksek sesle konuşarak; erkek, sabırlı olmaya çalışan küçümseyici bir tonda bir şeyi inkâr etmekteydi.

“Orası hazır, sizi temin ederim, emrettiğiniz anda,” dedi Larsen gayretle.

Fakat ne dışarıdaki sesler ne de yatağın ayakucunda konuşan bu ses, mummyalanmış bir maymun gibi hafifçe yastıklara yaslanmış bu kafayı aklındaki sorunlardan uzaklaştıramayacaktı.

“Şu yüzüne çizdiği yapay şeye gülümseme denemez. Hiç kimse ve hiçbir şey umurunda değil, üstelik ben de ben değilim ve de bu gece tersanenin değişmez genel müdürü olan otuzuncu, kırkinci beden de ben değilim. Ben sadece bir güvensizliğim. Benden korkmuyor bile. Kapıyı çalmadan girdim içeri, vakit de çok geç, üstelik bu gece Santa María’da olacağını da söylememişti bana. Neden yalan söylediğimi, planlarımın, umutlarımın ne olduğunu bilmek isterdi. Öğrenmek için deli oluyor; bu sırada da eğleniyor. O, bu oyunu oynamak için doğdu ve benim doğduğum günden beri oynuyor, yani benim yirmi yıl ilerimde. Ben bir kişi değilim, bu yüzden yüzüne kondurduğu da bir suç ortaklığı gülümsemesi değil; bir paravana, bir buyruk, kâğıtları ve ortaya sürülecek parayı beklerken vakit kazanmanın bir yolu. Doktorun tavrı biraz deliceydi, her zamanki gibi, ama haklıydı; biz aynı oyunu oynayan birkaç kişiyiz. Artık her şey oynama tarzına bakıyor. İhtiyar ve ben para istiyoruz, çok para, aynı zamanda parayı sırf para olduğu için isteyecek kadar da zayıfız, çünkü erkekliğin parayla ölçüldüğünü düşünüyoruz. Fakat o farklı oynuyor, hem sadece fişlerin boyutları ve miktarı bakımından değil. Çok az zamanı kalmış olsa da, bunu bilse de, başlamak için gereken umut onda bendekinden fazla; devam etmek için de bana karşı bir avantajı daha var, açıkçası onu sadece

oynamak ilgilendiriyor, kazanma ihtimali değil. Beni de; o benim ağabeyim, babam, onu selamlıyorum. Ama bazen korkuyorum ve istemeden hesap kitap yapıyorum,” diye düşündü Larsen.

Koridordan geçen kadınla adam uzakta hafif, insan sesine benzemeyen bir mırıltıyla sessizliği oydular. Sonra bir kapının kesin kapanma sesi ve yağmurlu gece, meydana bakan panjurların ötesinde, bir anıdan daha gerçek olmayan, iniltili, rüzgârlı, hoş bir geceye dönüştü.

Yastığa neredeyse dikey, yalancıkdan dayanmış, beyaz ve vahşi favorilerin çizdiği hatların farkında, onlardan güç alan başın uyuşukluğu, yerini sabırsızlığa bırakmaya başlıyordu. Larsen bir şey çıkacağına pek inanmayarak, teatral bir tavırla başını eğip gecikmiş bir itiraf ifadesi takınarak yaklaştı ihtiyara. “Ben ki bu pencerelerin altında bir elim revolverin üstünde ya da yanı başında, yere sımsıkı basarak, hem uzak ve küçümseyici hem hep boşuna meydan okuyarak, kaç gece geçirdim,” diye geçirdi içinden.

Nehirde üç kez tekrarlanan, boğuk ve zayıf, ikna edici olmayan sis düdüğünü duydu. Sigaralarını eliyle yokladı, hüznü ve ödlelele bir kokuyla, bir parfüm kalıntısıyla, karşılıklı aynaların sonsuzlaştırdığı—belki yıllar önce yıkılmış, bugün var olduklarına dahi inanmanın güç olduğu—berber salonlarında saçına sürdükleri bayat losyonların kokusuyla kendisini baştan çıkarırcasına saran nemli pardösüyü çıkartacak gücü bulamadı. Birden içinde bir kuşku—herkesin er ya da geç anlayacağı şey—belirdi: Hayaletlerin işgal ettiği bir dünyada tek canlı insan oydu, iletişim imkânsızdı, ayrıca istenen bir şey de değildi, nefret merhamet kadar değerliydi, hoşgörölü bir kaygısızlık, saygı ile şehvet arasında bölüştürölmüş bir ilgi, talep edilebilecek ve verilebilecek tek şeydi bu dünyada.

“Peki, se or,” dedi sakince Petrus ya da sadece Petrus’un sesi. O zaman Larsen  z r dileyerek lafını böldü ve birkaç ke- limeyle, yaptıklarının altında sadece sadakat duygusunun ve Jerem as Petrus’la ve emelleriyle dizginlenemez biçimde öz- de leşmi  olmasının yattığını anlattı. G lvez’in saçma bir d - ello sarho lu uyla gösterdiği ve şüphesiz elinde tuttuğu sürece, canı istediği an dünyanın sonunu getireceği tehdidini umut- suz bir sorumsuzlukla, ihtiyatsızca, dalga geçerek s rd recek i, kat yerlerinde hesap kitabın ve korkunun izini taşıyan sahte hisse senedinin barındırdığı tehlikeleri sayıp dökmek yerine kısa bir  zet sundu, bir şeyleri bilmekten ziyade tahmin y - r ten dı arlıklı bir adamın al akg n ll l   yle.

Belki artık çok geçti. Elbette  iddete ba vurulabilirdi ve Larsen bu yola girilirse kesin sonuç alınacağını bizzat garanti ediyordu. Fakat ya o, kenarları minik halkalarla süslü, üzerin- de sayıların tekrar ettiği bir numara yazılı, sa  alt köşesinde Petrus’un yadsınamaz, güdük imzası olan yeşil k  ıt parçası, etrafta dolanan tek sahte hisse senedi değilse? Bu durumda şiddet i e yaramaz, hatta ters teper, se or.

Jerem as Petrus kapalı gözlerle dinlemi ti ya da anlatının belli bir ânında, Larsen’in kaçırdığı için hayıflandı ı bir anda, kapat- mı tı gözlerini. Yastı a dayanmış kıpırdamadan duruyordu, şimdi o ufacık, arsızlı ı apaçık sergilenen kafadan ibaretti.  ocuk g  - s , ra itik bacaklar, adeta tellerden ve eski k  ıtlardan yapılmış olan eller bile, battaniyenin altından zar zor seçiliyordu. Yata ın  zerindeki k r ve ilgisiz kafadan, kar ısındakini irkiltmek için ha- zırlanmı  maskeden başka bir şey yoktu. Rüzgâr yaklaşmak iste- miyordu; nehrin üzerindeki g    temizliyor, geriliyor ve çılgınca bir dirençle, her şeyi açıklayan bir gürültüyle, g    ağaçlardan ve yapraklarından kurtarmak isteğiyle geri dönüyordu.

“İşte durum bu,” dedi sonunda Larsen, kızgın. “Belki de önemi yok, ben yanıldım. Fakat Gálvez senedin sahte olduğunu ve kafası bozuk uyandığı bir gün sizi hapse attırabileceğini söylüyor. Düşünün. Ben müdürlükte bir metalizasyon sorunuyla uğraşırken bu herif çıkıp yalancı pehlivan gibi şu yeşil kâğıt parçasını gösteriyor bana. Onu önemsemedim, inanmadığımı belli ettim. Fakat derhal size gelip uyarmak için bir balıkçı teknesi kiralamak zorunda kaldım.”

Petrus gözlerini kırıştırdı ve “peki, señor” dedi birkaç kere, kapalı gözlerle. Sonra durumu anladığını gösteren bir ifadeyle Larsen’e baktı, bir gülümseme oluşturmak için dişlerini ortaya çıkarmanın, zahmetle ve yöntemli olarak yüzünü buruşturmanın gereksiz olduğunu anlatmaya çalışır gibiydi. Fakat Larsen vurdumduymaz başın gülümsemekte olduğunu, o görünmeyen fakat inkâr edilemez gülümsemenin hırsla, alayla dolu olduğunu ve kendisiyle birlikte Gálvez’e, senede, tehlikeye, Anonim Şirkete ve tüm insanlığın kaderine yöneldiğini anladı.

Gözleri açıktı artık, kara kaşların altında iki daracık, sulu parlaklık. Şu küçük sahtecilik serüveninin başında senetlerden birinin çalındığını heyecansızca açıkladı, kendisinin girişim olarak adlandırmayı ve unvan olarak Jeremías Petrus AŞ’yi tercih edeceği serüven düşünülünce öylesine önemsiz ama öylesine gerekliydi ki. Sahte senedin mahkemeye sunulması, dedi zar zor kabul ederek, evet, bir engel anlamına gelebilirdi, üstelik şu sıra daha da üzücü olurdu, zafere ya da adaleti sağlayacak eyleme sadece günler ya da haftalar kalmışken. Tek bir senet eksikti, sadece o, bir tehlike demekti. Larsen cephe gerisini sadakatle savunuyordu ve balıkçı teknesinde nehri dolduran fırtınayı aşarak çıktığı o yolculuk, o telaş, şirketi ne kadar sahiplendiğini, sorunları ve tehlikeleri bertaraf etmek

için canını dişine taktığını fazlasıyla ortaya koyuyordu. Senet Santa María Mahkemesi'ne ulaşmamalıydı, bunun için başvurulacak bütün yollar mubahtı ve ödüllendirilecekti.

Gözlerini tekrar kapatmıştı, onu kapı dışarı ettiği, aslında sahte senedin mahkemeye varıp varmayacağını önemsemediği belliydi. Şimdi bu şekilde eğleniyordu, sonra başka bir şekilde eğlenmeye devam edecekti. Oyunun kazançlarına inanmayı yıllar önce bırakmıştı; yaşadığı sürece, şiddetle ve neşeyle, oyunun kendisine, uzlaşılmış yalana, unutuluşa inanacaktı.

Larsen kıskançlıktan biraz öfkeli, karmaşık bir hayranlık duygusunun altında ezilmiş, parmaklarının ucuna basarak yağmur yüzünden eciş bücüş olmuş şapkasını almak için alçı süslemeli şömineye kadar yürüdü. Şapkayı iki parmağıyla, her zaman taktığı açıyla kafasına yerleştirdi ve hâlâ parmaklarının ucunda, yeniden yatağa kadar gitti; ihtiyarı baştan ayağa süzdü, dimdik, elleri ceplerinde.

Neredeyse battaniyeye dikey, beyaz ve sarı, tüysüz, kara kaşlı yüz uyuyor gibiydi; ince, mağlup ağız tembelce kapanmıştı. "Bunun gibilerden az kaldı. Gálvez'in, gebe kadının, ikiz köpeklerin hesabını keseyim istiyor. Üstelik bir hiç uğruna olduğunu da biliyor. Veda edeceğim; uyanır da bakarsa suratına tükürürüm," diye geçirdi içinden.

Dizlerini kırmadan eğildi ve Petrus'un alnını öptü. Yüz hâlâ durgun, teslim olmuş ve selamete ermiş, ketum, sarıydı. Larsen doğruldu ve bir parmağını şapkasının kanadına götürdü. Yalpalayarak, sessizce karanlık çıkışa doğru gitti, kapıya vardı ve açtı; koridorun sonundaki odada, biraz önce konuşarak geçen erkek ve kadın şimdi ateşli bir kavgaya tutuşmuşlardı, ama rüzgâr, tahtalar ve uzaklık seslerini boğuyordu.

Larsen'i şahsen tanıyanların ve onu bildiklerine inananların fikirlerini ve tahminlerini dikkate alırsak, bunların tamamı, Petrus'la görüşmesinden sonra tersaneye dönmek için en hızlı aracı arayıp bulduğunu gösterir.

Artık sahte senedi ele geçirmesi ve bunu, sanki sonucunda üstünlük getirecek bir başarı değil de bazı işhaların elde edilmesini sağlayacak, anlaşılması güç bir fedakârlık eder gibi sadelikle, merak dolu, boş bir hırsla Petrus'a vermesi gerekiyordu—daha doğrusu, içinde heves namına kalan o kıt duyguyla, bunun gerektiğine inanmayı seçmişti.

Öte yandan, mantığımız da, onu tanıyanların tanıklığı da, Larsen'in o gece, kendi kendine yaratmış olduğu düşmanın manevrasını engellemek ve kendisine emanet edilmiş kurtarma operasyonunu sahada planlamak üzere bir an evvel tersaneye ulaşmaktan başka kaygısı olmadığına işaret etse de, kesin olan bir şey var: Hikâyenin bu noktasında kimse acele etmiyor, etse de bir önemi yok.

Sonuçta Larsen'in, tersanenin, dış dünyadan tamamen tecrit olmuş, bağımsız, kendi başına bir dünyaya dönüşmüş olmasının, şu anda ayaklarının bastığı, bir zamanlar ikamet ettiği öbür dünyanın varlığını ortadan kaldırmadığını hayretle, sıkıntıyla ve dizginlenemez bir uyarılmayla keşfetmesi için, meydana çapraz olarak geçtikten sonra yağmurun ve rüzgârın altında duraklaması gerekti. Sola döndü, nehre paralel, ıslak

köşe başlarını, evlerin cephelerini ve seyrek serpintinin altında sallanan tek tek her bir fenerin ışığını tanıdığını sanarak hızlı hızlı yürümeye koyuldu.

Küp şeklindeki kasvetli gümrük binasını ve ışıklı pencerelerini ardında bırakıp Enduro yolundan yürüyerek nehir kenarına indi; artık yağmur yağmıyordu, rüzgâr şehre, ev bloklarını birbiri ardına işgal ederek, dalga dalga giriyordu. “Dönmesine dönmem gerekiyor da, neden böyle bir gecede ve neden şehrin en pis, en sefil kısmına doğru sürüklüyorum kendimi?” Bir eliyle pardösüsünün iki yakasını birleştirip sıkı sıkı tutarak, rüzgâr şapkasını uçurmasın diye başını eğmiş, her vıcık vıcık adımında suyu çoraplarında hissederek yürüyordu.

Küçük café’nin sarı ışığını gördüğünde artık etraf ölü balık kokuyordu; yarım blok sonra müziği duydu, gitarla çalınan valslerin hızlı salınışını. Kapıyı açtı ve dumana, puslu kafalara, sefalet, geçici teselliye, tembel hınca, geçmişin hep hayret verici olan çehresine bakarak arkasında kalan kapıyı eliyle itip kapattı. Yarı meydan okuyan bir havayla, derinlemesine idrak etmediği hiçbir duyguyu açık etmeden tezgâha doğru yürüdü.

“Şu arkadaşla selam sabah yok mu? Ben Barreiro, hatırlamadınız mı?”

Kalay kaplı tezgâhın öbür yanındaki genç adam gülümsüyordu, pis beyaz ceketi boğazına kadar iliklenmiş, tıraşsız yüzünde, yorgun ama canlı bir ifade vardı.

“Ha Barreiro, tabii,” dedi Larsen. Adamı tanımamıştı, elini uzattı, sıkmadan önce ötekinin eline samimiyetle vurdu. Havadan söz ettiler, Larsen bira istedi. Yalancıkdan tezgâha yaslanmış, salona doğru yarı dönük, hoşnut etmesi kolay bir adam tavrıyla, artık çoktan ölmüş ve gömülmüş bir zaman dilimin-

de yarenlik ettiği şu öteki dünyanın insanlarını süzdü sakın sakın, meraksız. Gitarıcı seyrek bıyığının altından bıkmadan gülümseyerek, şimdi rüzgârın çığlıklarına ve ağırlığına karşı sabırsız, saygısız bir sessizlikle onu bekleyenlerin olduğu salonun ortasında bacakları açık oturmuş gitarını akort ediyordu. İhtiyar Petrus'un kim bilir hangi endüstriyel hayaline kapılıp, çiftliklerden, ahırlardan Enduro'ya gelmiş *mestizo* gündelikçilerin uykulu ve kışkırtıcı ifadesini tanıdı. Pek kadın yoktu, olanlar da yıpranmış, yaygaracı ve adiydi. Gitarıcı gözlerini devirip yeni bir valse başladı. Metal perdenin, sırtları çevrilmiş birkaç ahşap ve teneke tabelanın, devasa bir demir kancanın, kuru ve tanımlanamaz malzemelerle tıka basa dolu bir tükürük hokkasının ve uyuyan kara bir kedinin bulunduğu köşede oturan erkekle kadının elleri masanın üzerinde kenetlenmişti.

“Fabrika kapanacak diyorlar yine,” dedi Barreiro. “Kim bilir neden. Balık var, yer gök balık. Anlamak mümkün değil, hele şu 20-30 pezo maaşla zengin olacağını sanan garibanlar iyice şaşkın. Ama büyük patron işini biliyor, fabrikayı kapatıp yeniden açınca para kazanıyor. Kimsenin aklına gelmez ya... Temelli mi döndünüz? İşinize burnumu sokmak gibi olmasın da...”

“Önemli değil. Geçiyordum, o kadar. Eyaletin kuzeyinde birkaç işim var.”

“İş,” diye tekrarladı Barreiro, gülecek cesareti bulamadan.

Larsen masalara bakıyordu, zihninde bir tangonun sözleri dolandı, gitarın berbat ettiği, yine de kadehlerin üzerinde toplanmış yüzlerdeki insanca izlere, jestlere, suskunluklara bir anlam katan tango değildi ama. Soğuktan ürperdi, uzatılan birayı kabul etti. Köşedeki masada başı öne eğik adam, geniş omuzlu, kareli gömlekli, boynundaki düğümü yana kay-

mış siyah mendil dikkat çekiyor. Karşısındaki kadının yağlı kâhkülleri gözünün üzerine düşmüş, sürekli tekrarladığı red ifadesi ikinci bir yüz, belki sadece uykusunda çıkardığı, seyyar ama değişmez bir maske. Larsen'in, geçmişte doğruluğu kanıtlanmış sezgilerinin yardımıyla, tecrübelerinden çıkararak yeniden kurduğu hiçbir şey, kadının ürpertili teni üzerinde hızla kayıp giden şefkat, red, tevazu ve acınası kibir izlerinin altında gerçek bir yüz olduğuna, yapılmış ya da kotarılmış değil, doğarken aldığı bir yüz olduğuna inandıramazdı onu.

“Hiç kimse, hiçbir zaman görmedi, o yüzü, varsa tabii. Çünkü o yüzü ancak çıplak ve yalnızken, etrafta kendine bakacağı veya görüntüsünü yakalayabileceği bir ayna veya pis bir cam olmadığında takınabilir. Üstelik işin en kötü yanı kadın—hem sadece kadın değil, başkaları da—on üç yaşından beri kendini saklamaya adanmış yüze bir mucize, şaşkınlık veya ihanetle bakabilse, o yüzü sevmeyecek, hatta tanıyamayacaktır. Fakat bu kadın hiç olmazsa biraz gençken, kırışıklıkların her halü kârda başka bir kalıcı maske, şu anki maskesinden ayırmasının daha zor olacağı bir maske oluşturmamasından önce ölme ayrıcalığına sahip olacak. O zaman belki, yüzü sükûnete kavuşmuş, yaşamanın huzursuz hüznü kaygısından arınmış, iki ihtiyar kadının onu çırılçıplak soyması, hakkında bir çift laf etmesi, yıkaması ve giydirmesi gibi bir şansa sahip olur. Cenazesini kadeh kaldırıp uğurlamak üzere fakirhanesine gelen birkaç kişinin, resmi ve ciddi tavırlarla yanında dikilmesi, kutsal suya batırılmış dalı alnında gezdirmesi, oynak mum ışığında garip kristalimsi şekillere bürünen yüzündeki birkaç damlacığı izlemesi de olmayacak şey değil. Bu dediklerim olursa, işte o zaman birkaç kişi nihayet gerçek yüzünü görür ve kadın boşuna yaşamamış olur,” diye düşündü.

Kareli gömlekli adam ikna ve rica çabalarını sürdürüyordu dalgalı maskeye doğru. Rüzgâr dışarıda, yukarıda, kovuklarına sığınmış insanlardan bihaber, korulukları, ağaçları, büyük hayvanların geceleyin parlayan sağırlarını, gür sesiyle dövüyordu. Gitarıcı tekrar hazırlık yapıyordu, kendisine sunulan bir kadehe teşekkür etmek için yarı yarıya kalktı. Barreiro, Larsen'in kadına bakışlarını gördü.

"Hiç beklemezsin ama," dedi, aşağılamayla karışık bir takdirle, "kadın pazarlık ederek sabahı getirebilir. 'Kuzeyli' derler ona; belki de sizin şimdi gittiğiniz yerdendir. Kimseye eyvalahı yoktur. Ama onun dışında iyi dosttur."

Rüzgâr küçük café'nin çatısında, çamurlu dümdüz sokaklarda, konserve fabrikasının binasında döne döne dans ediyordu; şimdi gücünün son raddesinde Colonia'nın, kara kış altındaki buğday tarlalarının, kapkara ova boyunca kekeleyerek şehrin öbür yakasına giden süt treninin tepesinde kasıp kavuruyordu.

"Yukarıya ne zaman tekne var?" diye sordu Larsen, tezgâha doğru dönerek. Para var mı diye ceplerini yokluyordu.

"Önemli değil, benden olsun," dedi Barreiro. "Yolcu tekneleri altıya kadar çalışmaya başlamaz. Ama belki bir yük teknesi çıkar da sizi götürmeyi kabul eder."

Adam kareli gömlekli, geniş sırtını sandalyenin arkılığına yaslamıştı; fiyatta uzlaşınca kadın yüzünü şekilden şekile sokmayı bıraktı ve gülümsemede karar kıldı, yol boyunca, gerekirse şafağa kadar hiç zorlanmadan koruyabileceği, kindar bir sitemle gizli zevklerin hazzını birleştiren bir gülümseme. Adam anlaşmalarını kutlamak için iki içki istedi.

Demek ki dünya, hani şu ötekilerin dünyası olarak hâlâ var olan dünya değişmemişti, Larsen'in yokluğu hissedilmemişti.

Adının Barreiro olduğunu söyleyen adama veda ederek salonu geçti, bu öteki dünyadaki uzun, gerilerde kalmış konaklayışı boyunca adım attığı onca pis bar zeminini çiğnerken takındığı o bikkın yalpalayıyla.

Larsen ilk gerçek idrak ânını teknede yaşadı, başı önde, bileti tutan yumruğunu pruvayı kaldıran ve sallayan kararsız dalgalara doğru uzatarak çömelmişti. Daha yeni doğmuş bir güneş, yalayıp geçen parlaklığını deniyordu, kayıtsızca. “Bir sabahçık; güzel, serin bir kış sabahçığı” diye düşündü, aklındaki savuşturmak için. Sonra, unutuş olmadan cesaret olmayacağına göre: “Bu rüzgârsız günde bu kaygısız, soğuk kış ışığı etrafımı sarıyor, bana bakıyor. Üzerimde parlayan beyaz ışık gibi kaygısızca birinci, sonra ikinci, sonra üçüncü adımı atacağım ve böyle devam edeceğim, ta ki tatmin olup veya yorulup durana kadar, ya da anlaşılmaz bir şeyin, belki de başkası için yararlı bir şeyin, benim aracılığımla gerçekleştirildiğini fark ettiğim âna kadar.”

Bir kilometre kadar sonra esnedi, kafasındaki siyah koruyucu şapkayı sert bir hareketle geriye itti; teknenin at nalı şeklindeki bankında kendisine eşlik eden uykulu, titreyen vücutları inceledi, gözlerini kırıştırdı ve keskin bakışlarını henüz başlamak üzere olan kör, zaptedilemez güne çevirdi; bir zamanlar ışığını, devasa ve pul pul sırtların şaşkınlığı üzerinden akıtıp geçirmiş olan, insanoğlunun yeni bir yokluğundan doğacak başka hayvan sürülerinin üzerinden, aynı öngörülmemiş kesinlikle tekrar kaydıracak olan aynı güne.

Böylece—tekne “Portekizlinin Yeri” dedikleri çürük çarık iskelele yanaşmak için dönerken—Larsen, elleriyle bir yarayı yoklayan biri gibi, korkunun ilk kıpırtılarına, dönecliğe; nice-dir kendisini esir aldığı için artık körelip katlanılır olmuş, za-

yıflamış, atlatılabilir olmuş dehşete teslim olmaya karar verdi. O zaman düşündü: “Bu beden; bacaklar, kollar, cinsel organ, bağırsaklar, insanlarla ve eşyalarla ilişki kurmamı sağlayan şey; ben olan ve bu yüzden benim için var olmayan baş; bir de şu göğüs boşluğu, tam bir boşluk olmayan, posayla, yon-gayla, talaşla, tozla, beni ilgilendirmiş olan her şeyin, şu öbür dünyada beni mutlu ya da mutsuz etmesine izin verdiğim her şeyin çeri çöpüyle dolu olan o boşluk. Ve bunların hepsi orada ne kadar da rahattı, her şeye hazırlardı—şayet kendisi orada kalmaya razı olsa ya da olabilseydi.”

Simdi neredeyse kızışmış olan güneş nehirden epey yükselmişti. Doktor Díaz Grey'in uyanıp ilk sigarasını el yordamıyla bulduğu saatti, çünkü yeni bitmiş rüyanın imgelerini mümkün olduğunca korumak, uyandırdıkları nostalji ve tadı, başka imgelerin hücumundan önce perçinlemek için gözlerini kapalı tutuyordu. Bir annenin, nicedir unutulmuş sevgilinin imgesi; yastığına—veya bir vedanın uçucu beyazlığına—doğru eğilen bir gülümseyişin imgesi; ona daha çok benzeyen, uyurken üzerine konduğunu hayal ettiği o daha saf, daha genç yüze doğru eğilen bir gülümseyiş.

Sigarayı yaktı, gözlerini loşluğa çevirdi; henüz içine bırakıldığı günün sıcaklığını ve ısınıp tahmin etmeye çalışıyordu. Hasta ziyaretlerini, hastaların ziyaretlerini, yalnızlığın iyisini kötüsünü, Larsen'le geceki konuşmasını, Petrus'un kızını düşündü. Onu sadece iki kez görmüştü yakından.

Petrus'lar yıllardır Santa María'da, Tersane'de ve Avrupa'nın herhangi bir şehrinde, hiçbir yerde birkaç aydan fazla kalmadan yaşıyorlardı. Gerçi ihtiyar Petrus'un yoklukları, her taşınmada değişen aile grubunun yokluklarından daha kısa olurdu hep. Ve yaptığı, aslında, karısına ve kızı ile yanlarına kattığı bir kâhya, bir baldız ya da bir kız kardeşe eşlik edip onları rahat ve güvenli bir yere yerleştirmekten, onları vicdan azabı çekmeden untabilmek için çözümü önce kendisi tadıp lezzetinden emin olduktan sonra hayatlarını bir süreliğine ayrıntılarıyla planla-

miş olarak orada bırakmaktan başka bir şey değildi. Ufak tefek, kara kuru, hızlı ve kararlı bir adamdı, o yıllarda henüz siyah olan kaskatı favorileri vardı; melon şapka takar, kısacık ceketi üzerine sımsıkı oturan takımlar giyerdi, galiba bu savaş sonrası modası tam da onun mensubu olduğu karmaşık, sert, vakur tavırlı kalburüstü tabaka için icat edilmişti. Şimdilerde giydiği takımlarda da hâlâ o modadan şaşırtıcı kalıntılar var. Koca ve babadan çok, hizmetçiye, kâhyaya veya bir aile büyüğüne benziyordu, aldığı tek ödül işi doğru yaptığını görmektir sanki; teşekkür beklemezdi, karısının (kız ya henüz doğmamıştı ya da henüz hesaba katılmıyordu) veya illa ki yanlarında bulunan akrabanın (ki bu kişi her seyahatte değişse de hep aynıydı, ama hep aynı terane), onun konfor, yerin uygunluğu, hijyeni veya manzaranın güzelliği gibi konulardaki fikrine katılmasını da beklemezdi.

Kendini o küçük organizasyon zaferlerine adanmıştı, ama bunu, dışarıdan beslenmesine belki de hiç ihtiyaç duymadığı cakasını tatmin etmek için değil de, işlerinin kuruntu ve hayalden ibaret olduğu dönemlerde gücünün ve yeteneklerinin körelmesini engelleyecek hafif bir idman saydığı için yapıyordu. Tren saatleri, turizm broşürleri, karayolu haritaları, rehberler ve dost tavsiyeleri sayesinde ve onlara karşı kazanılmış küçük, yararlı, kayda değmez zaferler.

Nihayet aile, 1930 bunalımında, Tersane Limanı'na yerleşip huzura kavuştu, Señora Petrus ise kesin huzura erdi, yirmi dört saatlik söz düellosunun sonunda Colonia Mezarlığı'na gömülünce: Petrus, cesedi, kurtçukların yuvasını, iskeleti, külleri kendi bahçesine gömmek istiyordu; inşaatçı Ferrari'nin acil talep üzerine tasarladığı, hatta bundan bir miktar para da aldığı tuğla, mermer ve demirden, çatısı iki oluklu küçük bir yapıya

gömecekti. Bir rahibin, mezarcılarının ve matemlilerin önünde ettiği kutsal bir yeminin ardından Petrus nihayet Colonia Mezarlığı'na defnedilmesine razı oldu; öyle bir yemindi ki hiç kuşkusuz dramatik, şiddetli abartıları belediye memur ve müstahdemleri karşısında uğradığı bozgundan kaynaklanıyordu. Bir de valiye gönderilmiş bir telgraf vardı, öylesine buyurgan üç satırdan oluşuyordu ki “Bendeniz, Petrus” diye imzalanmaya layıktı; üzüntü bildiren birkaç beylik cümleyle hiçbir şey yapılmayacağı gerçeğini gölgelemeye yönelik bir başsağlığı mektubundan başka bir cevap alamadı, üstelik bu cevap, yağmurun Colonia Mezarlığı'ndaki Señora Petrus'un üzerine kesintisiz yağdığı bir haftanın ardından geldi. (Kışın ölmüştü; böylece Angélica Inés bunu asla unutamayacaktı.)

Çamura bulanmış matemliler kortejinde bulunan birkaç yerliyi dışarıda bırakacak şekilde Almanca söylenen “Tanrı Önünde Söz Veriyorum ki Bedenin Vatanında Dinlenecek” yemininden sonra gömüldü. Büyük harfler vurgulamak için. Anlaşılması zor bir jest. Çünkü bütün tanıklar, Petrus'u melodrama kaçmaktan uzak, dimdik, bir kolunu çamur dolu çukurun üstüne kaldırıp, vahşi bir sesle asla yerine getirilmeyecek olan o yemini eden şapkasız adam olarak tasvir ediyor. Sonra çömeldi, kendisine sunulan bir avuç toprağı aldı ve tabutu saran leylak renkli kuşağa işli üç harfin üzerine tam isabetle bıraktı.

Öncesinde, matemlinin evinde, kadının ölümünün üzerinden daha bir saat geçmişken, inşaatçı Ferrari, beyaz bir kartonun üzerine dalkavukça hareketlerle mermer ve ferforje fiyatlarını, duvarcının ve mermercinin ücretlerini, nakliye masrafını, kendi kâr payını çiziktirmekteydi; bir yandan da olan biteni cidden anlamak, Petrus'a olan sadakatini ispatla-

mak derdindeydi. Bir de, sancılı yaratı ve yorum sürecindeki sanatçının zevk ve bunalımlarının pençesine düşmüştü biraz. Dul Petrus da Ferrari'nin arkasında volta atıp duruyordu, inatçı, ısrarcı, ayrıntıcıydı, onu memnun etmek mümkün değildi.

Belki bu olay, Petrus ve kızının Tersane Limanı'ndaki evde yaşama kararını kesin olarak almasında belirleyici olmuştu. Sonra eve odalar eklediler, bahçeye heykeller getirttiler; haftalarca oraya nehirden kasalar dolusu mobilya, sofrta takımı, süs eşyası taşıyan tekneler ihya oldu.

Fakat Petrus, bugüne kadar korkulan boyutlara hiçbir zaman varmamış nehir taşkınına karşı dikilen taş direkler üzerinde yükseltilmiş eve yerleşmeden önce, Santa María Limanı yakınlarındaki bir ada üzerinde bugün hâlâ ayakta olan Latorre sarayını alma girişiminde bulunmuştu. İhtiyar Petrus'un, milli kahraman Latorre'nin şişman, şımarık, dejenere evlatlarıyla yaptığı görüşmeler hatırlanmaya ve çarpıtılmaya değerdir herhalde. Yaltaklandı, bin bir dolap çevirdi, alttan aldı ve anlaşılan, bir anlaşma başlangıcı sağlayabilmek için yeterli parayı teklif etmeye kadar vardırıdı işi. Besbelli o konakta yaşamayı düşünüyordu; sonsuza kadar rutubetli kalacak pembe duvarları, yüz adet parmaklıklı penceresi, dairesel kulesiyle—koya girip çıkan teknelerin, uzaktan çevresini dolaşarak saygı göstermek zorunda olduğu adadaki—o konak bir zamanlar pek çoklarına son derece cüretkâr ve inanılmaz gelmiştir.

Belki bu Petrus, adadaki Petrus, kendi hikâyesini ve bizzatını değiştirdi; belki de gösteriştten ve ihtişamdanda kalabalıklar kadar etkilenen kader ona yardım etmeye karar verir, efsanenin istikbalini güvenceye alma yönündeki estetik ya da uyumlu ihtiyacı kabul ederdi. Jeremías Petrus; Santa

María'nın, Enduro'nun ve Tersane'nin imparatoru. Petrus; konağın silindir kulesinden bizi, ihtiyaçlarımızı ve maaşlarımızı gözetken efendimiz. Petrus kulenin denizfenerine dönüştürülmesini de emredebilirdi; ya da hizmetkârlığımızı süslemek ve renklendirmek için, havanın iyi olduğu gecelerde, ardında Jeremías Petrus'un bizi gözetip yönetirken sabahladığı yıldız misali aydınlık pencereleri aşağıdaki gezi yolundan seyretmek bile bize yeterdi. Fakat milli kahramanın torunları, Petrus'un tamah etmek, ima etmek, küçümsemeleri göz ardı etmek, fiyati düşürmek ve her görüşmenin sonunda, hamur gibi yumuşak, tatlı sesiyle ve başka bir yüzyıldan kalma suratıyla, tartışılmış ve kaygısızca kabul edilmiş olanın dizginsiz sentezini ortaya koyma kapasitesini görüp eğlenerek ya da tiksintiyle evet anlamında kafalarını tam bitkin bitkin salladıkları anda, kader bu ya, Latorre sarayı tarihi anıt ilan edildi; kamu adına satın alınıp bir yardımcı milli tarih profesörünün orada oturmasına ve akan kokan yer varsa bildirmesine, yabancı otların durumu ve meddücezrin bina temellerine etkisi gibi konularda düzenli rapor vermesine karar verildi. Profesörün adı, gerçi artık önemli değil ama, Aránzuru'ydu. Dediklerine göre bir zamanlar avukatmış, sonra o işi bırakmış.

Díaz Grey, Petrus'un kızını sadece iki kez yakından görmüştü. İlkinde, Tersane Limanı'ndaki eve yerleşmelerinden sonra ve annesinin ölümünden önce, kızın—o zaman beş yaşında olmalıydı—bacağına bir olta iğnesi batmıştı. Petrus evde olsaydı, kızın kesinlikle kan kaybetmesini tercih ederek, yeni meydanın karşısında bir doktor tabelası olduğunu unutmuş ve tüm hatırlatma girişimlerine kulaklarını tıkamış halde, otomobiliyle Santa María'yı baştan başa geçip Colonia Tıp Kliniği'ne kadar götürürdü. Fakat ihtiyar, yani o zamanlarki

Petrus, şimdikinin aynısı fakat kara ve daha gür favorilisi, başkentte muhtemel hissedarlarla bir toplantıda hesaplar yapma ya da Avrupa'da makine satın alma, teknik adamlarla sözleşmeler yapma gibi işler peşinde koşuyor olsa gerekti. Sonuçta durumu ve yol açabileceği her olası sonucu—ölüm, topallık, Petrus'un intikamcı öfkesi—göğüslemek zorunda kalan, anne ya da nöbetçi teyze oldu. “Düşünün doktor, babası balıkçı iskelesine adım atmasını kesinlikle yasaklamıştı.” İhtiyar, o sıralar çamurdan bir duvarın üzerindeki sundurmadan ibaret olan şeye iskele diyordu (gerçi nehre çoktan büyük taş bloklarını yığmaya başlamışlardı). Ve büyük bir ihtimalle ilk plan taslağını kalemiyle çiziktirirken de iskele yazmıştı; ya da araziyi incelemek ve satın almak için küçümseyici bir ifadeyle kıyıya yaklaştığında da iskele diye düşünmüştü. Balıkçılara gelince, o sıralar Poetters'den başka kimse yoktu, sonradan Belgrano'nun sahibi olacaktı; o zamanlar, bir iddia yüzünden ya da babasıyla kavga ettiğinden yahut her ikisini de bahane ederek kıyıya yakın bir kulübede tek başına yaşıyordu.

Kızın, hizmetçinin ve köpeğin, siesta vakti, kıpırdamadan duran Poetters'in etrafını sarıp onun balık umutlarına farklı heyecanlarla güç katmaktan daha iyi bir eğlenceleri yoktu. Poetters oltayı çekti, acıdan çok uyarı ifade eden tuhaf çığlığı duydu ve kızın bacağına üzerine hafifçe eğildi—o an herhangi bir müdahalede bulunamayacak kadar korkmuştu. Zavallı hizmetçiye eve haber vermesini buyurdu, olta iğnesine bağlı ipi kesti, olta, yem kutusu ve sehpadaki diğer bütün karman çorman kurşunlar, teller ve mantarlarla birlikte ortadan kayboldu.

Kızı yerde kıpırtısız, sessiz sedasız uzanmış buldular, yarasını yalayan köpek onu sakinleştirmişti. Ne anne ne nöbetçi teyze ne hizmetçiler ne bahçıvanlar ne inşa halindeki (iki yıl

önce sona ermiş, ince inşaatı devam eden) evde ortaya çıkan karmaşık işlere bakan adamlar alayının tek bir üyesi, ne de tersane binasını yükseltmekte olan ve o sıra öğle yemeklerini, kallaslar ve tuğlalardan örülmüş geniş geometrik şekiller arasında yiyen duvarcılardan (şimdi belki artık marangozlardan) oluşan öbür alayın, *esprit de corps*'un' daha güçsüz olanının tek bir neferi saplanmış olta iğnesini çekip çıkarmaya cesaret edebildi.

Etrafını saran, her biri ayrı tavsiye veren korku dolu bir sürü yüzün yarattığı dehşetten kurtulunca Angélica Inés'in gürbüz, güneş yanığı yüzüne bir gülümseme yayıldı; yorulmuştu, açık renk, kocaman, meraksız gözlerini kırıştıtararak, urgan gibi sıkı, sert saç örgülerini sallayarak, yeniden gizemli iç dünyasına kapandı o rüzgârsız akşamüzeri. Yaraya ilk-yardım için akıtılan suyun kuruyuşunu hayal etti Díaz Grey, kurumadan önce o siesta saatinin ışığında pırıl pırıl olmalıydı; incecik, kıpkırmızı bitimsiz kan çizgisini; incitilemez ve aslında incinmemiş olan kanı; kızın bedenine ve durgunluğuna işlemiş, kendisine ait bir şey haline gelmiş olta iğnesinin parlak gümüşü ucunu hayal etti.

Anne veya teyze dualar, uyarılar arasında, sorumluluklarının bilincinde (Petrus kapkara kaşlarını çatacak, hakaretler yağdıracak veya susacaktı, paniği şimdiden yaşıyorlardı) Tanrı'ya sığınıp bir seçim yapmak zorunda kaldı. Sonunda iki kadın, bacağı ipek bir mendille bağladılar ve direksiyonda tersaneninin ustabaşıyla, kızı otomobile bindirip uzun, dolambaçlı toprak yoldan Santa María'ya götürdüler.

Şehre yeni yerleşmiş olan Díaz Grey, bazen bir vaat, bazen tehdit, bazen açıl susam şifresi gibi tekrar edip durdukları

• Fr. Takım ruhu—çn.

Petrus adının büyüyen saygınlığı karşısında hiçbir şey hissetmeden, muayenehanesini dolduran histerinin o tuhaf biçimine maruz kaldı; Colonia'da geçireceği birkaç aydan sonra gündelik, sıradan, her an beklenebilir bir histeri olacaktı bu.

Sedyedeki kız, toparlak yüzünü tavana çevirmişti, sakindi, olta iğnesine sabırla katlanır gibi bir hali vardı. Kötü giyimli, topuksuz kocaman ayakkabılı, yapılı saçlı, büyük göğüsleriyle safkan hayvanlar gibi güçlü, dünyanın sadece onlara dokunan ufacık bir parçasıyla ilgili, kendilerini bile unutmuş iki kadın birbiri ardına ağır trajik seslerle, ağlayıp zırlamalar ve sağır edici feryatlarla durumu açıklamaya çalışıyorlar, konuşmaları ikide bir boğuk hıçkırıklarla kesiliyordu; arada sırada sedyeden uzaklaşıp o kocaman sırtları, kıvrımlı kalçalarıyla duvara yaslanıyorlardı. Fırlatıldıkları yerde, yargılayıcı bir tavırla biraz duruyor, nefes nefese, sonra tantanaya kaldıkları yerden devam ediyorlardı. Kısa bir baş sallamasıyla bekleme odasında kalmayı reddetmiş olan *gringo* ustabaşı ise konuşmadan, kapıya dayanmış bekliyordu, ter içindeki adam sadakatinden gurur duyuyordu.

Díaz Grey kıza anestezi yaptı, yaraya bir kesik attı, anne ya da teyzeye yaradan çıkardığı S şeklindeki olta iğnesini hatıra olarak verdi. Tavanın yumuşak aydınlığına ya da doktorun kıpırdanan başına yönelmiş camdan gri gözlerle Angélica Inés, kendini iğneye, kesilmeye ve gazlı bezlerle sarılmaya bıraktı. Tek söz etmedi; sedyedeki kıvrık sımsıkı saç örgülerinin yukarısındaki gölgeli yuvarlak sarışın yüzünde sadece, şaşmaz şekilde başkalarının harekete geçmesini bekleme huyunu yansıtan bir ifade vardı; hep önceki duyguları bastırmaya yazgılı, onların kızı, celladı olan bu duyguyu beklerdi, durmadan, neredeyse nefes almadan beklerdi, çünkü sedyeye ilk kez yatmasından çok önce ölümle ilişkisini ebediyen koparmıştı.

Kızı ikinci görüşü—o sıralar Díaz Grey artık Petrus soyadının ne anlama geldiğini öğrenmişti, ama korkmuyordu ondan—artık tam olarak bir anı değildi. Ya da yaşanmış an unutulmuş, geri kazanılamaz olmuş, yerini doktorun hiç görmediği ve hiç kimsenin resmetmediği—hareketsiz, tam, rastgele renklendirilmiş—bir tablonun anısı almıştı. Sahnenin gerçekdışılığı veya yüz yıl önce gerçekleşmiş ya da kaydedilmiş olduğu izlenimi herhalde, sahneyi aydınlatan ışığın yumuşaklığı ve aşiboyası renklerinden kaynaklanıyordu.

İhtiyar Petrus ortada, dimdik, favorilerinin kırdan beyaza dönmesine aldırıışsız, gülümsemeden, fakat bilerek ve sabırla gülebileceğini göstererek; gözleri soğuk dikkatle ve bozulmamış gençlikle dolu; yeleğini siper ederek yaktığı ve kokusu, sahneyi aydınlatan açıkly koyulu sarıların geometrik düzlemleri kadar tabloyla bütünleşmiş Havana purosunu sol eliyle tutarak ayakta duruyordu.

Bir çocuk ihtiyar Petrus'un figürünü kesip bir deftere yapıştırmış olsaydı, herkes ihtiyarın bir portre için tek başına, sağ eliyle dayanır gibi yaptığı ahşap sandalyenin eğri sırtı ile duvara asılı tabaklardan ve şöminedeki bira bardaklarından oluşan fonun önünde poz verdiğini sanabilirdi. Petrus'un sağında, sadece bonesinin bir ucunu, bir yanağın yuvarlaklığını ve büyük ve güçlü dizlerini ışığa vererek oturmuş nakış işleyen anne ya da bir teyze bulunuyordu. Díaz Grey, Petrus'un dul kaldığı tarihi unutmuştu. Petrus'un solunda, geride, riyakâr, heyecanlı yüzleriyle karanlık iki kadın vardı; Angélica Inés'in bacakları bir battaniyeyle sarılı, çıkık dört köşe titrek çenesini meydan okumadan kaldırmış, terli terli gülümsediği kocaman rahatsız koltuğun arkasında duruyorlardı. Petrus'un arkasında şöminenin ateşi sessizce alevleniyordu. Durgun ve ılık bir sonbahar akşamıydı, tabloda da öyle.

Genç kız o sıralar on beşinde olmalıydı, bir armutta kurt gördüğü için öğle yemeğinde bayılmıştı. Salyaları akıyordu, üstdudağında ter damlacıkları birikmişti; geniş uysal yüzü gizemli ve yukarı çevrilmiş, oturtulduğu koltukta iki yana sallanıp duruyordu; o yıl saç örgüleri daha gürdü, artık uçlarını tepesinde toplamıyordu.

Petrus aniden Díaz Grey'e kendisini Santa María'dan alıp getiren arabanın geri götürmek için emrinde olduğunu söyledi. Bahçenin yukarısındaki giriş merdivenlerinde Petrus, onu bir kolundan (ne arkadaşça ne baskıyla) tutarak—belli belirsiz bir simetrisi olan, koyu gür yeşillikle, beyaz heykellerle yeni yeni dolmaya başlamış olan, uyuyan bahçede—akşamın ve tersane binasının görüntüsünü, sanki her ikisini de kendisi yapmışçasına tarafsız bir gururla seyretmek için durdu.

“Ücretinizi göndereceğim doktor,” dedi. Díaz Grey ödemeyi orada yapmamasının, düşünceli davranma arzusundan ve kızının sağlığını her türlü para kazanma fikrinden ayrı tutmak istemesinden ileri geldiğini anladı; ama Díaz Grey, zamanının ve ustalığının, Petrus'un satın alabileceği şeyler olduğunu da bilmeliydi. “Kızım, doktor, tamamen normal. Avrupa'nın bir numaralı doktorlarının koyduğu teşhisleri gösterebilirim size. Hepsi de profesördür.”

“Gerekmez,” dedi Díaz Grey, kolundaki elden yumuşakça kurtularak. “Onu, bu küçük kaza yüzünden muayene etmeye geldim. Ve bu küçük kazanın anormal hiçbir tarafı yok.”

“Evet yok,” diye kabul etti Petrus. “Normal, gayet normal, sizin için de, bütün şehir için de normal, doktor. Bütün dünya için.”

Díaz Grey ayakkabılarını koklayan köpeği okşadı ve bir basamak indi.

“Evet,” dedi dönerek. “Mezun olurken yemin eden sadece Avrupa’daki doktorlar değil. Sadece profesörler de değil.”

Petrus, puroyu önünde sallayarak resmi bir edayla eğildi. Bacakları bitişik.

“Ücretinizi göndereceğim doktor,” diye tekrarladı.

İşte kızı görmesine vesile olan iki olay bunlardı. Başka seferlerde onu uzaktan gördü. Santa María’da ayin çıkışında ya da genç kızın—armut kurdu ve bayılma akşamından sonra büyümüş, yetişkin bir kadına benzemişti—önceleri bir teyzenin sonra Tersane Limanı’na yerleşildiğinde kesin olarak hizmetine verilen Josefina’nın eşliğinde şehirde birkaç blok yürüyüp alışveriş ettiği zamanlarda.

Böyle uzaktan bakıldığında, genç kız, ihtiyar Petrus’un topladığı bütün teşhis raporlarını doğrular gibiydi. Uzundu, topluydu, iri memeliydi; bakire bir akrabanın şevkle modelini seçip diktiği, kızın da yıllarca üzerinden çıkarmadığı çan şeklindeki koyu renkli eteklerin bile kapatamadığı geniş kalçaları vardı. Apak bir teni, pırıl pırıl gri gözleri vardı, kalın boynunu zorlamadan iki yanına bakamıyor gibi görünüyordu; saçları hep örgülüydü, son zamanlarda örgülerini kaldırıp başının çevresine sarmaya başlamıştı.

Birisi genç kızın bir türlü durduramadığı nedensiz gülme krizlerine tutulma alışkanlığı olduğunu söyledi. Fakat Díaz Grey onu hiç gülerken görmemişti. Öyle ki genç kızın ağır bedeninin, akrabalar, tuhaf birkaç kız arkadaş ya da hizmetçi eşliğinde şehrin dar sınırları içinde gezinirken doktora gösterebileceği ya da açık edebileceği her şey arasından doktorun sönmüş mesleki merakını çeken tek özelliği ağır, zorlama, sahte bir gösterişlilik süsü verilmiş yürüyüşü olmuştu.

Angélica Inés'i yürürken görmenin zihninde hangi anıyı uyandırdığını hiçbir zaman kesin olarak bilemedi. Ayaklarını tamamen emin olmadıkça yerden kaldırmadan, ihtiyatla, uçları biraz içe doğru kıvrılmış ya da sadece kıvrılmış izlenimi vererek ilerliyordu. Vücudu her zaman dimdik, önceki adımının izine doğru eğikti, bu duruş göğsünün ve karnının yuvarlaklığını artırıyordu. Sanki hep sokakları yokuş aşağı yürürmüş gibi ve vücudunu vakarla, koşmadan inmeye uydurmuş gibi, diye düşünmüştü Díaz Grey ilk seferinde. Fakat tam olarak bu değildi ya da dahası vardı. Sonra bir öğlen, "ayin alayı" sözleri şimşek gibi çaktı zihninde, evet gerçeğe en yakın benzetme buydu. Ayin alayı adımıydı attığı ya da o andan itibaren öyle oldu; genç kız sanki bin bir gayretle taşıdığı kendi ağırlığına ek olarak, hem dini bir geçidin zorunlu yavaşlığıyla hem de görünmez bir sembolün, haç, kocaman bir mum ya da bir *palio*^{*} direğinin ağırlığını da taşıyarak iki büklüm yürüyordu.

- * Dini alaylarda, altında kutsal haçın, emanetlerin ya da imgelerin taşındığı sayvanı tutan dört uzun direkten biri—çn.

Larsen, soğuğa söverek, başka bir şey düşünmemeye kararlı, iskeleden doğruca ofis binasına gitti.

Sabah açıktı, gri ve mavi, huzurlu ışığı kıpırtısız, dikkatle iniyordu aşağıya, hiç acelesi yoktu. Çamurda açılmış su birikintileri hâlâ berraktı, buzla kaplandıklarından ayna gibi parlıyorlardı; uzaklarda kır evlerinin seyrek ağaçları ıslak, kara. Larsen durdu, manzaranın anlamını kavramaya çalıştı, sessizliği dinledi. “Korku,” diye geçirdi içinden. Fakat artık endişelenmiyordu; kronik bir hastalığın, artık sadece onunla birlikte ölünebileceği için aslında öldürmeyecek bir hastalığın bildik, dost, tatlı ağrısı gibiydi.

Kirli, durgun nehre bakmak için başını çevirdi, sonra abartılı bir hareketle arka cebini şişiren anahtarları şakırdattı; saygınlığın, gücün ve mülkiyetin simgesi anahtarların gülünç, çocuksu bolluğu. Kapıları birer birer açtı, tek bakışta doğru anahtarı seçerek, bileğini kesin bir hareketle bükerek; demirden, kıpırdatması zor, neredeyse inandırıcı giriş kapısını, farklı müdürlüklerin odalarına giden merdivenlerin kapısını, sonra yukarıda, buz tutmuş pis umutsuzlukta, kendi çalışma odasının kapısını. Zayıf bir darbeye ya da ani bir rüzgârın basıncına dayanamayacak camsız ya da tahtasız kapılar, Gálvez’in inatçı neşesiyle, boşluğa dişlerini göstererek, her akşam kapatıp her sabah açabildiği, sahte kilitli kapılar.

Şimdi genel müdürlükteydi, masasının başına oturmuş,

omuzlarını ve esnek sandalyenin arkalığını duvara dayayıp dinlenerek, kötü geçen geceden değil, geceleyin yaptıklarından da değil, birbiri ardına, tutkusuz, sanki sırf vücudunu ödünç vererek yapmaya başlayacağı yabancı eylemlerden, şeylerden şimdiden yorgun. Elleri ensesinde, siyah şapkası bir gözünün üzerine düşmüş, o kış boyunca yapmış olduğu ufak tefek işleri geçiriyordu aklından; sanki amacı, ilgisiz bir tanığı, bomboş bir odanın aslında, milyonlar kazanan başarılı bir şirketin genel müdürünün çalışma odası olduğuna ikna etmektir. Kapıdaki menteşelerle harfler, pencerelerdeki kartonlar, muşambanın yamaları, arşivdeki alfabetik düzen, çalışma masasının tozu alınmış çıplaklığı, hiç şaşmadan işleyen personel zilleri. Ve, görülebilir ve gösterilebilir olan bir yana, henüz gerekli olmasalar da yazıhanede çalışma ve derin düşüncelerle geçen saatleri, yüzlerce işçi ve memur hayaletini tasavvur etmenin dirençli iradesi.

Üstelik, diye geçirdi aklından, bu beyhude kendini aklama uğraşı sırasında, savunması için görünüşte onu çürütecek bir şeyden de söz edebilirdi: Bir kamyonun tersaneninin arka girişine yanaştığı ve o işlerini hafife alan, şüpheli, hantal adamların, Gálvez ve kadınının yaşadığı kulübenin karşısındaki, yazıhane binası ile hangar arasında bulunan boş arsanın ortasına doğru yürüdükleri o akşamlar... Adamlar Gálvez ve Kunz ile buluşurlardı, bazen kendisi de görüşmeyi izlemek, nizami bir şekilde yürütülen pazarlığa sanki bir suç ortağı değil de bir yargıçmış gibi şaşmaz bir kınama ve horgörüyle tanıklık etmek için onlara katılırdı.

Dört beş el şakaklara kaldırılıp selamlaşıldı, sonra grup çamura bata çıka hangarın kapısına doğru yürür, gölgesine sessizce sığınırdı. Ziyaretçiler kimsenin teşviki olmadan heyecansız oradan bir şeyler seçerlerdi. Kunz, istenmekten ziyade adı

sorgulayıcı ve küçümseyici bir tonla zikredilmiş şeyi, tavandaki çatlaktan sızan ışığa sürüklerdi. Kamyoncular bakmak için bir iki adım atar, suratlarını buruşturarak ve neredeyse acıyarak inceledikleri şeyin ne kadar eski püskü, pas içinde olduğunu, aradıkları şeyle gördükleri arasında dağlar kadar fark olduğunu, mümkün olan en az sözcükle anlatırlardı.

Gálvez, bir hırdavat yığınının üzerine oturur, dişleri meydana, başını sallayarak onları dinlerdi. Adamlar bitimsiz itirazlarını bitirmiş gibi yaptıklarında Kunz bir elini satılacak mala dayayıp meziyetlerini, çeliğinin kalitesini, teknik avantajlarını ve ziyaretçilerin ihtiyacına ya da bu dünyanın herhangi bir ihtiyacına ya da çıkarına neden uyduğunu açıklardı. Larsen, hep ikinci planda, malın merkez olduğu dairenin bir metre dışında, sundurmanın durağan ve grileşmiş havasına, sanki herkesin bildiği özellikleri bıkkınca anlatıyormuş gibi, bir teknik okulda anlaşılır olmaktan başka bir çıkarı, başka bir beklentisi olmaksızın ders veriyormuş gibi, yabancı ve tekdüze sesiyle yalanlar savuran Kunz'un telaşsız yüzüne bakardı. Kunz konuşmasını tamamlar, mala dayadığı ellerini son anlamında kavuşturur ve maldan, çemberden, pazarlıktan bir adım geriye çıkardı. Zaman zaman köpeklerin ya da rüzgârın bozduğu bir ani sessizlik olurdu; kamyoncular konuşmadan bakışır, acır gibi gülümser ve başlarını sallayarak reddederlerdi.

O zaman Gálvez'in sırası gelirdi, herkes bilirdi, ona bakmalarına gerek kalmadan. Gálvez sessizliğin hâkimi olduğunu gayet iyi bilirdi, bırakırdı her yere yayılsın. Maldan bir metre uzakta duran *overall*'lu* iki adam, onun kadar kıpırtısız, onun kadar katı; Kunz duvarlardaki raflardan birine yaslanmış, gö-

* İng. İş tulumu—çn.

r nmez, sahneye arasına yıllar ve kilometreler girmiş; Larsen de belki, şapkası, koca siyah pardösüsüyle kaygısız, ağzında küçümseme ve sabra dönüşmüş tikiyle orada durur. Hiçbiri hiçbir hareket yapmamışken, mal çemberin merkezi olmak-tan çıkar, G lvez'in dazlak kafası ve gülümsemesi onun yeri-ni alır. Sonunda başlar konuşmaya, kader ağlarını  r yordur:

“ nce ilgilenip ilgilenmediğinizi söyleyin. İşte görüyorsunuz, sizin söylediğiniz kadar işe yaramaz. Matkap istediniz, iş-te buyurun. El değmemiş değil, ama  l  de değil. Envanterde, indirimiyile birlikte, beş bin altı yüz diye geçiyor. Olur ya da olmaz deyin, yapacak işimiz var bizim. Bir fiyat söyleyin. Sırf bizi eğlendirmek için de olsa.”

Adamlardan biri konuşur, öbürü onaylar. G lvez, uzun diş-leri sanki suratıymış gibi ya da en azından suratının bir şey ifade eden ve anlaşılabilecek tek kısmıymış gibi hepsini ser-giler, hep kekeme bir cümlenin sonunda d ne d ne uçan ve kesin bir tonla, külçe gibi düşen rakamı beklerdi. O zaman onlara kıyak geçerek gülme l tfunda bulunur, elde etmeye ka-rar verdiği fiyattan yüzde yirmi daha yükselterek son fiyatını bildirir, alıcıların monologları, yakınma ve zararsız hakaret-leri arasında, ilk teklifi düşünmüş olduğu sınıra kadar yük-seltmelerini beklerdi kayıtsızca. Bu aşamada ziyaretçiler ba-kışmadan, mala da bakmadan, sanki pazarlık kendi aralarında yapılyormuş gibi konuşurdu.

Nihai fiyata ulaştıklarında, G lvez bir makbuz koçanı ve kalemle doğrulur, esneyerek tavandaki çatlaktan gelen ışığın altında malın kirli pırılıtısına yönelirdi.

“Asla tartışmam. Nakit. Nakliye masrafları alıcıya ait.”

Sonra     banknotları paylaşır, bir daha mevzuyu a -mazlardı. Bu, ayda bir ya da iki kez olurdu. Fakat o, Larsen,

Petrus'u ya da şirketini soyanlardan biriymiş gibi davranmazdı; pazarlığın değişmez ayını yapılırken, az önce satın alınan malı kamyonu yüklemelerine yardım etmeyi daima reddedererek, alıcılar çiftini sessizce ve nefretle gözler, sadece payına düşeni almakla yetinirdi.

Larsen, o güzel serin sabah vakti saat dokuzda geldiklerini duyunca şapkasıyla pardösüsünü çıkardı, gürültü patırtılarının dinmesini bekledi ve o çok iyi bildikleri zili çalıp iki adamı çağırdı. Önce hiç kimseyi sonra hiç kimseyi; önce teknik müdürü, sonra idari müdürü. Oturmaları için yer göstermedi, ölçülüp biçilmiş yavaşlıkla, bakışlarını, heyecanını ve duraksamalarını abartarak, Petrus'un Santa María'da olduğunu, hâkimin tersaneye konan tedbirleri kaldırdığını, vaat edilen, gelişi beklenen iktidar ve zafer günlerinin başlamak üzere olduğunu açıkladı. Kendisine inanmadıklarını anladı ve bunu umursamadı ya da belki istediği buydu. Öğle civarı elinde göze batan bir çantayla sundurmaya indi ve bir ampermetre arakladı. Dönerken, ateş yakmak için küçük evin çevresindeki çalı çırpıyı toplayan ve sabah sonunun gergin mavi havasında patlayacak gibi olan karnıyla kendisine gülümsemek için doğrulan, Gálvez'in erkek palto lu karısına selam verdi. Belgrano'nun patronu Poetters'in ampermetrelerle ilgilenen bir arkadaşı vardı. Larsen bu işten dört yüz pezo kazandı, iki yüzünü borcuna karşılık bıraktı. Orada yemek yedi, kahveden sonra Petrus'un kır evine bir ziyareti tasarlıyordu, Angélica Inés ile hava kararırken bir görüşme, önce çardakta, sonra hiç ayak basmadığı evde, ihtiyar Petrus'un kutsadığı evlenme sözüyle sonlanacak bir karşılaşma, Petrus da o sırada gelirdi, tekne ya da otomobille, geceye kalmadan.

Fakat Angélica Inés, ona vakit bırakmadı; çünkü Larsen genel müdürlükte saat dört beş sularında, şirketin bütün mal-

larının satılıp elde edilenle bir balıkçı teknesi filosu kurulmasını teklif eden, daktiloda yazılmış, kim olduğu belli olmayan bir genel müdür tarafından imzalanmış, rutubetten leke leke bir raporu incelerken, teknik müdür Kunz, yavaşça kapıyı çaldı, nostalji ve anlayış dolu, neredeyse alaycı bir gülümsemeyle içeri girdi, kaçınılmaz olanı sezer gibi bir hali vardı.

“Affedersiniz. Sizi görmek isteyen bir *señorita* var. Kafaya koymuş, ne derseniz deyin girecek. Gálvez oyalamaya çalışıyor, ama nafi. Alayım mı içeri yoksa izinsiz mi girsin?”

Kunz, sakalındaki gümüşü kıllar arasında artık geçmişte kalmış gülümsemesiyle masanın yanında dururken kapı aniden açıldı ve kadın içeri dalıp soluklandıktan sonra, başlama-sıyla bitmesi bir olan bir kahkaha koyverdi.

Hikâyenin bu kısmı bir hayalete duyulan sadakatle yazılıyor. Doğruluğu hakkında kanıt yok, hatta akla gelen her şey imkânsızlığına işaret ediyor. Fakat Kunz kesinlikle görmüş ve işitmiş olduğunu söylüyor. Aylar sonra hizmetçisi, “*Señoritanın* üstünün başının biraz dağınık olduğunu” kabul etti. Kunz, genel müdürlük kapısını kapatıp genç kızı içeride Larsen’le baş başa bırakarak çalışma masasına döndü. Metal dolaptan yazı masasına getirdiği, kapakları kapalı duran birkaç hesap defterine dirseklerini dayamış, tavandaki delikten mavi göğe bakan Gálvez’e göz kırptı. Kunz oturdu ve pul albümünü incelemeye koyuldu.

Kunz’a göre fazla bir şey yapmaya vakitleri olmamıştı. Bağrış çağrıştan önce, Larsen’in kendini savunmaya, kızı ikna etmeye çalışan acılı monoloğu duyulmuş; yumuşak bir tonda, sesini bastırmaya çalışarak konuşmasına rağmen, sadece kızla konuşmadığı belliymiş; onu ayakta, beş parmağının ucuyla masasına dokunurken, ıstıraplı bir ifadeyle, tükenmez

bir hoşgörü kapasitesiyle, güvenmeyi ve beklemeyi bilenlere saklanmış ödülleri ve sabrın sonunda elde edilen kârları bir düzine Gálvez ve Kunz'a tek tek sayarken hayal etmek zor değil. Tıpkı İhtiyar Petrus'un, diye düşündü Kunz, kandırılarak toplanmış, esneyip duran, sırf rahat bırakılmak için önlerine konan her şeyin altına imza atmaya hazır hisse sahiplerinin kurul toplantılarından birindeki hali gibi.

Fakat Larsen nefes alma ya da genç kızın anlayabileceği konulardan birini seçme ihtiyacı duydu. O sırada genel müdürlüğe tam bir sessizlik hâkimdi, bu sessizliği bozan tek şey, Gálvez'in tırnaklarını yerken çıkardığı—ya da Kunz öyle sanmıştı—o hafif ses ile nehrin ve kırların üstünde kış akşamının inişinin uzak, sakın, tiz titreşimiymiş. Sonra bağırtilar başladı, kızın ve adamın bağırtiları: Kızın sesi, sanki şarkı söylüyormuş gibi tuhaf bir şekilde berraktı, Larsen ise durmadan aynı şeyi tekrar ediyordu.

“En kutsal şeyler üzerine size yemin ederim.”

“O sürtükle. O pis sürtükle.”

Kunz kızın sesinin, o bağırış çağırış arasında bir motif gibi, havada bir takla atmak için sıçrayan gümüş kaplı bir balık gibi çıktığını işitti; ya da işittiğine yemin edebilirdi.

Sonra kız, kapıyı açıp bağırdı:

“Dokunma bana. Sakın.”

Muhakkak ki Larsen onu sadece durdurmak ya da kavga ya nazik bir hamleyle son vermek istemişti. Ya da genç kadını idare etmek. Zira Kunz'un, Gálvez'i tanık olarak devre dışı bırakan—çünkü saçma bir biçimde, “bütün süre boyunca, duymuyormuş, farkında değilmiş gibi kırık pencereye bakıyor ve tırnaklarını kemiriyordu”—ve doğrulanamayan versiyona göre genç Angélica Inés, aniden genel müdürlükten çıktı,

uzun adımlarla fakat koşmadan, başı dik, sırtını geriye vermiş halde, bir omzuyla sıvaları dökölmüş duvara çarparak, birkaç mobilyanın ve ezilip büzölmüş iki adamın doldurduğu, odun niyetine yakılana kadar döşeme vazifesi görmüş tahtalardan kalan daha az kirli kesitlerle bölönmüş geniş salonu boydan boya geçti.

“Geldiğinde göz ucuyla bile bakmadığı o harabenin içinden, giderken de hiçbir şey görmeden geçti. Hep küçük bir kız gibi giydirirdi onu annesi, teyzesi, onda da alışkanlık olmuştu bu; fakat o akşam kadın gibi giyinmişti, i çamaşırını, i eteğini ya da içinde her ne varsa onu gösteren siyah uzun bir elbise vardı özerinde, ayaklarında da çok yüksek topuklu ayakkabılar, belki de ödünç almıştı ayakkabıları ya da ilk kez giymişti ve dönüş yolunda kesinlikle eğrilip kırılacaklardı. Çünkü kır evinden tersaneye yürüyerek gelmişti, gelmişlerdi. Onun topuksuz ayakkabılarla nasıl yürüdüğünü hiç görmemiş biri, o tuhaf, dengesini bulmaya çalışan şişman ya da hamile kadın yürüyüşüne bu topukların sebep olduğunu düşünebilirdi. Fakat önemli olan, elbisesinin üst kısmının açık olduğuydu, yırtılmış değildi, kasten açık bırakılmıştı; bu kısmı anlatırken biraz ağırdan alıyorum, sıkıcı olmaktan korkmasam daha da uzatırım burayı. Açıklamaya çalışayım. Çürümüş bir parkenin, proje kopyalarının, ticari mektupların, yağmurun ve zamanın lekelerinin özerinde, topuklarını vura vura yürüyordu, güvensizce. Meydan okumak için falan değil, hiçbir şey ima etmeksizin yukarı toplanmış açık renkli sa örgöleriyle, dudaklarında bir gülümsemenin yumuşak ve göz kamaştırıcı ışıltısıyla, bizi görmeksizin, farelerin ve başarısızlığın kokusunu almaksızın pis kokulu kış havasını yardı geçti. Ve onun ardından, yazıhanesinin kapı-

sının arkasında ellerini ovuşturarak dikilen, ortaya çıkmaya cesaret edemeyen, *gallego*[•] ile benim onu işiteceğimiz korkusundan sus pus, pis, yaşlı, şişko, hilekâr, ne yapacağını şaşır-mış bir adam. Bütün bunlar, anladınız işte... ve daha neler neler, anlatması uzun sürer... Bu yüzden bu kadar ağırdan aldım. Fakat, o sırada orada olmayan, o kadınla adamı hiç görmemiş, kim olduklarını, tersanenin nasıl bir yer olduğunu bilmeyen birine, hatta bu ülkede doğup da süresi uzatılmış Avrupa vizesine sahip olan ve o sırada, o koşullarda, orada yaşamakta olan benim kim olduğumu bilmeyen birine bun-ları açıklamak faydasız ya da hemen hemen faydasız. Siz de kafanızda canlandırmaya çalışın o zaman, burası kolay kıs-mı: Neredeyse boş, uçsuz bucaksız bir yazıhanenin bir duvarı boyunca hızla fakat koşmadan, ömrümde gördüğüm en mü-kemmel bir çift memeyi gözler önüne sererek geçen genç ve yapılı bir kadın. Üstelik elbisenin göğüs kısmı zavallı şeytan Larsen tarafından yırtılıp açılmamış, kızın kendisi, tek bir düğmeyi koparmadan, tülü yırtmadan çıkarmıştı memele-rini meydana. Bakışım-la onu merdivenlerin tepesine kadar takip ettim; orada bekleyen hizmetçi, ayaklarının üzerinde yükselerek elinde tuttuğu pardösüyü kızın omuzlarına koy-du; ve kız sanırım kadını tokatladı, sanki bu işin sorumlu-su hizmetçiymiş, onu giydirip süsleyen, oraya getiren oymuş gibi, şimdi de anaç tavırlarla rezalet çıkmasını önlemek için kızı yatıştırmaya, oradan uzaklaştırmaya çalışıyordu. Genç kızın bağırırken pis sürtük diye andığı kadın, bence, kısa sü-re sonra öğreneceğimiz üzere hamileliğinin dokuzuncu ayını

- Uruguay'da İspanya'dan gelen ya da anası babası İspanya'dan ge-len kişi—çn.

süren, Gálvez'in karısından başkası olamazdı, ki şimdi bunu söylemekte bir tehlike yok artık."

Olan bitenlerle ilgili olarak Kunz'un doğrudan Rahip Favieri ve Doktor Díaz Grey'e, şüphe uyandırıcı ayrıntılar eklemekten aktardığı hikâye esasen böyle. Fakat doktor buna inanmıyor; inanmayışının nedeni, birkaç yıl sonra Angélica Inés'le kuracağı münasebet. Ama Kunz'un—belki hâlâ yaşıyor, belki bu kitabı okuyordur—bilerek yalan söylediğini de sanmıyor. Kunz, Angélica Inés'in tersaneyi ziyaretinin arkasında sadece cinsel dürtülerin yattığını düşünmüş olabilir; adamın tek başına sürdürdüğü hayatı, Gálvez'in o sıralar pek müsait olmayan karısını her gün görüyor olması onu bu türden sanrılara yatkın hale getirmiş olabilir; ayrıca, olayları geriye bakıp yorumlarken, hizmetçinin genç kızı pardösüyle örtmesinden yanlış bir anlam çıkarıp, tek niyeti genç kadını soğuktan korumak olan hizmetçinin onun namusunu koruduğu vehmine kapılmış da olabilir.

Fakat Larsen'in tartışmasız düşüşü, sonuçta, zaten sahip olduğu vasıfların düşüşüydü, gerçek bir değişim değildi. Yıllar önce olsaydı, birini "kaçık" diğerini "gebe" diye tanımladığı iki kadının peşine daha büyük bir enerjiyle, daha ince bir kurnazlıkla düşerdi. Ama yapacağı şey yine aynı olurdu. Genç Larsen, eline geçirmeye söz verdiği sahte hisse senedini yazı masasının üzerine koyamayacaksa ya da eline veremeyecekse kalkıp ihtiyar Petrus'a kadar gitmeye çabalamazdı. Genç Larsen de (ki bugün kimse onu tam olarak tanıyamaz) şimdi olduğu gibi hiç kuşkusuz heykellerin beyazlattığı bahçede, soğugun ve havlamaların acımasızca deldiği çardakta, kesin olarak dönmüş olduğu kesintisiz sessizliklerde, romantik, sahte bir saygınlığı yeniden elde edip sinsice muhafaza etmekle yetinirdi. Ve aynı genç Larsen, etrafı uzun tüylü köpeklerle çevrili, paltolu kadına, Gálvez'in kadınına, su taşımada, ateş yakmada, eti temizleyip patates soymada, daha bir heves ve içtenlikle, daha az yalan ve çok daha az iticilikle yardım ederdi.

Sonunda daracık pardösüsünden ve şapkasından kurtulmuş, dumanı tüten tencerelerin üzerine eğilmiş halde elindeki bıçağı kendinen emin hareketlerle kullanan Larsen, alnına dökülen bir tutam kır saçına bakılırsa, o kadar da kel sayılmazdı. Temel konularda birbirlerinin aynı oldukları düşünülürse bu Larsen kendi oğlu olabilirdi. Yalnız, genç Larsen bu

Larsen'i sabırsızlıkta geçerd; evin mutfak niyetine kullanılan köşesinde konuşmak üzere çömelmiş Larsen ise ötekini içten pazarlıklılıkta geçerd.

Bu durum birkaç gün sürdü. Kadının yemek pişirmesine yardım ediyor, köpeklerle oynuyor, odun kırıyor, kocaman yuvarlak kışının, o yeri, o dumanlı, ılık köşeyi ebedi olarak seçtiğini iyice gösteriyordu. Patatesleri azimle soyuyor, çeşniler konusunda öğütler veriyordu. Tiksintinin, kendisini, her türlü teslimiyet ve zayıflıktan koruyacağından emin olmak için kadının karnına bakıyordu sürekli. Yalnızken, kocası duymuyorken, kadına asla iltifat etmiyordu. Neşeli ve hoşsohbet olmuştu, her türlü aptallığa açıktı, yumuşak başlı ve duygusaldı; yaşını abartarak, kendini hayat yorgunu biri gibi gösteriyordu.

Anlatılana göre fazla beklemesi gerekmedi, halbuki, bir asır beklemeye ya da en azından, beklemekte olduğunu unutmaya hazırdı. Kadınlardan yararlanarak ve onlara katlanarak geçirdiği yıllar boyunca zahmetsizce ve engel tanımadan soğurmuş olduğu bütün o sahte, mide bulandırıcı cömertliği, cimrilik etmeden harcarken—çünkü artık ona hiç ihtiyacı olmayaktı—şişko fakat çevik, gayretkeş, kendini sevdirmek için elinden geleni yapacak durumdaydı.

Temmuz sonuna doğru durum buydu, insanın artık kendini kışa alışmış hissettiği ve onun tatlı uyarılarından, şeyleri ve insanları tecrit edip devleştirdiği o gizemli tarzından neredeyse keyif aldığı zamanlar. Ondandır nefret etmemize, ilk görünmez sürgünlerin içimizi sabırsızlıkla doldurup, ağır, yoğun bulutların ve kırağının düşmanlarına, sonu gelmez bir ilkbaharın vatansız, nostaljik evlatlarına dönüşmesine daha çok vardı.

Larsen hemen hemen her gece kadınla baş başaydı, çünkü şimdilerde neredeyse hiç gülmez olmuş Gálvez yemekten

hemen sonra evden çekip gidiyor, yemek yemeye bile tenetzül etmiyordu. Gülümsemesiz yüzü uzak ve ölü gibiydi, utanmazlığı tahammül fersaydı; beyaz maskesinin yansımasından sıyrılmış bir yalnızlığı, kibri, rezil bir kayıtsızlığı sergiliyordu fütursuzca. Bazı geceler geç vakte kadar orada kalan Kunz, uykularından uyandırdığı köpeklere iki ayak üzerinde yürümeyi öğretmeye çalışıyordu; fakat o, her şeye hazır bir suç ortağıydı sadece, her ne olacaksa onu, henüz şekillendirilmemiş bir eylemi bekliyordu. Soğuk hava kırmızımsı tenini pul pul döküyor ve yabancı aksanını belirginleştiriyordu.

Artık kadınla Larsen'in, sahte hisse senedinden söz etmelerinin vakti gelmişti.

“Gálvez'den isteyemem. Biliyorsunuz seňora, söz dinlemez, hem onun kötülüğü için söylemiyorum. Adamın huyu bu. Bir gün bir çılgınlık yapıp mahkemeye verebilir. O zaman belki bundan zevk alır, gerçi pek emin değilim. Fakat beni endişelendiren, bu tehlikeyi göze almak zorunda olmak. Mahkemeye verir, yani diyelim ki verdi, o zaman ihtiyar Petrus'u hapse atarlar. Alacaklılar Komitesi nedir biliyor musunuz? Tek kelimeyle bir güruh. Öyle on beş yirmi kişi de değil; bizi, tersaneyi, iyi gitmeyen işi ve gömülü parayı unuttuğu için şimdilik yaşamamıza izin veren bir güruhtan başka bir şey değil. Fakat yargıç tutuklama emrini imzalar imzalamaz hatırlayıverirler. 'Petrus bizi kötü bir işe soktu, ya sabır, o da iyi olacağını sanıyordu, doğrusu kendi de riske girdi, üstelik bizimkinden çok daha büyük bir riske, bugün battığına göre' diyerek kendilerini rahatlatmayacaklar. Hayır şöyle diyecekler: 'Hırsız, dolandırıcı ihtiyar. Onca zamandır bizden çalıp durdu, kim bilir hangi Avrupa bankasına milyonları istiflemiştir.' İnsan tabiatı böyledir, biliyorum da söylüyorum. Peki bu durumda ne

olur? Her şeyi görüyorum, eminim siz de, dostumuz Kunz da görüyorsunuzdur, it sürüsü gibi üstümüze çullanırlar, işi tasfiye ederler ve koydukları her yüz pezo için en az bir pezo çıkarmaya çalışırlar. Ve içlerinden en işsiz güçsüz olanı, işsiz bir akraba ya da doktorun kırlarda bir kış tavsiye ettiği biri, güzel bir sabah tekneden iner, burnumuza birkaç kâğıt dayar—zahmet ederse tabii—ve her şey olur biter. Ve akşamüzeri pazarlık edip üç beş kuruş kazanmak için Ruslarla birlikte hangara giden de, iki hafta içinde onların rafları boşalttığını gören de o olur. Çünkü o zaman on beş günde bir yapılan satışlar büyük kış sonu tasfiyesine dönüşür. Şimdi düşünün: Gálvez dediğim şeyi yaparsa bize kalan kâğıt toplayıcılığı olur. Oysa paşalar gibi değilse de yaşıyoruz. Elbette daha iyi zamanlar gördük, kıyas kabul etmez. Hadi ben neyse; oysa siz farklısınız, bir bakışta anlaşılıyor. Yine de burada başınızın üzerinde bir dam var ve günde iki öğün karnımız doyuyor. Üstelik sizin durumunuzu düşünüyorum da... Tanrı korusun, bir gün evsiz barksız kalabilir, sizin de gayet haklılıkla adlandırdığınız gibi bu sefil köpek kulübesinden de olursunuz. Bu da felaketin ilk perdesi olur, siz isterseniz en önemli kısmı deyin, tartışmam. Hem düşünsenize, tam da talihimizin dönmek üzere olduğu andayız, ihtiyar Petrus'un tersaneyi yeniden işletmeye başlaması için gereken sermayeyi elde etmek üzere olduğu anda. Hem sadece bu değil, tersane için, demiryolu ve rüyasında bile göremeyeceği bütün öteki şeyler için hükümet desteği almak üzere Petrus, devlet tahvilleri de alacak. Sizi temin ederim. Ne olursa olsun, durumunuzu göze alarak, üstelik senet hâlâ Gálvez'in cebindeyken, satışları hızlandırmayı ve kazanılan parayı da saklamanız için size vermeyi öneriyorum. Her şey bir tarafa, şu karnınızdaki günahsız bebeği düşünün.”

Kadın ona katılıyordu, ama umursamıyordu. Gálvez'in yok olmuş gülümsemesinin yırtıcılığı sanki kadının gözlerine, yanaklarının sertliğine sığınmış, ateşe, köpeklerin kafalarına ya da boşluğa bakarken sigarayı çekişindeki dalgın iştahta yuva bulmuştu.

"Anlamıyorsunuz," dedi kadın bir gece tuhaf bir acımayla Larsen'e gülümseyerek. Yalnızdılar, kadın radyonun bir kablосunu düzeltmeye çalışmış, Larsen'in yardım teklifini de reddetmişti. "Mesela, siz Tanrı'yı sevebilir ya da ona küfredebilirsiniz. Fakat Tanrı'nın dediği olur, siz de seyredersiniz: Tanrı'nın ne istediğini, ancak olup bitenleri yaşadktan sonra anlarsınız. Gálvez için de aynı şey geçerli, anlıyor musunuz? Yıllardan beri, en başından beri. İsterse Petrus'u hapse gönderebilir, isterse hisse senedini yakabilir. Önemli olan benim onun ne düşündüğünü, neyi seçeceğini bilmemem. Hiçbir zaman sormak istemedim ki şimdi sorayım, işler bu hale gelmişken, hayatımızın en kötü zamanını yaşarken... Ama bunu yoksul olduğumuz için değil, kapana kısıldığımız için söylüyorum. Ancak o bir şeye karar verdikten sonra benim durumdan haberim olur, o zaman anlarım başıma gelecekleri. İşte böyle; hem böyle olması gerektiğini de biliyorum. Aynısı çocukta da oldu. Hem sizin anlamadığınız bir şey daha var: Gálvez'i anlamıyorsunuz. O hisse senedini Petrus'u hapse attırmak için asla kullanmayacağından eminim ben. Petrus'a inandı, dostu olduğunu sandı ve yaptığı bütün zenginlik hesaplarına kandı. Petrus ona avans verdi, yolculuk masraflarımızı karşıladı ve bizi yemeğe davet etti, hem de hiç gereği yokken—zaten buraya gelmeye karar vermiştik—sadece onu değil beni de. Ve geldiğimizde biz de Belgrano'da kalmaya gittik, o zaman 'tersanemin kıdemli çalışanlarının çoğunun yaşadığı modern

bir otel' dediği o ine. Ve ertesi gün Glvez görevini, sizin de bildiğiniz gibi bugüne kadar kendi hnerleriyle srdrdğı idari müdürlük görevini üstlendi. Düşünsenize Belgrano'da o sabah bana hangi kravatu takacağını, hangi gömleği giyeceğini sormuştu. Ceketi sormadı, çünkü zaten iki ceketi kalmıştı ve ince olanı seçmekten başka çaresi yoktu. Gitti, hem de mesai saatinden çok önce ve bula bula, şimdiki kadar sefil değilse de, o domuz ahırını buldu; henüz en ileri yasalarla bile tanınmamış olan, avantajlardan yararlanan yüzlerce, binlerce yahut milyonlarca işçi ve memurdan oluşan personelin, farelerden, tahtakurularından, pirelerden, belki birkaç yarasadan, bir de Kunz adındaki, unutulduğu için bir köşede kalmış, planlar iziktiren ya da posta pullarıyla oynayan bir *gringodan* oluştuğunu gördü. gle vakti Belgrano'ya döndüğünde bana sadece muhasebenin çok geride kaldığını ve mesai saatleri dışında da çalışması gerekeceğini söyledi. O zaman bunu, delirmesine değil, intihar etme ya da intiharı düşünmeye başlama isteğine yordum, isteği öylesine ağırdı ki bugüne kadar sürdü. Yani hisse senedini asla hâkime götürmez. Petrus'tan  almak için tutmuyor onu; sadece günün birinde, istediğinde,  almasının mümkün olacağına inanmak için, güçlü olduğunu, Petrus'tan daha alçakça davranabileceğini hissetmek için tutuyor elinde."

Fakat bunlar Larsen'in onu ilk ablukaya aldığı zamanlarda oldu; Santa Marıa'da Dıaz Grey, Petrus ve Barrientos ile görüştüğü akşamdan sonra birkaç gün boyunca yine o kayıp dünyaya girmişti. Çünkü Glvez gecelerini küçük evden uzakta geçirmeye devam ediyordu ve Larsen'in, kadını herkesin mutluluğu için hisse senedini çalıp kendisine vermesi için ikna etme ısrarı kısa zamanda erotik bir havaya büründü.

Larsen, bir elini dalgın dalgın köpeklerin yalamalarına bırakarak, öbürüyle sert ve buruk şaraptan bir yudum alıp sonra dirseğini masaya dayayarak, başını soğuktan koruyan kenarları kalkık şapkasıyla, sabırla ve acımasızca, eski başarılı baştan çıkarma monologlarını, cömert fakat kesin olmayan teslimiyetleri, genel ve somut olmayan teklifleri, öne sürenleri bile dehşete düşürmüş tehditleri tekrarlıyor, hatta onların da ötesine geçtiğini sanıyordu.

Kadın daha sessiz ve kindar olmuştu. Akşam Gálvez yemekten sonra kalkıp *pullover*'inin* üzerine, içini doldurmadığı denizci mavisini yeleşini giyerken ona bakmıyordu bile; onun boğuk vedasına karşılık vermiyor, donmuş çamurun üzerinde uzaklaşan adımlarını işitmiyor görünüyordu. Ağzından sarkan sigaranın dumanından gözlerini kırptırarak bulaşıkları yıkıyor, kurulasın diye Larsen'e veriyordu.

"Ne kadar güzel ve ne kadar bitik," diye düşünüyordu Larsen. "Yıkansa, saçlarını tarasa. Fakat, öğleden sonralarını bir güzellik salonunda geçirse de, onu Paris'ten giydirdiler de, ben on ya da yirmi yaş—ya da ne kadar gerekiyorsa o kadar—daha genç olsam da, benimle olması için ikna etsem de faydası olmaz. Bir yaz yangınından sonraki, dümdüz, yanık, kuru bir tarla gibi; ninemden daha ölü, karnında taşıdığı da ölü değilse ne olayım."

Sonra kadın şarap damacanasını çıkarıyordu, dirsekleri masaya dayalı, bakışmadan oturuyorlardı; acele etmeden içiyor, bir yandan da sigara tütürüyorlardı; rüzgâr küçük evin etrafında yaygara koparıyor, içeri girerek onları üşütüyordu, ya da gecenin koyulaşan huzuruyla, gövdeleri sakın beyazlığa doğru

* İng. Süveter—çn.

uzanmış köpekleri, dümdüz nehirde kayarak keyiflerine göre aylak aylak dolaşan tekneleri hayal ediyorlardı. Küçük evin tahtalarında başlayıp son bulan mesafeleri de hayal ediyorlardı, rüzgârlı zamanlarda bile. Fakat Larsen bahse girebilirdi, kadın asla, geçmişi düşünmekten vazgeçmiyordu. Dağınık yağlı saçlarıyla başı kapıya yan dönmüş, paltosunun iki yakası arasında sigara içiyordu. Oradaydı, geçmişsiz, artık üst üste atamadığı bacaklarına doğru yayılan ceninle. Az konuşuyordu, bir yüz buruşturmasından, her türlü soruyu anlamsız kılan kısa bir baş hareketinden başka bir şeyle karşılık verdiği nadirdi.

“Beni dünyaya getirdiler ve işte buradayım.”

Fakat kininin, sessizliğinin sebebi, ne sefalet, ne eli kulağında doğum, ne de Gálvez’in gecelerini Chamamé’de geçirdiği gerçeği idi. Hiçbir somut nedeni yok gibiydi. Belki de kadın artık bir kişi değildi, bir merakın, bir bekleyişin bulunduğu bir kaptı. Bazen kendi kendine tango mırıldanıyor, ama dinliyor mu belli olmuyordu; gülümseyişi, daha doğrusu ağzının kenarındaki kıvrımlar, Larsen’in ağır ağır anlattığı hikâyelere mi, yoksa yaşanacaklar konusunda kendi düşündüklerine mi tepkiydi, anlaşılmıyordu. “Sanki eskiden kalma aptalca bir kendini bırakma alışkanlığı onu her şeyin mümkün olduğuna, mantığa ve sayısız itiraza rağmen her şeyin, hem de hemen olabileceğine inandırmış gibi,” diye geçiriyordu Larsen aklından.

Fakat bu da kesin değildi, en azından tümünden; üstelik Larsen’in onu tanıyıp anlamasına yaramıyordu. Bunu böyle kabul ediyordu Larsen. O zaman şaraptan bir yudum içiyordu, ilkin, bardağı ağzına dayadığında büyük bir hırsıyla başlıyor, fakat sonra ıslanan diliyle şarabı aniden önleyip, sonunda ufacık bir yudumdan başka bir şey içmemiş oluyordu. Ve asıl vazifesine dönüyordu, en mahzun ve telaşlı sesiyle, fakat

sonunda kadın anlayıp teslim oluncaya kadar kaç gece gerekiyorsa beklemeye hazır olduğunu gösterecek ilave bir tonla.

Artık konuşmasında hisse senedinin lafını etmiyordu; sadece ona yönelik ince imalar uyduruyor, kadının vücudunun şehvetle tapınılan bir parçasından söz eder gibi, senedin niyaz edilen teslimi sanki kadının verebileceği—sırf sembolik olarak da değil—her şeyin teslimi anlamına gelirmiş gibi arzusunun nesnesine değiniyordu.

Birkaç gece boyunca hep, ilkin söze başlamaya korktu, sonra kadının uysallığından hiçbir şey kaybetmediğini görüp açıldı; zira kadın onu, sessizliğinin, saçının altından gözüken kulağının, belli belirsiz bir gülümseme ihtimalinin, bunların, hepsinin, mahcup, gizli bir cilvenin parçası olduğuna inandırmıştı. Bazı gecelerse Larsen, ağzından kaçan hisse—ya da belge ya da kâğıt işte her neyse—kelimesinin, kadının hep kendisine dönük duran sol yanağının hafifçe kızarmasına neden olduğundan emindi.

“Kâğıdı yürütüp size vermemi istiyorsunuz. Böylece her şey yoluna girecek, makineleri satarak geçinip gitmeye devam edeceğiz. Fakat Gálvez o belgeyi elinden kaçırırsa, beni kaybetmekten beter bir yalnızlığa düşer, mahvolur. Aslında o beni sevmiyor, asıl sevdiği her gece yatmadan önce göğsüne bastırdığı o yeşil kâğıt parçası. Gerçek sevgiden söz etmiyorum. Fakat şu sıralar benden çok ona ihtiyacı var. Bense ne onun o kâğıt parçasını ne de intikam aşkını kıskanıyorum.”

Fakat bir de Chamamé vardı, gerçi Larsen monologlarının ikna gücünü artırmak için asla o mezbelenin varlığından yararlanmadı.

Burası ilk inşa edildiğinde, herhalde alet edevatı, araç gereci, torbaları koymak, ağaçların, meyvaların ve hayvanların kokusundan daha çok kır kokusu taşıyan şu odun dumanının, kümes ve bayatlamış yağ kokusunun dağılmasını önlemek amaçlanmıştı. Yapıldığı zamanda bile çoktan eskimiş gibi duran, amatör duvarcıların başka bir binanın kalıntıları üzerine diktiği tuğla duvarlardan ibaret barakalardan biriydi. Gerisi: prizmadan başka bir mimari fikir taşımayan, sabırdan başka bir desteği olmaksızın yığılmış kalaslar, madeni ve ahşap levhalar. Çamurlu bir arsanın köşesinde tek başına bir mezbele olarak duruyordu, daha büyük bir binanın ilavesi olmadığı da belliydi.

Chamamé tersaneden birkaç mil ötede, eskiden askeri birliklerin at talimi yaptığı, şimdi Puerto Tablada'ya nakledildiklerinden bomboş olan, çamurda tek bir toynak izinin bile bulunmadığı, sadece ara ara bir süvarinin ya da kıyı ile sefil çiftlikler arasında gidip gelen sallantılı ve gıcırtılı birkaç *sulky*'nin* geçtiği geniş yol üzerindeydi. Bu yolu kullananlar neredeyse hep sağlık nedenleriyle, şifacı Don Alves'in gücünü aşan, apaçık bir hastalık nedeniyle Santa María'ya giden tekneye yetişmek zorunda olan birileri olurdu. Ne bir şeyler almak ya da satmak isteyenler, ne de para harcamak isteyenler geçerci buradan.

Chamamé, sığır çobanları döneminde henüz adsızken ve bir ada ihtiyacı da yokken, biri çuval bezinden bir perdeyle örtülen tek kapısının üzerine, öbürü de bir kalasa asılı iki fernerden; masa ayaklarıyla desteklenen bel vermiş ahşap tablalardan yapılmış bir tezgâhtan; bir *caña* ve iki cin şişesinden; belinde görünen—belki de içi boş—bir bıçak kabzası ve üzerinde hep gömlek ve şalvar pantolonuyla, yıllardır ata binme-

* İng. İki tekerlekli at arabası—çn.

diği aşikâr olsa da sol avucunda sıkıdığı kamçısıyla geveze ve ihtiyar bir yerliden ibaretti. Neredeyse hiç ışık almayan bir köşede yığılmış hayvan postları dururdu.

Hepsi buydu ve yetiyordu. Köşe başının işareti olan ve sözümona patikayla yol arasındaki sınırı belirleyen ufacık bir çınara çarpık bir şekilde çiviledikleri bir tabelaya yazılı adı edildiğinde—Chamamé ve alt başlığı da “El değıştirme nedeniyle büyük tadilat”—fazla bir şey eklemeye gerek olmadı: Birkaç masa, sandalye, şişe, bir de hayvan postlarının kaldırılıp orkestra için bir sahnenin kurulduğu köşeye bir fener daha kondu. Ve dikey bir kalasa bir tabela daha: “Silah kullanmak ve taşımak yasaktır.” Atını her gece köşedeki küçük ağaca bağlayan çavuşun suretinde kendini gösteren otoritenin suyuna gitmek için yapılmış, tumturaklı, gereksiz bir jest.

Belinde bıçak kabzası görünen ihtiyardan kurtulmaya gerek bile olmadı; barın tezgâhından kendi kendine kalkıp, onu kabul edecek herhangi bir masaya geçmekten başka bir şey yapmadı. Hâlâ oradaydı: kıpır kıpır, geveze, ama ancak, isim değışikliğinden önce bakımından sorumlu olduğu eşyalar kadar önemliydi: kalaslar, fenerler ve şişeler. Akşamdan başlayıp şafak sökene kadar, cin gibi bakışlarla hiç yorulmadan bekleyip, “bu bana şunu hatırlattı” diye lafa gireceği ve anlata anlata eskittiği uyduruk hikâyelerini sıralayacağı doğru ânı—asla kaçırmadan—kolluyordu. Bedavadan, en azından para ödemedi sarhoş olma ve toprak zeminde kamçısıyla iz bırakma ayrıcalığını çavuşla paylaşarak—biri muktedir ve güvenli, öbürü neredeyse şefkatli.

Başka bir şey eklemeye gerek yoktu ve aslında burada ne tadilat yapılmış diye merak edenlere gösterilebilecek tek şey, sarhoş olma sürati bakımından rafların sunduğu büyük çeşitlilik dışında, müzisyenler, gitar ve akordeonu, bir de bunların do-

ğal sonucu olarak masaların iki duvara dayanması ve toz toprağın suyla bastırılmasıyla ortaya çıkan birkaç metrelik dans pisti.

Başka bir şey eklemeye gerek yoktu, çünkü kalanını—yani Chamamé'nin kendisini—müşteriler tamamlıyordu her gece. Chamamé'yi donatıyorlardı, erkekli kadınlı herkes, yapbozun bir parçasıydı, bu işi kendilerine vazife edinmişlerdi; kazara yoklukları bile onun oluşturulmasına katkıda bulunuyordu; bir de bu ayrıcalık için ücret bile ödüyorlardı.

Parayı nereden buldukları hiç bilinmezdi; Petrus AŞ işi yıllar önce durdurmuştu ve bölgenin sefil çiftlikleri sürekli işçi tutmak için fazlasıyla yoksuldu. Belki de adamlardan birkaçı rıhtımda çalışıyordu, fakat onlar da iki üç kişiden fazla olamazdı. Tersane Limanı, nehir güzergâhı üzerinde sadece bir mola yeri olmuştu artık ve hiç işlek değildi. En yakın fabrikalar—balık konservesi fabrikaları—epeyce güneyde, Santa María ile Enduro arasındaydı. Müşterilerden biri Belgrano'nun garsonuydu; öbürü—adı Machín olan—bir teknesi olduğunu ve Enduro'da kiraya verdiğini söylüyordu. Fakat geri kalanların hepsi adsız sansızdı, on iki ya da on beş kişi, cumartesi geceleri yirminin üzerine çıkardı ve yanlarında inanılmaz giysileri ve makyajlarıyla kadınları, birbirinden hiç farkı kalmamış bir kadınlar grubu, yüksek topuklularıyla ya da espadrilleriyle, dans elbiseleri ya da bebek kusmuğu yahut çişiyile lekelenmiş iş önlükleriyle renkli, parfüm kokulu, dantelli kıpır kıpır bir topluluk olurdu.

Parayı—kendilerine sunulan herhangi bir sıvının küçük kadehine bir, büyüğüne iki pezoyu—nereden buldukları konusunda tahmin yürütmek saçmaydı, çünkü müşterilerin nereden, hangi inden, hangi kovuktan çıktıklarını ya da müzisyenlerin başka bisler yapmayı reddettikleri ve çalgıları kılıf-

larına soktukları andan, ertesi geceye, beli bıçaklı ihtiyarın Chamamé'nin her gün aynı saatteki şaşmaz uyanışını cümle âleme ilan eden feneri yakmak için sallana sallana bir iskemleye çıktığı o saate kadar, hangi taşın altına sığındıklarını da kimse bilmezdi.

Bir cumartesi Larsen yanında Kunz'la içeri girdi, ama tezgâhtan öteye geçmedi. Dehşetle karışık bir büyülenmeyle kadınları inceliyordu, hayal edilebilir herhangi bir Tanrı'nın çok amaçlı kızgın cehennemini küçük kişisel cehennemlerle değiştirmek zorunda kalacağını düşündü belki de. Herkese kendi cehennemi, ilahi bir adalete ve işlenen hayırlara göre. Hatta belki, gün doğduğunda çalmayı bırakıp biftekli yumurtalarını isteyen ölümlü müzisyenleri olmadan, sonsuza dek bir cumartesi gece yarısında durmuş, sürekli tekrar eden bir Chamamé, ezel-den beri ona ayrılmış—ya da kendisinin hak ettiği, bakış açısına göre değişir—cehennemin ta kendisi olabilir diye düşündü.

Ne olursa olsun, oraya tahammül edemedi; Kunz'un bir içki daha ısmarlayıp ziyaretlerini uzatma teklifini kabul etmedi ve tozlu dans pistine tükürmeye de çekindi—bıçaklı ihtiyar ayaktaydı, ağzına kadar su dolu bir kovayla cebelleşiyor, vals tekrarlamamaları için müzisyenlere işaretler ediyordu—açık havaya çıkana kadar tükürüğünü tuttu, ağzında büyüttü—hiç kimse, tiksintiden ve tarifsiz bir korku hissinden ibaret o şeyde bir meydan okuma izi aramasın diye.

Fakat Gálvez son zamanlarda her gece oraya gidiyordu. Tezgâhın ardında ihtiyarın yerini almış olan ve duman, gürültü ve kokuların arasından kaygısızca, gözlerinden uyku akan bir nefretle, berrak ve uzak bir bakış fırlatarak, ağzında durmadan çiğnedi-

gi yaprakla, neredeyse hiç konuşmadan, gayet kesin hareketlerle masalara bakan zayıf, gür saçlı adamla senli benli konuşuyordu.

Gálvez çavuşla, muhafazakâr bir tavır ve ölçülü bir alaycılıkla, dünyanın yakın geleceğine dair tartışmalar yapıyordu; çavuş, çok daha iyi yerler gördüğünü söylüyor, büyümekte olan değerler karmaşası ve yozlaşmayla başa çıkmak söz konusu olduğunda işi aşırı uçlara vardırabileceğini iddia ediyordu. Gálvez, yanında bir erkek bulunmayan veya kavalyesini tanıdığı her kadını muhakkak okşuyor ve müzik sona erince, neredeyse hep sarhoş bir halde çekip gidiyordu. Kimi kez, çavuşun olağandışı ve gizli bir görev uydurmadığı nadir sabahlarda, en sevdikleri konuları ana hatlarına kadar tüketmiş olarak, yenilenmiş bir enerjiyle eski cümleleri tekrarlayarak birlikte dönerlerdi tersaneye; çavuş rahvan atının üstüne yarım yamalak oturmuş olur, Gálvez ona yardım etmek için üzenginin bir kayışını tutup yanında yürürdü.

Sadece Chamamé'de görülebilirdi Gálvez'in o pırıl pırıl, ifadesiz, kocaman gülümsemesi ve sanki nefes almakta kulanıyormuş gibi sergilediği kocaman dişleri. İkisi de bilmezdi ama o gülümseme, Gálvez'e Chamamé'nin müdavimlerini oluşturan o mezar kazıcı kılıklı hayaletlerden ne kadar uzun sürse de on bin pezoyu söke söke koparmaya kararlı olduğunu söyleyen (ama niçin'ini söylemeyen) bar sahibinin koka yaprağı çiğnerken ("içki ve sigara içmemi engelliyor") gözlerinde beliren bakışa benziyordu.

Nedendir bilinmez, Larsen kadına sahte senedi çalması ya da nasıl çalacağını ona anlatması için dil döktüğü—hiçbir sonuç alamamıştı—bütün o süre boyunca, Gálvez'in Chamamé'deki sabahlamalarına hiç değinmedi.

Bu sırada, o rezaletin çıktığı günden sonra Larsen hafta içi her akşam altıdan yediye, cumartesi ve pazarları da beşten yediye kadar, Petrus'un kır evinin çardağını ziyaret etti.

Petrus evde miydi değil miydi, çardaktaki görüşmeleri bilmezden mi geliyordu, Larsen bilmiyordu. Ne olursa olsun, o azametli ev, evin erken günbatımlarının içinden pırıldayan sarı soğuk uzak ışıkları Petrus'un varlığına işaret ediyordu. Ve kimi kez Santa María'daki otel görüşmesinin gerçekliğinden kuşkulansa da, kendisine senedin geri alınması görevinin verilmiş olduğuna, bir anlaşmanın ve bunun bir karşılığının olduğuna dair güvenini hiçbir şey sarsmıyordu. Her sözünün kendi başarısızlığını açık edeceği ya da hiç değilse gecikmesine atıfta bulunacağı korkusuyla, Petrus'un nerede olduğu konusunda sorular sormak istemiyordu. Ayrıca, soru sormak üstü kapalı olarak kuşkulanmak anlamına gelirdi: Petrus'tan, kendisinin verdiği sözü yerine getirme becerisinden kuşkulanmak. Her şeyden önce de, soyut manada kuşku anlamına gelirdi ki bu da Larsen'in o kış günlerinde kendini kaptırması gereken tek şeydi.

Hizmetçi Josefina, kapıyı hep bekletmeden açıyor, arkadaşlıkla kibarlık arasında dengelenmiş cümlelerine karşılık vermeden, yol göstermek için yalnız ya da köpekle birlikte önüne düşüyordu. Oraya her gidişi, her defasında daha da iç karartıcı

bir hal alan çok eski bir rüyayı görmek gibiydi. Sonunda her akşam aynı rüyayı, değişmeyen, tekdüze, duygusuz bir sesle, aynı sözcüklerle dinlemek gibiydi.

Artık çamurlu su birikintilerine basmaktan kaçınırken düşünmemeye de dikkat ettiği fiziksel bir çabadan ibaret olan, ağaçlıklı geniş yol boyunca yaptığı o yürüyüş; zil, kapı ve yıldırıcı alacakaranlıkta kısa bekleyiş; asık yüzlü, hasmane kadın; kimi kez köpeğin aptalca cırtlak havlamaları; bakımsız bahçe, koyu yeşil nemli hava, heykellerin nüfuz edilemez beyazlığı; çardağa doğru, sanki bir hava duvarıyla engellenirmişçesine meşakkatle sürdürülen o ağır yürüyüş; kadının selam verirken koyuverdiği o sinirli kahkaha; evin üst katının, azar azar göğe doğru yükselen, inanılmaz hoş, uzun sarı ışıkları. Sonra kadın, o bitimsiz, biktırıcı gizem; bir ayine katılmanın kaçınılmazlığı.

Bir akşam, bir akşam daha, bir akşam daha; Belgrano'daki odanın dolap aynasında son kez nasıl görüldüğüne bakmak; ardından, çardak: onu bir, haftasonları iki saatliğine akıntıya sürükleyecek bir sandal. Kadının tek yaptığı, soru sormak ve dinlemek, cevaplarına verdiği yegâne karşılık da kahkahası ve o büyülenmiş havası.

Kadındı, kuşkusuz güzel, hırçın bir kadın ve bir yerlerde Larsen'e, kendisini koruma ve baştan çıkarma ayrıcalığı verecek bir istikbal her ayrıntısıyla olgunlaşıyordu. Fakat şimdi umut zamanı değildi, aksine sadece bekleyiş zamanıydı.

Soğuktan büzülmüş, taş masaya yığılmayı bir dirseğiyle önleyerek, evin üst katında zaferinin tadını çıkaran, bakır rengi ışıkla ve ılık havanın sözde mutluluğuyla sarmalanmış bir Petrus'un varlığına da yokluğuna da neredeyse kayıtsız Larsen, mahsus aksi bir ses tonu kuşanarak konuşuyordu. Başta, mantığın ve iletişimin bariz kurallarına uyarak, nizami bir dille

anlatıyordu. Söze arkadaşlarıyla başlıyor, on sekiz yaşlarından, bir kadından, bilardolu, hanımelili bir köşe başının iç sıkıcı manzarasından dem vuruyor, aralara ustalıkla birkaç aile muhabbeti serpiştiriyordu.

Kadın hiç kimse olduğundan, cevap olarak ancak bir homurtu ve salyayla parlayan yarı açık bir ağız verebildiğinden, Larsen bir süre sonra karşısında bir dinleyici olduğunu unutuyor ve, akşamdan akşama, ilgisini hâlâ çekebilen anıları kendi kendine anlatmayı sürdürüyordu. Hayatının kuşku götürmez, hafızasında hâlâ tazeliğini koruyan—çünkü şu anda bile tümüyle anlayamıyordu, şu anda bile kendisini o olaylara karışmaya zorlayan itici gücü tanımlayamıyordu—bölümlerini aktarıyordu hararetle.

Öyle ki akşam saatlerinin buz gibi loşluğunda, karşısındaki bu kesik kesik, histerik kahkahadan, ay parçasını andıran bir çift meme vaadinden ibaret dinleyiciye, zaman kazanmaktan başka hiçbir amaç gütmeksizin anlatıyordu hikâyesini. Utanç ya da kibir duygusunun mecbur bıraktığı bazı değişikliklerle her şeyden söz edebilir, hatta yalan söyleyebilirdi; nasılsa kadın hiçbir şey anlamıyordu.

Böyle böyle, neredeyse göz açıp kapayana kadar ağustosun yirmi ikisi geldi, hiçbir şey vaat etmeyen ama hiçbir tehditte de bulunmayan, esrarını sonuna kadar koruyabilen bir tarih. Gün biraz bulutlu başladı, fakat öğlene kadar berraklığını, onu geciken ve yusyuvarlak bir ayın hâkim olduğu önceki günlere bağlayan durgunluğunu yeniden kazandı. Suyun, tersanenin, ekili kış tarlalarının üzerine, katı, soğuk, rüzgârsız yayıldı.

Sonradan Larsen fark etmemiş olduğu önsezileri, ona ısrarla görünen ama kendisinin görmediği su götürmez işaretleri hatırladıysa da, aslında bütün günler gibi bir gündü.

Genel müdür yazıhanesinden saat altıda ayrıldı, ikinci tıraşını olmak için Belgrano'nun oraya gitti ve akşam saat tam yedide Petrus'un büyük giriş kapısına vardı. Genç kız ya atlarla ilgili bir rüya görmüştü ya da atlarla ilgili bir rüya uydurdu. Larsen, son zamanlarda Anglica Ins'in titrek, korkmuş sesinde ani çıkışlarla kısa kısa anlattığı düşlerini birer meydan okuma, önceden hazırlanmış birer hikâye gibi algılamaya başlamıştı. Hafızasındaki hazineden emin, doğru hikâyeyi seçmekten başka kaygı taşımayan genç kızın verdiği belli belirsiz işaretleri gülümseyerek ve sabırla dinliyordu.

O akşamki rüyanın konusu "uyanayım diye beni yalayıp bana bir tehlikeyi bildiren, sonra ölen at"tı. Adam sessizliği bekledi, sonra atlara ve geçmiş l dünyada var olmuş olan pek çok başka şeye olan sevgisinden söz etmeye başladı. İlk kez başarısız olduğunu hissetti. Bir aşk hikyesiydi ve kahraman rolünü bırakması gerekiyordu; çardağın loşluğunda buharlaşmak ve sayısız akşamın dakikalarından oluşan güneşli bir akşamstnn ruhunu çağırmak istedi, ama ne kendisi ne kadın için. Larsen, herhangi bir renge veya ada sahip olabilecek bir ata duyduğu karşılık beklemeyen sevgisinden söz etti, sadece ihanetin yenebileceği o hayvan: onu bir kerede ve ebediyen, soyu tükenmiş bir ırkın en büyük gururu yapan o bacaklar, o kürek kemiği, o baş, o taşkınlık. Sevgiden söz etmek hep zordur, açıklamak imknsızdır; hele bir de dinleyenin ya da okuyanın hiç bilmediği bir aşk söz konusuysa ve üstelik anlatıcıya kalan tek şey bu aşkı doğuran basit olayların anısıysa.

Kış güneşi altında bir akşamüstü, bir yarış pisti, bir kalabalık, üç dakika süren bir ılgınlık. Tesadüfen bir şeyler grebilmişti; koşan atlar, sanki bütün sonsuzluğa, sonsuzluğun ta kendisine koşarmış gibi, görünürde çaba sarf etmeden, ufacık,

çok uzakta; kehanetten talebe geçen kalabalık; sesi kısılmış arkadaşlar, ödediği paranın karşılığını arkadaşlarının sadaka-tiyle aldığı cebindeki bir deste bilet. Kadın anlattıklarından bir şey algıladı mı, anladı mı, bilmiyordu; bazı kelimeleri ter-cüme ederek kendini küçültmek istemedi: tribün, plase, son düzlük, sıkışma, 59, bölünme, hız kesme. Ve ne olursa olsun, bir, iki ya da üç ata karşı duyduğu sevgiyi, hayata duyduğu sev-giyi, hayatı sevmiş olmanın anısına duyduğu sevgiyi dolaylı yoldan ima etmekten başka hiçbir şey yapmamış olduğunu anladı. Konuşması bittiğinde saat sekizdi; çardağın kapısında eğilip, kuru, büzüşmüş bir öpücük verdi ve aldı.

Bir kez daha kışın ve yaşlılığın, haşinlikte ve delilikte te-selli bulma ihtiyacının bilincine vardı. Yine tersanenin yolu-nu tuttu, boş arazinin çamurlu çukurlarından sakınıyordu, sonunda kendini küçük evin sarımtırak ışığının rehberliğine bıraktı. Üç kalası çıktı ve kadını görmeksizin sığınağa girdi. Köpekler soğuğu koklamak için yaklaştılar; onları tekmele-riyle, burunlarına isabet ettirmeye çalışarak uzaklaştırdı ve duvardaki takvim sayfasına iyice yaklaşarak baktı. Böylece, umursamadan, o gün güneşin 18:26'da battığını, ayın dolunay olduğunu, kendisinin ve diğer herkesin *Corazon Inmaculado de Maria** gününde bulunduğunu öğrendi.

Kadın dışarıdaki kötü havadan içeri girdi, odanın ortası-na gelene kadar koca ayakkabılarından hiç ses çıkmamıştı. Larsen ona bakmak ve kendini göstermek için döndü. Belki de Maria adı—tam olarak şimdi anlamaya başlıyordu—her şeyi

* Hristiyanların her yıl Hamsin Yortusundan sonraki ikinci pa-zarı takip eden cumartesi kutladığı bayram. Anlamı, Meryem'in temiz yüreği—çn.

değiştiriyordu; belki de dönüşüm, kadının yüzünden, gözlelerinden ve kaskatı saçının tozlu tepesinin altındaki gülümsemesinden başlamıştı.

“İyi geceler se nora,” dedi Larsen, ba ını hafifçe e erek. Korkuyu fazladan bir soğukluk gibi, so u a maruz kalmanın farklı bir şekli olarak hissetti. “Geçerken sizi g oreyim dedim. Ne  lemdesiniz bir bakmak istedim. Belgrano’ya kadar gidip yiyecek bir şeyler getirebilirim. Ya da daha iyisi, biraz gayret edip benimle restorana gelseniz çok mutlu olurum. D n  te size eşlik ederim elbette. G lvez gelirse diye, birkaç satırlık bir not bırakırız. Ay ı ı ını görmüş olmalısınız; gündüz gibi. Yorulmayın diye ağır ağır gideriz. Yağmur  iseliyor, başınıza bir şey  rt n.”

Kadın kapıyı kapatmamı tı ve Larsen onun donuk saçının üzerinden, gözlerinin ve gülümsemesinin üzerinden nazikçe dışarıdaki aydınlıkla konuşuyordu, kendisine hiçbir yararı olmayacak dakikaları kazanmaya çalışıyordu.

Duydu u korku, nicedir kayıp bir arkada a, ölümden ve unutu tan geri gelmiş, perişan ama tanınacak haldeki birine güvenle a ıklayabilece i bir korku değildi. “ yle bir an gelir ki, önemsiz, anlamsız bir olay bizi uyarmaya, her şeyi olduğu gibi görmeye zorlar,” diye düşündü. Her şeyin bir farstan ibaret olmasından duyulan korkuydu bu; oyunun, Larsen’den, Petrus’tan bağımsız, kendi tercihleriyle oyuna katıldıklarından emin olup onu sona erdirmek için hayır demelerinin yetece ini sananların hepsinden bağımsız sürdüğünü gösteren ilk somut uyarı karşısında duyulan korku.

Kadın masaya dayanıyordu, gövdesi biraz e ik, ba ı dik. Köpekler etrafında dönüyor, karnının    irdi i paltosuna doğru isteksizce sı rıyorlardı.

Larsen kendini, küçülmüş ve matemli, kalaslardan yapılmış duvara, takvim sayfasında yazılı siyah rakama doğru çekilirken, iki eliyle şapkasını tutarken, yüzünde dalgın, nazik bir ifadeyle görüyordu. Mümkün olan tek tesellinin teslimiyette ve gülünçlükte yattığını düşünüyordu.

“Amma gece, se nora. Çok soğuk, yarın dışarıda her yer kırı ıdan bembeyaz kesecek. Ama bu ak am dolunay olacağını bilmedi imizi söyleyemeyiz.”

Başını sallayarak içini çekti ve mendilini çıkarıp alnını silmeden önce kolunun altındaki revolverin kabzasına bile iyile dokundu.

“Dolunaylı bir gece.”

Köpekler  imdi uzanıyor, ara ara bir şeyler bekleyerek burunlarını kadının gövdesine doğru kaldırıyorlardı. Larsen tekrar kadına baktı, ilk içeri girdiği zamanki halinden farksızdı, sanki kendisini ne i itmi  ne de görmüştü. Yüzünde aynı sabit, boş gülümseme: acı verici ama dayanıklı, çünkü gözler her tür alay, suçlama ve merak yeteneklerini yitirmiş. Ya da sadece ki ilikten soyunmu  bir  ifte merakla bakıyorlardı: Kadın bir kişi değildi, bir eylemdi, görme yetisiydi; ve bakılan, Larsen, oda, sarı ışık, nefeslerin hafif bu usu, sadece birer referans noktası, bilinen bir şeyin teyidiydi.

“ imdi ba lıyor,” diye düşündü Larsen. Tekrar e ildi ve neredeyse h z n l  bir gülümsemeyle, “ imdi ba lıyor,” dedi.

O zaman kadın ba ıyla evet dedi ve beklemesini istemek için bir elini kaldırdı. E ilince masayı gıcırdattı ve sonra yüzünü ondan gizlemek ister gibi öte tarafa çevirdi.

Kesik kesik bir müzik geliyordu çok uzaklardan; Tropas Yolu’ndan tekleye tekleye yaklaşan bir motorun sesi giriyordu araya. Sonra kadın ağır ağır yüzünü ona çevirdi, daha az

korku verici, çocuksu bir ifade ve gözyaşlarından ufalmış gözlerle.

“Bu gece beni yalnız bırakmayacağınıza yemin edin, ben de size öğrenmek istediğinizi söyleyeyim. Ben gitmenizi isteyene kadar beni yalnız bırakmayacağınıza yemin edin.”

“Peki,” dedi Larsen ve eliyle yemin işareti yaptı.

Kadın bezgin bir ifadeyle ona bakarak duraksadı.

“Peki. Bunu rica ettim, çünkü size inanmak istedim.”

Ayaklarını sürüye sürüye gidip bir tabureye oturdu. Takvimin yanında duran Larsen onu yandan görüyordu: Soğuk havaya rağmen alnında boncuk boncuk terle, dinliyormuş gibi görünüp işitmeye korkar halde, sanki ısırıldığı dudaklarının tadına dalıp gitmiş gibi... Çirkindi, saçları taranmamıştı, sapsarıydı; fakat Larsen onu hiç olmadığı kadar korkutucu buluyordu, gizemli ve dokunulmaz.

“Bu gece içini kemiren her ne ise—karnı, kıskançlığı—yahut bu ay ışığının ona birden gösterdiği şey, kendi izniyle, kendi rızasıyla kemiriyor içini. Ve kemirirken onu besliyor. Belki de ay ışığı ona insan olduğunu (hatta benim için daha iyisi) kadın olduğunu hatırlatmıştır. Bir köpek kulübesinde yaşadığını fark etti, üstelik yalnız bile değil, bir adam, bir yabancı, herhangi biri—çünkü artık kadını sevmiyor—tarafından görülüp rahatsız edilerek yaşıyor. Hayır, tam tersi, çünkü öyle görünmese de o aslında bir kadın; adam bir yabancı çünkü kadın artık onu sevmiyor. Belki bir ihtiyaç için dışarı çıktı ve burayı, tahta kalasları ve teneke kaplamalara zincirle tutturulmuş üç basamağı gördü. Ay ışığının altında her şey yeni ve yabancı. Sefaletini geride bıraktığı yılları, kaybettiği zamanı, har vurup harman savurmak için elinde kalan azıcık şeyi ölçüp biçmesi gerekti,” diye düşündü Larsen.

“Size gitmenizi söylediğim zaman,” dedi kadın, “gidin ve kimseye tek laf etmeyin. Gálvez ile karşılaşırsanız benimle birlikte olduğunuzu söylemeyin.”

Bir kol ağzıyla yüzünü sildi ve birden sakinleşmiş olarak Larsen’e baktı. Terin pırıltısı onu gençleştirmiş gibiydi. Gözlerinde ve gülüşünde bir suç ortaklığı teklifinden başka bir şey yoktu.

“Hemen değil,” diye mırıldandı. “Artık eminim. Ama önemli değil, yine de sözümü tutacağım. Şu konyaktan biraz kalmış olmalı. Gálvez hep sarhoş geliyor ama burada asla içmiyor. Bana karşı saygılı. Bana karşı saygılı,” diye ikinci kez ağır ağır heceledi, kelimelerin anlamını arayarak. Sonra kısacık bir kahkaha attı ve geceye doğru baktı. “Kapıyı kapatmanız iyi olur. Bana bir sigara verin. Hisse senedi burada değil ve artık Gálvez’de de olduğunu sanmam. Doğrusu, size vermek için çalmaya karar vermiştim; fakat o birden çıldırdı ve o kâğıdı sanki bir insanmış gibi sevmeye başladı. Dünyadaki başka hiçbir şeyi sevmediği kadar sevdiğini gördüm onu. Yeşil bir karton parçası. Onsuz yaşayamazdı, eminim.”

Larsen kadının sigarasını yaktı, adımlarıyla labirent gibi bir yol izleyerek önce kapıyı kapattı, sonra yatağın altındaki ağzı açık şişeyi aldı. Teneke bir kupa buldu, masaya götürdü; tahta bir kutu çekti, öne eğilip yavaşça oturdu. Şapkasını dizlerinin üzerine koyup bir sigara da kendisine yaktı; sigarayı içmek istemiyordu, parmaklarının arasında, hafif briyantin bulaşmış temiz tırnaklarının parlaklığını perdeleyerek tüketişini görmek istiyordu; kadına bakmak istemiyordu.

“Siz içmiyorsunuz, elbette,” dedi, sonra kendine içki koydu ve düşünceli bir ifade takındı. “Demek senet burada değil. Gálvez’de de değil. Kunz’da mı?”

“Alman ne yapsın ki onu?” Kadın sinmiş bir şekilde oturuyordu, fakat sakın yüzünde eğleniyormuş gibi bir ifade vardı. “Olay bu öğleden sonra oldu ve elimden hiçbir şey gelmezdi, istesem de yapacak bir şeyim yoktu. Gálvez üçte tersaneden geldi, azıcık oturdu, bana kaçamaklı bakıyor, konuşmuyordu. Bir isteği olup olmadığını sordum, bana başıyla yok dedi. Orada, yatakta oturuyordu. Korktum, çünkü uzun zamandır ilk kez mutluymuş gibi bir havası vardı. Bana bir delikanlı gibi bakıyordu. Soru sormaktan yoruldum ve çamaşır yıkamak için dışarı çıktım; ardından geldiğinde çamaşırları asıyordum, yüzümü okşadı. Tıraş olduktan sonra üzerine temiz bir gömlek giymişti, üstelik benden istemeden. ‘Artık her şey yoluna girecek’ dedi; fakat ben sadece kendini düşündüğünü anladım. ‘Nasıl?’ diye sordum. Gülmekten ve bana dokunmaktan başka bir şey yapmadı; doğrusu, kendisi için her şey yoluna girecekmiş gibi görünüyordu. Onu mutlu görmek beni duygulandırdı; başka bir şey sormadım, beni istediği kadar okşayıp öpmesine izin verdim. Belki de veda ediyordu, ama bunu da sormadım. Sonra hemen gitti, tersaneye değil, hangarların oradaki yoldan. Orada durup arkasından baktım, çok daha genç görünüyordu. Hızlı ve kararlı adımlarla yürüyordu. Tam gözden kaybolacağı an durup geri döndü. Kıpırdamadan onu bekliyordum, ama yaklaştıkça fikrini değiştirmedeğini anladım. Senedi hâkime teslim etmek için, galiba ihbarda da bulunmak için, Santa María’ya gideceğini söyledi. Bana bunu sanki benim çok umurumdaymış, sanki benim için yapıyormuş gibi, sanki bunlar bana söyleyebileceği en güzel cümlelermiş de ben işitmeyi çok arzuluyormuşum gibi söyledi. Sonra gerçekten gitti, ben de bu kez yürüyüşüne bakmadan çamaşırları asmaya devam ettim.”

Larsen umursuyormuş gibi, öfekelenmiş gibi görünmeyi seçti.

“Onu görmemiş ya da haberini almamış olmam ne garip. Tekneye Tersane Limanı’ndan binmiş olamaz. Buraya saat üçte geldiğine ve oyalandığına göre, ihbarda bulunmak için zamanında varamamıştır. Adliye beşte kapanıyor. Bir saatlik yolculuğu da hesaba katarsak...”

“Çamaşırları serdikten sonra biraz ağrım oldu, içeri girdim, yatağa uzanıp bekledim. Fakat ağrımı, daha geçmeden unuttum, çünkü aklıma bir şey geldi, birden, sanki içimde, şuramda biri yüksek sesle bir şey söyledi. Yataktan fırladım ve dolabı karıştırdım. Artık içinde giysi bile yok, sadece tersaneden ve davadan söz ettikleri için sakladığı bir yığın gazete kupürü. Zamanı geldiğinde kullanırız diye içine birkaç kuruş sakladığımız melas sürahisini buldum. Boynu upuzun, ağzı ufacık. Parayı çıkartmak zor; çocuk doğduğunda birimizin kırması gerekeceğini düşünürdük. Bir örgü şişiyle karıştırdım; ama o da gitmeden önce aynısını yapmış. Ne kadar biriktirebildiğimizi bile bilmiyorum. O zaman gerçekten gittiğini anladım. İçimden ağlamak gelmiyordu, ne öfkeliydim ne de üzgün. Sadece şaşırmıştım. Giderken ona baktığımda bana çok genç görüldüğünü söyledim ya. Sonradan, onu tanıdığım günkünden çok daha genç gösterdiğini düşündüm. Benimle tanışmadan önce, ısırganotlarının arasındaki daracık yol boyunca hoplaya zıplaya yürüyen, askerden yeni gelmiş bir Gálvez’di. Artık dönmez, o artık başka biri, benimle de sizinle de işi kalmadı. Şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz? Ama tabii, hiçbir şey yapamazsınız, size izin vermemi beklemeniz gerekiyor.”

Koyduğu yasak ve bütün anlattıkları bir şakadan, Larsen’i tutmak ve onunla cilveleşmek için alelacele uydurulmuş nüktelerden, tatlı sohbetten başka bir şey değilmiş gibi gülümsedi.

“Peki öyleyse,” dedi Larsen, “bu durumda size, Gálvez’in yaptığı şeyin hepimizin sonu anlamına geldiğini söylemem gerekiyor. Üstelik bu çılgınlık her şey yoluna girmek üzereyken gelmiş aklına. Hepimize gerçekten yazık oldu, señora.”

Fakat kadın onu duymuyor, sözlerine kulaklarını tıkamış, taburenin üzerinde oturarak, ufacık penceredeki beyaz gecenin çerçevelenmiş şekline kibirle bakıyordu.

“Belki de Santa María’ya gitmemiştir; parayı aldıysa onu Chamamé’de iyice sarhoş bir halde bulmam mümkün. Gidip konuşurum,” diye düşündü Larsen. Fakat artık içinde kızgınlıktan da umursamadan da eser yoktu. Öylece sessiz ve kıpırtısız oturmaya devam ettiler, Larsen teneke kupadan içkisini yudumluyor ve belli etmeden kadına bakıyordu; kadıninsa yüzü, yeni gördüğü bir rüyanın saçmalığını hatırlar gibi şimdi alaycı ve şaşkındı. Uzun bir süre öylece kaldılar, donmuşlardı sanki, aralarına sonsuzluk girmiş gibi. Kadın titredi, dişleri takırdadı.

“Şimdi gidebilirsiniz,” dedi pencereye bakarak. “Sizi kovmuyorum ama kalmanızın da bir yararı yok.”

Larsen kadın kalksın diye bekledi. O zaman ayaklandı ve şapkasını masanın üzerine koydu. Paltonun önündeki kocaman tümseğe, gerilmiş düğme iliklerine, boynunu kapatan çengelli iğneye bakıyordu. İçinden bunu yapmak gelmiyordu; isteğin yerini alacak bir niyet de bulamıyordu. Sarımtırak parıldayan yüze, kendisini çoktan yargılamış olan, korku dolu gözlere baktı. Karnını kadınıninkine hafifçe bastırdı ve onu sadece omuzlarından tutarak, parmak uçlarıyla sert kumaşa dokunarak öptü. Kadın kendini bıraktı ve ağzını açtı; Larsen istediği sürece kadın hareketsiz ve soluyarak durdu. Sonra masaya dokunacak kadar geri çekildi ve yavaşça, apaçık bir şe-

kilde bir elini kaldırıp Larsen'in yanağına ve kulağına vurdu. Tokat adamı öpücükten daha mutlu etti, umuda ve selamete inanmasını sağladı.

"Señora," diye mırıldandı ve sanki gerçekten bir erkek ile kadın olmuşlar gibi, birbirlerine sıkkın bakarak, hafif bir neşeyle, azıcık ve sıcak bir nefretle durdular.

"Gidin," dedi kadın. Ellerini paltonun ceplerine saklamıştı. Ağzının kenarlarında mahcup bir doyumla, sakın, uykulu.

Larsen şapkasını alıp kapıya doğru, ses çıkarmamaya çalışarak yürüdü.

"Siz ve ben..." diye başladı kadın.

Larsen onun tatlı tatlı güldüğünü işitti, gırtlığından çıkan uyuşuk sesi dinledi. Sessizliğin geri gelmesini bekledi, sonra arkasına döndü, kadına bakmak için değil, kendi yüzündeki özlemi, anlayıştansa saygıya davet eden o ifadeyi göstermek için.

"Bizim de karşılaşma ihtimalimiz olan bir zaman vardı elbet," dedi. "Ve sizin de dediğiniz gibi, ondan önceki bir zaman da..."

"Gidin," diye tekrarladı kadın.

Üç basamağı inmeden önce, ay ışığından ve daha katlanılabilir bir yalnızlıktan önce, Larsen, kendi kendine bir mazeret gibi mırıldandı:

"Herkesin başına gelir."

Larsen Gálvez'i ne o gece bulabildi, ne de sonraki gecelerde. Santa María Adliyesi'ne hiçbir ihbarda bulunulmadığı da doğrulandı. Küçük eve de tersaneye de dönmedi Gálvez. Buz gibi soğuk büyük salonda şimdi Larsen'i sadece, işlerin ve hiç kurulmamış makinelerin projelerini ilgisizce karıştırırken ya da albümdeki pulların yerlerini değiştirirken mate içen, tek heceli ve uyuşuk bir Kunz karşılıyordu.

Kunz artık genel müdürlük odasına girmiyordu, Larsen de dosyaların içindekilerle ilgilenmeyi bırakmıştı. Tıpkı ölümcül bir hasta gibi sonun yaklaştığını biliyordu; bütün dış belirtileri tanıyordu fakat kendi vücudunun verdiği uyarılara, sıkıntı ve hissisliğe daha çok güveniyordu.

Sabah saatlerinin kıt enerjisinden şüphecilikle yararlanıyor ve birkaç saat, nedenini tam anlamadan, bunu da umursamadan, birkaç enkaz, onarım, borç ve dava hikâyesiyle oyalanmayı neredeyse hep başarıyordu. Pencereden giren gri soğuk ışık, çoktan unutulmuş bu hikâyenin üzerine kapanıp kalma kararlılığını artırıyor. Dudaklarını kıpırdatarak, dudaklarının kenarındaki tükürük sesini dinleyerek heceliyordu.

Öğlene kadar birkaç saat. Hâlâ Kunz'un sırtına bir şaplak indirip, istifini bozmadan, geniş omuzları dimdik, yüzünde yenilgiyi kabul etmeyen düşünceli bir ifadeyle, arkasındaki demir merdivenden inmeyi beceriyordu.

Artık yemeği Kunz yapıyordu. Bir sabah pat diye, kadına

sormadan ateşi yaktı ve yıkamakta olduğu sebzeleri elinden aldı. Üçü, havadan sudan, köpeklerden, tuhaf haberlerden, kötü havanın balıkçılığı ya da mahsulleri nasıl etkilediğinden konuşuyorlardı.

Fakat artık Larsen'in öğleden sonraları dosyaların üzerine kapanıp sessizlikte kelimeler oluşturmaları mümkün değildi. Öğleden sonraları yalnızlık ve başarısızlık buz gibi havada katılaşıyordu ve Larsen kendini uyuşukluğa bırakıyordu. Gálvez'e duyduğu nefretin ilgisini uyandıracığına ya da onu kurtaracağına, intikam fırsatının ve bunun için gereken bütün adımları atmanın hayatına bir amaç kazandıracağına dair bütün umutlarını kaybetmişti.

Öğleden sonraları, kırık camdan giren, kimi kez bulutlarla yüklü kimi kez çöl gibi apaçık kış göğü, bu kendinden vazgeçmiş, kafasını karmakarışık doldursunlar diye kendini hatıralara, fikir kırıntılarına, kendi iç dünyasıyla hiçbir bağı olmayan imgelere ilgisizce bırakmış yaşlı adamı görebilir, sarıp kuşatabilirdi. Saat ikiden altıya kadar, içeri dolan hava, bir ihtiyarın sağlıksız, sarkmış yüzünü, soluk alırken titreyen altdudağını ısırp geçiyordu; neredeyse dazlak, yusuvarlık kafatasının üzerine değen gri ışık, tepesine yapışmış tek tutamı karartıyordu; çökmüş yağlı yüzünden zaferle çıkmış ince kemerli burnunun hatlarını keskinleştiriyordu. Kanı çekilmiş ağzı, sanki tempo tutar gibi, yanaklarına doğru sarkıyor, sonra aniden yukarı seğiriyordu. Bir başparmağı yeleğine çengel gibi asılı, gövdesini sandalye ile masa arasında uzatıp, dolambaçlı yollarda kendisini kaçışa sürükleyen bir araçta sarsılırmış gibi sallanan, şaşkın, salyalı bir ihtiyar.

Ve her şey sona ermek zorunda olduğuna göre, güneye inen teknelerin kuzeyde, adalarda toplanmış portakalların ufacık güneşlerini boşaltıp gittikleri birilerinin dikkatini çekti; bi-

rileri de öğlen güneşinin oluklardaki suyu ıltmaya başladı-
ğını, köpekleri, kedileri ve minik kararsız sinekleri kendine
çektiğini fark etti. Kimileri de ağaçların, geceleri don yüzün-
den kavrulsalar da tomurcuklarını inatla çıkarmaya devam
ettiklerini gözden kaçırmadı. Mektubun bu gizemlerle ilişki-
li olması mümkündür.

Bir perşembe günüydü. Bir tekne mektubu öğle yemeği sa-
atinde bıraktı ve Belgrano'nun patronu Poetters, garson ço-
cukla tersaneye gönderdi. Çocuk kararsız, zili çaldı, sonra
Kunz'un karelere bölünmüş bir parşömen üzerine soluk bir
planı düzelterek kopya ettiği büyük personel salonuna çıktı.
Dakikada yüz vuruş yapabilen bir delgi makinesinin on yıl
önce yapılmış bir çizimiydi. Kunz geçmiş dünyada dakika-
da beş yüz vuruş yapabilen makinelerin satıldığını biliyordu.
Günde altı saat çalışıyordu, çünkü tıkanmış bir boruyu temiz-
lerken bulduğu eski taslağın kusurlarını gidereceğinden emin-
di. Bazı değişikliklerle delgi makinesinin teorik olarak altmış
saniyede yüz elli vuruş yapabileceği kanısındaydı.

Garsonu düşmanca karşıladı, elindeki zarfı görünce hu-
zursuz oldu.

“Señor Larsen'e,” diye uyardı çocuk.

“O kadarını görebiliyorum,” diye cevapladı Kunz. “Bahşış
bekliyorsan yıl sonunda gelsen iyi olur. Başka bir şey bekle-
yorsan da benden alamayacağın kesin.”

Çocuk çatallanan sesiyle hafif bir hakaret mırıldanıp git-
ti. Kunz, kocaman salonun ortasında, şaşkınlık ve kuşkuyu
yavaş yavaş üzerinden atarak, saygıyla, pişmanlıkla, kör bir
inançla, daktiloyla yazılmış sıradan zarfa, şarap rengi çarpık
pula bakarak kalakaldı. *Petrus Anonim Şirketi Genel Müdürü,
Tersane Limanı.*

Sersemlemiş, bir türlü inanamayarak, böyle bir inanışa layık olmadığını hissederek, zarfı gözlerine yaklaştırdı. Çünkü başlarda, Petrus kendisine teknik müdür unvanı verdiği sıralarda, yolunu şaşırmış makine fabrikatörleri ve ithalatçılarından, başkente döndüklerinde Alacaklılar Komitesi'yle irtibat kuran banka ve finans kurumlarının görevlilerinden mektuplar, sirkülerler ve kataloglar gelmeye devam ediyordu hâlâ. Fakat tersanenin dünya için, orada hâlâ barınan müdür hayaletlerinin dışındaki birileri için var olduğunun bu son kanıtları birkaç aya kalmandan kesilmişti. Böylece Kunz külliye şüpheciliğe sürüklenerek başlangıçtaki inancını kaybetmeye başlamış, o koca delik deşik bina yok olmuş bir dinin ıssız tapınağına dönüşmüştü. İhtiyar Petrus'un zaman zaman tekrarladığı ve Larsen'in herkese yaydığı diriliş kehanetleri de inancının geri gelmesini sağlayamadı.

Dış dünyanın tersaneye gönderdiği bir mektup, teolojik bir tartışmaya son verecek sorgulanamaz bir kanıt gibi, işte şimdi oradaydı, onca yıldan sonra, kuşku götürmez şekilde elinde. Kunz'un küfrettiği bir Tanrı'nın gerçekliğini ve varlığını ilan eden bir mucize.

Bir başkasının ruhunda inanç kıvılcımı çaksın da kendisi de ısınsın diye, aceleyle kapıyı çalmadan genel müdürlüğe girdi. Dosya yığını üzerinde boş boş salınan elleriyle, masanın arkasında bir ileri bir geri sallanan şaşkın ihtiyarı gördü, sorgusuz sualsiz pörtlek gözleriyle. Fakat Kunz hiçbir şeyin üstünde durmadı; zarfı masanın üzerine, Larsen'in elinin erişeceği yere koydu ve her şeyi ifade edeceğinden emin:

“Bakın. Bir mektup,” dedi sadece.

Larsen hiçlikten çıkıp, artık ne insanların ne de olayların gidebileceği yalnızlığa girmişti. Gülümsedi ve zarfı incelemeye koyuldu. Ardından Kunz'un akıl etmediği şeyi yaptı: Pulun üzerin-

deki damgadaki harfleri inceledi, yarım dairede Santa María adı okunuyordu. Zarfı dikkatle açarken Petrus'u düşündü öylesine. Kunz pencerenin rüzgârına ihtiyatla yaklaşmış, piposunu dolduruyordu. İlk sövgüyle arkasına döndü. Larsen canlanmış, ayağa fırlamıştı, öfkeliydi, mektubu ona verdi. Kunz duraklaya duraklaya okudu, başta inanmış olduğu için aniden kendinden utandı.

Jeremías Petrus Anonim Şirketi'ne

Sayın Genel Müdür,

Yoğun işleriniz arasında sizi meşgul etmeyi göze alarak, hatırlayamadığım kadar uzun bir süredir şirketinizde, ülkenin sorumluluk sahibi yurttaşlarının bilgisi dahilinde işgal etmiş olduğum idari müdürlük görevimden istifa ettiğimi bilginize sunarım. Ayrıca ihmal sonucu tahsil etmemiş olduğum, kazanılmış ve ertelenmiş ücretlerimden de feragat ediyorum. Dahası sizin depolarda yapılmasını emrettiğiniz tüm hırsızlıklarıdan alacağım olan üçte bir paydan da feragat ediyorum. Şunu da eklemeliyim ki, Jeremías Petrus bu sabah tekneden iner inmez tutuklandı, zira birkaç gün önce yetkililere, sizi de daha önce haberdar etmiş olduğum sahte senetler konusunda ihbarda bulunmuştum. Ben polis memuruyla birlikte iskeledeydim, ama Señor Petrus beni görmezden geldi. Galiba böyle kalpsiz bir nankörlüğün olabileceğini kabullenemiyordu. Santa María'da bana sizin bu şehirde pek hoş karşılanan bir kişi olmadığınızı söylediler. Yazık oldu, çünkü gelip beni hata ettiğime ikna etmenizi ve yarından ya da ertesi günden itibaren keyfini süreceğimiz harika geleceği ayrıntılarıyla açıklayacağınızı umut ediyordum. Eğlenceli olabilirdi.

A. Gálvez.

“Allahın belası orospu çocuğu,” diye mırıldandı Larsen hayretle, düşünceli.

Kunz mektubu bıraktı, Larsen’in yere attığı pullu zarfı almak için eğildi ve ağır ağır salona, üzerine çizim yaptığı parşömene geri döndü.

Larsen birden ne yapması gerektiğini anladı. Belki de mektubun gelişinden önce biliyordu ya da en azından, şimdi öngörebildiği ve yapmaya mahkûm olduğu eylemlerin tohumu olarak saklıyordu içinde. İnsanın her eyleminin gerçekleşmeden önce doğması ne kadar kesinse, bu eylemin de rastgele bir faile denk gelmeden önce gerçekleştiği o kadar kesindi. Yapmak zorunda olduğu şeyin ne olduğunu biliyordu. Ama bunun için bir sebep bulmak umurunda değildi. Dahası, bunu yapmanın, en az yapmamak kadar tehlikeli olduğunu da biliyordu. Çünkü bir kez eylemi sezinledikten sonra yapmayı reddederse, bu eylem ihtiyacı olan hayattan ve mekândan yoksun kaldığından, onu mahvedene kadar, azgın ve canavarı, içinde büyüyecekti. Eğer yerine getirmeyi kabul ederse—üstelik sırf kabul etmekle yapmaya başlamıştır bile—eylem onun kalan bütün gücünü yalayıp yutacaktı.

Farstan destek almaya alışmıştı. Öylesine çaresizdi ki tanıklara ihtiyaç duymuyordu. Yüzünde meydan okuyan, merhametli bir gülümsemeyle, pardösüsüyle ceketini çıkardı, bir an soluk gömleğinin üzerindeki beyaz silah kılıfına hayranlıkla baktı. Sonra revolveri masanın üzerine koydu ve mermileri çıkardı.

Düşüncelerine dalmış bir halde oturup, o kış sonu akşamının durgunluğu çökünceye kadar horozu indirip kaldırdı; parmağı hep tetikte, sadece köpeklerin, sığırların ve nehrin üzerinde salınan uzaktaki teknelerin sis düdüklerinin sesiyle yarılan sessizliğin ortasında kaybolup gitmişti sanki.

Saat altı civarında, soğuktan donmuş vaziyette mermileri yerleştirdi ve tabancayı koltukaltı kılıfına koydu. Tekrar üstünü giydi, teknik müdürü çağırmak için zili çaldı. Kunz, günlük görevini yerine getirmiş birinin biraz yorgun ama memnun ifadesiyle kapıda belirdi. Larsen'in, başı öne eğik, bir omzu önde, alnına doğru indirilmiş bir tutam saçıyla, pencere ile telefon santrali arasında mekik dokuyuşunu izledi. Larsen'e duyduğu son saygı kırıntısı da, az önce yaşadığı inanç kaybıyla birlikte yok olmuştu. Fokurdayan piposunun ateşini tazeledi ve sessizce beklemeye başladı, peşinen inançsız. Larsen'in başı Kunz'un omzunun yanında belirdi ve ağır ağır kalktı. Kunz daha canlı ve katı olduğunu görüyordu; gözlerinin parıltısı ve ağzındaki bunamış acımasızlık Kunz'u tedirgin etti.

"Alıcılar," dedi Larsen. "Rusları şimdi çağırıp satış yapmak istediğimizi söylemek lazım. Fiyatlar konusunda fazla tartışmayacağımızı anlamalarını sağlamak lazım. Ama asıl önemli olan bugün, birkaç saat içinde gelmeleri. Anlıyor musunuz? Ben onları bekleyeceğim."

"Arayabilirim. Fakat bugün gelmeleri zor. Belki yarın erkenden..."

"Arayın. Ve lütfen, sizin de bulunmanızı istiyorum. Satış yapacağız. Sadece Santa María'ya gidip o itoğlu iti bulmak için lazım olan kadarını. Ya da Petrus'a avukat tutabilecek kadar. Benimle gelmenizi rica edebilir miyim bilmiyorum; gerçi birisinin tersanede kalması gerektiği de muhakkak."

Kunz başıyla itiraz etti; huzur içindeydi, tanrılara ve insanlara karşı ilgisizdi, dünyayla tek bağı hayalindeki delgi makinesiydi.

"Peki Gálvez'i bulmak size ne kazandıracak?" diye kurcalamayayı denedi. "Ona küfreder, döver, öldürürsünüz. Petrus yine hapiste kalır, bizi kovmak için birilerini gönderirler."

“Eskiden olsa bu dediğiniz beni endişelendirirdi. Fakat o mektup gelince, hatta o mektubun yazıldığı andan itibaren her şey değişti. Artık olan oldu ya da olmakta; yapılabilecek tek şey hangi şekilde sonuçlanacağını seçmek.”

“Nasıl isterseniz,” diye cevap verdi Kunz. “Ben Rusları arayayım.”

Böylece Larsen o gece, Belgrano’daki garson çocukla Petrus’un evine bir mesaj gönderdikten sonra, odasındaki gardırobun aldatici aynasında kendine, önce bir yabancıya, ardından ölü bir arkadaşın heyecanlandırmayan yüzüne, ardından basit bir insani ihtimale bakar gibi baktıktan sonra, iki alıcının arasında kibirle ve kibarca, kamyonun uzun farlarıyla aydınlatılmış hangar girişine doğru yürüdü. Kunz iki fenerle önlerinden gidiyordu; fenerleri astıktan sonra kapının dışında bekledi, sonrasına karışmak istemiyordu.

Larsen, bir kasanın üzerine çökmüş, elleri pardösüsünün ceplerinde, alışverişi idare ediyormuş gibi yaptı, burnundan solusa da adamların tekliflerine itiraz etmemeye karalıydı. İki adam hangarı dolaştı; zaman zaman buz tutmuş ve karanlık bir köşeyi incelemek için fenerlerden birini götürüyorlardı. Bir şeyi sürükleyerek geri geliyorlar ve Larsen’in başının üzerinde asılı fenerden yayılan ışık huzmesine doğru götürüyorlardı. Bir adım geri çekiliyor, sonra ikisi birden, seçtikleri şeyi beğenmemiş gibi yapıyorlardı. Larsen hiddetle ne deseler kabul ediyordu:

“Öyle, dostum. Çürümüş bu, paslanmış, işe yaramaz. Bir pezo bile sizi dolandırmak olur. Ne kadar veriyorsunuz?”

Tekliflerini dinliyor, bir baş hareketiyle kabul ediyor, sonra tek kelimelik, ama çoğulu kastettiği küfrü basıyordu. İhtiyacı olacağını düşündüğü bin pezoyu toplayacak kadar satış yaptıktan sonra ayağa kalkıp adamlara sigara ikram etti.

“Kusura bakmayın ama bu kadar. Parayı getirin ve malı yükleyin. Makbuz yok, çek kabul etmiyoruz.”

Kunz fenerleri almak üzere içeri girdi ve boş arsada uzaklaştı, güneyden esmeye başlayan rüzgâra karşı eğilmiş, iki elinde beyaz birer ışık küresiyle. Hareket etmek üzere olan kamyonun yanında hâlâ öfkeden titreyerek duran Larsen, onun küçük evin sundurması altında fenerleri söndürdüğünü gördü.

Larsen'in lanet şehre son inişi böyle başladı. Veda etmek üzere çıktığı yolculukta Gálvez'in peşine düşmüş olmasının vazgeçilmez bir bahane, başka şeylerin üstünü örten bir mazeret olduğunun farkındaydı muhtemelen. O zaman onu gören, tanıyabilen bizler, onu daha da yaşlanmış, yıkılmış, çökmüş bulduk. Fakat onda farklı bir şey vardı, yeni değil, eski ve unutulmuş bir şey; önceki Larsen'e, beş altı yıl önce Santa María'ya umudu ve takıntısıyla gelmiş Larsen'e ait bir sertlik, bir cesaret, bir mizah duygusu.

Tersanede kalışıyla düzelmiş olanını değil, o bir zamanların Larsen'ini biraz eksik, bölük pörçük gösteriyordu bize—sadece görebilecek olanlarımıza. Bedeni daha yaşlı, giysileri daha eski, alnının üzerindeki perçem daha seyrek, ağzındaki ve omuzlarındaki seğirmeler daha da artmış. Fakat aslında—şimdi eminiz artık—eski Larsen'in hareketlerinin, yürüyüşünün, meydan okuyuşunun diriliğini, dik bakışlarının, gülümsemesinin güvenini hayal etmek hiçbir şekilde zor değil bizim için. Kıyaslayabilecek durumda olanlarımızın tümü, öğlenleri ve akşamüzerleri yeni meydanı boydan boya, çakıl taşlarına topuklarını sabırla vurarak geçerken; meydandaki bir barın taburesine tüneyip, sükûnetle, gizlisi saklısı olmadan, ama yüzündeki ifadenin ve sözlerinin maskeleyiği o ince alaycılıkla içki içerken; sanki bir turistmiş gibi, şehirdeki gelişmeler ve değişimler hakkında sorular sormak için sokakta

birini nazikçe durdurduğunda; Berna'nın kalaylı tezgâhına, patronun kendisini tanımamış gibi yapmasına gocunmadan, miskince kurulduğunda ve oturduğu yerden bize merak etmeden, kurşun geçmez bir kesinlikle baktığında Larsen'in bizi bilincinden sildiğini, beş yıl geriye çekilerek, vedasını acısız ve kolay bir hale getirebildiğini anlamalıydık. Öyle bir konuma yerleştirmişti ki kendini, oradan baktığında bizim kim olduğumuzu, onun için ne ifade ettiğimizi, hatta ne olup bittiğini anlaması imkânsızdı.

İki gece boyunca, şehrin bütün kahvelerine, bütün büfelelerine, bütün içkili yerlerine uğradığını gördüler, gördük; kıyı boyunca gitar seslerinin yükseldiği bütün barakaları inatla tarayıp, sanki hiç acelesi yokmuş gibi içki içip sohbetler ederek, cömertçe içkiler ısmarlayarak, kendisinden hiç beklenmeyecek bir tevekkülle dolaştığını gördük. Güler yüzlü, saçlar dökülmeye başlamış ama hâlâ genç Gálvez hakkında, başkasıyla karıştırılması ve unutulması zor olan o adam hakkında sorular sorduğunu işittik. Fakat hiç kimse görmemişti onu ya da hiç kimse emin değildi veya belki kimse Larsen'i ona yönlendirmek istemedi.

Öyle ki Larsen, eldeki tüm tanıklıklara göre, seyahatinin ilk amacından—yani intikamdan—vazgeçti ve üçüncü gün, bir o kadar saçma, bir o kadar samimiyezsiz olan öbür amacına yöneldi: Petrus'u ziyaret edecekti.

Şehrin otuz yaşın üzerindeki biz bütün sakinlerinin hâlâ "Karakol" dediği Santa María hapishanesi o öğleden sonra beyaz ve yeni bir binaydı. Girişinde, camdan duvarları, üzerinde bugün de upuzun bayrak direğinin dikili olduğu beton damı olan bir nöbetçi kulübesi vardı. Bina biraz abartılmış bir polis merkezinden ibaret olsa da, şimdi Eski Meydan'ın kuzey

tarafındaki parselin dörtte birini işgal ediyordu. O öğleden sonra hâlâ tek katlıydı, gerçi ikinci katın inşası için çimento torbaları yığılıp iskeleler kurulmuştu.

Mahkûmları ziyaret saati üçle dört arasıydı. Larsen, pembe krem rengi cepheleri her yağmurda nem lekeleriyle koyulaşan, demir parmaklıklarıyla dışarı karşı sımsıkı kapalı görünen eski evlerin çevrelediği, etrafını koyu ve nemli otlardan bir çemberin dolandığı, yosun bürümüş ve yıpranmış tuğlalarla döşeli meydanın kenarında bir banka oturdu. Yosun tutmuş heykele ve kenarındaki inanılmaz kısa yazıta baktı: BRAUSEN-KURUCU. Güneşe karşı bir sigara içerken, bütün şehirlerde, bütün evlerde, hatta kendisinde, hayatın dayattığı olayların üstesinden gelmeye çalışmak için sığınılan, durgun ve loş bir alan, bir kuyu olduğunu düşündü dalgın dalgın. Herkesten uzak bir köşe, kör bir yer, hantal ve yassı böcekler, uzun süre de kalınamayacak bir sığınak, hiçbir zaman iyi anlaşılmamış, asla zamanında gerçekleşmeyen şaşırtıcı ödeşmeler bölgesi.

Tam üçte nöbetçi kulübesinin camının ardındaki mavi üniformayı selamladı; Karakol'un kapısından girerken, beyaz kış güneşinin altında, kayıtsızca, en ufak bir inandırıcılık taşımadan duran, atı üstündeki bronz adama dönüp baktı.

(Anıt açıldığında aylar boyu Meydan'da, kulübünden sefil barlarına kadar halka açık her yerde, evlerimizin sofralarında ve *El Liberal*'in sütunlarında, sanatçının kahramana giydirdiği kıyafet konusunu tartışmıştık; valinin nutkunda söylediğine göre kahramanın "şehre adını verdiği söylenebilir" di. Bu söz dikkatle tartılmalıydı: Burada açıkça Santa María'nın adı değiştirilsin gibi bir öneride bulunulmuyordu, ama eyalet yetkililerinin böyle bir kampanyaya itirazı olmayacağı ima edilmişti. Şunlar tartışılıyordu: Pançosu kuzeyli havası mı ta-

şıyordu; çizmeleri İspanyol tarzı mıydı; ceketi askeri tarzda mıydı; dahası zatı âlinin çehresinde biraz Sami havası vardı sanki; karşıdan bakınca yüz hatları fazla acımasız, alaycı gibiydi, gözleri de birbirine biraz yakın mıydı acaba; gövdenin at üzerindeki eğilmiş duruşuna bakılırsa acemi miydi; atı Arap mıydı, hadım edilmiş miydi? Ve son olarak heykelin konumlanması tarihe aykırı ve saçma diye nitelendirilmişti, zira Kurucu'yu geri dönüp sonsuza kadar Güney'e doğru dörtlünela koşmaya mahkûm etmişti, sanki her şeyden pişman olmuş, bize bir ad, bir gelecek vermek üzere terk ettiğı uzak düzlüklere alalecele geri dönmek istiyordu.)

Larsen, karo taşla kaplı soğuk koridordan geçti, şapkası elinde masanın, üniformanın, sarkık bıyıklı melezin karşısında durdu.

“İyi akşamlar,” diye gülümsedi, geride bıraktığı kırk yılın yumuşattığı bir küçümsemeyle. Kimlik cüzdanını kapalı teslim etti. “Señor Petrus'u, Don Jeremías Petrus'u görmek istiyorum, mümkün mü?”

Sonra yankılı bir boşlukta ilerledi, sola döndü, bu sefer elinde mavzeriyle ayakta duran bir üniformalının kendisine sorular sormasını beklemek üzere durdu. Süveterli ve espadrilli yaşlı bir adam, bir yere gidip döndü, başıyla ona bir işaret yapıp daha soğuk, kanalizasyon ve çöplük kokusu basmış, düz hatlı yeni bir labirentte rehberlik etmek üzere önüne düştü. Duvara tutturulmuş bir yangın söndürücünün yanında durdu ve bir kapıyı anahtarsız açtı ihtiyar.

“Ne kadar kalabilirim?” diye sordu Larsen, içerideki loşluğa doğru bakarak.

“Sıkılıncaya kadar,” diye cevap verdi ihtiyar, omuz silkererek. “Sonra hallederiz.”

Larsen girdi ve kapının kapatılma sesini duyuncaya kadar hareketsiz kaldı. Bir hücrede değildi; oda, bir kenara çekilmiş mobilyalarla, merdiven ve boya kaplarıyla bir yazıhaneydi. Sonra yüzünde bir selamlama gülümsemesiyle ilerledi, ama kesif bir terementin kokusuyla sendeleyince yanlış yöne gittiğini anladı. Birden mahkûmu, sağda, bir köşede duran yazı masasının ardında buldu, ufacık, dikkat kesilmiş, tıraş olmuş, sanki onun yolunu beklermiş gibi, sanki mobilyaların yerini sırf onu şaşırtmak için bilhassa böyle değiştirmiş, elde ettiği bu üstünlük, görüşmelerinin geri kalanında da elini güçlendirmiş gibi.

Daha da yaşlanmış ve kemikleri çıkmış görünüyordu; favorileri daha uzun ve daha beyaz, gözlerinin parıltısı daha huzursuz ediciydi. Elleri, kapalı bir dosyanın deri kapağının üzerinde duruyordu; yazı masasının havı kaçmış yeşilimsi örtüsünün dikdörtgeni üzerinde başka bir şey yoktu. Daha ilk bakışında Larsen'in hevesi, Petrus'tan ayrı kaldığı sürede yok olan o belli belirsiz haset duygusu geri geldi.

“İşte buradayız,” dedi.

Petrus, heyecanlı ama kendine hâkim, bir dişinin ucunu azıcık gösterip hemen ağzını kapattı. Ağzı tekrar ince, yatay ve yılankavi bir çizgiden ibaret oldu. Belki de, öyle bir ağza sahip olmak için, Petrus'un çocukluğundan itibaren aşağılamaları ve olumsuzlukları tekrarlaması gerekmemiştir, belki de bu işleri asırlar boyu başkaları yapmıştı onun yerine, böylece ona ağız niyetine sadece yemeye ve konuşmaya yarayan o basit, zorunlu yarığı bırakmışlardı. “Kimse fark etmeden bir anda yok olabilecek bir ağız. Onu samimiyetin bezdiriciliğinden koruyan ve baştan çıkarılmaktan kurtaran bir ağız. Bir çukur, bir inziva yeri,” diye geçirdi içinden Larsen. Balkon pencerelerini

neredeyse tamamen kapatan bir perdeden süzülen ışık gri ve yumuşaktı; bir uçta uzun üçgen biçimli ağustos güneşi tatlı tatlı dökülüyordu. Perdeye sürtünen siyah deriden bir divan vardı, üzerinde özenle katlanmış örtüler, yassı sert küçük bir yastık. O köşe Petrus'un yatak odasıydı, ailenin önemli günlerinin, rustik süslemelerin ya da çifte anlamı kimsenin aklına gelmeyen *Ein Gutes Gewissen ist ein sanftes Ruhekissen** yazısının işlenmiş olduğu renkli kanaviçe süslü kılıflarla kaplanmış kocaman şişkin yastıklarıyla, nehrin üzerindeki göl evindeki yatak odasından öylesine farklıydı ki.

“İşte buradayız,” diye tekrarladı Petrus, buruk. “Fakat artık aynı insanlar değiliz. Oturun. Fazla vaktim yok, halletmem gereken bir sürü sorunum var.”

“Bir dakika durun lütfen,” dedi Larsen. Saygılı davranmaya hazırdı, ama itaat etmeye değil. Şapkasını yeşil masanın bir köşesine bıraktı ve perdeye doğru giderek, yıllar sonra bir üst kattaki odasında Komiser Cárner'in aynı merakla, düşünmeksizin, sabah akşam tekrarlayacağı hareketi yaparak perdenin bir ucunu kaldırdı.

Larsen, atın lekeli sağrısını ve kuyruğunun çizdiği S'yi gördü; çınar dallarının örttüğü Kurucu'dan yalnızca pançonun kalçayı örten püskülünü ve üzengide gevşekçe asılı kalmış uzun bir çizme seçebildi. Larsen, sadık ve gayretli, hayatının ve dünyanın o ânını anlamaya çalıştı: boğum boğum, gölgeli ve taze yapraklı ağaçlar; atın bronz sağrısına vuran ışık; sükûnet; taşra akşamının sabırlı gizemi. Perdeyi bıraktı, yenilmiş, ama hınç duymadan; öbür gerçekler ve yalanlarla yüzleşmek üzere odaya döndü sallanarak. Bir iskemle çekip

* Alm. Temiz bir vicdan en yumuşak yastıktır—çn.

oturdu, Petrus'un, soğuk ve sabırlı, "Rica ederim oturun," diye seslenmesinden bir saniye önce.

"Başka bir şey, herhangi bir şey değil de, neden bu? Hiç fark etmez. Neden o ve ben, neden başka iki adam değil?" diye geçirdi içinden.

"Adam hapse atılmış, bitik; beyaz sarı kafatası bana her kırışığıyla artık kendimi kandıracak bahane kalmadığını söylüyor, yaşamak için, herhangi bir tutku, herhangi bir yiğitlik için tek bir neden kalmadı," diye düşündü.

Petrus, "Ziyaretinizi günlerdir bekliyordum," dedi. "Bana ihanet etmeyeceğinizi biliyordum. Benim nezdimde hiçbir şey değişmedi; hatta son görüşmemizden beri işlerimin daha da düzeldiğini söylesem boşboğazlık etmiş olmam. Aslında bir süreliğine insanların bana ulaşamayacağı bir yere kondum, dinlenmek için fırsat. Bu, beni bir süreliğine kapatma saçmalığı, düşmanlarımla başvurabilecekleri son çareydi, vura-bilecekleri en son darbe. Bu çalışma odasında, öbürkülerden daha rahatsız ama farklı olmayan bu çalışma odasında birkaç gün daha geçecek ve sonra yaşadığımız bahtsızlık sona erecek. Burada hiç boşa vakit harcamıyorum; kimsenin vaktimi çalmasına izin vermemek gibi bir iyilik ettiler bana, bu da sorunlarımı rahat rahat ve kesin olarak çözmeme olanak tanıyor. Size şunu söyleyebilirim: Şirketin yürümesini engelleyen bütün zorluklara bir çözüm buldum."

"Harika haber," dedi Larsen. "Tersaneye dönüp haberi verdiğimde herkes sevinçten uçacak. Bana yetki verirsiniz, elbette."

"Söyleyebilirsiniz; fakat sadece ve sadece üst personele, sadakatini kanıtlamış olanlara. Tutuklanma sebebimi öğrenmeye bile tenezzül etmedim. Fakat anlaşılan, sözünü ettiğimiz

şu meşhur hisse senedine dayanan bir ihbar olmalı. Ne oldu? Size verdiğim görevi yerine getiremediniz mi, yoksa siz de düşmanlarımla tarafına mı geçtiniz?”

Larsen gülümsedi ve ağır ağır bir sigara yakmaya davrandı; sonra gözlerini kendisine dikmiş, bütün başarılarından emin, haklılığını sonuna kadar hiç kimsenin engellemeyeceğine güvenen, hiçbir koşulda inancından dönmeyen sabırsız kuş kafasına nefretle bakmaya çabaladı.

“Öyle olmadığını biliyorsunuz,” dedi yavaşça. “Aksi halde buraya gelmezdim, tutuklandığınızı duyar duymaz geldim.” Fakat içinden şunları söylemek geliyordu: “Elimden geleni yaptım. Kimilerinin aşağılamalarına katlandım, kimilerini de ben aşağıladım. Sizin de benim kadar, benden ne az ne çok bildiğiniz ve kurbanın, başına geleni anlayamadığı için suçlamada da bulunamayacağı şiddet biçimlerine başvurdum. Siz bu şiddet biçimlerini her gün kullanmış olmalısınız. Geri kalan her şeyi bildiğinize de eminim, aynı kumaştanız, benden iyi değilsiniz, ne de olsa ikimiz de erkeğiz ve alçaklık fırsatları birbirine benzer, sınırlıdır: kurnazlık, sadakat, hoşgörü, hatta fedakârlık. Birine sanki onu nehrin akıntısından kurtaracakmış gibi yapışıp aslında suya batmasına yardım etmek, hemen her zaman onun ricasıyla, işinize geldiği anda... Tek yanılsım başarısız olmaktı.”

Petrus kafasını bir kaplumbağa gibi geri çekti, sarımtırak dişlerini gösterdi tekrar, bu kez cömertçe. Larsen’i tamamen suçlamıyordu; derinlere gömülü ve parlak gözleri Larsen’e düşünceli düşünceli baktı, neredeyse merhametle, eğlenceli bir merakla.

“Pekâlâ, size inanıyorum. Hep iyi bir insan sarrafı olmuşumdur,” dedi nihayet Petrus. “Aslında önemli değil. Sahte hisse senetlerinin varlığından haberdar olmadığımı kanıt-

layabilirim. Ya da hiç kimse benim bir şey bildiğimi kanıtlayamaz. Bırakalım bunu. Önemli olan adaletin pek yakında tecelli edecek olması; gün meselesi, en fazla birkaç hafta. Tersanede şimdi her zamankinden daha çok, yetkin ve sadık bir adama ihtiyacımız var. İçinizde bunun için gereken güç ve inanç var mı?”

O zaman Larsen, başını evet der gibi sallayarak vakit kazanmaya çalıştı, bir yandan ciğerlerini bütün bir kış gömülmüş olduğu ve şimdi birdenbire tahammül edilmez ve fark edilebilir hale gelen olağandışılık ve sürgünlük havasına alıştırmaya çalışıyordu. Başlangıçta katlanması zor, ama sonra onsuz yaşanması neredeyse imkânsız bir hava.

“Bana güvenebilirsiniz,” dedi, ihtiyar da gülümsedi. “Fakat doğrusu tersanede çok vakit kaybettim ve artık genç değilim. Kabul ediyorum iş şimdilik hafif, ama sorumluluk çok büyük. Şu an için ücreti tartışmayacağım; fakat sanırım, ödeme yapılmadığını ya da düzenli olarak yapılmadığını söylemem uygun olur. İşler yoluna girdiğinde bu durumu telafi edeceğime dair güvence istememde yanlışlık olmaz herhalde.”

Birden Petrus kafasını geriye doğru attı ve yüzünün derisi ufacık kemikleri üzerinde belirgin bir biçimde gerildi. Bir an için Larsen, başın odanın loşluğundan çok uzaklarda, tahammül edilmez bir akıl diyarında, eski ve kayıp bir dünyada gezindiğinden emin oldu. Petrus yavaşça, başparmaklarını yeleğinin ceplerine doğru kaldırdı ve yüzünü Larsen’e yaklaştırdı. Daha önceki küçümsemesinden izler vardı hâlâ yüzünde: taviz vermeye razı olan bir adamın hissedeceği o alaycı acıma.

“Orada, tersanede ücretler ödensin ya da ödenmesin, bu benim meselem değil. Bir yöneticimiz var, Señor Gálvez; sorunlarınızı onunla halledin.”

“Gálvez,” diye tekrarladı Larsen, bir rahatlama ifadesiyle. Cezadan kurtulmuş gibi hissetti, bir hastalığı atlatırmışçasına ılık bir kuvvet kapladı içini. “Hiseyi teslim eden, ihbarı yapan adamın ta kendisi.”

“Gayet tabii,” diye kabul etti Petrus. “Onun adına çok kötü bir hareket. Yerini doldurmak için ne gibi önlemler aldığını zı bilmek isterdim. Tersane gibi bir işletmenin uzman ve güvenilir bir yönetici olmadan normal şekilde işleyeceğini düşünmeyin sakın. En azından görevine son verdiniz değil mi?”

“Şu an ona sarılmayı ne kadar isterdim, hayatımı onun için tehlikeye atmayı ya da ihtiyacı olabileceğinden on kat fazlasını borç vermeyi,” diye geçirdi aklından.

“Bakın,” dedi Larsen, pardösünün önünü açarak, “Gálvez, yönetici, ihbar etti ve ortadan yok oldu. Ya da, daha doğrusu, ne yapıp ne edip önceden ortadan yok oldu. Üç gün önce görevinden istifa ettiğini bildiren bir mektup aldım ondan. Elbette görevine son vermem gerektiğini derhal anladım. Tersane Limanı’nın bütün deliklerinde aradım onu, sonra Santa María’ya geldim. Bu şekilde Gálvez’in görevine son vermeyi düşünüyordum. Ama ortaya çıkmadı.”

Revolveri sessizce masaya koydu ve geri çekilerek hayranlıkla baktı.

“Smith,” diye açıkları yersizce, sönmüş bir gurur kalıntısıyla.

İkisi de bir an sessiz kaldı, başları eğilmiş, silahın kusursuz şekline, namlunun çeliğinin hafif leylak parıltısına, kabanın kara pütürlü yüzeyine baktılar dikkatle. İnceliyorlardı, dokunmaya kalkışmadan, sanki karşılarında varlığını duydukları ama hiç görmedikleri bir hayvan, tehditkâr ve tehdit edilen, ancak bundan habersiz, sakın, anlaşılmaz, belki de

duyargalarının, insan kabalığının algılayamayacağı bir tit-reşimiyle iletişim kurmaya çalışan, masaya yeni konmuş bir böcek varmış gibi.

“Kaldırın şunu,” diye emretti Petrus ve tekrar iskemlesine yerleşti. “Şahsen bu yöntemi onaylamıyorum. Ayrıca artık bize hiçbir yararı olmaz. Hapishaneye tabancayla nasıl girebildiniz? Üstünüzü aramadılar mı?”

“Hayır. Kimsenin aklına gelmedi, ne onların ne benim.”

“Müthiş. Yani herhangi biri bu odaya girip beni öldürebilir. Dün de önceki gün de benden bir görüşme talep etmek için kim bilir kaç defa gelen şu Gálvez denen herif bile. Onu görmek istemedim, onunla konuşacak bir şeyim yok. Siz revolveri kullansaydınız bugünkünden daha ölü olmazdı Gálvez.”

“Geldi demek? Gálvez mi? Emin misiniz? İyi, o zaman fazla uzağa gitmiş olamaz. Onu bulmam gerekiyor. Bir mermi sıkamak için değil; tepkisel bir şeydi, herhangi bir şey yapma isteği. Fakat şimdi suratına tükürmeyi isterdim ya da bıkın-caya kadar aşağılamayı.”

“Anlıyorum,” diye yalan söyledi Petrus kararlılıkla. “Şimdi şu revolveri gözümün önünden kaldırın ve bu hikâyeyi unuttun. Yönetim için yetkin ve şerefli bir adam bulun. Ücreti ve şartları belirleyin. Ne olursa olsun, tersanenin işlemeye devam etmesi gerektiğini unutmamak lazım.”

“Anlaştık,” diye karşılık verdi Larsen, gözü hâlâ revolverin üstündeydi. Kaldırmadan önce bir parmağıyla kabzanın altını hafifçe okşadı.

(İlk silahı, banliyölerde eğlenmek, spor yapmak ya da bir araya gelmek için kurulmuş eğreti lokallerde hayatlarındaki ilk kadınlarla tanıştığı, kendini ilk kez önemli biri gibi hissettiği ve tehlikeyle ilk kez karşılaştığı günlerde yeğinin cebin-

de taşıyabildiği, burnu kalkık bir 32'likti. Sonra üç kuruşa bir acemi erden alınmış Colt tabanca geldi: ağır, kocaman, başına buyruk. İşe de yaramıyordu üstelik, pikniklerde etlerin pişmesini beklerken, gömleğin kolları kıvrılmış, ağzın bir yanında tüten bir sigara, sol elde bir kadeh vermutla, bir teneke ya da ağaca ateş etmeler sayılmazsa hiç kullanılmamıştı. Bir de, bazı harika günlerde... sonsuz mavi bir gökyüzü, yolda uzaklarda, küçük bir leke gibi görünen bir *charret*,^{*} duman, kümes kokusu, birkaç Slav çiftçi. Bir erkeğin erkek olduğu olgunluk çağı. Eline fazla büyük gelen, ağırlığını bir tarafına vererek yürümek zorunda bırakan bir tabanca—kaburgaları üzerinde hiç eksik olmayan o baskı. Sadece göstermek ve gösteriş yapmak için iyiydi, özellikle de pokerin tavsadığı alacakaranlık saatinde: tabancayı sökmeleri için verir, sonra gözleri bağlı, kadının birinin ikide bir dudaklarına koyduğu sigaradan bir nefes çekerek, sökülmüş parçaları birleştirirdi—gözü görmeden, etrafında parmaklarının sevgi dolu, kıvrak hafızasını neşeyle izleyen dostane bir hayranlık dalgasıyla, üzerinde şaha kalkmış tay kabartması olan tahta plakaları kabzaya vidalayaarak gösterisini bitirdiğinde kopan alkışlarla göğsü kabarırdı.)

“Anlaştık,” diye tekrar etti Larsen, pardösüsünü iliklerken. “Her şeyden önce tersanenin çalışmaya devam etmesi lazım. Gereken bütün tedbirleri hiç tereddüt etmeden alacağım. Artık maaş meselesini sonra halledeceğiz. Fakat tekrarlayayım, ilerisi için şu veya bu biçimde bir güvence almak benim için çok önemli.”

Petrus ellerini kaldırdı ve ardından sakalını kaşıdı. Sarımtırak suratı neşeyle, ölçülü bir zafer ifadesiyle öne eğilmişti.

* Genellikle atların çektiği iki tekerlekli yolcu arabası—çn.

“Anlıyorum, beyefendi,” diye fısıldadı. “Fedakârlığınızın karşılığını almak istiyorsunuz. Bence çok iyi. Şimdiki maaşlar için bir yönetici tayin edin ve onunla anlaşın. İlerisi derken, tam olarak ne istiyorsunuz?”

“Öyle ya da böyle bir güvence, bir sözleşme, bir belge,” diye güldü hafifçe, tatlı ve rahatlatıcı.

“Neden olmasın?” diye heyecanla haykırdı Petrus. Belli ki daha önce üzerinde çalışılmış bir hareketle, deri portföyün fermuarını ağır ağır açtı. “Sizinle anlaşmamamız için bir neden görmüyorum.” Kâğıtları çıkardı ve yeleğinin cebine takılı kalemi aldı. “Ne tür bir belge istediğinizi söyleyin. Beş yıllık bir sözleşme mi? Bir dakika,” diyerek ceketinin iç cebindeki gözlüğü çıkarıp taktı ve hor gören bir güvensizlikle gülümse-di. “Buyurun beyefendi.”

“Peki,” dedi Larsen dostane bir gülümsemeyle. “Acele etmek istemiyorum ama pişman olmak da istemiyorum. Öncelikle, beş yıl süreli bir sözleşme imzalamak iyi olur; kendimi belirsiz bir süreliğine bağlamak işime gelmez. Maaşa gelince... Genel müdürlük görevinin belli bir yaşam düzeyini gerektirdiğini biliyorsunuz.”

“Kesinlikle. Zaten bunu sizden önce ben isterim.” Petrus’un şimdi yukarı kaldırdığı yüzünde ciddi bir memnuniyet ifadesi vardı. “Şu anki maaşınız nedir? İtiraf edeyim, son zamanlarda daha önemli dertler yüzünden tersanenin bordrosuyla ilgilenemedim.”

“Diyebiliriz ki... şey, şu anda dört bin kazanıyorum. Durumun normale döndüğü günden itibaren altı bin diyelim.”

“Altı bin mi?” Petrus kalemin ucunu dudaklarının üzerinden geçirerek bocaladı. “Altı bin. Bir itirazım yok. Fakat bunu kazanmak lazım beyefendi. Peki; beş yıllık işi ve ücretini

düşünerek geçici bir belge düzenleyeceğim. Sabit sözleşmeyi sonra hallederiz.”

Eğilip yazmaya başladı, çok yavaş, her bir harfi tek tek çizerek. Bir reklam kamyonetinin hoparlörü sessizliğin içinde bangır bangır bağırdı, sonra uzaklaşarak boğuldu. Larsen doğrulup etrafına baktı. Levhalar, teneke kutular, öylece bırakılmış fırçalar; fırtına öncesi sessizlik yüklü havanın rengi; yazı masasının üstüne kapanmış ihtiyar. Ve bu gözle görülür işaretlerin ötesinde, ama onlar üzerinde varlığını hissettiren, şehrin o eski ve neredeyse değişmez kısmındaki sessizlik. Tam dörtmala koşmaya başlamak üzere toynaklarını kaldırdığı anda, dalgalanan kuyruğuyla yakalanmış, sonbahar otları rengindeki kocaman at. Ağaç dallarının birbirine girdiği nemli, yuvarlak meydan; boş banklar, kimsenin kurduğunu göremediği su birikintileri. Nehirden, ticaret mahallesinin esenlik içindeki bloklarından yükselerek yayılan bir gün batımı.

“Buyrun okuyun,” dedi Petrus.

Larsen kâğıdı aldı ve tek tek dizilmiş, muntazam kusursuz harfleri inceledi. “İşbu belgeyle, Sayın E. Larsen’i, Yönetim Kurulu Başkanı olduğum Jeremías Petrus Anonim Şirketi’nin tersanesinin genel müdürlüğüne atıyorum. Söz konusu atama beş yıllık bir süre için geçerli olacak, daha sonra hazırlanacak bir sözleşmeyle...”

Larsen kâğıdı katlayıp cebine koydu. Petrus ayağa kalktı.

“Artık her şey tamam,” dedi Larsen. “Size güvenim her zaman tamdır; fakat işlerin yasal tarafını da unutmamak lazım. Siz bir beyefendisiniz. Daha fazla vaktinizi çalmak istemiyorum; Tersane Limanı’na ne kadar çabuk dönersem o kadar iyi. Yine de, size veda etmek için tekrar geleceğim.”

“Gelmeseniz de olur,” diye karşılık verdi Petrus. “Sakin sakin çalışabilmek için bu dinlenme fırsatından yararlanmak istiyorum. Hâlâ halletmem gereken bazı ayrıntılar var.”

“Pekâlâ.” Larsen elini uzatmadı, ihtiyar da. Kapıya gittiğinde arkasına döndü. Petrus onu unutmuş görünüyordu; tekrar yerine oturmuş, masanın üzerine belgeleri yayıyordu. “Affedersiniz,” dedi Larsen, sesini yükselterek. “İlgimi çekti de, ayrıca gurur duydum: adımı hatırlıyorsunuz. İlk adımı ya da en azından baş harfini.”

Petrus ona bir an baktı, sonra kâğıtlara ve dosyaya doğru konuştu.

“Komiser çok iyi biri. Arada sırada beni görmeye geliyor, hatta birlikte öğle yemeği yiyoruz. Pek çok şeyden söz ediyoruz. Tersane Limanı’nda olduğunuzu ve daha önce de beni görmek için şehre indiğinizi biliyordu. Bana dosyanızı gösterdi, beyefendi; aslında pek değişmemişsiniz. Belki biraz daha şişman, biraz daha yaşlısınız.”

Larsen tek kelime etmeden kapıyı açıp kapattı. Koridorun sonunda süveterli adamı buldu ve birkaç pezo verip silahlı polise kadar peşinden gitti. Oradan da yavaş yavaş, soğuktan titreyerek, karo taşların üzerinde ses çıkarmadan, sokağın ışı-ğıyla karşılaşınca kadar tek başına yürüdü.

Kurucu Meydanı’nın buz tutmuş dairesini geçti ve cüzamlı duvarlarının neredeyse tümü sarmaşıkların kuru köpüğüyle kaplı bir sokaktan; büyük büyük bahçelerin, kocaman evlerin, gölgelerin ve yoklukların olduğu bir sokaktan merkeze doğru yürüdü. “Belki de hayatımda şehrin bu tarafına hiç gelmedim, belki her şey farklı olabilirdi, belki hep bunlar gibi bir evde yaşamak istedim.” Dimdik ve topuklarını vura vura yürüyordu, adımlarının meydan okuyuşunu çınlatmak için en sessiz böl-

geleri arıyordu, onu yenmelerine izin vermemeye kararlıydı, ama geriye savunulacak ne kaldığını bilmiyordu.

“Neden olmasın? Beş yıl önce, akşamları Santa María’nın eski mahallelerinde gezen bir adam olsaydım her şey farklı olurdu. Sadece, bu تنها sokakları gezme ve yeni meydanın üstüne inmeye başlayan geceyi karşılama zevki için, bir yere varmak için acele etmeden, iş ve sefalet kaygısı taşımadan, önce geçici bir hevesle sonra dostça, bu mermer merdivenli, büyük demir kapılı evlerde yaşamış ölü insanların hayatını düşünerek. Mümkündür. Ne olursa olsun, şimdi bir şeyler yapmak, herhangi bir şey yapmak her zamankinden daha gerekli.”

Yeni meydanın ortasında, nerede yemek yiyip uyuyacağına karar vermeye çalışırken, Tersane Limanı’na dönmek gibi ayartıcı bir fikre kapılmaması gerektiğini kavırıyordu. “Çünkü artık kendimi dünyanın başka hiçbir yerinde kabul ettiremem, artık ne bir şeyler yapabilirim, ne de sonuçlarıyla yüzleşebilirim.”

Limana doğru yürüdü, dalgın dalgın yemeğini yedi ve geceyi geçirecek bir oda için ücrette anlaştı; fikir aklına geldiğinde, ölüm için bir bekleme odası, kutsal bir intibak dönemi üzerine düşünerek kahvesini karıştırıyordu.

İlkin bunu neden daha önce düşünmediğine hayret etti Petrus, “O Gálvez denen herif, dün de evveli gün de benimle görüşmek için geldi,” der demez. Sonra Gálvez’in yanında olma, artık içinde nefes alamadığı mantık dünyasıyla bağı olan herhangi birinin dost yüzüne bakma ihtiyacı hissetti. Gálvez, kendisi gibi, Santa María’da dolanıp duruyor olmalıydı: dili ve âdetleri bilmediğinden şaşkın, sürgünün büsbütün büyüttüğü dertleriyle, bir yabancı, bir eloğlu. Karşılaşmalarını hayal etti, sohbetlerini, kendi memleketlerine yapabilecekleri atıf-

ları, birbirlerine anlatacakları gereksiz ama teselli edici anıları, barbarlara karşı aniden içlerinde kabarcak küçümsemeyi.

Sonra beş yıl önceki Santa María'yı düşündü: bekleyerek geçirmek zorunda olduğu bütün o zamanı, zafer aylarını, ardından haksız olduğu kadar tahmin edilir olan o felaketi. Zihnine üşüşen insanların, gecelerin, olayların arasında, Gálvez'e ulaşmasını sağlayacak tek şeye tosladı. Belki hâlâ şehirdeydi. Telefona gitti ve isteksizce numarayı çevirdi.

"Emniyet," dedi adamın uykulu sesi.

"Medina ile konuşmak istiyorum." Karşı taraftaki tereddüdü duydu, sonra farklı, daha kesin bir sessizlik oldu. İyimserce gülümseyerek Medina'yı hatırlamaya, onun o dalga geçen, meydan okuyan halini gözünün önüne getirmeye çalıştı; hâlâ hayatta olmasını, polisliği bırakmamış olmasını istedi.

"Emniyet," dedi ikinci, daha uyanık bir ses.

"Medina'nın arkadaşıyım. Şehre yeni geldim."

"Kimsiniz?"

"Larsen dersiniz yeterli olur. Yıllar öncesinden bir arkadaş. Ona söyler misiniz lütfen?"

Uzaklardan gelen geceye ait bir çıtırtı işitti sonra, derinlik-siz bir sessizlik, bir duvar gibi bomboş; ardından, geniş ve işlek bir odanın uğultusuyla yüklü, daha farklı, gergin bir sessizlik.

"Medina," diye homurdandı sıkılmış ses.

"Ben Larsen, bilmem hatırlıyor musunuz?" Larsen, birden heyecanından, gergin memnuniyetinden pişman oldu. Karşısındakinin temkinlilik zırhını indirmek için dalkavukça güldü.

"Larsen," dedi ânında ses, iç çeker gibi. "Larsen," diye tekrarladı, hayret ve memnuniyetle.

"Komiser?"

“Yardımcısı. Üstelik emekli oluyorum. Nereden arıyorsunuz?”

“Kıyıdaki bir balık lokantasından. Limanla fabrika arasında.”

“Bir dakika,” dedi Medina. “Kaçmaya niyetim yok; maalesef kaybedecek bir şeyim yok, başıma hiçbir şey gelemesin,” diye geçirdi aklından Larsen. “Larsen maalesef, sabaha kadar buradan ayrılamam. Aradığınıza çok sevindim; uğrasanıza bana, eski günleri yâd ederiz. Sahil yolunun başına kadar giderseniz bir taksi bulursunuz. Olmazsa B omnibüsüne binin, Emniyet’in karşısındaki meydanda inersiniz. Ne diyorsunuz?”

Larsen tamam deyip kapattı. “Bana ne yapabilirler ki? Artık düşmanım bile kalmadı, ne tuzak kurabilirler ne saldırabilirler. Şimdi onlara tahammül bile edebilirim, gevezelik edip onları eğlendirebilirim hatta.”

Medina, göz alıcı bir floresan ışığına boğulmuş, duman altı olmuş, kirli kahve fincanları masaların ve kitaplığın üzerine bırakılmış, boş bir odada oturuyordu; uzun bacaklarını masaya dayamış, karnının üzerinde başparmaklarını çevirerek gülümsüyordu. Yüzü aynen Larsen’in hatırladığı gibiydi; çiçek bozuğu lekeleri kırışıklıkların görünmesine engel oluyordu, ağarmış iki ince saç tutamı şakaklarından ensesine iniyordu. “Burası adam doluydu herhalde, Medina onları göndermiş olmalı. Benimle yalnız kalmak için. Benimle ne işi olacaksa,” diye düşündü Larsen.

Tabii eski zamanlardan konuştular, ama ikisi de genelev hikâyesini açmadı. Medina tatlı tatlı gülümsüyordu, zor ama ümit dolu yılları hatırlar gibi. Sonra esnedi, ağır ağır doğrulup ayağa kalktı ve şimdi daha şişman olsa da hâlâ zinde olan kahverengi üniformalı koca gövdesini gerdi.

“Larsen,” dedi. Yüzüne, kendini korumak için ahmakça bir gülümseme kondurmuş, ara ara farkında olmadan kaşına kadar uzamış kır perçemini mekanik olarak kaşıyan, deri koltuğa yığılmış adama düşünceli düşünceli baktı. “Evet, sizinle konuşmayı çok istiyordum. Birkaç aydan beri Tersane Limanı’na yerleştiğinizi, orada çalışmakta olduğunuzu biliyoruz.”

“Beni şarşırtmak için nasıl bir oyun oynuyorsun acaba, aramızdaki mesafeyi gözüme sokmak için,” diye içinden geçirdi Larsen.

“Doğru,” diye acele etmeden cevap verdi, güçsüz bir alayla. Kibir gösterisi. “Her şeyi öğrenmişsiniz. Belgrano Otel’nde kalıyorum. Petrus’un tersanesinde çalışıyorum. Müdürüm. Şirketi toparlamaya uğraşıyoruz. Gizlim saklım yok. Hem siz de hatırlarsınız, ben hiçbir zaman bir şey saklamadım.”

Medina dişlerini göstererek başını salladı; ardından boğuk sesinde kelimeler yuvarlandı.

“Benim de hiçbir zaman sizinle kişisel bir sorunum olmadı. Vali, ‘yeter artık’ dediğinde, emirleri yerine getirmek zorunda kaldık. Bir asır geçmiş gibi. Beni aramayı düşünmüş olmanıza sevindim. Sizin için yapabileceğim bir şey varsa...” Masaya kadar geri gelip bir bacağına bir köşesine yerleştirdi. “Kahve ister misiniz? Burada ikram edebileceğim tek şey. Ben yeterince içtim. Dediğim gibi, komiser yardımcılığına kadar geldim ve orada bitti. Bir yıla kalmadan emekli olacağım.” Gerinerek gülümsedi, vücudu zinde, kaderine razı olmuş. “Neyse, bir ihtiyacınız varsa söyleyin. Elbet bir şey için aradınız beni, sadece görmek için değil herhalde.”

“Elbette,” dedi Larsen. Bacak bacak üstüne attı, şapkasını dizlerine geçirdi. “Başından beri farkında olmalısınız, telefonda sesimi tanıdığınızdan beri. İstediğim ufacık bir iyilik.

Tersanenin bir görevlisi söz konusu, Gálvez, en üsttekilerden biri. Birkaç gün önce ortadan yok oldu. Bana Santa María'dan postaya verilmiş bir istifa mektubu gönderdi. Hanımı, doğal olarak, çok huzursuz. Gelip onu aramayı teklif ettim ve bütün şehri dolaşmama rağmen en ufak bir ize rastlayamadım. Geri dönmenden önce bir şey biliyor musunuz diye size başvurmayı düşündüm. Düşünsenize, hanımefendiye bir haber götüremeden dönmek pek iyi olmaz.”

Medina bir an bekledi, bileğini yavaşça çevirip kol saatine baktı ve bir silkinişle masadan uzaklaştı. Larsen'e doğru yürürken ayakkabılarının kauçuk tabanları muşambanın üzerinde gıcırdıyordu. Larsen'in yanında dikildi, neredeyse bacaklarıyla dizlerine değerek; yaşlı ve bıkkın bir zalimliğin ve düşmanlığın okunduğu alacalı yüzünü Larsen'e doğru eğdi.

“Larsen,” dedi, boğuk sesi sabırsızlıkla. “Başka ne var? Gitmeden yapmam gereken şeyler var ve yorgunum. Şu Gálvez hakkında başka ne biliyorsun?”

“Başka ne mi?” diye mırıldandı Larsen. “Saklayacak bir şeyim yok,” diye ellerini kaldırdı ve gülümseyerek avuçlarına baktı. Korkmuyordu; Medina'nın sorusu, üstüne doğru eğilip sorular soran başka adamlarla ilgili anılarını canlandırdı. “Başka ne mi? Ticari sırlar söz konusu diyebilirim. Fakat size güvenmekle iyi edeceğimden eminim. Gálvez Santa María'ya Señor Petrus'un aleyhine bir ihbarda bulunmak için geldi. Hâkim Señor Petrus'u tutukladı; bildiğiniz gibi, o da şu anda bu binada. Bu akşamüstü konuştum kendisiyle ve bana Gálvez'in defalarca onu görmek istediğini söyledi. Hepsi bu. Ben de düşündüm ki, Gálvez buralara geldiğine göre nerede olduğunu biliyor olabilirsiniz. Başka ne var... Başka bir şey yok, bildiklerim bu kadar, onun için benden alacağınız bilgi de bu kadar.”

Medina yukarıdan tamam der gibi başını salladı, tekrar gülümsedi; nefesini yavaşça verdi ve uykulu uykulu ceketini ilikledi. Tekrar saate baktı.

“Tamam Larsen, hadi gidelim. Size inanıyorum, başka bir şey bilmediğinizden eminim. Gelin, gerisini size ben anlatırım.”

Yazıhaneden çıktılar ve taş döşeli koridorlardan yürüdüler. Ölgün bir ışığın altında bir nöbetçi topuklarını vurarak onları selamladı; Medina hışımla bir kapıyı açtı.

“Girin,” dedi sıkıntılı ve iğneleyici bir sesle. “Girmek ister misiniz istemez misiniz diye sormuyorum, hayır diyecek haliniz yok.”

Kötü aydınlatılmış soğuk bir yerden, dezenfektan kokuları arasında yürüdüler. Bir dişçi koltuğunun yanında durdular, arkasında parlak metalden araç gereç dolu iki camlı dolap, ikisinin arasında da bozuk bir radyatör vardı. Kapaklı küçük bir çalışma masasının etrafını dolandılar. Gittikçe soğuyan salonun dibinde, çelik arşiv dolaplarının oluşturduğu duvarın önünde, üzerinde kaskatı olmuş beyaz bir örtünün olduğu bir masa vardı, yerdeki oluklara sular damlıyordu. Medina örtüyü kaldırdı, aksırığını bastırmak için mendilini çıkardı.

“Hikâyenin gerisi bu işte,” dedi. “Gálvez’in ta kendisi, değil mi? Üşütmek istemiyorsanız, bakın ve çabucak söyleyin. O değil mi? Aceleye getirmiyorum.”

Larsen, taş masanın üzerinde gördüğü, katılaşmış, nüfuz edilemez, tüm fazlalıklardan kurtulmuş, parlak ıslaklığıyla hafiften müstehcen görünen devrik gözleriyle o beyaz yüzden nefret etmedi, ona acımadı da. “Hep söyledim: Şimdi o gülümseme yok, öteki yüzün altında hep bu yüzü vardı, her zaman: bizi canlı olduğuna inandırmaya çalışırken, çoktan

kaybettiği gebe bir kadının, sivri burunlu iki köpeğin, benim ve Kunz'un, sonsuz çamurun, tersanenin gölgesinin ve umudun bayağılığının arasında sıkıntıdan ölürken. Şimdi gerçek bir adamın ciddiliğine, sertliğine, hayattayken göstermeye cüret edemediği parıltıya sahip. Ondan geriye sadece şiş gözkapakları, yavan bakışlarının yarımayları kalmış. Fakat onun bunda kabahati yok," diye düşündü.

"Evet, o. Nasıl oldu?"

"Kolay. Tekneye bindi ve Latorre Adası'nı geçtiklerinde kendini suya attı. Yarım saatte bitmiş olay. Güneş battıktan sonra cesedi dalgakırana vurmuş. Gálvez olduğunu biliyordum, size göstermek istedim sadece."

Tekrar esnedi, bir elini Larsen'in sırtına koydu, öbür eliyle örtüyü hızla ölünün üzerine çekti.

"Bu kadar," dedi Medina. "Sizden sadece bir ifade imzalamanızı isteyeceğim, sonra gidebilirsiniz."

Onu yarı aydınlık koridorlardan geçirerek iki adamın satranç oynadığı bir yazıhaneye soktu. Birdenbire, o âna kadar takındığı göstermelik cana yakınlığı bir kenara bıraktı.

"Tosar," dedi. "Bu adam boğulanı şimdi teşhis etti. İfadesini al, sonra bırak gitsin."

Adamlardan biri masanın üzerindeki daktiloyu kendine çekti. Bir diğeri dalgın dalgın Larsen'i inceledikten sonra satranç tahtasına döndü. Medina odayı geçip başka bir kapıdan çıktı, veda etmeden, yüzünü dahi çevirmeden.

Larsen, kendi kurnazlığından memnun, suratında bir gülümseme, davet beklemeden bir iskemle çekip oturdu. Gálvez'in ölmediğine, onun böylesine çocukça bir tuzağa düşmeyeceğine, hava kararınca Tersane Limanı'na, hiçbir değişikliğin olmadığı o dünyaya geri döneceğine kani olmuştu.

TERSANE—VII
ÇARDAK—V
EV—I
KÜÇÜK EV—VII

Böylece Larsen'in nehirden yukarıya, tersaneye doğru son yolculuğunun vakti geldi. Artık sadece yapayalnız değil, dehşet içindeydi de; iradeleri hilafına, ama hiçbir kibir ve hesapçılık izi olmadan, inanç duyma ihtiyacında olduklarından kuşku duymaya başlayan insanların yaşadığı huzursuz edici aydınlanmanın başındaydı. Çok az şey biliyordu ve bilinmek arzusuyla etrafını saran şeyleri de burun kıvrarak geri çeviriyordu.

Tek başınaydı, mutlak, gösterişsiz bir yalnızlık; ağır ağır, isteksiz, acele etmeden, seçme olasılığı ve arzusu olmadan, haritası saatbesaat büzülüp küçülmekte olan bir toprakta uzun adımlar atıyordu. Kesin ama bilinmeyen bir yere ve âna vaktinde varmak gibi bir sorunu vardı: Ona değil de, kemiklerine, cüssesine, gölgesine ait bir sorun. Ona randevuya sadık kalma sözü verilmişti (kimse tarafından).

Öyle ki, herhangi bir teknede, aniden inen bir kış gecesinin başında nehirden yukarı giden, kıyıda zar zor seçilebilen çalılara dalgın dalgın bakan ya da bunlara bakıp dikkatini dağıtmaya çalışan, sağ kulağında adları bilinmeyen kuşların ötüşü çınlayan bir adamdı sadece—o adam, Larsen.

Öyle ki, kaldırabileceğinden fazlasını bilmeden, fakat Petrus'un Kurucu Meydanı'nın karşısındaki hapishane odası-

nın penceresinden bakarak aramış olduğu şeyi teknedeki yolculuğunun bir ânında keşfetmiş olarak, yeşilimsi bir ışık huzmesi ufukta kararırken Tersane Limanı'na vardı. Belgrano'nun oraya girdi—kendisini bir şeyleri aşama aşama yapmanın verdiği düzen hissiyle rahatlatmak için, yıkanmak ve içki içmek için, patronu bir hayalet olmadığına inandırmak için.

Odasına çıktı, soğuktan titreyip büzülerek, ışıksız koridor-
da, el yordamıyla lavaboyu bularak, gömleğinin kollarını kı-
vırıp elini yüzünü yıkadı. Suyun neşeli sesinden başka bir şey
yoktu gecede. Kurulanmak için başını kaldırdı, ısırın, kirli
havayı hissetti; aya bakındı ama solgun gümüşü parıltısından
başka bir şey göremedi. İşte o an, ölmüş olduğu düşüncesini
tereddütsüz kabul etti. Karnı lavaboya dayalı, parmaklarını
ve ensesini kuruladı—meraklı fakat huzur içinde, takvimleri
umursamaksızın, ölümünün sadece kendisini ilgilendiren bir
olay olmaktan çıkacağı o uzak güne, büyük sona kadar zama-
nı nasıl dolduracağını düşünerek.

Giyinmeyi bitirdi, tabancayı incelemekten, açıp kapatmak-
tan, tek gözünü kapatıp çevirdiği şarjörün içine bakmaktan,
masanın üzerine dizdiği kurşunları, askerlerini inceleyen bir
subay gibi gözden geçirmekten bıkmıştı. Giyinmiş, taranmıştı,
kıyafetinin kapatmadığı yerlerini güzelce yıkamıştı, kokular
sürmüş, tıraş olmuştu, bir dirseği masaya dayanmış, ağzında
içine çekmeden tuttuğu sigarayla, öylece duruyordu. Mobilya
olmadığı için normal büyüklükteymiş gibi görünen ufacık
odanın ortasında yalnızdı, soğuktan donuyordu. Geçmiş kal-
mamıştı ve kaçınılmaz geleceği oluşturacak eylemlerin, kendi-
si ya da herhangi biri tarafından tamamlanabileceğini biliyor-
du. Garson çocuk içeri girmek için izin istediğinde mutluydu,
üstelik bu mutluluğun hiçbir faydası yoktu.

Larsen ona bakmak için kımıldamadı; dar alnını, sert kara saçlarını, yüzündeki sakın ama uyanık ifadeyi gözünde rahatlıkla canlandırdı.

“Beni çağırdığınızı duydum galiba. Bunca zamandır neredeydiniz? Geri dönmeyeceğinizi söylüyorlardı. Yemeği burada mı yiyeceksiniz diye sormaya geldim. Taze et getirdi tekne.”

Oğlan elindeki toz beziyle fiske vura vura komodinin, üzerinde çalar saat olan rafın tozunu aldı; masanın kenarlarının tozunu almak için yaklaştı.

“Bana bak,” dedi Larsen. “Burada yemek niyetine yapılan pisliği yemek gibi bir niyetim yok.”

“İyi edersiniz,” diye karşılık verdi oğlan heyecanla. “Fakat et taze. İster yiyin ister yemeyin, benim umurumda mı sanki.” Masanın bir bacağından bezi geçirmek için eğildi, Larsen’e bakmadan gülümseyerek doğruldu.

“Bana bak,” diye tekrarladı Larsen. Birden sigarasını yere attı ve hayretler içinde, garsona bakmak için başını yana eğdi. “Yahu sen ne yapıyorsun burada? Yani burada, Tersane Limanı’nda, dünyanın bu pis köşesinde ne işin var?”

Oğlan umursamadı, bu sözlerin kendisine söylenmediğini düşünüyordu herhalde. Masaya yaslandı ve temizlik bezi, mendil ve peçete olarak kullandığı pis paçavrayı yavaşça yüzüne kadar kaldırdı; kenarlarından işaret ve başparmaklarıyla tutarak bembeyaz dişlerini gösteren gülümsemesiyle çevirdi.

“Aynısını ben size sorabilirim. Üstelik daha haklı gerekçelerle. Ne bekliyorsunuz burada? Uzun zaman geçti ve istediğiniz hiçbir şey olmadı. Yani ben öyle düşünüyorum,” dedi oğlan.

“Hah!” dedi Larsen, ellerini ovuşturarak.

Oğlan masadan uzaklaştı ve bezi kafasının üzerinde sallayarak iki dans adımı attı.

“Artık şu aptal kocakarı bir daha bağırmaya kalkmaz bana.”

“Hah!” dedi Larsen bir kez daha, endişe ve hayranlık karışımı bir ifadeyle eğdiği başını yukarı kaldırarak. Ufacık, zalimce bir olaya ihtiyacı vardı, bir ilaca, bir kadeh içkiye ihtiyaç duyar gibi. “Demek anlamak istemiyorsun. Cilayı çıkart da ayakkabılarımı parlat.”

Oğlan yine dans ederek dolaba gitti ve açık sarı üzerine mavi çiçekli oval bir teneke kutu çıkarttı. Dizlerinin üzerinde, Larsen’in gevşekçe uzattığı ayakkabıların tozunu silip, bezle cilalarken, sadece parlak saçları ve yırtıklarının arasından yün bir yeleğin gözüktüğü beyaz eprimiş ceketı görünüyordu.

“Demek anlamak istemiyorsun, oğlum,” dedi Larsen yavaş yavaş, yüksek sesle, kelimelerin üzerine basa basa.

Çocuğun cilayı koyup dolabı kapatmasını bekledi. Sonra oğlanın kıpırdamayacağından emin yaklaştı ve bir eliyle yanaklarından tuttu. Hafifçe sarsıp bıraktı. Oğlan yerinden kılmıdamadı; gözlerini yere çevirmiş, bezi omzunun hizasında katlayıp açıyordu.

“şimdi sana açıklayacağım, anlamaktan başka çaren kalmasın diye,” dedi Larsen ağır ağır, usançla. “Yüzüne dokunan iyi bir adam. Bunu unutma. Bir zamanlar senin gibi bir çocuk tanımıştım, hatta sana çok benziyordu, sabahın kör karanlığında, Corrientes Caddesi’nde, senin hiç bilmediğin bir dünyada çiçek satıyordu, şarkıcılar, fahişeler ve metresler için. Özellikle menekşe, çok iyi hatırlıyorum. Ve yıllar sonra tekrar o muhite döndüğümde, bir gece küçük bir bara gittim, bir masada arkadaşlarımla oturuyordum, çocuk menekşe sepetiyle yanıma geldi. Arka tarafta içki içen iki polis, çocuğun yanlarından her geçişinde sırtarak pandik attılar. Demek istediği-

mi anlıyor musun bilmem. Bir baba gibi konuşuyorum seninle. Bu anlattığım, birinin başına gelebilecek en berbat şeydir.”

Larsen, şapkasını almak için masaya gitti ve aynanın karşısında, ne adını ne sözlerini hatırladığı bir tangoyu ıslıkla çalmaya çalışırken başına yerleştirdi. Çocuk yatağa doğru koştu ve ona sırtını dönerek, bu kez de kıvırdığı beziyle pencerenin pervazını silmeye başladı.

“Bu işler böyledir,” dedi Larsen efkârla. Pardösüsünün önünü açıp cüzdanını çıkardı, on pezoluk beş banknot çıkarıp masanın üzerine koydu. “Al işte, elli pezo sana. Borcumdan ayrı... Ama sağa sola para dağıttığımı patrona söyleme.”

“Peki, teşekkürler,” dedi çocuk, yaklaşıp. “Demek bizimle birlikte yemiyorsunuz. Haber vermem lazım.” Sesi şimdi daha keskin, daha küstahtı, nefesi kesilmişti.

“Birkaç yıl önce olsaydı öğüt vermek yerine kafanı kırardım. Anlattığım şeyi unutma, e mi? Menekşeleriyle gelmişti yanıma; yine bir kış günüydü. Polisler onu ellediklerinde hiçbir şey olmamış gibi davranmadı, çünkü herkes görmüştü, üstelik öfkesini de gösteremezdi, karşısındakiler kanundu. Böylece bu dünyada olabilecek en hazin şeyi yaptı: bize öyle bir gülümsedi ki Allah seni öyle bir gülümsemeden sakınsın.”

“Peki,” diye karşılık verdi oğlan, gözlerini kırpıştırarak, neredeyse neşeli. Bezi masaya yaymış ellerini üzerine koymuştu; esmer yüzü çocuklaşmıştı, gözlerini devirmiş, hülyalı ağzını hafif bir güvensizlikle aralamıştı, soru sorma arzusunu güçlkle bastırıyordu. “Çok mu geç döneceksiniz? Yani size yemek için bir şeyler saklayayım mı? Ha, unutuyordum. Bunu size bıraktılar. Dün, sanırım,” diyerek eğildi ve kirli pantolonunun cebini karıştırdı, dörde katlanmış, açık bir zarf çıkardı.

Larsen leylak renkli kâğıdı okudu: "Josefina ile ben sizi se-
kiz buçukta yukarıda yemeğe bekliyoruz. Ama daha önce ge-
lin. Arkadaşınız A.I."

"İyi haber mi?" diye sordu garson.

Larsen cevap vermeden ve dönüp bakmadan çıktı; aşağı-
da patronun bir kadeh içki teklifini geri çevirdi, hızla sokağın
soğuşuna daldı. Sağa dönüp yapraksız ağaçların sıra sıra di-
zildiği geniş sokakta yürümeye başladı, hâlâ yüzünü göster-
meyen ay solgun beyaz ışığıyla ona yol gösterir gibi yapıyordu.
Düşünmeksizin yürüyordu, yarım kilometre, yarım kilometre
daha; çünkü koşuştururkenki bu görüntüsü bir düşünce değil-
di—bu kez sadece kır evine, çardağın karanlık ve buz tutmuş
tümseğine, kireç lekeleriyle kaplı heykelleri, yabani ot bürü-
müş patikaları, kazıklarla ve kuru bitki gövdeleriyle dolu çiçek
tarhlarıyla bahçeye koşmuyordu; hiçbir taşkınını ulaşamaya-
cağı kadar yükseğe inşa edilmiş evin tam kalbine koşuyordu.
Şöminedeki alevin inatçı çıtırtısı ve sıcaklığıyla büyük salona
doğru koşuyordu; iskemlelerin en eskisi ve en muhteremine,
sadece Petrus'un ya da ölmüş annenin ya da adı telaffuz edi-
lemez merhum teyzenin gövdesini taşımak için saklanan is-
kemleye doğru.

Telaşla koştururken, kendini sıcak, temiz, derli toplu bir
odanın ortasına, gururla ve doğallıkla yöneteceği bir sahne-
ye doğru koşarken gördü; bir yandan da, bu sahneyi başından
beri ne kadar yanlış kurduğunu kabullendi ve kendi yaratacağı
yeni bir çağın başlangıcını belirleme yönündeki tarihi ihtiyacı
yerine getirmek için hangi değişiklikleri yapacağını planladı.

Zili çaldı ve hiç gitmediği bir çiftlikteki harabeye dönmüş
evin ya da bir ekin yığınının ardından yükselmekte olan ayın
tepesinin ağaçların karaltısından ayrılışını izleyerek bekledi.

Sonra, engellerin büyüğü biçimde birbiri ardına aşılmasının yarattığı heyecandan başka hiçbir şeylerini hatırlamadığı masallarda olduğu gibi, büyük kapıdan girdi, selamına karşılık vermeyen suskun Josefina'nın önünden geçti, köpeğin hamlelerinden kurtuldu ve yüzüne çarpan dalları iteleyerek, ay ışığının ve sarnıcın ağıtsal kokusunun yansıdığı beyaz şekillerden sıcak bir merhaba anlamı çıkarmaya çalışarak dolambaçlı patikanın çakıllarına topuklarını vura vura yürüdü.

Arkasında kadının adımları ve köpeğin soluması, çardağın girişine gelip durdu.

“Sizi beklemiyorduk,” dedi Josefina, sabırsız bir sesle. Uzak bir kahkaha iması. “Beyefendi habersiz ortadan yok oluyor, döndüğünde de bir haber göndermiyor.”

Larsen çardağın girişinin sivri kemerine yöneldi, masanın ve oturakların taşına bakarak, elleri ceplerinde, gövdesi biraz eğik, sağ omzunun üzerinden ayın biraz daha tırmanmasını bekledi.

“Geç oldu,” dedi kadın. “Neden inip kapıyı açtım bilmem.”

Angélica Inés'in mesajı cebinde duruyordu, Larsen mektubu yokladı fakat çıkarmadı. Yukarıda, evin iki penceresi ıslıl ıslıl yanıyordu.

“Yarın gelin isterseniz. Şimdi çok geç.” Adam bu alaycı meydan okuma halini biliyordu.

“Burada olduğumu haber verin. Evde yemeğe davet eden bir mektup göndermiş bana.”

“Biliyorum. Üç gün önce. Belgrano'ya ben kendim getirdim. Ama şimdi yatıyor, hasta.”

“Önemli değil. Señor Petrus çağırdığı için Santa María'ya gitmem gerekti. Babasından haber getirdiğimi söyleyin ona. Birkaç dakika da olsa, onunla konuşmam lazım.”

Yine o kahkahaya benzer ses. Larsen, başını geriye atmış evin ışıklarına bakıyordu; tek istediği, kendisine ait olana adım atacağı, uzun arkalıklı tahta sandalyede ateşin yanına kurulacağı, nihayet evine kavuşacağı anla arasına giren zamanı silmekti.

“Hasta, dedim size. Aşağı inemez ve siz de yukarı çıkmazsınız. En iyisi gidin siz, çünkü kapıyı kapatmam lazım.”

O zaman Larsen, nefretini körüklercesine yavaşça kuşkuyla döndü. Yüzü ay ışığıyla yıkanmış, dudaklarını ayırmadan kendisine gülümseyen ufak tefek kadını gördü.

“Bir daha dönmezsiniz diye düşünüyordum,” diye mırıldandı kadın.

“Babasından bir mesaj getirdim. Gerçekten önemli bir mesaj. Çıkalım mı?”

Kadın bir adım attı; kelimelerin ve bir saniye sonra anlamlarının toplaşarak kaybolmasını, beyaz havadaki gölgeler gibi dağılmasını bekledi. Sonra gerçekten gülmeye başladı, soluk soluğa ve meydan okuyarak. Larsen o an, içinde bir yerlerde kıvrılıp canlı kalmış bir şey olduğunu anladı—belki de kendisi değil de hafızasıydı bunu anlayan. Elini uzatıp tersiyle kadının boynuna dokundu ve sonra bir omzunun üzerine sakın ve ağır bıraktı. Köpeğin hırladığını ve dikildiğini duyabiliyordu.

“Hasta, uyuması lazım,” dedi Josefina. Neredeyse kıpırtısız duruyordu, omzundaki eli ürkütüp kaçırmamaya özen göstererek, hatta daha sıkı bastırmaya zorlayarak. “Gitmek istemiyor musunuz? Burada, dışarıda üşümüyor musunuz?”

“Hava soğuk,” diye kabul etti Larsen.

Kadın, hep gülümsemeye devam ederek, ufak parlak gözleri adama dönük, sakinleştirmek için köpeği okşadı. Sonra Larsen’e yaklaştı, omzundaki eli, sanki kendisine aitmiş gibi,

kımıldatmadan. Ta ki Larsen onu öpmek için biraz eğilinceye kadar. Dudakları belli belirsiz bir şeyler hatırlıyordu, arzu ve huzur.

“Aptal,” dedi kadın. “Onca zaman. Aptal.”

Larsen aklı biraz karışık, başını salladı. Sanki eskiden bildiği bir şeye bakar gibi bakıyordu kadına, alaycı ve ışıltılı gözlerine, şimdi ay ışığında dişlerinin görüldüğü alelade ağzına. Kadın başını iki yana sallayarak, yarı hayret yarı keyifle, erkeklerin ne kadar aptal olabildiklerini, hayatın ne kadar saçma olduğunu düşündü. Tekrar öptü adamı.

Kadın Larsen’i elinden tutup, çardağın bahçenin ortasındaki sınırının etrafından dolaştırdı, çıplak heykellere sürtüne sürtüne, otların, nemin, ekmek fırınının, fısıltılı kuşhanenin yeni kokularını keşfederek yürüdüler. Nihayet evin çinili zeminine, odaları topraktan ve sudan ayıran beton temelin çevrelediği zemine vardı adımları. Josefina kadının yatak odası tam orada, bahçe katındaydı.

Larsen alacakaranlıkta gülümsedi. “Ah biz yoksullar,” diye düşündü tevekkülle. Kadın ışığı yaktı, onu içeri aldı, pardösüsünü çıkarttı. Telaşla sağa sola koşup etrafa çeki düzen vermeye çalışırken, odaya bakmayı içi kaldırmadı Larsen’in; yüzüne yayılan eski, beceriksiz, şehvetli gülümsemesiyle, gençliğin eski, unutulmuş parıltısını hissederek, alnına düşmüş kır saç tutamlarını düzeltip bekledi.

“Rahatına bak,” dedi kadın sakın bir sesle, ona bakmadan. “Bir şey istiyor mu diye bakıp dönerim. Deli kız.”

Aceleyle çıkıp arkasından kapıyı sessizce kapattı. O zaman Larsen, o gün ve tersanede geçirdiği o bezdirici, o nihai kış boyunca içine işleyen bütün soğuğun artık kemiklerine yerleştiğini ve bundan sonra gittiği her yerde o dondurucu ürpertiyi

yayacağını hissetti. Yüzündeki gülümseme, içindeki unutma isteği daha da büyüdü; ani bir hırsla hizmetçinin odasını karıştırmaya koyuldu. Hızla oradan oraya gidip eşyaları elliyor, bazılarını eline alıp yakından bakıyordu—ölmeden önce memleketinin havasını koklayan biri gibi, hüznü telafi eden bir avuntu hissiyle. İşte yine karşısındaydı hepsi: her darbede zıngırdayan gevşek çubuklarıyla metal yatak; yosun kabartmalarıyla süslenmiş maşrapa ve yanındaki yeşil seramik kâse; sararıp sertleşmiş tüllerle çevrili ayna; bakire Meryem ve Azizleri gösteren resimler; komedyenlerle şarkıcıların fotoğrafları; kalın oval bir çerçeve içinde, ölmüş yaşlı bir kadının fotoğrafından yapılma karakalem resim. Ve tabii koku— havalandırılmamış bir odadaki, kadın, kızartma, pudra, parfüm, dolapta saklanan ucuz elbiselik kumaşın hiç geçmeyecek kokularının karışımı.

Kadın iki şişe beyaz şarap ve bir kadehle dönüp de onu havaların en soğuğundan, köpeğin pençeleri ve hırlamalarından, boşa harcanmış onca yıldan ayırmak için iç çekerek kapıyı ayağıyla kapattığında Larsen korku duyulacak zamanın işte o an gerçekten gelip çattığını hissetti. Yine kendi olmaya, ergenliğinin katı gerçekliğine dönmeye zorlanacaktı. İlk gençlik çağında bir güne döndü, kendisinin ya da annesinin olabilecek bir odada, eşiti olan bir kadınla. Onunla evlenebilirdi, onu dövebilir ya da terk edebilirdi; ve yapacağı hiçbir şey, aralarındaki kardeşlik duygusunu, derin ve sıkı bağı bozmazdı.

“İyi ettin, bir yudum ver,” dedi. Sonunda yatağın kenarına oturmayı gözü kesmişti.

Kadınla birlikte tek kadehten içti, onu sarhoş etmek istiyordu, bu arada birkaç saat kullanmasına izin verilen dalgın ve kibirli gülümsemeyle, defalarca duyduğu yalanlar, sorular ve sitemler seline cevap yetiştiriyordu. Sonra, “Sus,” dedi

Larsen; seramik kâsenin içinden yosun kabartmalı maşrapayı çıkardı ve ihtiyar Petrus'un imzaladığı mutluluğa giriş belgesini kâsede yaktı.

Üst katta, kendine vaat ettiği topraklarda uyumakta olan kadın hakkında bir şey duymak istemiyordu. Josefina'nın, kıyafetlerini çıkarmasına itiraz etmedi ve bütün gece, tenleri kavuştuğunda, kadının yalan arzusunu tattığında bile, sessizliğin sürmesini istedi.

Sabahın erken saatlerinde veda ederken kendisinden istenen bütün yeminleri fısıldadı. Kadınla kol kola, bir yanında kadın bir yanında köpek, bahçeden büyük kapıya doğru, artık ay ışığından yoksun o inanılmaz sessizlikte geçti, arkasına dönüp girilmez evin silüetine bakmak istemedi, ne öpücükten önce ne sonra. Caddenin sonunda sağa döndü ve tersane yönünde yürümeye koyuldu. Artık, o saatte, o durumda, ne Larsen'di ne de herhangi biri. Kadınla birlikte olmak geçmişe bir ziyaret, bir ispritzma seansında yapılan bir görüşme, bir gülümseme, bir avuntu olmuştu ona, bir sis, onun yerinde kim olsa anlardı.

Tersanenin karanlık, küp şeklindeki dev kütlesine doğru, vazife gereği bakmak üzere yürüdü. Gálvez'in karısıyla birlikte yaşamış olduğu küçük eve göz atmak için çevresini sessizce dolandı. Okalıptüs odunu korlarının kokusunu aldı, yerde bir gece öncesinden kalan külleri çiğnedi, tahta bir kasanın üzerine yavaşça oturup bir sigara yaktı. Dünyanın bu en yüksek noktasında, kıpırdamadan, kamburunu çıkararak oturdu; çok eskiden sık sık hayal ettiği, neredeyse arzuladığı, kusursuz yalnızlığın merkezinde olduğunu anladı.

Önce sesi duydu; sonra küçük evin geometrik yarıklarından çıkan keskin, sarımsı ışığı gördü. Ses önce eniklerin güçlü,

tiz viyaklamasına benziyordu; sonra, Larsen kulak kabartmak gibi bir hata yaptığında, insan sesine dönuştü—neredeyse anlaşılr bir ses. Lanetler yağdıran bir ses. Belki de uğursuz ışık, durmak bilmez boğuk hırıltılardan daha fazlasını söylüyordu ona; görmemek için gözlerini kapadı ve parmakları yanıncaya dek sigarasını içmeyi sürdürdü. O buz tutmuş gecenin zirvesinde var olmamaya, yalnızlığını yokluğa dönüştürmeye çabalayan biri, Larsen. Ne idüğü belirsiz bir yığın.

Acıyla ayağa kalktı ve ayaklarını sürüye sürüye küçük eve doğru gitti. Pencere dedikleri ve kısmen cam, kısmen karton ve paçavrayla kapattıkları, testereyle ustaca açılmış deliğe yetişmek için parmaklarının ucunda yükseldi.

Kadını, yatakta yarı çıplak, kanlar içinde, belli bir ritimle şiddetle salladığı başına mihlanmış parmaklarını, ıkınışını gördü. Kocaman karnını, cam gibi gözlerinden çıkan kıvılcımları, sıktığı dişlerini gördü. Olan biteni o an anladı ve tuzağı fark etti. Korku ve tiksintiyle titreyerek pencereden uzaklaştı ve nehre doğru yürümeye koyuldu. Çamura bata çıka, koşar adımlarla, uyuyan Belgrano'nun oradan geçti, birkaç dakika sonra tahta iskeleye vardı, gözyaşları içinde, görünmeyen bitkilerin, çürümüş tahtaların ve su birikintilerinin kokusunu içine çekti.

Tekneciler onu gün doğmadan hemen önce Tersane Limanı tabelasının altında bulup uyandırdılar. Kuzeye gittiklerini öğrendi, yolculuk ücreti yerine verdiği saatini memnuniyetle kabul ettiler. Kış tarafına çömelip adamların yüklemeyi bitirmelerini bekledi. Motoru çalıştırdıklarında ve veda sözlerini haykırdıklarında güneş yükseliyordu. Pardösüsünün içinde kaybolmuş, soğuktan donmuş, endişeli Larsen, güneşli bir manzara hayal etti: Josefina köpekle oynuyor, arka planda

Petrus'un kızı, baygın baygın ama son derece asil bir biçimde el sallıyordu. Işık geldiğinde ellerine baktı; kırıksıklıklarını inceledi, damarları daha şimdiden şiş şiş olmuştu. Başını büyük bir çabayla çevirdi ve—tekne yola çıkıp kıvrımlar çizerek nehrin ortasına doğru ilerlerken—tersanenin hızlı yıkılışına, duvarların sessizce çöküşüne baktı. Keskin kulağı, teknenin gürültülü motoruna sağır, tuğla yığınlarında büyümekte olan yosunların ve demiri yiyip bitiren pasın fısıltısını duyuyordu.

(Daha doğrusu şöyle: Tekneciler onu buldular, neredeyse üstüne basıyorlardı—kara bedeni büzülmüş, şapkasının yağlı saygınlığıyla koruduğu başını dizlerine gömmüş, çiğden sırlıklam, abuk sabuk konuşan bir adam. Kaçmam lazım diye bağıyor, elindeki revolveri çaresizce sağa sola sallayıp duruyordu; çenesine yumruk atıp kırdılar. Biri acıdı da çamurdan çıkardılar, bir yudum *caña* verdiler, güldüler, sırtına vurdular, üstünü başını, kötü havadan yıpranmış, şişmanlıktan gerilmiş koyu renkli üniformasını temizler gibi yaptılar. Üç kişiydi tekneciler, adları kayıtlı; sabah alacasının ayazında, dostça küfürleşerek, telaşsızca, kendilerinden emin, tekne ile küçük hangar arasında gidip gelerek malları yüklediler. Larsen onlara kol saatini teklif etti, pek beğendiler ama kabul etmediler. Onu küçük düşürmemeye dikkat ederek tekneye çıkmasına ve kıçtaki banka oturmasına yardım ettiler. Tekne motorun sarsıntılarıyla titrerken, Larsen ona attıkları kuru çuvallarla örtünmüş vaziyette, tersane binasının yıkılışını ayrıntılarıyla hayal edebiliyor, çürürken, çökerken çıkardığı tıslamayı duyabiliyordu. Fakat ona göre katlanması en zor olan, eylülün başka şeye benzemez kaprisli havası, tükenmiş bir kışın çatlaklarından karşı konulmaz biçimde sızan ilkbaharın ilk hafif kokusuydu herhalde. Tekne hızlanıp nehrin yukarısına

yöneldiğinde, çatlamış dudaklarının kanını yalayarak içine çekti bu kokuyu. O hafta bitmeden Rosario'da zatürreeden öldü, gerçek adı, hastane kayıtlarında yazılı.)

..

Modern Latin Amerika romanının, hatta İspanyol dilinde yazılmış bütün edebiyatların kurucu metinlerinden kabul edilen *La vida breve*'nin 1950'de yayımlanmasının üzerinden geçen yarım yüzyılın ardından Juan Carlos Onetti'nin eserlerinde yeşeren düşünceleri, üslubu, seçimleri, eleştirel yaklaşımları, ifşalarının tonları, vurguları, edebi ve insani kişiliği bugün hâlâ yorumun ve incelemenin konusu olmaya devam ediyor. Uruguaylı yazarın kitapları uluslararası camiaya epey geç bir zamanda ulaşmış olsa da, bugün eserlerinin pek çok dile çevrilmiş olduğunu, İspanyolca konuşan dünya dışında da pek çok incelemeye konu olduğunu görüyoruz. Öte yandan Onetti hiçbir zaman geniş kitlelerin yazarı olmadı, ama çok çeşitli edebi uzamlarda ilgi çekti.

Yazarın bazen dile getirdiği, kimi zaman halk arasında, basında da tepki çeken yalan beyanlarına rağmen onun hakkında bütünsel bir hikâye çıkarabilmek için yine onun verdiği söyleşilere, anılarından, takıntılarından, edebiyat, müzik zevklerinden, siyasi bağlılıklarından ve çok çeşitli konulara dair düşüncelerinden söz ettiği kitaplarına bel bağlamak zorundayız.

- Hortensia Campanella'nın Önsöz'ü, *Juan Carlos Onetti, Obras Completas II, El astillero* içinde. Galaxia Gutenberg, Barcelona, 2013. Kısaltarak çeviren: Çiçek Öztekin.

Hakkında yazılanların ve kendi tanıklıklarının bu zenginliği karşısında, yazarı sunarken toparladığımız bilgilerin belirli açılardan şaşırtıcı olması kaçınılmazdır. Elimizde bir yandan çok sayıda yazarın, akademisyenin ve eleştirmenin ona yönelik büyük ilgisi ve yazdıkları bulunuyor. Bir yandan da, basına verdiği ilk söyleşiden itibaren hayatına ve yaratım sürecine dair anlattığı, ilerleyen yıllarda zaman zaman tekrar ettiği, kendi içinde gayet tutarlı bir “resmi versiyon” söz konusudur. Böylece onun hakkında kimi stereotipler fazla sorgulanmadan tekrar edilip durmuştur. Yazarın “karanlıkta kalan öteki yüzü”ne dair bazı tanıklıklar varsa da bunlar resmi versiyondakiler gibi rağbet görmemiştir;^{*} sanki iletişimsizlikten, insanın düşmüşlüğünden, karamsarlıktan, sıradışı erotizmden söz eden bir edebiyat ile onun huysuz, uyumsuz, kadın düşmanı yazarı miti bazı insanların daha çok işine gelmiştir.

Juan Carlos Onetti, Latin Amerika’nın bütününden, bir di-
zi tarihi, siyasi ve toplumsal dinamikle ayrılan bir ülkesin-
de doğdu. On dokuzuncu yüzyıl sonlarında doğmuş, bugün
pek az hatırlanan Uruguaylı deneme yazarı Arturo Despouey,
Uruguay’ın yirminci yüzyıldaki ilk elli, altmış yılını mutlu bir
ironiyle “tepside sunulan ütopya” diye betimler. Gerçekten de
Uruguaylıların epey uzun bir süre ayrıcalıklarının keyfini sür-
düğü ütopya şöyle bir şeydi: Kıtanın en ileri toplumsal yasaları;

- * Bu yazıda zikredilip referans verilmeyen yazara ait ifadelerin hepsi, yazının yazarının Onetti’yle yaptığı çeşitli kişisel görüşmelerden alınmıştır. Bu görüşmeler şu mecralarda yayımlanmıştır: “Juan Carlos Onetti, entre el exilio y el reino,” *El País*, 17 Haziran 1979; “La literatura es una forma de vivir,” *El Socialista*, sayı 163, 22 Temmuz 1980 ve “Onetti, retrato de un escritor” başlıklı video, çekim: Juan José Mugni, söyleşi: Hortensia Campanella, 1989-90.

pek az ülkeye nasip olan, evrensel ve i erici bir eēitim sistemi; kültürlü bir mediokrazi; etnik ve toplumsal çatışmaların olmayışı; bireylerin hemen her sorununa koşan, hastanelerle tiyatro-lara, emeklilik ikramiyeleriyle casino'lara aynı derecede önem veren, her zaman her yerde mevcut babacan bir Devlet. Bu ya-ratılan mit, işi "Uruguay gibisi yok" mottosuna kadar vardır-mıştı; dışarıdakiler ise Uruguay'ı "Amerika'nın İsviçresi" diye nitelemekteydi. Yirminci yüzyılın ilk on yıllarında büyüyen çocuklar—1909'da doēan Onetti de bu çocuklardan biriydi—onlara okuma zevki aşılayan, sınıf atlamayı olanaklı kılan ve yetişkinlikte geçimlerini kazanmak için asgari koşulları saēla-yan bir eēitim sisteminin ayrıcalıklarını tattılar. Pek çok mem-leketlisi gibi Onetti de, bu yıllarda ülke yöneticilerinin çaba-larını takdir etmekten başka ne yapabilir ki? Bu çabalar ancak 50'li ve 60'lı yıllarda patlak veren krizle birlikte, belirli bir elit entelektüel  evre tarafından eleştirilmeye başlanacaktı.

Tarihte sıkça rastlanan sarkak hareketi Uruguay'da da vuku bulur: İyimser Uruguay mitine karşı "45 kuřaēı"nın ařırđ eleş-tirileri. Bu neslin "eleştirel nesil" diye adlandırılması boşuna deēildir. Aralarında Mario Benedetti, Idea Vilari o ve Carlos Mart nez Moreno'nun da bulunduēu bu kuşak kendilerine "ken-dini kırbaçlayan nesil" adını takmıştı. Onetti de bu neslin "b -y k aēbisi"ydi: şüphesiz keskin yargıları, edebi ve toplumsal eleştirileriyle bu kuşak üzerinde büyük etkisi olmuştur. Onun eserlerinde açıkça belli bir siyasi tavrđ benimsememiş de olsa, sı-nırlđ bir bölgeye deēil çok daha geniş bir dünyaya atıfta bulunan toplumsal gerilimler, siyasi çatışmalar boy gösterir. Sözgelimi Onetti'nin 30'lu 40'lı yıllarda yazdıēı denemelerinde ve bazı kur-gusal metinlerinde, Avrupa'da faşizmin yükselişi veya ABD'nin Latin Amerika  zerindeki oyunları gibi temalara rastlarız.

Onetti'nin yazmaya çocuklukta başladığını biliyoruz; edebiyat onun oyuncağı, tutkusu olmuştu. O yaşlarda hikâye anlatmanın gücünü, “yalan söylemenin” işlevini keşfetmişti; bir nevi çocuklukta söylenen yalanlar şu edebiyat dediğimiz yazılı ve basılı yalanların başlangıcı değil midir? Yazarın ve aile fertlerinin hatıralarında, Juan'ın “Knut Hamsun'vari küçük hikâyeler anlattığı”ndan söz edilir, hatta büyük ağbisi Raúl ona Kanutito dermiş.

Geçici masumiyetin kaynağı olarak çocukluk Onetti'yi ömrü boyunca izleyecek takıntılardan biriydi. Bir yerlerde, “çocukluktan bir şeyler taşımayan kişi benim arkadaşım olamaz,” der. İnsanın en değerli şeyinin çocuklarda el değmeden kaldığına, maalesef büyüyünce büyük çoğunluğun bunu kaybettiğine inanırdı. Onetti'nin hayatıyla eserlerinde gerçek ile kurgusal olan arasındaki ilişkilere bakıldığında bütünsel bir tutarlılık görülür, bu onun planladığı bir şey değil, kişiliğinin doğal sonucudur. Yaşlanma karşısındaki keder ve bunun genelde sefil şekillerde kabullenilişi hemen bütün kitaplarında çıkar karşımıza.

Henüz Kaybedilmemiş Zamanlar

Durmak bilmeden yazan Onetti'nin yazıları iki kanaldan akmaya başlar: Birincisi gençlikte kendine iş edindiği gazetecilik ve daha sonra kurgu. Gün ışığına çıkan birkaç şiiri olmuştur, bunlar büyük ihtimalle yazarın içini dökmek veya kafasını dağıtmak için karaladığı birkaç şiirdir. Halbuki Onetti büyük şiirin iyi bir okuruydu: “Öteki türlü sü ilgimi çekmiyor: Şiirde arası yoktur,” der. Kurguda hemen her türde yazmıştır: kısa hikâyelerden hacimli romanlara, novelalardan uzun hikâyelere... Anlatacağı hikâye hangi formu talep ediyorsa kendini ona dayatmıştı.

Onetti 1928-29 yıllarında iki yeğeniyle birlikte *La Tijera de Colón* adlı bir taşra dergisi çıkarır. Yedi sayı çıkan derginin hedef kitlesi “Villa’daki kültürlü ve duyarlı gençlik”tir. Yazarın ilk yazıları bu dergide yayımlanmıştır, ancak imzasız oldukları için hâlâ spekülasyona açıktırlar. İzleyen yıllarda çok çeşitli vasıfsız işlere girip çıkacaktır, okumaya vakit yaratabilmek için bilerek bu hayatı benimser; girip çıktığı bu işler arasında gazeteciliği “bildiğim işler arasında en katlanılır olanı” diye niteler.

Gazeteciliği ile romancılığı arasında en ufak bir ilişki olmadığını söyler hep. Birbirlerini hiçbir şekilde etkilemediğini de. Gazeteci romanlarından ve köşelerinde “edebiyat parala-yan” gazetecilerden nefret eder. Ona göre bu iki uğraşın temelinde farklı duyarlıklar yatar. Onetti gazete yazılarında konularını genel ilgi alanlarından seçerdi. Yazdıklarını defalarca düzeltirdi, dolaysız bir üslubu vardı. Kurgu eserlerindeyse çok farklı konuları yazdığını, farklı bir üslup benimsediğini biliyoruz; belirli bir okur için yazmazdı, onun için önemli olan kafasındaki hikâyeye en uygun ifadeyi bulmaktı. Pek çok yerde aslında kendisi için yazdığını söylemiştir: “Belki de bu yüzden birçok kişi edebiyatımı okumanın, tercüme etmenin çok zor olduğunu söylüyor, halbuki bana öyle basit görünüyor ki.”

Onetti’nin ilk hikâyelerini bastırması pek kolay olmamıştı. 1939’da ilk romanı *El pozo* [Kuyu] yayımlandığında o güne kadar sadece üç hikâyesi basılmıştı. Yazı hayatı kabaca üç evreye ayrılabilir: İlk eserlerindeki olgunluk düzeyine rağmen başlangıç diye adlandıracağım ilk evre 1943’te yayımlanan *Para esta noche*’ye [Bu Gece İçin] kadar tanımlanabilir. 1954’te yayımlanmış da olsa *Los adioses* [Vedalar] de bu evreye dahil edilebilir. Santa María sagasının damgasını vurduğu evreyi çekirdek diye adlandırabiliriz. Bu anlatılar Onetti’ye İspanyolca dilin-

de yazılan edebiyatların bütününde sarsılmaz bir yer sağlayacaktı. Bu evreye, en meşhur *La vida breve* [Basit Hayat], *El astillero* [Tersane], *Juntacadáveres* [Ceset Toplayıcı] üçlemesinin yanı sıra kısa ama bir o kadar önemli *La cara de la desgracia* [Talihsizliğin Yüzü], *Para una tumba sin nombre* [Sahipsiz bir Mezar İçin], *Tan triste como ella* [Onun Kadar Hüzünlü], *La muerte y la niña* [Ölüm ve Kız Çocuğu] adlı kitapları ve 1950 ile 1973 arasında kaleme aldığı kısa hikâyeleri de dahil edilmektedir. Son olarak sürgün dönemiyle çakışan zirve döneminden söz edebiliriz. Bu evrede öne çıkan eserleri *Dejemos hablar al viento* [Artık Rüzgâra Karşı Konuşmayalım] ve *Cuando ya no importe* [Artık Bir Önemi Yok] ile bazı çok kısa hikâyeleridir. Biyografik bilgi açısından bakarsak bu edebi izleğin iki önemli sahnesi vardır: 1975'e kadar Buenos Aires/Montevideo ve 1975'ten sonra kesin olarak yerleşip kök saldığı Madrid.

Genç Onetti 1930'da Montevideo'ya ziyarete gelen kuzenine âşık olunca hiç tereddüt etmeden bu şehri terk edip onun peşinden Buenos Aires'e gider. O zamana kadar Montevideo'da tutunabileceğı ilginç bir iş bulamamıştır zaten. Gündelik hayat açısından zor yıllardır, fakat yazar bu yeni şehirde kısa sürede *Crítica* gazetesinde iş bulur. Daha da önemlisi ilk dişe dokunur kurgu eserlerini de bu şehirde yazmaya başlar. Örneğin 30'lu yılların başlarında sonra kaybolacak olan *El pozo*'nun ilk versiyonunu ve birkaç hikâye; bunlardan "Avenida de Mayo-Diagonal-Avenida de Mayo" 1933'te yayımlanır. Bu, yayımlanan ilk hikâyesi olacaktı. Ayrıca *La Prensa* gazetesinin düzenlediğı hikâye yarışmasında ilk ona girecekti.

Onetti'nin tam anlamıyla gazeteci olması ise Buenos Aires'teki ikinci dönemine rastlar. Genel yayın yönetmeni olduğı *Vea y Lea* dergisine yazılar yazmanın yanı sıra

İngilizceden çeviriler yapar. Uruguay'da çıkan bir yayına yazdığı ilk yazı ise 1937 tarihli'dir.

1931 yılında büyük bir duygusal çalkantı yaşar ve karısı María Amalia'dan ayrılır, onu ve bir yaşındaki oğlu Jorge'yi terk edip Montevideo'ya döner. Orada kısa süre sonra, María Amalia'nın kardeşi María Julia'ya âşık olur, onunla evlenir. 1939'da haftalık *Marcha* dergisine katılır, yayın sekreterliği işini üstlenir; dergi, ilerleyen on yıllarda sadece Uruguay'da değil, tüm Latin Amerika'da önemli bir odak haline gelecek, Avrupa'da da yankıları duyulacaktır. Onetti bu işe dört elle sarılır, daha en baştan çok net bir çerçeve çizer: "Burası hiçbir grubun, eğilimin hizmetinde olmayacak. Uruguay edebiyatı ve sanatının saygınlığını kabul eden ve onu ileri taşıma arzumuzu paylaşan herkese açıktır." Edebiyat ortamına yönelik eleştirilerini kendisine ayrılan iki sütunda dile getirir, kendilerine "entelektüel" diyen bazı kişileri siestadan uyandırmayı hedeflediğini ifade eder. Bir yandan da hiçbir zaman açıkça söylememiş de olsa, bu sütunlarda yıllar yılı kendine özgü bir edebiyat kuramı geliştirmektedir. Yazar, yazar olmak için doğmuş kişidir, bunun bilincini hep taşımalıdır ve hiçbir şeyin dikkatini dağıtmasına izin vermemelidir ona göre. Onetti, yakın dostu, hikâyelerinin hayranı olduğu Julio Cortázar'ın şu sözüne zaman zaman atıfta bulunmayı severdi: "Çok oku, çok yaz, hep boz."

Onetti *Marcha* yıllarında dergiye çok değerli kişiler getirir, yabancı edebiyatların, özellikle de Kuzey Amerika ve Fransız edebiyatlarının tanınması için çalışır, yarışmalar düzenler. İlk düzenlediği bir hikâye yarışmasıdır; bu yarışmayı H.C. Ramos diye biri kazanır, fakat ödül törenine gelmez, onu hiç gören olmaz. Onetti yıllar sonra Ramos'un kendisi olduğunu itiraf eder, Herminia Ferreira Ramos adlı bir kuzeninin soyadını

kendine takma ad yapıp yarışmaya girmiştir. Bu yarışmanın amacı, “milli edebiyatın son derece büyük ihtiyaç duyduğu itme gücünü verebilecek yeni yazarlar keşfetmek, tanıtmak”tır.

Dergide zaman zaman güç anlar yaşanırdı, Onetti onları yaratıcı yollarla aşmasını bilirdi. Örneğin derginin bağlandığı gün olan perşembeleri, herkeste bir gerginlik olurdu. Bazen verilen bir söz tutulmamış, beklenen bir yazı teslim edilmemiş olurdu, böyle durumlarda derginin bazı sayfaları boş kalma tehlikesiyle karşılaşırdu. Onetti’nin en az birkaç defa bu boşlukları kendi yazdığı hikâyelerle doldurup altına, düzmece olduğu belli olan, genelde yabancı takma adlar attığı biliniyor. 80’li yıllarda dostu Omar Prego Gadea bunları tespit ettiği iddiasıyla ortaya çıktığında Onetti biraz cimrilik ederek bazılarının kendisine ait olabileceğini kabul etmişti. Prego daha sonra çok emin olduğu iki tanesini *Cuentos Secretos* [Gizli Hikâyeler] adı altında yayımlayacaktı.*

Bir dönem Buenos Aires’te Reuters’in sekreterliğini de üstlenen Onetti, yazılar yazdığı, yeri geldiğinde düzeltmenlik yaptığı, görsellerini seçtiği, dizgicilerle yan yana çalıştığı *Marcha*’nın “muhteşem yılları” diye nitelediği 1940’ların başını hep hasretle hatırlayacaktır.

Onetti’nin gazeteciliğinde iki eğilim gözlenir: Bir taraftan edebi düşünüm, bir taraftan, kendisinin “insan ruhu ve eylemi” diye nitelendirdiği çözümleme. Kıskançlık, bürokrasi, savaş, siyasetin iniş çıkışları gibi. Birinci eğilimden edebi tutkuları kristalleşir. Faulkner, Céline, Arlt, Greene, Espínola,

* Juan Carlos Onetti, *Cuentos secretos*. “Periquito el Aguador” y otras máscaras, Omar Prego’nun seçkisi ve önsözüyle, Montevideo, Biblioteca de Marcha, 1986.

Hernández... bu edebiyatçılar onun edebi eğilimlerinin haritasını çizerler. Son derece obur bir okur olan Onetti'nin formasyonunda, düzensiz ve derin şüpheler temel yapıtaşlarıdır. Elbette bu liste uzar gider. Fakat Onetti bu yazarlardan etkilendiğini kabul etmez, sadece onları çok sevdiğini söyler. Onetti polisiye roman okumayı çok severdi, en büyük favorisi Hammett idi. Öte yandan bu türde, iyi köyü hiçbir ayırım gözetmeksizin önüne gelen her şeyi okuyan sıkı bir okurdu. Bu “kötü alışkanlığını” şöyle itiraf eder: “Hareketsiz kaldığım her an kitap okumak. Gözlerim isyan edene kadar, gün ağarana dek okumak. Sonra bir ilaç alıp, bir sonraki ‘okumaları’ beklemek üzere uyumak. Başka türden düşleri beklemek için.”

Mario Benedetti'nin söz ettiği Onetti'nin bu “yalnız uğraşı”nda mizahın hep önemli bir yeri olmuşa benzer. Aslında gazetecilik uğraşında da aynı şey geçerlidir. Onetti'nin gazete yazılarının çoğunda zeki mizah unsurları öne çıkar. Kurgusal metinlerinin aksine gazete yazılarını hayatını kazanmak için kaleme alışı, kaçınılmaz olarak bu yazıları kendi dışındaki maddi koşulların etkilerine maruz bırakır. “Gazete yazılarımda mizahı okura yaklaşmak veya ondan uzaklaşmak için kullanırım. Buna karşılık romanlarımda son derece derinlerde işleyen bir ironi vardır,” der. Gazete yazılarında mizahı hicve vardırır, bunu bir eleştiri aracı olarak kullanır. Eleştirileri bazen acımasızlığa varır. Uruguay edebiyat çevrelerinin, kültür dünyasının geri kalmışlığı en eleştirdiği konulardan biridir. Yazılarındaki provokatif, keskin eleştirel ton aslında “45 kuşağı” denen Uruguaylı yazarlar kuşağının genel ruh halini yansıtır.

- “Reflexiones de un lector,” Kasım 1978, *Confessiones de un lector* içinde, Madrid, Alfaguara, 1995.

Zamanla Onetti'nin bakış açısı değişmeye başlar, 1950'lerin ortalarından itibaren katkı vermeye başladığı *Acción* dergisinde ve ayrılmış olsa da zaman zaman yazdığı *Marcha*'da artık daha çok edebiyat eleştirisine yönelir. Yıllar sonra yaşamayı seçeceği Madrid'de, on yıl aradan sonra yine hayatını kazanmak için gazeteciliğe dönecek, İberoamerika'ya yönelik yayın yapan İspanyol EFE haber ajansına aylık yazılar yazmaya başlayacaktır. "Düşünümler" adı altında yazacağı yazıları bütün İspanyolca konuşulan ülkelere ulaşacak, bu da ona uluslararası bir tanınma sağlayacaktır. Biraz zoraki yaptığı bu iş, belli bir tarihe sürekli yazı yetiştirme, yeni konu bulma zorunluluğu gibi şeylerden bir süre sonra sıkılacak ve 1985'te bu işi bırakarak sadece en çok sevdiği şeyi yapmaya dönecektir: Canı istediği zaman yazmak.

Olayların Ruhı

Onetti'nin anlatı evreninin ilk kristalleşmiş hali 1939'da yayımlanan *El pozo*'dur. Bu romanda bizlere ilk defa duygusal vektörlerini serimler. Bu kısacık romanda, sonraki yıllarda yazacağı büyük temaların nüveleri vardır: ötekiyle iletişimsizliğin yarattığı bıkkınlık; bunun bireyde yarattığı düş kırıklığı ve yalnızlık duygusu; bu denkleme aşkı dahil etme arayışları; saf genç kızın kaçınılmaz olarak bozulması; gerçek hayattaki planların, düşlerin peşinden gidilerek değiştirilmesi, bu düşlerin, arka arkaya gelen bütün tatminsizlikleri aşma amacıyla çağırılması gibi.

Yazara eserlerinin ilk yaratım anları sorulduğunda, hem bir arayıştan hem de kendisinin aynı anda özne ve nesne olduğu bir durumdan söz eder. Onetti 30'lu yılların başında henüz ne Sartre'dan ne Camus'den haberi olan bir gençken Eladio Linacero'nun başkahramanı olduğu, "bir ruhun hikâyesi" diye

nitelediği bu romanı sadece bir hafta sonunda aralıksız yazıp bitirir. *El pozo*'nun bu ilk versiyonu kısa bir süre sonra kaybolur, on yıl kadar sonra Onetti tarafından baştan yazılacaktır.

El pozo'da cisim bulan ve ilerleyen yıllarda onun temel estetik hükümlerine dönüşecek olan şu düşünceyi 1939 tarihli bir *Marcha* yazısında dile getirir: "Her kişi hakikati kendi içinde arar, hakikatin bulunabileceği tek yer orasıdır, sanat eserini de hep düş kırıklığıyla sonuçlanan tüm o yapıp ettiklerimiz oluşturur. Bizim dışımızda hiçbir şey ve hiç kimse yoktur. Edebiyat, öğrenilmesi, ama daha da önemlisi yaratılması gereken bir uğraştır."

Onetti'nin anlatı girişiminde, insanın karşısına çıkan gerçekliklerin dönüştüğü varsayımı vardır. *El pozo*'da, "olayların içi hep boştur, vuku bulmalarına neden olan duyguyla şekil alırlar," der. Onetti'nin anlatılarında resmedilen gerçeklik hep basit bir başlangıç ediminin ürünüdür. Belirli bir anektod olur ve roman ilerledikçe açılarak, genişleyerek kendine uygun bir form arar. Bu estetik bükülme, insan özüne bir tür mesafe sağlar. Yapmak istediği içi boş bir sembolik sistem yaratmak değil, çok daha derinlerde yatan bir insani gerçekliği yaratmaktır; bu nedenle sembolik anlam yaratımında özsel ifadelere yoğunlaşır. Mario Benedetti'nin dediği gibi "Onetti, özgül olan-
dan (*Tersane*'nin başkahramanı Larsen) yola çıkıp genel olana (İnsan) ulaşır, sonra yine özgüle döner ve böylece İnsan, *bütün insanlar*, Onetti dahil her bir insan olur."[†] Çünkü bir şey-

* "Propósitos de Año Nuevo," *Marcha*, 30 Aralık 1939; *Réquiem por Faulkner y otros artículos*, Montevideo, Arca, 1975.

† Mario Benedetti, "Juan Carlos Onetti y la aventura del hombre," 1965; *El ejercicio del criterio*, Madrid, Alfaguara, 1995.

leri göstermek yeterli değildir, arayış hep devam etmelidir. *El pozo*'nun anlatıcısı bir yerde şöyle der: "Derler ki pek çok yalan söyleme yolu vardır; ama aralarında en iğrenç olanı hakikati söylemektir, bütün hakikati: O, olayların ruhunu maskeler."

Octavio Paz'a göre roman, "gerçekliğin gerçeğini arayan bir soru"ysa, Onetti'ye göre mesele, tek bir gerçeklik yasasına ulaşmak değil, kişilerin, insan ruhunun tüm o zengin müphemliğinin içinden çıktığı gerçekliğin aldığı çok sayıda biçimi bulmaktır. Okuru, bu yolda, bir tür estetik mesafeye koyar.

Dostoyevski'nin *Yeraltından Notları*'ndakine benzer bir karakter olan Eladio Linacero'da varoluşçu bir bireycilik vardır; o da kırklı yaşlarında, köksüz, toplumsal kodları reddeden, bu nedenle hep kederli, anlaşılmamış bir karakterdir. Onetti'de dönemin yeni bir anlatı biçimi olan sinemanın da etkisi büyüktür; bunu sadece bu sanata dair tutkusunu dile getirdiği yazılarında değil, anlatılarında benimsediği bazı araçlarda da görürüz. Örneğin, metonimi efektlerinin kullanıldığı birinci planların önde olduğu betimlemeler; soyut anlam arayışlarına giren tablolar; elipsis gibi araçlara başvurur. Onetti, edebiyatının en orijinal, en takdir edilen niteliklerinden birini oluşturan üslubunu "nasıl ki yüzümü değiştiremezsem, bunu da değiştiremem" diye tanımlar. Kullandığı şaşırtıcı, özgül sıfatlar, anlatılarındaki nesne, kişi ve durumlara hem paradoksal hem de içinde bulundukları evrenle tutarlı nitelikler verir. Maddi olanın yerini alan ifade veya doğurduğu netice, yazarın kurgu kişilerini soyutlama niyetiyle birleşir. Bir noktadan sonra fantazmalar yüzlerini kaybeder, belli bir hedefe kitlenmenin verdiği güvenle hareket etmeye başlarlar.

Onetti anlatısında *El pozo*'nun Eladio Linacero'sundan başlayarak, düş gören, yani dünyalar yaratan insan figürü mer-

kezde durur. Anlatıcı olsun roman kahramanı olsun yarattığı kişilerin çoğu böyledir. Nietzsche'nin sanat üzerine bir düşüncesine atıfla, "Edebiyat upuzun bir itiraftır," der Onetti. İşte bu katartik niyetten Onetti'nin düş gören, ama hep düş kırıklığına uğrayan insanları çıkar.

Onetti'nin kurgu eserlerinde toplumsal olan da vardır elbette. Ama hep yalnız bireyin bakış açısından. İdeolojiler ve toplumsal gerilimler hep insanların bireysel hayatlarında bir şeyleri harekete geçirdikleri ölçüde girer kurguya, ancak hep belli bir mesafeden, bazen alayla, ama hırçınlığa kaçmadan. Örneğin *El pozo*'daki siyasi militan Lázaro'da olduğu gibi. Ángel Rama, onun sol görüşe bağlı olduğunu, ama her zaman solun dogmatizmine karşı eleştirel konumunu koruduğunu, başka çeşitli siyasi görüşleri de şematizmle suçladığını söyler.*

La vida breve'ye kadar gelen ilk dönem diye adlandırdığım yıllarda kaleme aldığı metinlerde, belki bir sahicilik arayışıyla da bağlantılı olan bu itiraf unsuru baskındır. Bu duruş, daha sonra yerini daha doğrudan, daha acımasız bir üsluba bırakacak, bu da Onetti'yi niteleyen en temel özellik olacaktır. 1941 tarihli *Tierra de nadie*'nin [Hiç Kimsenin Vatanı] arka kapağına yazdığı şu cümle acımasızlığın habercisidir: "Güney Amerika'nın, genç Amerika'nın en önemli ülkesinde ahlaki bakımdan kaygısız bir insan tipi yükselmektedir, bu insanın yazgısına inancı yoktur, en ufak bir ilgisi de. Bu insan tipini, benzer bir kaygısızlıkla resmeden romancıyı da ayıplamayın."

Yirminci yüzyıl başlarında Uruguay ve genel anlamda Latin Amerika edebiyatında "toprağın ve tropik ormanların büyük

* Ángel Rama, "Origen de un novelista y de una generación literaria," *El pozo*'nun ikinci basımına önsöz, Montevideo, Arca, 1965.

romancıları” diye nitelenen kırsal romancılarının belirlediği çerçevede Onetti kentsel romancı olarak nitelenebilir. 1940’lardan itibaren Mario Benedetti ve Carlos Martínez Moreno ile birlikte Onetti Montevideo’da geçen önemli romanlar yazarak bu hattı oluşturmuşlardır. Üçüncü romanı olan *Para esta noche* böyle bir kent romanıdır; Montevideo artık hiçbir şeye inanmayan bir adamın ümitsiz kaçışına ve düşmanının kızı için kendini feda edişine sahne olur. İspanya İç Savaşı’nın da yankıları görülen bu romanda Onetti’nin toplumsal bilincinin yeşermesine tanık oluruz. Bu savaşta çarpışan iki İspanyol anarşistin doğrudan tanıklıklarını okuruz; bu ikisinin yolu Onetti’nin de müdavimi olduğu Café Metro’ya düşer.

İlk hikâyelerinden itibaren Onetti’nin teknik ve ifade bakımından ayaklarının yere iyi bastığını gözlemleriz. İlk hikâye ve romanlarında hep bir şeylerden kaçan insan varken, 1941’den itibaren kaleme aldıklarında absürdün, marjinalin, yabancılaşmışın ilk izlerini görmeye başlarız, bu da yazarı macera ve düştün *başka* gerçeklikler aramaya yöneltir.

Santa María Toprakları ve Büyüsü

Bu boşa çıkan kaçış girişimleri, *La vida breve*’yle birlikte doğan Santa María diyarının “topraklarında ve büyü”nde somutlaşır. Santa María bir romana sahne olan basit bir yer değil, insan ile varoluşunun, kaygılarının, yalnızlığının en temel, en yalın haliyle yüzleştiği mitik bir yerdir. Bu roman Onetti’nin yazısında yeni bir olgunluk evresinin ilk işaretlerini verir. Bu romandan itibaren yazarın evreni “Santa María sagası” diye anılmaya başlanacaktır. Tabii bu saga, on dokuzuncu yüzyılın büyük anlatı sagalarından farklıdır. Burada, bir yazarın, yabancılaşmanın sınırlarını keşfetmek isteyen ama fazla

bir sonuç alamayan bir grup marjinal karakterin hikâyelerini iç içe anlattığı birbiriyle kesişen, bir dizi metni söz konusudur. Bütün kitaplarda belirli bir atmosfer vardır. Bu yitik insanlar bir karamsarlık ve kaygısızlık bulutu içinde hareket ederler.

Santa María nostaljinin gücüyle yaratılmış bir dünyadır. Var olmayana duyulan bir nostalji; Buenos Aires veya Montevideo'nun ötesinde, gerçek olmayan bir şehre. Her şeyden önce bir şey yaratmış olma, yoktan bir şeyi var etme dürtüsüyle yaratılmış bir diyar.

La vida breve'de Brausen'in "hiçbir tutkusu olmayan zavallı bir talihsiz" olduğu söylenir. Fakat bundan birkaç sayfa sonra Brausen yazmanın Tanrı olmak olduğunu fark edecektir. Yazdıkları son derece basittir, yalan dolandır. Bu işin ne kadar basit olduğunu keşfedince, yazıyı kendi yarattığı hayali dünyaya girmek için kullanır.

Anlatının bir yere ihtiyacı vardır, Onetti'de bu yer anlatının kendi içinde inşa olur: oyun belirleyicidir. "Böylece, yazdığım her şeyi icat etmekte olduğumu fark edince şeyler açıklanamaz bir anlam kazanmaya başladı; bir şeyden şüphe duyacaksam, kendi varoluşumdan duyabilirdim ancak," diyecektir yazar. Onetti, "Santa María'da kendimi çok rahat hissediyorum, çünkü orada tanrıçılık oynuyorum" derken bir kurtuluş yolu olarak yazı düşüncesine giden yola girmiştir. *Juntacadáveres* hakkında söylediği (aslında Santa María üçlemesindeki romanların ikincisi olan *Tersane*'den önce tasarlanmış ve yazılmaya başlanmış, ancak on yıl sonra basılmıştır; bu nedenle ikinci mi üçüncü mü olduğu tartışmalıdır) bu açıdan bakıldığında son derece aydınlatıcı bir pasaj vardır: "Ayrıca Santa María'yı, bulunduğum mütevazı yükseklikten, oyuncak şehir gibi hayal ediyorum. Öte yandan tüm bunlara

şüpheye yer vermeyecek şekilde bir anlam veremediğim için ümitsizliğe kapılıyor, bunalıyor, cesaretimi kaybediyorum. Bu yılgınlık beni yazamaz hale getirdiğinde, aslında Santa María diye bir yerin, ne şu Colonia'nın, ne şu nehrin hiç var olmadığını varsayan o oyuna başvurmayı tercih ediyorum.”

Yazarın beyanlarının yanı sıra, çeşitli kişilerde ortaya çıkan alter egoları da ifşaatta bulunur bazen. Örneğin *La vida breve*'de bir yerde Brausen şöyle der: “Fakat o cumartesi akşamı kendimi kurtarma gücüm vardı; Stein'a yazmaya bir oturabilsem, iki hatta bir sayfa bir şey yazabilsem kurtulacaktım [...] Aniden basit bir şey olacak ve ben yazmakla kendimi kurtarabilecektim.”

Santa María hakkında biraz bilgisi olan biri, oranın büyük bir hayal gücü bolluğuyla yaratılmadığını bilir. Mitik şehirde her şeyin yerli yerinde olduğu doğrudur: Nehir, kilise, mezarlık, çarşı. Fakat burası, örneğin Macondo gibi son derece renkli, bol ayrıntılı bir sahneye benzemekten çok uzaktır. Roman kişileri bu mitik şehirde gezinirken manzaraya dair çok fazla betimleme çıkmaz karşımıza; aslında hemen her zaman bu insanlar kapalı mekânlarda karşılaşırlar; bazen uzanmışlardır, dışarıyla çok az temasları vardır, bazen bir pencere, bazen dışarıdan gelen bir ses sayesinde. Doğaya çıkılmışsa, bir kişinin ruh haliyle ilişkisi içinde görürüz onu. Hugo Verani, *La cara de la desgracia*'yı yorumlarken, “doğa bu romanda insanın aynası veya eşlikçisi olarak var,” der, ki bu sözler Onetti'nin başka kitapları için de geçerlidir. “Bana bir oda yeter,” der Onetti. “Graham Green, manzara tasvirlerinden bir şekilde nefret et-

* Hugo Verani, *Onetti: El ritual de la impostura*, Caracas, Monte Ávila, 1981.

tiğini, onları gereksiz bulduğunu söylemişti. Benim de aslen ilgimi çeken insanlar.”

Başkalarına yönelik bu ilgi, bu insanların yazgısını anlama çabasıdır Onetti’yi yazmaya iten. Ancak tarihsel iyimserlikten, insanlığın umut dolu bir yazgısı olacağı düşüncesinden radikal bir şekilde ayrılan aşkın bir duruştur onunki. Bu da onu metafizik bir kötümserliğe, yalnızlığa ve kifayetsizlik duygusuna sürükleyecektir. Fernando Ainsa’nın ifade ettiği gibi bu kötümserlik, “felç edici bir zihin açıklığının” onu getirdiği noktadır, yazarın absürde ve beklenmedik felaketlere ilgisi de buradan çıkar. * İnsan varoluşu hep kaybetmeye mahkûmdur, nihayetinde yazgılarımız hepimizi ölüme götürmeyecek midir? Öyleyse yazma dürtüsü de bir sevgi ediminden ortaya çıkar. Onetti’nin, yarattığı en alçak karakterlere bile bakışı böyledir işte, onları sefalet ve ümitsizliğin pençesindeki kardeşleri gibi görür neredeyse.

Santa María, Onetti’nin üç romanıyla sınırlı kalmaz, kırk yıl boyunca yazacağı hemen bütün roman ve hikâyelerde var olacaktır. Santa María adı ilk defa 1949 tarihli “La casa en la arena” hikâyesinde zikredilir, *La vida breve*’de gözler önüne serilir. Bu andan itibaren şu romanlarda geçer: *Para un tumba sin nombre* (1959), *El astillero* (1961), *Juntacadáveres* (1964), *La muerte y la niña* (1973), *Dejemos hablar al viento* (1979), *Cuando entonces* (1987), *Cuando ya no importe* (1993). Şu hikâyelerde de bazen bir gölge, bazen bir kez zikredilen bir yer adı, bazen hikâyenin geçtiği yer olarak hep oradadır: “El álbum” (1953), “Historia del Caballero de la Rosa y la Virgen encinta que vino de Liliput” (1956), “El infierno tan dimido”

* Fernando Ainsa, *Las trampas de Onetti*, Montevideo, Alfa, 1970.

(1957), “Jacob y el otro” (1961), “Justo el treintaiuno” (1964), “La novia robada” (1968), “Matías, el telegrafista” (1970), “El perro tendrá su día” (1976), “Presencia” (1978).

Ruh Hikâyeleri

Onetti, bir romancının hayatını çok derin yaşaması kaçınılmazdır der. “Yatakta bile uçurumun kenarında olunabilir.”

Onetti’nin aşk hayatı sürekli sarsıntılarla dolu olmuştur. 1945’te bir kez daha evlenir, bu sefer Reuters’ten iş arkadaşı Elizabeth María Pekelharing’le. Ondan 1951’de, Isabel María (Litty) adını koydukları bir kızı olur. Fakat tam o sıralarda ömür boyu hep yanında olacak Dorotea Muhr ile tanışır. Dolly ile Onetti’nin birleşmeleri yıllar sonra olacaktır. Bu arada bir şairle çatışmalı ama çok yoğun bir aşk yaşar. Uruguaylı şair Idea Vilariño’ya *Los adioses* (1954) romanını ithaf eder. Duygusal bakımdan epey çalkantılı 50’li yıllar boyunca Onetti, “Bienvenido, Bob”, “Ejsberg, en la costa” gibi en unutulmaz hikâyelerini ve *La vida breve*’yi yazar.

Onetti birkaç yerde, gelecekte “Santa María sagası” olacak eserinin kurucu metni *La vida breve*’yi nasıl tasarladığından söz etmiştir. Buenos Aires’te, Calle Independencia, 858 numaradaki evinden çıkıp yaptığı yürüyüşlerde tasarlamıştır romanı, Santa María’yı ve sonra tüm yazacaklarında en seveceği karakterlerden biri olacak Larsen’i. Bir gün hep başucunda duran bir kül tablasına eli çarpar, doğal bir tepkiyle, “bunun bir gün kırılmasından çok korkuyorum, bunu bana Larsen hediye etti,” der.

Onetti’nin en baş ilgisi “öteki”nin, insan ruhunun derinlikleridir demiştim. İnsanlık durumu. İşte bütün kahramanları bu ilgiden doğar. Yazar, kahramanlarıyla tuhaf bir ilişki, neredeyse bir bağımlılık ilişkisi halindedir. Onun için ne manzara ne me-

saj önemlidir, tek önemli olan Eladio Linacero'nun da söylediği gibi "ruhların hikâyeleri" dir. Bu hikâyeler onları dile getiren kelimelerde yaşarlar. "Kelimeler bir şeyler açıklamaya koyulduklarında güzeldir veya öyle gibi davranırlar," der. "Üslup şüphesiz insan gibidir, durumlara göre değişir [...] En büyük tutkum, sözlükte emrime amade bekleyen bütün kelimeleri tanımak ve onları en gereken anda, eşanlamlıların müsaade ettiğinin ötesinde bir kesinlikle işe koşturmak. Bu tatmin edilmesi mümkün olmayan tutku sanırım bir yazarın tüm hayatına yayılır."

Onetti, "Yazmaktan başka hiçbir şey yapamam," der, "Yazmaya devam edebilmek için ölümsüz olmak isterdim." İçinden gelen susturulması mümkün olmayan bir dürtüyle yazmaya başlar. "Koca-yazar" dan ziyade "âşık-yazar" olmayı tercih eder. İşte yazıya olan tutkusu böyle bir şeydir. "Dünya üzerinde bir yerlerde hep, uyku ve işten daha çok düşlere vakit ayıran bir insan olacak, bu insanın insan olabilmek için hikâye uydurmak ve anlatmaktan başka çaresi olmayacak."

La vida breve'nin Brausen'i, yaratının büyük gücünü keşfeder ve Arce'de ikiye bölünüp iki insan olur. Onetti'nin alter egosu olan ikinci kişi *Tersane*'de de karşımıza çıkacak olan, kendini "hakikati arayan zavallı bir ihtiyar" diye tanımlayan doktor Díaz Grey'den başkası değildir. Başka anlatılarında başka alter egoları da olacaktır.

Yazarın kurguladığı bazı karakterlerin çeşitli eserlerinde tekrar tekrar ortaya çıkması, onlarla kurduğu bu özel ilişkiyle bağlantılıdır. Brausen, Larsen, Medina gibi evrim geçiren, değişen, güçlü karakterleri vardır, bunlar her zaman metnin

- "Reflexiones literarias," *Acción*, 13 Kasım 1966; *Réquiem por Faulkner* içinde.

düğüm noktasındadırlar; bir de Díaz Grey veya Jorge Malabia gibi genelde olup bitene tanıklık eden, ama yine de önemli olan karakterleri vardır. Bütün derinlikleriyle, zayıflıkları ve tutkularıyla resmedilmiş karakterler.

Yazarın Kalabalıklar Arasında Yalnızlığı

Onetti, 50'li yılların sonunda hayatında bir bütünlük yakalar, tekrar Montevideo'ya taşınmış, sonunda 1955'te evlendiği Dolly ile birlikte Calle Gonzalo Ramírez, 1497 numarada küçük bir daireye yerleşmiştir. Dönemin hükümeti Onetti'nin hayranı olan bazı nüfuzlu kimselerin araya girmesiyle onu kent kütüphanelerinin direktörlüğüne atar. Böylece yazar belli bir mali istikrar sağlayarak yazabilecektir. Bu yıllarda en önemli iki novelasını yayımlar: Kızı Litty'e ithaf ettiği *Una tumba sin nombre* (1959) ile karısı Dolly'e ithaf ettiği *La cara de la desgracia* (1960). Tamamen Santa María'da geçen birincisinin, Onetti'nin dünyasını anlamak için anahtar niteliğinde olduğu kabul edilir. Burada merkezi bir olayın farklı perspektiflerden anlatılarıyla gerçekliğin öznelliği konu edilir. Díaz Grey bu romanda bütün yaratıcı güçlerini kullanır. *Una tumba sin nombre*'de *Juntacadáveres*'teki olaylardan önce olanlar anlatılır; *Juntacadáveres*'te olanlarsa *Tersane*'yi önceler, halbuki *Juntacadáveres Tersane*'den sonra basılır, bu da bir nevi kafa karışıklığına neden olur.*

- * *Novelas de Santa María* derlemesindeki önsözünde Maria Vargas Llosa bu olayı şöyle anlatır: Onetti *Juntacadáveres*'i yazdığı günlerde bir gün Buenos Aires'te Dock Sur'da dolaşırken terk edilmiş bir tersane görür. İlgisini çeker, içeri girer, biriyle tanışır, adam sanki orası terk edilmiş bir yer değilmiş gibi orada çalışmaya devam etmektedir. O yer ve kişi onu o kadar etkiler ki, öteki yazdı-

Onetti, 60'lı yılların başlarında, metninin içinde yer almayan yazarla kendi seçimlerini yapan insan arasında net bir ayrım yapar. “Yazan özne, insandır,” der, “bu yurttışa bir tanım vermek gerekir, onu yöneten milyonlar arasında, açgözlülerin çoğunluk demokrasisinde kendi hayatını seçme hakkı vermek gerekir. Ben şahsen yemin ederim hiçbir şeyi yönetmeyeceğim.” Bu sözlerdeki ironi, yazarın seçtiğı şeyi gölgelemez, bilakis vurgular. Bu zihin açıklığında olan şey nihilizm değil ümitsizliktir.

Burada söz konusu olan, oluşum halindeki insanın yoldaşı olarak talihsizliğin tanınmasıdır: gerçek mutluluğu, bütünsel bir iletişimi engelleyen talihsizlik. Onetti, *Tersane*'de talihsizlik mefhumunu, büyük bir kaygı ve yabancılaşmanın nedeni olarak öne sürer. Bunun neden olduğu insanın o büyük iç sıkıntısına canlı bir cevap da yine *Tersane*'de Larsen'den gelir: “Talihsizlik bu, diye düşündü, kötü şans değil, gelip inatla kalan, sonra vefasızca çekip giden kötü şans değil, talihsizlik, yaşlı, soğuk, yeşilimsi. Gelip kalan bir şey değil, farklı bir şey, kendini göstermek için olayları kullansa da olaylarla hiç ilgisi yok; talihsizlik olur, zaman zaman [...] Şimdi de ne yapsam bana daha büyük bir güçle tutunmasına yarayacak. Geriye yapacak tek şey kalıyor, o da besbelli şu: Herhangi bir şey yapmak, birbiri ardına bir şey yapmak, ilgisiz, anlamsız, sanki birisi (daha doğrusu birileri, her eylem için bir patron) başka

ğı romanı yarım bırakıp *Tersane*'yi yazmaya başlar. *Tersane*, junta diye anılan Larsen'in, bir zamanlar kovulduğu Santa María'ya beş yıl sonra dönmesiyle başlar. *Juntacadáveres*'in yazılmak ve basılmak için yıllarca beklemesi gerekecektir. *Novelas de Santa María*, RBA, Barcelona, 2010—e.n.

birine onları yapması için ücret ödüyormuş gibi ve bu biri de yaptığıının nihai sonucuna ilgisiz, sadece eylemleri mümkün olan en iyi şekilde yerine getirmekle kendini sınırliyormuş gibi. Bir şey ve başka bir şey ve başka bir şey, birbirine uzak, sonucun iyi ya da kötü çıkmasını önemsemeden, anlamlarının ne olduğunu umursamadan. Daima böyle oldu; tahtaya vurmaktan ya da kutsanmaktan iyidir; talihsizlik, oyunun bittiğini anladığında kurumaya başlar, büzüşür ve nihayet düşer.”

Tersane, *Juntacadáveres*’ten üç yıl önce yayımlanır; beş yıl önceki olayları anlatan *Juntacadáveres*’te *Tersane* için birkaç anahtar vardır. *Tersane*’nin Larsen’i *Juntacadáveres*’teki mükemmel kerhaneyi kurma düşünüyüne yerine getirmeye uğraşan Larsen değildir. *Tersane*’deki Santa María’ya dönüşünün ardında geçmişe ve aşkın mutluluğuna dönme arzusu vardır. Hayatın anlamını yakalamak için son bir çaba; toplumdans, yaşlılık ve ölümün ezici bilincinden kaçma yolu olarak umuda sarılma çabası. Bu çabasının aslında faydasız olduğunun farkında olan Larsen, bir şeyler yapıp ediyormuş hayalini sürdürmek ister, çünkü müphem bir şekilde, “kör ve kesintisiz hareketin talihsizliği yeneceğine dair batıl [bir] inancı” vardır.

Onetti, her ne kadar bütün yarattığı kişilere karşı şefkat duyssa da, birden çok yerde Larsen ve Medina’ya duyduğu özel sevgiyi dile getirmiştir. Hikâyelerini büsbütün ümitsizlikten kurtaran ve Emir Rodríguez Monegal’in dile getirdiği gibi onları “sıcak, insani, sahici şekilde güzel” kılan da işte bu şefkattir. Sınırlı ve mütevazı da olsa, insan kurtuluşunun olanaklarının anahtarlarını tam da *Tersane*’de verir. “Birden içinde bir kuşku—herkesin er ya da geç anlayacağı şey—belirdi: Hayaletlerin işgal ettiği bir dünyada tek canlı insan oydu, iletişim imkânsızdı, ayrıca istenen bir şey de değildi, nefret merhamet kadar değerliydi, hoş-

görölü bir kaygısızlık, saygı ile şehvet arasında bölüştürölmüş bir ilgi, talep edilebilecek ve verilebilecek tek şeydi bu dünyada.”

Onetti'nin *Tersane*'de anlattığı, insanların birbirleriyle kurduğu alçakça ilişkilere kaderci bakışı, bir dizi politik yorumu neden olmuştur, yazar bunları her zaman reddetmiştir. Uruguay'ın 60'lı yıllarda içinde bulunduğu tarihsel durum, Marksist ve tarihselci yönelimlere kapı açmıştı; Onetti'nin eserlerine yönelik farklı açılardan eleştiriler de bu dönem yeşermiştir. Eskiden olduğundan farklı olarak eserleri tarihsel bağlamında okunmaya başlamıştı.

Uruguay refah devletinin girdiğı büyük kriz, soğuk savaşın ölkedeki etkileri, pek yakında açılacak olan diktatörlük yolunda vuku bulan toplumsal ve siyasi şiddet, o dönem yazarın toplum içindeki rolüne dair polemiklere neden olmuştu: Yazar ve eseri ne kadar, nasıl angaje olmalıydı? Bu tartışmalardan Onetti de elbette nasibini alır. Ancak o bu tartışmalara girmeyi hep reddeder. *Tersane*, bu çerçevede, Uruguay'ın içine düşmenin eşiğinde bulunduğu dekadansın bir alegorisi olarak okunmanın nesnesi olur. Örneğin *Tersane*'in İngilizce çevirisi Amerika'da yayımlandığında, *The New York Times*'a yazdığı değerlendirmede David Gallagher'in yorumu bu yöndedir. *Tersane*'nin mükemmel bütünsel yapısı, kendi içine kapalı terk edilmiş tersane imgesi, romanda bir yerde ölkenin eski başkanına yapılan atıf, yorumcuyu bu çıkarıma yöneltmiş olmalı; ancak Onetti buna şiddetle karşı çıkar: “Niyetim kesinlikle alegori yapmak değildi, ayrıca edebiyattan anladığım mesaj vermek değildir,” diye karşılık verir. “Mesaj göndermek istersem Western Union kullanırım,” diye dalga geçer.

Santa María romanlarındaki kişilerin seslerinde bitmek bilmez bir isyan tonu, sürekli bir haysiyet arayışı vardır, son-

ları istediği kadar patetik olsun. Bu romanları okurken bir kez daha insanın kendini anlatının gücüyle keşfetmesinin, yaratmasının, kurtuluşunu aramasının önemini görürüz; kendisini ve çizdiği yolu, küçücük ayrıntılarla, çatallanan yollarla, sınırlarla, kafasındaki şüphelerle anlatmaya çabalamalıdır. Onetti de bir romanından ötekine Santa María'yı dokurken ve "bütünsel tek bir roman"a yaklaşıırken, doğrusal bir eksenle her şeyi üst üste koyarak ilerlememiş, onun yerine sarp, çetin, çıkmaz yollardan oluşan bir yapı iskeleti çatmıştır.

Sürgün ve Diriliş

60'lı yıllarda bir taraftan Onetti'nin eserlerine yönelik eleştirilerin şiddeti artarken, bir taraftan kitapları çeşitli dillere çevrilmeye, İspanyolcada ikinci, üçüncü baskıları yapılmaya başlanır. Yazar çeşitli ülkelerden davetler almaya, seyahatlere çıkmaya, konuşmalar, söyleşiler yapmaya başlar. Örneğin 1965'te New York'taki PEN Kongresine davet edilir. Bir yandan da ülkesindeki toplumsal ve siyasal kriz derinleşmektedir. Onetti, 60'ların sonunda bir roman yazmaya başlar, ancak kaderini derinden etkileyecek bazı gelişmelerin ortaya çıkması ve nihayetinde sürgüne gidişi, romanın tamamlanıp basılmasını on yıl geciktirecektir. *Dejemos hablar al viento*, artık sürgünde olduğu İspanya'da, 1979'da basılacaktır.

Aralarda yaşadığı güzel birkaç an dışında, bu on yıl Onetti'nin hayatının zor yıllarıdır. Aguilar Yayınevi, 1970'te, yazarın o ana kadarki bütün eserlerini *Obras Completas* adı altında, Emir Rodríguez Monegal'in önsözüyle basar. Bu yayın, Onetti'nin Latin Amerika edebiyatının temel yazarlarından biri olduğuna dair yaygın görüşün bir göstergesidir.

Onetti, artık *Mancha*'da çalışmasa da dergiyle gönül bağı sürer, zaman zaman dergiye kısa yazı ve hikâyeleriyle katkıda bulunur. 26 Mart 1971'de, derginin uzun süredir savunuculuğunu yaptığı şey gerçekleşir, Uruguay solu, Geniş Cephe adı altında güçlerini birleştirir. Ülkedeki gerilla faaliyetleri ve otoriter devlet şiddeti tırmanmaktadır; tüm kamusal özgürlükler tehlike altındadır, ciddi insan hakkı ihlalleri ve büyük bir toplumsal kaos yaşanmaktadır.

27 Haziran 1973'te bir askeri darbe olur, parlamento askıya alınır; darbeciler, sadece bir yıl öncesinde iyice güçten düşmüş olan gerillaya değil tüm topluma karşı saldırıya geçer: muhalefet partileri, sendikalar, basın, kilise, ilericiler, herkes bu şiddetten nasibini alır. *Marcha* da darbecilerin başlıca hedeflerinden biridir, son dönemde zaten pek çok kez sansüre maruz kalmış, birkaç defa kapatılmıştır, ayrıca mali sıkıntı içindedir. Tüm bu zorluklara rağmen, artık gelenekselleşmiş olan anlatı ödülü 1973'te de düzenlenir; bu sefer kazanan bir kitap değil tek bir hikâyedir. Jüri, yazar Juan Carlos Onetti ve Mercedes Rein ile derginin edebiyat sayfaları sorumlusu Jorge Ruffinelli'den oluşturulur. Ödüle Nelson Marra'nın "El guardespaldas" adlı hikâyesi layık görülür. Jüri Ocak 1974'te gerekçesiyle birlikte ödül kararını açıklar, ancak henüz hikâyeyi onlardan başka kimse okumamıştır. Onetti bir yazışmada, "Ödüle layık görülen hikâye, şüphesiz yarışmaya katılanlar arasında en iyisidir, ancak hikâyede rahatsız edici ve edebi açıdan bakıldığında gereksiz cinsel sahneler bulunuyor," der. Hikâyede, bir işkencecinin bir Tupamara gerillasına yaptıklarına dair açık imalar vardır ve hem Onetti hem yazarın kendisi, *Marcha*'nın direktörüne hikâyeyi yayımlamadan önce gözden geçirmelerini salık verir. Hikâye, bu tavsiyeye kulak

asılmadan 8 Şubat günü dergide yayımlanır ve hemen ardından dergi toplatılır. Jüri üyeleri, yazar, derginin direktörü ve yayın sekreteri tutuklanır. Sadece o sırada Meksika'da seyahatte olan Jorge Ruffinelli kurtulur: Diktatörlük boyunca bir daha ülkesine dönemeyecektir.

Onetti'nin hapisane tecrübesi acı vericinin çok ötesindedir: Ona göre anlaşılmaz, katlanılamaz bir durumdadır. Bütün arkadaşları büyük bir dayanışmayla onu oradan çıkarmaya çalışır, ancak yazar hapiste geçirdiği birkaç haftanın sonunda derin bir depresyona girer. Uluslararası camianın girişimleri, saygın yazarların, sanatçıların topladığı imzalar, askerlerin Onetti'yi, gülünç bir şekilde pornografi suçlamasıyla hapisten alıp bir psikiyatrik sanatoryuma kapatmasıyla sonuçlanır. Dava 14 Mayıs'ta sonuçlanır, hikâyenin yazarı hariç tüm tutuklular salıverilir. Marra, dört yıl daha hapiste kalacaktır.

Onetti, bu olayı takip eden aylarda *Tersane*'ye verilen bir ödülü almak üzere İtalya'ya ve konferans vermek üzere İspanya'ya seyahat eder. İspanya'da çıkan *Cuadernos Hispanoamericanos* dergisi, yazarın yedi yüz sayfalık bir monografisini yayımlar, monografide "Y el plan nuestro" adlı önceden yayımlanmamış bir şiiri de yer alır.

Yazar bu arada, Jorge Malabia ve Díaz Grey'in Santa María'sında geçen *La muerte y la niña* adlı novelasını yayımlar. İncil imalarıyla dolu rahatsız edici bir hikâyesi vardır. 1974'te tutuklanmasından hemen önce, yakın arkadaşı, eleştirmen Jorge Ruffinelli'nin editörlüğüyle *Cuentos completos* adı altında toplu hikâyeleri de yayımlanır. Ruffinelli, yazarın onlarca yıl önce kaybolan *Tiempo de abrazar* [Kucaklaşma Vakti] adlı romanının maceralı bir şekilde bir yerlerde bulunan birkaç bölümünü de yayımlar o dönemde.

Onetti bu seyahatlerden döndüğünde, *Marcha*'nın yeni (kısa süreli) edebiyat sayfaları yönetmeni Heber Raviolo'yla bir söyleşi yapar. Ülkeyi terk etmeyi düşünüyor musunuz sorusuna Onetti şöyle yanıt verir: "Ülkeden gitmek... Biliyorum ki, şayet gidersem ölmeye giderim..." Gitme düşünceleriyle geçen o yıl, Onetti ve Dolly Calle Bonpland, 598 numarada daha geniş bahçeli bir eve taşınırlar. Bu evin keyfini sadece birkaç ay süreceklerdir.

Buenos Aires'ten gelen bir iş teklifini kabul etmesiyle, Río de la Plata'da geçireceği son birkaç aylık dönem başlamış olur. Jorge Luis Borges'in aynı adlı hikâyesinden yola çıkılarak çekilen *El muerto* filminin senaryosunda çalışacaktır. Filmin yönetmeni Héctor Olivera'dır. Bundan kısa süre sonra, Nisan 1975'te, Onetti ve Dolly, bir daha dönmek üzere Madrid'e taşınır.

Herkes sürgünün ilk yıllarını acılı geçirir, Onetti'ninki de ona özgü acılarla yüklüdür. İspanya kültür dünyasının gösterdiği büyük dayanışmaya rağmen her şey yazara yabancı, uzak, zor gelir. Madrid'deki küçük bir yakın arkadaş grubu, çiftin hayatını katlanılır hale getirmek için ellerinden geleni yapar, fakat yazarın tercihi kendini tecrit etmek, içine kapanmak yönündedir. Bu arada Dolly, kendi de mutsuzluğun pençesinde olsa da, ekonomik bağımsızlıklarını elde etmek, yeni bir yuva kurabilmek için iş arar, sürgünlerinin ilk yıllarında morallerini yüksek tutmak için çabalar. Birçok şeyin yoksunluğunu çekerlerken, Onetti için en kötüsü yazamamaktır. "Sürgünün ilk yılları beni felç etti, uzun zaman herhangi bir şey yazmamı engelledi. Bir romanın yarısından fazlasını yazmıştım [*Dejamos hablar al viento*], fakat bu sürgün beni bir nevi kuruttu. Ülkemde başladığıma devam edemiyordum, başka bir romana başlamaksa bana ihanet gibi geliyordu," der.

Maddi ve manevi dünyasının parçalarını bir araya getirmekle geçen o dönemde Onetti'nin ayağına bu kapandan kurtulabilmesi için çeşitli fırsatlar gelir. Montevideo'yu terk edişinden kısa bir süre sonra, Carmen Balcells telif ajansının sahibi yazarı ziyaret eder; Latin Amerika edebiyatının *boom* döneminin "La mamma grande"si diye anılan Balcells, Onetti'nin eserlerinin tüm dünyada yayımlanıp tanınmasında büyük çaba sarf edecektir. Yazar son romanı *Cuando ya no importe*'yi Carmen Balcells'e ithaf edecektir.

Başka bir fırsat daha Onetti'nin hayatına bir istikrar sağlar. İspanyol haber ajansı EFE'nin o dönemki başkanı Luis María Ansón, yazardan, hem İspanya hem çeşitli Latin Amerika gazetelerinde yayımlanmak üzere aylık köşe yazıları yazmasını ister. "Düşünümler" serisi böyle başlar. Onetti azar azar kabuğundan çıkmaya, bazı davetleri kabul etmeye başlamıştır.

1979'a gelindiğinde yazar kendini artık eski hayatından tamamen kopmuş, özgür, yeniden yaratmaya hazır hissetmeye başlar. Yarım bıraktığı romanını ele alır, hatta kendi ifadesiyle onu, "bir solukta, iki ayda" yazar. *Dejemos de hablar al viento* 1979'da yayımlanır, Casino de Madrid'deki sunumu büyük olay olur, aynı yıl İspanya Eleştirmenler Ödülü'ne layık görülür. Bu romanın yayımlanmasından kısa bir süre önce Onetti, verdiği bir söyleşide, romanın sonuna, ilk yazmaya oturduğu anda karar vermiş olduğunu söyler.

"Bu roman iki kısımdan oluşuyor, birincisi Santa María'da ikincisi Lavanda'da geçiyor: Okur, acaba bu iki kısımdan hangisi daha fantastik diye şüphe edebilir, karar ona kalmış." Romanın başkahramanı kendini ait hissedeceği bir yer arar, insanlarla sevgi temelli bir iletişim kurmak ister, "Tanrı olma tutkusunun gerçekleştiği an" diye nitelendirdiği oğluyla bir

ahenk yakalamak ister. Lavanda'da sürgünde olan bu kahramanı Santa María'ya karşı nostalji dolu hasret çeker. Ona, "en sevdiğin Santa María'yı inşa et, yalan söyle, insanları, şeyleri, olayları hayal et," diyen ise Larsen'dir.

Onetti'nin çok sevdiği şairlerden Cesare Pavese, Santa María mitini şöyle tanımlamıştı: "Vecd halindeki, cenin halindeki içsel bir imge, olası pek çok gelişmelere gebe." Gerçekten de *Dejamos hablar al viento*, Santa María'nın "olası gelişmeleri"nden biridir. Her ne kadar şehrin, romanın finalinde yanması son derece incelikli bir şekilde ima edilmiş olsa da romanın kapanışı net değildir, yazar yine başka olası gelişmelerin kapısını aralık bırakmıştır. Bu romandan önce, 1978'de yayımlanan, ama olayları kronolojik olarak sonra vuku bulan "Presencia" adlı hikâyesinde Santa María baştan inşa edilmiş olarak çıkar karşımıza.

Onetti, *Dejamos hablar al viento*'yu bitirirken zihnine birçok fikir, tohum halinde imge üşüşür, bunlar gelecekteki hikâyelerine dönüşecektir. "Yazdıklarımın çoğu, en başta hiçbir anlam ifade etmeyen bir imgeden çıkmıştır," der yazar. "Presencia"da da olan budur. Gazetede bir özel dedektif ile Uruguay diktatörlüğü sırasında hapse atılan bir kişiye dair bir haber okur, arka fonda askeri dikta altındaki Santa María ve sürgün olan bu hikâyeyi kaleme alır. Bu çok nadir bir durumdur: Açıkça siyasi göndermeleri olan ve ülkesindeki durumu anlatan iki hikâyesinden biridir.*

Onetti, Madrid merkezli *El País* gazetesinin 17 Haziran 1979 tarihli sayısına verdiği söyleşide büyük bir coşkuyla yeni bir kitap yazmakta olduğunu duyurur: "Bugüne kadar yazdığım her şeyden, hem yapı hem temalar bakımından kesinlikle çok

* Öteki, gerçek bir hikâyeye dayanan "El árbol"dür (1986).

farklı bir şey yazıyorum; Santa María'nın adı birkaç yerde geçecek," der. O dönem birkaç yerde daha, Napoli *smorfias*ından esinle "yüz bölümlü bir roman" yazmakta olduğunu dile getirir. Ancak bu romanı asla yazmaz, onun yerine bize oradan "El gato", "El mercado", "El cerdito" ve "Jabón" adlı hikâyeleri kalır.

Hayatta Kalmak

Onetti'nin çeşitli edebiyat ödüllerine adaylıklarıyla ilgili pek çok söylenti vardır, sonunda 1980 Cervantes Ödülü'ne layık görülür. Nisan 1981'de yaptığı ödül konuşmasında yazar İspanya'da geçirdiği bu dönemini "hayatta kaldığım yıllar" diye niteler. "İspanyollar bana bu yılları hediye ettiler, yazmamakla geçen uzun yılların ardından işte şimdi yazıya döndüm. Bu cömert topraklar sayesinde, hâlâ söylenecek bir şeyler olduğuna inandım."

Bu ödül Onetti'ye hayatının son yıllarında mali açıdan biraz nefes aldırır, ama bundan da öte tüm dünyada tanınmasını sağlar. Ülkesi Uruguay'da uzun bir aradan sonra yazılarının yine yayımlanmaya başlaması ancak 1983'te, dönemin muhalif bir gazetesinde olur. Sonunda ülkeye demokrasi 1985'te gelir, Onetti'nin gençlik yıllarından arkadaşı Julio María Sanguinetti başkan seçilir; başkan, yazarı Montevideo'ya davet eder, ancak Onetti bu daveti geri çevirir ve hayat boyu Madrid'de yaşama kararını kesin olarak almış olur. Bu

- Rüyalarda beliren şeyleri sayılarla ilişkilendiren Napoli rüya tabirleri geleneğine dayanan bir kitabın adı. Rühayı gören kişi bu sayıları kullanarak piyango oynar. Kökeni eski Yunan'a, Kabala'ya kadar uzanan antik *smorfia* kitabında su, ölüm, kuş, para, aile ve insanlık durumunda ortaya çıkabilecek kazalar, sapmalar, kırılmalar vs her türden değişim temasına bir sayı verilmişti—e.n.

kararı yorumlayan pek çok kişi şunu gözden kaırır: Onetti, Madrid'de en yakın çevresinde kendi ihtiyaç duyduğu atmosferi yaratmış, bir nevi kendi ülkesini kurmuştu.

Aynı Madrid, başka bir duygu yüklü karşılaşmaya sahne olacaktı: Onetti'nin bir başka gençlik arkadaşı Luis Hierro Gambardella, diktatörlükten sonra kurulan bu ilk demokratik hükümetin Madrid elçisi olmuştu. Onetti, 1985'te Madrid elçiliğinde, başkanın elinden Uruguay Büyük Ulusal Edebiyat Ödülü'nü alacaktı.

Onetti, ülkesinin siyaset hayatına olan borcunu bir şekilde ödemiştir. O dönem, önceki siyasilerin ve askerlerin yargılanmasının önünü kapatacak bir yasa çıkarılmıştı, bu yasayla askerinin halk üzerinde işlediği suçların üzeri örtülecekti; çeşitli kesimlerden insanlar birleşip ayağa kalktılar ve bu yasanın kaldırılmasını oylayacak bir referandum yapılmasını sağladılar. Onetti de Madrid'de bu girişime destek veren bir komitenin başkanlığını üstlendi, kadim dostu Mario Benedetti ile birlikte bu dava için mücadele verdi.

Ömür boyu insanlardan kaılan biri olmakla ün salmıştı, buna rağmen Madrid'de, Avenida de América, 31 numaradaki evi, sık sık Avrupa'ya gelen dostlarının ve dünyanın dört bir yanından—tabii Dolly'nin rızasını alan—hayranlarının ziyaretlerine sahne olurdu. Kuzey yarımkürenin yaz ayları boyunca, kız kardeşi Raquel Madrid'e gelip Dolly'nin yerini alır, Dolly de annesi ve kendi kardeşiyle tatili geçirmek üzere Buenos Aires'e giderdi. Onetti son yıllarını, ailesiyle birlikte Madrid'e, babasının yakınlarında bir eve yerleşen, kendi de yazar olan oğlu Jorge ile birlikte geçirdi.

Onetti 1986'da, uzun yıllardır aklında olan kısa romanı yazıp 1987'de Madrid'de yayımlar: *Cuando entonces*. Santa

María'yı pek hatırlatmayan tropik bir ortamda geçer roman, fakat pek çok yerde Santa María'ya göz kırpar. Lavanda'da geçen anlatı, romanlarında pek çok yerde ortaya çıkan bir imayla başlar: "Benim için bir hikâye daha Santa Rosa gününün gece-sinde başladı." Onetti acaba bir roman daha yazacak mı diye büyük bir beklentiyle geçen uzun bir aranın ardından gelen bu roman, başta kendi ülkesinden olmak üzere bir tür hayal kırıklığına neden olur, eleştiri oklarını üzerine çeker.

Onetti'nin sağlığı, onca alkole, tütüne rağmen hep çok iyi olmuştur. Ancak 1990'da kaptığı bir enfeksiyonla birlikte kendini hasta hissetmeye başlar. O sene Latin Amerika Edebiyatı Birliği Ödülü'nü alır; ödül gerekçesinde ödülün Onetti'ye "evrensel ruhundan" dolayı verildiği söyleniyordu. Ertesi yıl, Montevideo yerel yönetimi, ömür boyu sarf ettiği entelektüel emeğe saygıyla onu Rodó Ödülü'ne layık görür; Onetti kazandığı beş bin doları şehre bağışlar ve seneler önce yöneticiliğini üstlendiği şehir kütüphanelerine kitap alımı yapılmasını sağlar. Bu ödül bağlamında yazarı bir kez daha ülkesine davet ederler. Ama o, bir kez daha oraya ayak basmayı reddeder: Geldiği noktada kendini Montevideo'da hayal edemediğini söyler.

Son Sahne

Montevideo'da 1989'da yayımlanan bir söyleşisinde Onetti, bir yerlerde bir klasörde yığılı karışık kâğıtlara yazılı bir romanından söz eder. Son derece kaotik bir ruh haliyle yazdığı romanı *Cuando ya no importe* adıyla yayımlanacaktı. Fragmanları belli bir yapıda bir araya getirmek için gereken sabrı ve kuvveti gösterememekle eleştirilmiştir. Aslında oğlu Jorge de bu metnin bir araya getirilmesinde babasına yardım eder; nihayetinde bunları, bilinmeyen bir yılın 6 Mart'ında baş-

layıp, kaç yıl sonra olduğu bilinmeyen bir 30 Ekim’de biten bir günlük şeklinde organize etmeye karar verirler. Metinde kronolojik bir akış veya kendi içinde bütünlüklü bir mantık yoktur. “Hatırlıyorum, sürgünlüğümün ilk yıllarıydı, bunlar bir gün yere düşüp saçıldı. Öylesine topladım onları ve hiçbir zaman bir düzene sokmadım [...] Yıllar sonra onları okumak hoşuma gitmek ne kelime, bana iğrenç geldi. Olan biten her şey öldü benim gözümde, ister mutlu ister acılı olsun her şey durdurulamaz anlar, dakikalar ve saatlerin akışına iflah olmaz şekilde gömüldü.”

*Cuando ya no importe’*de yazarın ömrü boyunca yaptığı bütün buluşlar bir araya gelir. Hayatın kendisinin düzensizliğinin şekillendirdiği bir kapanıştır bu roman; bir yandan da geçmişin tüm seslerinin bir tür ahenge kavuşmasıdır. Bu son romanda, çeşitli Onettisel yazgıların kesişimini görürüz. Onetti’nin gelmiş geçmiş bütün temaları burada karşı karşıya gelir.

Onetti, “Yaşıyorum çünkü yazıyorum,” derdi. Son romanında yazmaya veda ettiğini sezdirmişti bize, sanki onu hayata bağlayan bir şey kalmamıştı artık.

Juan Carlos Onetti, 30 Mayıs 1994 günü, Madrid’de, Calle San Bernardo’da yattığı klinikte vefat etti. Bundan birkaç gün önce yazmayı bırakmıştı.

İçindekiler

SANTA MARÍA—I	7
TERSANE—I	11
ÇARDAK—I	18
TERSANE—II	25
ÇARDAK—II	39
KÜÇÜK EV—I	45
ÇARDAK—III KÜÇÜK EV—II	54
TERSANE—III KÜÇÜK EV—III	65
TERSANE—IV KÜÇÜK EV—IV	77
SANTA MARÍA—II	84
SANTA MARÍA—III	112
SANTA MARÍA—IV	119
TERSANE—V	131
KÜÇÜK EV—V	141
ÇARDAK—IV KÜÇÜK EV—VI	155
TERSANE—VI	168
SANTA MARÍA—V	177
TERSANE—VII ÇARDAK—V EV—I KÜÇÜK EV—VII ..	199
ONETTI ÜZERİNE	213

Beş yıl önce Santa María'dan kovulan Larsen, namı diğer "ceset toplayıcı," Jeremías Petrus AŞ'ye ait Tersane'nin genel müdürlüğünü üstlenmek üzere bir gün kente geri döner. İyi bir maaşın yanı sıra Petrus'un güzel kızı Angélica Inés ile evlenip ihtiyarın mirasına konmak, nehir kenarındaki görkemli malikâneye yerleşmek, zorluklarla, acılarla geçen hayatını toparlamak ister.

Başta ihtiyar Petrus olmak üzere, işler hâlâ gayet iyi yürüyormuş gibi çalışan idari müdür Gálvez, Tersane'nin arka tarafındaki küçük evde yaşayan hamile karısı, teknik müdür Kunz, hepsi Tersane'nin cisim bulduğu tuhaf bir kendini aldatma ruh halinde, ama hep bir umut ışığı altında kendi çöküşlerine doğru gitmektedir. Hayat kocaman bir fars olsa da, her şeye rağmen sabah uyanmak, yemek yemek, bir şeyler yapıp etmek, en azından yapıyormuş yanılsamasını sürdürmek zorundadırlar.

Onetti'nin güçlü imgeleri, şiirsel dili, büyük ustalıkla yarattığı insanlık durumları, romanın Tersane, Santa María, Küçük Ev, Çardak diye adlandırdığı mekânsal bölümlerinde yarattığı muhteşem atmosferde okuru bu yanılsama girdabının içine alır.

Kadim dostu Mario Benedetti'nin dediği gibi, "Onetti, özgül olandan—Tersane'nin başkahramanı Larsen'den—yola çıkıp genel olana—İnsan'a—ulaşır, sonra yine özgüle döner ve böylece İnsan, bütün insanlar, Onetti dahil tekil insan olur."

ISBN 978-9944-494-63-2

9 789944 494632